

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 7: Number 1 (January-June 2025)

แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
ทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพีชชิ่ง

ณัฏริศ จันทร์แจ่ม สกสสัน เครือคำ และโสรัตน์ กลั้ววิลา

การศึกษาแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญา และความเมตตาต่อตนเอง
ของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

กาญจณี ชอบเสียง และศุภฎี เล็บขาว

สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่ากับการบังคับใช้กฎหมาย
ว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าของประเทศไทย

กิตติยา เพ็ญชาติ ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง และเจริญชัย ไตไธสง

การพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ

ธนา วิเศษชัย และสฤษดี สืบพงษ์ศิริ

มาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต
ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย

พิพัฒน์ จันทร์รวม และจอมเดช ตรีเมฆ

ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน
กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง

สุฤทธิ หลวงวงศ์ และกฤษณพงศ์ พุทธระกูล

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social-rpca.org/rpcajcsoc.php>

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2568)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 7: Number 1 (January-June 2025)

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
ทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพีชชิ่ง

ณัฏริศ จันทร์แจ่ม เสกสถิน เครือคำ และโสรัตน์ กลั้ววิลิต

1

การศึกษาแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญา และความเมตตาต่อตนเอง
ของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

กาญจน์ ขอบเสียง และศุภฎี เล็บขาว

19

สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่ากับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วย
การสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าของประเทศไทย

กิตติยา เพ็ญชาติ ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง และเจริญชัย ไตไธสง

46

การพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ

ธนา วิเศษชัย และสฤชดี สืบพงษ์ศิริ

72

มาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับ
การละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย

พิพัฒน์ จันทร์รวม และจอมเดช ตรีเมฆ

94

ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน
กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง

สุฤทธิ์ หลวงวงศ์ และกฤษณพงศ์ พุตระกูล

113

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social-rpca.org/rpcajcsoc.php>

บทบรรณาธิการ

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

(RPCA Journal of Criminology and Social Sciences)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ในปี 7 ของคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งวารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์ (RPCA Journal of Criminology and Social Sciences) มีกำหนดการพิมพ์ออกเผยแพร่ 2 เล่มต่อปี (เดือนมิถุนายน และเดือนธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านอาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย และสังคมศาสตร์ โดยบทความทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเป็นบทความที่ได้มาตรฐานและผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์ซึ่งในการประเมินคุณภาพบทความ (Peer Review) แต่ละบทความจะมีผู้ประเมินคุณภาพ (Reviewer) อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ซึ่งวารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์ได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานะข้อมูลวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) โดยปัจจุบันอยู่ในฐานข้อมูลวารสารระดับชาติกลุ่ม 3 (TCI 3)

สำหรับผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นบทความวิชาการทั้งหมด จำนวน 6 เรื่อง ประกอบด้วยแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ในรูปแบบพีชซึ่งการศึกษาแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญา และความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่ากับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าของประเทศไทย การพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ มาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ทั้งนี้ กองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ สอดคล้องกับหัวข้อของบทความแต่ละบทความ พร้อมทั้งพิจารณาคูณค่าทางวิชาการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของวารสารวิชาการทั่วไป

คณะผู้จัดทำฯ ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์การอ่านและให้คำแนะนำต่อบทความแต่ละฉบับ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านทุกฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นอย่างสูงที่ให้ความสนใจและความร่วมมือเพื่อรังสรรค์วารสารฉบับนี้ร่วมกันเป็นอย่างดี พร้อมกันนี้ขอเชิญชวนนักวิชาการ อาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งผู้สนใจทั่วไปได้ร่วมส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในฉบับต่อ ๆ ไป โดยสามารถเตรียมต้นฉบับตามรูปแบบการตีพิมพ์ของวารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์แล้วจัดส่งมายังกองบรรณาธิการ และในวาระนี้ คณะผู้จัดทำฯ ขอน้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อให้การปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้มีคุณค่าและมีมาตรฐานยิ่ง ๆ ขึ้นไป

บรรณาธิการ

ทีมบรรณาธิการวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. อีรุฒิ นิลเพ็ชร

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรชัช วิชชวาณิชย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.กัญญ์รัฐิตา ศรีภา คณะสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.ศิพร โกวิท คณะนิติศาสตร์

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.จอมเดช ตริเมฆ คณะนวัตกรรมทางสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.อุนิษา เลิศโตมรสกุล คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.ประพนธ์ สหพัฒนา สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรี ดร.ชวันส์ถ์ เจนการ วิทยาลัยสหวิทยาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.สฤณี สืบพงศ์ศิริ คณะอาชีวศึกษาและการ

บริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

เลขานุการและเจ้าหน้าที่

พันตำรวจตรีหญิง ขวัญแก้ว มาลัย

ร้อยตำรวจเอก เจษฎาพงษ์ คำชู

แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ในรูปแบบพีชชิ่ง

ณัฏริศ จันทร์แจ้¹ เสกสัณ เครือคำ² และโสรัตน์ กลับวิลา³

วันได้รับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2567 วันแก้ไข: 19 มีนาคม 2567 วันยอมรับเผยแพร่: 21 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพีชชิ่งเป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบใหม่ที่มีผลกระทบต่อบุคคลและจนไปถึงระดับชาติที่ร้ายแรง อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมายยังประสบปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายด้าน การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ รูปแบบ ปัญหาอุปสรรค รวมถึงการเสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพีชชิ่งในประเทศไทย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบาย กลุ่มหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายและกลุ่มนักวิชาการ รวมทั้งสิ้น 10 ท่าน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาของเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากขึ้น ทำให้อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพีชชิ่งมีความแตกต่างไปจากในอดีต รูปแบบที่พบอยู่ในปัจจุบัน คือ การถูกหลอกลวงผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ซื้อสินค้าแล้วไม่ได้สินค้าตรงตามต้องการ การหลอกให้กดลิงค์โอนเงิน ผู้กระทำผิดมักดำเนินการกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร ส่วนสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อ คือ ความโลภ ความกลัว และการไม่มีความรู้ ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคของอาชญากรรมนี้คือ การรู้ไม่เท่าทันของประชาชน ความล่าช้าของระบบการทำงานของราชการ การไม่นำบทเรียนในอดีตมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบ และที่สำคัญคือ การขาดประสิทธิภาพในความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ต้องมีการวางแผนและรู้เท่าทันเทคโนโลยีใหม่ๆอย่างเป็นระบบและมีแนวทางปฏิบัติแบบองค์รวม ได้แก่ การทำให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มขึ้นรวมถึงการบูรณาการให้ภาครัฐและภาคเอกชนเกิดความร่วมมือกันในการจัดการแก้ไขปัญหอย่างจริงจังจึงมีความรวดเร็ว ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด

คำสำคัญ: การป้องกันปราบปราม, อาชญากรรม, พีชชิ่ง

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

³ ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Guidelines for Enhancing Effectiveness of Prevention and Suppression of a Cybercrime called Phishing

Naris Janjang¹ Seksan Khruakham² & Soratn Glubwila³

Received Date: February 23, 2024 Revised Date: March 19, 2024 Accepted Date: March 21, 2024

Abstract

Phishing, a form of cybercrime, is an evolving transnational threat causing significant harm to individuals and nations. Enforcing relevant laws against it presents various challenges and obstacles. This research aimed to analyze the current state of phishing, explore its different patterns, identify these obstacles, and propose guidelines for effectively preventing and suppressing phishing in Thailand. The study involved ten key informants, including policy-makers, law enforcement officers, and scholars. It found that advanced technologies facilitated the evolution of phishing scams beyond traditional methods. Common patterns of online fraud included selling fraudulent merchandise and deceiving victims into clicking links that led to money transfers. Offenders often operated in groups or networks, and victimization was typically driven by greed, fear, and unawareness. The primary obstacles in combatting phishing included public unawareness, cumbersome bureaucratic processes, and a failure to learn from past experiences for more systematic planning. Additionally, the lack of effective collaboration between government and private sectors posed a significant challenge. The study proposed guidelines for combating phishing, including systematic planning, raising awareness of advanced technology, and comprehensive approaches. These involved educating the public and enhancing collaboration between the government and private sectors to address this issue promptly, efficiently, and effectively.

Keywords: Prevention, Crime, Phishing

¹ Graduate student, Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

² Associate Professor Police Colonel, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy

³ Professor Police General Major, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทกับวิถีชีวิตและการใช้ชีวิตประจำวันในแต่ละวันของเราเป็นอย่างมาก มีการใช้งานเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวาง หนึ่งในนั้นการใช้เพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน เช่น การโอนหรือชำระเงินค่าสินค้าที่สั่งซื้อออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต (สุรัชย์ ฉัตรเฉลิมพันธ์ และเทอดพงษ์ แดงสี, 2563) จึงทำให้ผู้คนทั่วโลกมีการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น จากสถิติ Digital 2021 July Global Statshot Report กล่าวว่า ประเทศไทยมีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตที่มากกว่านั้น คือ 9.01 ชั่วโมงต่อคนต่อวัน เป็นอันดับที่ 5 ของโลก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) จากสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตยังปรากฏเหตุอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ คือ การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ในการหลอกลวงผ่านแอปพลิเคชันสารพัดรูปแบบ เปิดโอกาสให้มีการแลกข้อมูลนำไปแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ (นัทธี จิตสว่าง, 2557) อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเพิ่มสูงขึ้น 3 เท่า ด้วยเหตุ “โควิด-19” ในทางกลับกันทำให้เปิดโอกาสให้แฮกเกอร์นำข้อมูลไปแสวงหาผลประโยชน์ เป็นการเปิดช่องความเสี่ยงตกเป็นเหยื่อถูกหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ตง่าย (ไทยรัฐ, 2564) ซึ่งพิษซึ่งเป็นการโจมตีทางไซเบอร์ที่ใช้ความทันสมัยของเทคโนโลยีเป็นอาวุธ (สำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563) จะมีเป้าหมายเป็นข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อนำไปสู่การเข้าสู่ระบบบัญชีออนไลน์ (Bitdefender Thailand, 2021) สำหรับแนวโน้มอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ในปี 2565 คนร้ายอาจนำเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือเทคโนโลยีที่มีอยู่มาใช้มากขึ้น (SpringNews, 2022) เนื่องจากพิษซึ่งเป็นหนึ่งในกลวิธีที่ได้รับความนิยมมากที่สุดสำหรับแฮกเกอร์ (Ahlgren, 2023)

จากรายงานขององค์การตำรวจสากลฯ พบว่า สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น ซึ่งประเทศไทย อยู่อันดับ 3 ของอาเซียน อาชญากรไซเบอร์จะเน้นโจมตีโรงพยาบาล ศูนย์การแพทย์ และ สถาบันสาธารณะ เป็นหลัก เนื่องจากเชื่อว่า มีอัตราความสำเร็จสูงเพราะมีการป้องกันต่ำ (Thai PBS, 2021) เนื่องด้วยการบังคับใช้กฎหมายมีการใช้มานานไม่สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมา ซึ่งมีการศึกษาการปฏิบัติงานการบังคับใช้กฎหมาย ข้อจำกัดในการดำเนินงาน แนวทางในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน และสถานการณ์ปัจจุบันการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพิษซึ่งมาในทุกรูปแบบ ทางผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา สถานการณ์ของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพิษซึ่ง ปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพิษซึ่ง และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพิษซึ่ง เพื่อให้ทราบถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพิษซึ่งในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และรูปแบบของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่งในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่งในประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่งในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่ง

1.1 ความหมายของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่ง

ฟิชชิ่งเป็นวิธีการทางเทคนิคในการฉ้อโกงทางอินเทอร์เน็ต เพื่อหลอกลวงเหยื่อให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (สราวุธ ปิตียาศักดิ์, 2561) โดยการอาจลอบติดตั้งสปายแวร์ (Spyware) ม้าโทรจัน (Trojan Horse) หรือมัลแวร์ (Malware) อื่น ๆ บนเครื่องคอมพิวเตอร์ของเหยื่อหรือผู้เสียหาย (TechToro, 2023) รวมถึงทำการสร้างเว็บไซต์ปลอม เพื่อทำการหลอกลวงให้ผู้เสียหาย หรือผู้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เปิดเผยข้อมูลทางการเงินหรือข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ (สำนักงานข่าวอิศรา, 2564) โดยฟิชเชอร์ (Phisher) ซึ่งใช้เรียกบุคคลหรือกลุ่มคนที่ทำการฟิชชิ่งโดยใช้กลอุบายทางอินเทอร์เน็ตซึ่งมักมาในรูปแบบของ การปลอมแปลงอีเมล หรือข้อความที่สร้างขึ้นเพื่อหลอกให้เหยื่อเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน หรือข้อมูลส่วนตัวต่าง ๆ ที่เพียงพอต่อการเข้าถึงบัญชีของผู้ใช้ (อลิษา สายแก้ว, 2557)

1.2 ประเภทของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่ง

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปประเภทของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่งได้ (PROSPACE, 2022 ; Matana Wiboonysake, 2023; มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2566; Monster Connect, 2023) ดังนี้

- 1) Email Phishing คือ การส่งอีเมลออกไปจำนวนมากไม่มีการเจาะจง
- 2) Spear Phishing คือ การโจมตีที่เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบพุ่งเป้าเฉพาะเจาะจงไปยังเป้าหมายในอีเมลส่วนบุคคล
- 3) Whaling Phishing คือการหลอกแบบพุ่งเป้าเจาะจงไปที่บุคคลสำคัญ
- 4) Vishing Phishing คือการหลอกลวงแบบ ผ่านทางเสียง หรือการสนทนา
- 5) Smishing Phishing คือ การหลอกลวงผ่านทางข้อความสั้น (SMS)
- 6) Angler Phishing คือ การหลอกลวงแบบชนิดสังเกตพฤติกรรมทางโซเชียล
- 7) CEO Fraud Phishing คือ การหลอกลวงแบบที่ใช้บุคคลสำคัญเป็นตัวล่อ และ

8) Search Engine Phishing คือ การหลอกลวงแบบฟิชซิง ที่สร้างความน่าเชื่อถือจากเครื่องมือค้นหาเป็นเทคนิค Phishing รูปแบบใหม่

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 3) ประมวลกฎหมายอาญา 4) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2558 5) พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 6) พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 และ 7) พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566

3. แนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยา

แนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อ เพื่อหาสาเหตุของอาชญากรรม โดยนำไปใช้ป้องกันผู้ตกเป็นเหยื่อ และปรับปรุงการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ (พิสิฐ ระฆังวงษ์, 2561) มีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) ของเมอร์ตัน (Merton, 1938) คือ ทฤษฎีสามารถอธิบายสาเหตุที่ผู้กระทำผิดด้านอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิงได้ และสามารถนำไปค้นหาวิธีการเกิดอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง ในมุมที่เกี่ยวข้องกับผู้ละเมิดอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิงได้ 2) ทฤษฎีเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ของเบคเกอร์ (Becker, 1968) คือ การเปรียบเทียบระหว่าง ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ (Benefits) กับ โทษหรือสิ่งที่ต้องเสีย (Cost) จากการกระทำ 3) ทฤษฎีปกติวิสัย (Routine Activity Theory) ของเฟลสันและโคเฮน (Felson and Cohen, 1979) คือ การใช้ชีวิตประจำวันของคนบางกลุ่มที่ทำให้ผู้กระทำผิด หรืออาชญากรได้เห็นโอกาสที่จะโดนจับหรือสูญเสียของลง และเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นคุ้มค่า กับความเสี่ยง (ฉวีวิทย์ ใจชมชื่น และ เสกสัน เครือคำ, 2558) 4) ทฤษฎีการตกเป็นเหยื่อ (Theories of Victimization) ของเชเฟอร์ (Schafer, 1977 อ้างถึงใน อรรถนพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล, 2555) คือ บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอันตรายแก่ ร่างกายและจิตใจ หรือได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือรับผลกระทบใดๆ จากการประกอบ อาชญากรรม 5) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning Theory) ของอาร์เคอร์ (Aker 1973, อ้างถึงใน Cullen and Wilcox, 2010) คือ การเรียนรู้ทางสังคมถูกนำมาอธิบายการเกิดพฤติกรรมอาชญากรรมของบุคคล รวมไปถึงการหยุดพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งการเรียนรู้ผลพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นรางวัล (Rewards) หรือเป็นการลงโทษ (Punishments) และ 6) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) ของเบ็คคาเรีย (Beccaria, 1764 อ้างถึงใน ฉวีวิทย์ ใจชมชื่น และ เสกสัน เครือคำ, 2554) คือ การลงโทษเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการป้องกัน ควบคุมอาชญากรรมที่สามารถอธิบายปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย และแนวทางการป้องกันด้านอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง

4. แนวคิดและทฤษฎีในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่ง

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม ผู้วิจัยมีการนำมาปรับใช้กับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่ง (สำนักกิจการยุติธรรม, 2560) ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม รวมถึงการสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน 2) กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ถึงรูปแบบ วิธีการของภัยอาชญากรรม 3) การป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่อยู่ระหว่างการแก้ไขฟื้นฟู กลับมากระทำความผิดซ้ำอีกหลังจากพ้นโทษ และ 4) การพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมให้รู้เท่าทันผู้กระทำความผิด รวมถึงการพัฒนา และส่งเสริมให้มีระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กุลธิดา อาธิเจริญสุข (2559) ทำการศึกษาเรื่อง อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่ง (Phishing) พบว่า กฎหมายไทยควรมีการกำหนดพิจารณาแก้ไขเพิ่มโทษปรับเป็นจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับเนื่องจากเมื่อเวลาผ่านไปอัตราโทษปรับหากมีการกำหนดจำนวนอาชญากรรมลดค่าไปตามกาลเวลารวมถึงสิทธิในการดำเนินคดีของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการฟิชชิ่ง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับฟิชชิ่งได้ประโยชน์สูงสุดและรักษาไว้ซึ่งระบบเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังก้าวสู่ยุคดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมั่นคงและปลอดภัย

สุรัชย์ ฉัตรเฉลิมพันธุ์ และเทอดพงษ์ แดงสี (2564) ทำการศึกษาเรื่อง ความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยทางไซเบอร์ของผู้บริหารในสถาบันการเงินแห่งหนึ่ง พบว่า ตัวเลขของผู้ที่มีโอกาสตกเป็นเหยื่อของการฟิชชิ่ง ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่เปิดอีเมลฟิชชิ่งและผู้ป้อนรหัสผ่าน ลดลง 46.6% และ 75% ตามลำดับ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การถ่ายทอดความรู้สามารถช่วยลดความเสี่ยงจากการโจมตีทางไซเบอร์ที่อาจเกิดขึ้นกับบุคลากรและองค์กรได้

Nachin et al. (2019) ได้ทำการศึกษาจากบุคลากรมากกว่า 1,500 คน ใน 20 องค์กร พบว่าการสร้างสถานการณ์จำลอง สามารถเพิ่มระดับความตระหนักรู้เท่าทันภัยทางไซเบอร์ได้และดีกว่าการอบรมโดยวิธีใช้ผู้ฝึกอบรม หรือวิทยากร แต่มีข้อเสนอแนะว่า ควรประยุกต์ใช้ทั้ง 2 วิธีการร่วมกันเพื่อผลลัพธ์ที่ดี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึกและนำมาประกอบการวิจัยได้มากที่สุด โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ออกเป็น 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 10 คน และมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1) กลุ่มฝ่ายนโยบาย

- เจ้าหน้าที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 1 คน
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จำนวน 1 คน

2) กลุ่มหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย

- เจ้าหน้าที่ตำรวจพื้นที่ (สถานีตำรวจ) จำนวน 1 คน
- พนักงานสอบสวน จำนวน 1 คน
- กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทาง เทคโนโลยี (บช.สอท.) จำนวน 2 คน

- เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) จำนวน 1 คน
- พนักงานอัยการ จำนวน 1 คน

3) กลุ่มนักวิชาการ

- นักวิชาการที่ให้ข้อมูลสถานการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

ในรูปแบบพีชชิ่ง จำนวน 2 คน

2. การเก็บข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนการวิจัยโดยศึกษาข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ข้อกฎหมาย บทความ วารสารวิชาการ ตัวอย่างการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพีชชิ่ง เอกสารการสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพีชชิ่ง

2) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview)

2.1 ผู้วิจัยประสานเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเองโดยแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการจดบันทึกการสัมภาษณ์ และทำการบันทึกเสียงโดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อน (Key Informants)

2.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์แยกแยะประเด็นสำคัญ เลือกใช้ข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์กับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทางเอกสารในขั้นตอนแรกอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลของงานวิจัยนี้

วิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผน จัดเตรียมชุดคำถามหรือแบบ สัมภาษณ์ และวิธีการสัมภาษณ์อย่างมีระบบ โดยชุดคำถามหรือแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากการวิจัย ทางเอกสาร จะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบปัญหาในงานวิจัยนี้

3. จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญและตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยและเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเชิงลบต่อกลุ่มตัวอย่างโดยมิได้เจตนา ผู้วิจัยได้ขอการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของคณะสังคมศาสตร์แล้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสารและการภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบแล้ว เมื่อเห็นถึงส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ซ้ำ ในบางประเด็นอีกครั้งหนึ่ง ตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการ ตรวจสอบสามเส้า ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) และการตรวจสอบ สามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้นั้น ถูกต้องหรือไม่ พิจารณาจากแหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่ง สถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลได้มาจากต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และแหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาจากแหล่ง บุคคลจำนวน 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2) กลุ่มนโยบาย และ 3) กลุ่มนักวิชาการ

ผลการวิจัย (Results)

1. สถานการณ์และรูปแบบของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่งในประเทศไทย

สถานการณ์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชชิ่ง เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยี เข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันมากขึ้น รวมถึงมีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการหลอกลวงทางโทรศัพท์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีผลวันถัดจากวันที่ประกาศลงราชกิจจานุเบกษา (17 มีนาคม พ.ศ. 2566) เพื่อคุ้มครองประชาชนจากอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำหรับบทลงโทษสูงสุดของผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมออนไลน์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2-5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 200,000 บาท ถึง 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมถึงมีการเพิ่มเติมพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ระบุว่า เจ้าของบัญชีม้า หรือเบอร์ม้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รูปแบบฟิชชิ่งที่พบเจอบ่อย คือ การหลอกลวงขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ สาเหตุที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่เกิดจากการไม่มีความรู้ ความโลภ และความกลัว ผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรจะดำเนินงานกันเป็นกลุ่ม

2. ปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิงในประเทศไทย

- 2.1 การขาดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน
- 2.2 การขาดบรรทัดฐานทางกฎหมาย ทั้งในมุมมองข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ตำรวจ อัยการ และศาลยังมีมุมมองที่แตกต่างกัน
- 2.3 ปัญหาด้านขอบเขตทางกฎหมาย ที่มีความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งจะต้องมีบทลงโทษ และดูรายละเอียดการลงโทษจากต่างประเทศ
- 2.4 การขาดการนำบทเรียนที่ผ่านมา มาศึกษาและวางแผนอย่างเป็นระบบ
- 2.5 การขาดหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบในการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์
- 2.6 การทำงานล่าช้าเนื่องจากใช้การติดต่อแบบระบบราชการลำดับขั้น

3. แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิงในประเทศไทย

3.1 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันให้กับเจ้าหน้าที่และองค์กร โดย 1) การส่งเสริมให้มีการกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ (Awareness) การแยกแยะและวินิจฉัย (Identify) การร่วมมือและตรวจจับ (Detection) การตอบสนอง (Response) และการเอาเงินคืน (Recovery) 2) การใช้หลัก 3P ได้แก่ Public Private Partnership คือการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3) พัฒนากฎหมายให้ครอบคลุมถึงการเปิดบัญชีม้าที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง 4) แก้กฎหมายให้มีโทษสูงขึ้น 5) จัดให้มีโครงการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งควรมีการอบรมทุก ๆ 5 ปี และ 6) ผู้นำประเทศต้องออกนโยบายหรือออกแนวทางปฏิบัติเพื่อที่จะรองรับและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3.2 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันให้กับประชาชน สามารถดำเนินการได้ โดยการทำให้ประชาชนมีความรู้ ในการป้องกันตนเองจากภัยอันตราย เพื่อให้ประชาชนมีสติในการป้องกันอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์รูปแบบฟิชซิงด้วยตนเอง และควรมีใช้โซเชียลเครดิตในการตรวจสอบการโกง เพื่อตรวจสอบความโปร่งใสในการให้บริการ รวมถึงการทำแอปพลิเคชันที่ช่วยตรวจสอบการฟิชซิงผ่านโทรศัพท์ เช่น แอปพลิเคชัน Whoscall

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. สถานการณ์และรูปแบบของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิงในประเทศไทย

สถานการณ์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจาก ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยี เข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันมากขึ้น สอดคล้องกับสถิติ อาชญากรรม (2560) การสื่อสารในแง่ของ อินเทอร์เน็ต (Internet) ยังเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไปในสมัยก่อนต่างกับปัจจุบันที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วขึ้นเป็นอย่างมาก และต่อมาหลังจากการเกิดสถานการณ์โควิด 19 รัฐบาลได้ประกาศให้เว้นระยะห่าง ซึ่งการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้อาชญากรรมมองเห็นช่องทางใน

การก่อทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง รูปแบบฟิชซิงที่พบเจอบ่อย คือ การหลอกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการแจ้งความออนไลน์ ระหว่าง 1 มีนาคม 2565 - 30 กันยายน 2566 พบว่า อันดับ 1 คือ หลอกหลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ มูลค่าความเสียหาย 1,952,445,391 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) สาเหตุที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่เกิดจาก 1) การไม่มีความรู้และวิธีการป้องกันตัวเองอย่างถูกต้อง 2) ความโลภ และ 3) ความกลัว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการตกเป็นเหยื่อ (Theories of Victimization) ซึ่งหมายถึงลักษณะของความโง่เขลา ไม่มีความรู้ในการป้องกันตนเอง การที่เหยื่อโง่เขลาได้ของในราคาถูก และอาจเกิดขึ้นกับคนที่ทำธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย หรือทำในลักษณะที่เป็นธุรกิจผิดกฎหมายอยู่แล้ว และยังสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงยุติธรรม (2563) ที่กล่าวว่า กลุ่มอาชญากรทางไซเบอร์ มีความพร้อมที่จะโจมตีระบบต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา

2. ปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิงในประเทศไทย

2.1 การขาดการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน สอดคล้องสกุลทิพย์ เก่งประดิษฐ์ และ เมธี สุตตรสุนธ์ (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางป้องกันอาชญากรรม ที่กล่าวว่า การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมจะช่วยให้มีวิธีป้องกันตัวเองมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้

2.2 การขาดบรรทัดฐานทางกฎหมาย ทั้งในมุมมองข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ตำรวจ อัยการ และศาล ยังมีมุมมองที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอลิษา สายแผ้ว (2556) ที่กล่าวว่า เนื่องจากระบบยุติธรรมของไทยมีข้อจำกัดในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และปัญหาอัตราการลงโทษที่ค่อนข้างต่ำ

2.3 ปัญหาด้านขอบเขตทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดนอกราชอาณาจักร สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา อาธิเจริญสุข (2559) ที่กล่าวว่า กฎหมายสารบัญญัติของไทยที่มีอยู่สามารถใช้บังคับได้กับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิงได้เพียงบางส่วน อันเนื่องจากอาชญากรรมประเภทนี้มีรูปแบบขั้นตอนต่างจากอาชญากรรมการกระทำความผิดแบบดั้งเดิม

2.4 การขาดการนำบทเรียนที่ผ่านมามาศึกษา และวางแผนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ WorkPoint TODAY (2023) ที่กล่าวว่า หากมีการนำบทเรียนที่ผ่านมามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน จะทำให้ไม่เกิดปัญหาซ้ำ และสามารถลดอัตราการเกิดอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิงทุกกรณีได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

2.5 การที่ยังไม่มีหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบในการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับ กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (2564) ในด้านอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะข้อที่ 9 กล่าวว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลองค์ความรู้การศึกษาคุณงานฝึกอบรมด้านการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งไทยและต่างประเทศ ซึ่งไม่ได้มีรายละเอียดเกี่ยวกับการให้ความรู้ประชาชนในเรื่องของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิงแต่อย่างใด

2.6 การทำงานในลักษณะระบบขั้นตอนในการติดต่อสื่อสารลำบากและยากต้องทำเป็นลำดับขั้น รวมถึงปัญหาในการตรวจสอบข้อมูลหมาย เพื่อไม่ให้ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งจะทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพัฒน์ ศรีศิลารักษ์ และ อีระวัฒน์ จันทิก (2560) ที่กล่าวว่า กรณีการสอบสวนที่ไม่ถูกต้อง ล่าช้าและไม่เป็นธรรม การขาดการมีส่วนร่วม

3. แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพีชชิ่งในประเทศไทย

3.1 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันให้กับเจ้าหน้าที่และองค์กร

1) การส่งเสริมให้มีการนำหลักการต่างๆ มาใช้ประกอบด้วย เช่น หลักการกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ (Awareness) ถ้าหากไม่เข้าใจภัยของอาชญากรรมทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นจะไม่สามารถป้องกันภัยจากอาชญากรรมดังกล่าวได้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning Theory) ของอาเคอร์ (Aker 1973, อ้างถึงใน Cullen and Wilcox, 2010) ที่กล่าวว่า หากมีการตระหนักรู้จะมีความคิด พฤติกรรมการรับรู้ผลของการกระทำ และสามารถลดการกระทำผิดได้

หลักการแยกแยะและวินิจฉัย (Identify) ทำให้รู้ว่าสิ่งนี้ คือ สัญญาณของภัยคุกคาม สอดคล้องกับแนวทางป้องกันภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ต เพื่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยสำหรับหน่วยงาน ที่กล่าวว่า ควรมีการตรวจสอบและยืนยันเสร็จในการเข้าสู่ระบบเพิ่มมาตรการการป้องกันเว็บไซต์ด้วยระบบป้องกันการโจมตี ไม่คลิกไฟล์จากผู้อื่นในกรณีที่ไม่ได้แจ้งตกลงกันไว้ก่อน ซึ่งเป็นการแยกแยะวินิจฉัย โดยตนเองได้เบื้องต้นเพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

หลักการร่วมมือและตรวจจับ (Detection) รัฐและเอกชนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับ ประเด็นเรื่องที่ไม่ใครซอฟต์แวร์ ยีนฟอง 117 คดีที่สหรัฐอเมริกา ศาลในเขตเวสเทิร์น โดยกล่าวหาว่าจำเลยได้ขโมยรหัสผ่านและข้อมูลที่เป็นความลับ และไม่ใครซอฟต์แวร์ยังร่วมมือกับประเทศออสเตรเลียเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินคดี การตอบสนอง (Response) มีช่องทางในการติดต่อเพื่อให้ได้เงินคืน เช่น การติดต่อเพื่ออายุัติบัญชีธนาคาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางป้องกันภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ต เพื่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัย สำหรับหน่วยงาน ที่กล่าวว่า หากเป็นไปได้ให้หน่วยงานส่งรายชื่อผู้ติดต่อ (Contact Point) กรณีเกิดเหตุภัยคุกคามใจ เบอร์มายังศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ThaiCERT)

และหลักการเอาเงินคืน (Recovery) ทางได้โดยการแจ้งพนักงานสอบสวน หรือแจ้งความ เพื่อติดตามเงินให้ได้คืนมา สอดคล้องกับกรณีตัวอย่างของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพีชชิ่งในประเทศไทย เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2564 ศาลจังหวัดชลบุรี ที่กล่าวว่า ผู้ต้องหาได้นำข้อมูลส่วนบุคคลและรหัส OTP ไปทำธุรกรรมทางการเงินผ่านเว็บไซต์ SCB Easy Net ด้วยการโอนเงินจากบัญชีผู้เสียหายไปยังบัญชีอื่นที่ผู้ต้องหาเปิดรอไว้ รวมเป็นเงินจำนวน 200,000 บาท แล้วกดเงินออกจากบัญชีปลายทางผ่านทางตู้ ATM ผู้เสียหายจึงได้แจ้งความ ร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน สภ.เสม็ด จว.ชลบุรี

2) การใช้หลัก 3P ได้แก่ Public Private Partnership คือการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับแนวทางแนวทางป้องกันภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ต เพื่อการรักษา

ความมั่นคงปลอดภัย สำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไป คือ การใช้บริการอินเทอร์เน็ต อย่่าตั้งรหัสผ่านเหมือนกันทุกระบบ เพราะหากคุณโดน แฮกเกอร์เจาะระบบสำเร็จแล้ว ระบบอื่น ๆ ก็อาจถูกเจาะระบบด้วยหากใช้รหัสผ่านเดียวกัน

3) การพัฒนากฎหมาย ให้ครอบคลุมถึงการเปิดบัญชีม้าที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ในรูปแบบฟิชซิง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ระบุว่า เจ้าของบัญชีม้า หรือเบอร์ม้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมถึงผู้ที่เป็นธุระจัดหา โฆษณา หรือให้ข่าวโดยประการใด ๆ เพื่อให้มีการซื้อ ขาย ให้เช่า หรือให้ยืม บัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ บัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนเลขหมายโทรศัพท์สำหรับบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งลงทะเบียนผู้ใช้บริการในนามของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว แต่ไม่สามารถระบุตัวผู้ใช้บริการได้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2 - 5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 200,000 - 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4) การแก้กฎหมาย ให้มีโทษสูงขึ้น สอดคล้องกับ นายอนุชา บูรพชัยศรี ที่กล่าวว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติเตรียมการรองรับระบบการรับแจ้งความออนไลน์ ซึ่งบทลงโทษสูงสุดของผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมออนไลน์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2-5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 200,000-500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ไทยรัฐ, 2566)

5) การหาทางสร้างความร่วมมือกับธนาคารว่าการเปิดบัญชี สอดคล้องกับ นายภิญโญ ตรีเพชรภรณ์ ที่กล่าวว่า ขณะนี้ได้เริ่มใช้ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลภัยการเงินที่เป็นไปตาม พระราชกำหนดแลกเปลี่ยนข้อมูลและระงับธุรกรรม มีการกำหนดให้สแกนใบหน้าหากโอนเงินเกิน 50,000 บาทต่อครั้ง หรือเกิน 200,000 บาทต่อวัน และยังให้สามารถโทรหาธนาคารต้นทางเพื่อยกบัญชีธนาคารได้ทันที (สมาคมนักข่าวไทย, 2566)

6) ธนาคารแห่งประเทศไทยควรมีมาตรการในการป้องกันเช่นเด็กที่มีอายุสิบห้าปี หรือไม่เกินสิบปีที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะควรมีมาตรการตรวจสอบการเคลื่อนไหวทางการเงิน ทางบัญชี เพื่อไม่ก่อให้เกิดการนำไปใช้ในทางทุจริต

7) การเปิดซิมโทรศัพท์ ควรแจ้งแก่ผู้ให้บริการว่า ควรมีการตรวจสอบและยืนยันตัวตน เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดทางอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับ ไทยโพสต์ (2567) ที่กล่าวว่า กสทช. ให้คนที่ถือครองซิมการ์ดหมายเลขมือถือ เป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ 6 ซิมขึ้นไป จนถึง 100 ซิม นั้น ต้องมายืนยันตนภายใน 180 วัน ส่วนผู้ที่ถือครองซิม หมายเลขมือถือ ตั้งแต่ 101 ซิมขึ้นไป จนถึงหลักพัน หลักหมื่นซิม ต้องมายืนยันตนภายใน 30 วัน หากไม่มารายงานตัวเพื่อยืนยันตัวตน จะถูกระงับการโทรออก และระงับการใช้อินเทอร์เน็ต หลังจากนั้นจะให้ระยะเวลาอีก 30 วัน ในการเข้ามารายงานตัว แต่หากยังไม่มาอีกก็จะทำการเพิกถอนหมายเลขมือถือการใช้ทั้งหมด

8) การจัดทำมีโครงการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งควรมีการอบรมทุก ๆ 5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Greene et al. (2018) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการฟิชซิงนานมากกว่า 4 ปีครึ่ง พบว่า จำเป็นหาแนวทางการอบรม ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละ

องค์กร และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Carella et al. (2017) ได้ทำการศึกษาผลการจากการฝึกอบรมให้ ผู้ใช้งานที่มีการคลิกลิงก์ที่ส่งกับอีเมลจากผู้ไม่ประสงค์ดี พบว่า การอบรมด้วยเอกสารให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าการ จัดอบรมในห้อง

9) ผู้บริหารประเทศผู้นำประเทศต้องเห็นความสำคัญ โดยการออกนโยบายหรือออก แนวทางปฏิบัติเพื่อที่จะรองรับและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รัฐบาลมีการออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการ เรื่องของบัญชีม้า การเปิดธนาคาร หรือกำลังร่างพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามอาชญากรรม ทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมดังกล่าว และเพื่อลดอัตรา การเกิดอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง โดยส่วนใหญ่มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ.2567

3.2 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันให้กับประชาชน

1) การทำให้ประชาชนมีความรู้ ในการป้องกันตนเองจากภัยอันตราย ผ่านการให้ ความรู้ให้การศึกษาให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีสติ ในการป้องกันอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์รูปแบบฟิชซิง โดยสามารถศึกษากรณีตัวอย่างจากต่างประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีใต้ มีการให้สัญลักษณ์ เป็นสี ในการ ตรวจสอบผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ สีเขียว คือ บัญชีธนาคารนั้นปกติ สีเหลือง คือ บัญชีธนาคารนั้นต้อง สงสัย สีแดง คือ บัญชีธนาคารนั้นหลอกลวง หรือประเทศจีนที่มีการใช้โซเชียลมีเดียในการแก้ไขปัญหาคือ การ ใช้โซเชียลเครดิต ในการตรวจสอบ การโกง ซึ่งทำให้คนประเทศจีนให้ความสำคัญกับ สินค้าและบริการผ่าน ทางออนไลน์เพราะเป็นตัวยืนยันความโปร่งใสในการให้บริการ เช่น เว็บไซต์อาลีบาบา เป็นต้น

2) การนำแอปพลิเคชันที่ช่วยตรวจสอบการฟิชซิงผ่านโทรศัพท์มากขึ้น ซึ่งปัจจุบัน ประเทศไทยมีการนำแอปพลิเคชัน ดังกล่าวมาใช้ ชื่อว่า WhosCall ซึ่งสามารถช่วยคัดกรอง เบอร์โทรศัพท์ที่เป็นอันตรายได้เบื้องต้น แต่ทั้งนี้คนไทยก็ยังไม่ได้ นำ แอปพลิเคชันนี้มาใช้มากนัก สอดคล้องกับ Whoscall (2023) ที่กล่าวว่า Whoscall แอปพลิเคชันระบุตัวตนสายเรียกเข้าที่ไม่รู้จักเผยแพร่รายงานประจำปี 2022 ไทยยังมีปัญหาฉ้อโกงมากขึ้น จำนวนการโทรจากฉ้อโกงในไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 165 นับเป็น 17 ล้านครั้งในปีก่อน และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ที่กล่าวว่า รัฐก็ควรประชาสัมพันธ์ ความรู้ ความเข้าใจ รู้เท่าทันกลโกงและวิธีการกระทำความผิดของเหล่าอาชญากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

บทสรุปจากการศึกษาวิจัยพบว่า แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันปราบปราม อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง คือ การแก้กฎหมายให้มีโทษสูงขึ้น และการทำให้ประชาชนมี ความรู้ เท่าทันภัยจากอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง รวมถึงทุกภาคส่วนควรให้ความร่วมมือ ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบฟิชซิง เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแนวราบให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการติดต่อสื่อสารเป็นลำดับชั้นแบบราชการทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที โดยควรมีการแก้ไขดังนี้

1) รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการจัดตั้งนโยบาย หรือสนับสนุนให้มีพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขและปราบปรามการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้นเนื่องจากปัจจุบัน เทคโนโลยีมีเข้ามามีส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของประชาชน

2) ควรมีหน่วยงานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมทาง คอมพิวเตอร์ในทุกรูปแบบ โดยเบื้องต้นอาจจะเสนอให้ สสส. ที่ทำหน้าที่โฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือแนวทาง เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์อย่างการลดอุบัติเหตุ การลดการสูบบุหรี่ มอบหมายหน้าที่ให้เพิ่มโดยการช่วย ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในทุกรูปแบบ และเมื่อมีพระราชบัญญัติออกมาแล้วให้จัดตั้งคณะกรรมการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามและป้องกันโดยเพิ่มอำนาจหน้าที่ ในการให้ความรู้กับประชาชนด้วย

3) การพัฒนาความร่วมมือระหว่างธนาคารกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งอาจจะจัดตั้ง หน่วยงานเฉพาะเจาะจงหรือหน่วยงานพิเศษขึ้นมา หรืออีกอย่างหนึ่ง คือ ตั้งเป็นองค์กรอิสระ ที่มีอำนาจหน้าที่ ในการสามารถขอข้อมูลประชาชนที่อยู่ในการดูแลของธนาคารทุกธนาคารในประเทศไทยเพื่อตรวจสอบบัญชี ม้า หรือบัญชีที่อาจมีส่วนทำให้เกิดการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์คอมพิวเตอร์สำเร็จ

4) ควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติการรักษาความเป็นส่วนตัว หรือการรักษา ความลับทางราชการในรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการเกิดองค์กรอิสระที่ต้องควบคุมดูแลเกี่ยวกับการ ปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในทุกรูปแบบ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างอิสระ แต่อาจมี ข้อกำหนดอื่นเพื่อให้ยังคงอยู่ในขอบเขตและไม่ล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่นจนมากเกินไป

5) ควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนเข้าไปอยู่ในองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ปราบปราม และป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ จัดตั้งคณะกรรมการตามตำแหน่งหน้าที่ลักษณะงานให้ เหมาะสม มีความเข้าใจรูปแบบการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี รวมถึงเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถที่ให้คำปรึกษา กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกเวลาได้

6) ควรมีการความร่วมมือกับระดับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นประเทศในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ยุโรป อเมริกา ตะวันออกกลาง หรือที่ใดก็ตามที่สามารถช่วยลดการก่ออาชญากรรมทาง คอมพิวเตอร์ในทุกรูปแบบได้ เพื่อทำให้เกิดการประสานงานที่รวดเร็วและสามารถแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วมาก ยิ่งขึ้น

7) ควรมีหน่วยงานที่พร้อมรับสายตลอด 24 ชั่วโมง เนื่องจากการก่อเหตุอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ไม่มีเวลาที่ชัดเจนและสามารถก่อเหตุได้ตลอดเวลา ดังนั้นควรมีหน่วยงานที่พร้อมรับรองในการรับเรื่องเพื่อแก้ไขปัญหาในทันที

8) ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เนื่องจากเป็นปัญหาระดับชาติทุกหน่วยงานควรให้ความร่วมมือและช่วยกันรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตัวเองได้รับมอบหมาย

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เจ้าหน้าที่ควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว เช่น ติดต่อกับธนาคารเพื่ออายัดบัญชีเบื้องต้นไว้ก่อน หรือรับแจ้งเหตุที่เกิดขึ้นอย่างทันที และแก้ไขปัญหาเบื้องต้นเพื่อให้เหยื่อรับรู้ถึงความพยายามในการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่ในทุกฝ่าย

2) ประชาชนควรให้ความสำคัญกับความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ต่อให้มีโฆษณา หรือพยายามประชาสัมพันธ์มากเพียงใดแต่ถ้าหากประชาชนไม่ให้ความสำคัญ หรือไม่ใส่ใจกับการป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ประชาชนควรกระทำ คือ การตระหนักรู้และใส่ใจกับสิ่งที่ภาครัฐออกม เตือน หรือให้ความสำคัญว่าประชาชนจำเป็นต้องรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องเมื่อประชาชนเกิดเหตุการณ์จะสามารถแก้ไขได้อย่างทันที

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวบทกฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพิชชิง โดยมีการเปรียบเทียบกับต่างประเทศเพื่อให้ เห็นข้อแตกต่าง และจุดที่สามารถจะนำมาพัฒนาพระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่เกี่ยวกับพิชชิงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ควรมีการสัมภาษณ์เหยื่อหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพิชชิง โดยอาจสัมภาษณ์ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากพิชชิงในหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เห็นปัญหาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นรวมถึงอาจทำให้เห็นสภาพปัญหาและวิธีการแก้ไขในมุมมองของผู้ได้รับผลกระทบจากการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบพิชชิง

เอกสารอ้างอิง (References)

กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. (2564). *อำนาจหน้าที่*.

<https://www.hightechcrime.org/staff/Mission>.

กระทรวงยุติธรรม. (2563). *อาชญากรรมทางไซเบอร์ ภัยคุกคามจากวิถีใหม่ยุคโควิด-19 ผู้เชี่ยวชาญแนะรัฐเร่งให้ความรู้*. <https://www.moj.go.th/view/45017>.

กุลธิดา อาธิเจริญสุข. (2559). การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับพิชชิง. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*, 6(2), 1-25.

ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2554). *ทฤษฎีการลงโทษ*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ไทยโพสต์. (2567). *กสทช. จี้คนถือครองซิมการ์ดตั้งแต่ 6 หมายเลข ให้รับม้ายืนยันตัวตน ไม่งั้นถูกระงับใช้*.
<https://www.thaipost.net/economy-news/516276/>.
- ไทยรัฐ. (2564). *สาธารณสุขไซเบอร์ โควิดมาพุ่งขึ้น 3 เท่าตัว*. <https://www.thairath.co.th/news/society/2029208>.
- ไทยรัฐ. (2566). *นายกฯ สั่งเร่งป้องกัน-ลดปัญหาอาชญากรรมออนไลน์ ย้ำโทษสูงสุดคุก 5 ปี ปรับ 5 แสน*.
<https://www.thairath.co.th/news/politic/2675155>.
- นัทธี จิตสว่าง. (2557). *อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม*. <http://www.nathee-chitsawang.com/>
- พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566. (2566, 16 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 140 ตอนที่ 18 ก, หน้า 1-7.
- พิสิฐ รัชังวงษ์. (2561). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]*.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2566). *การโจมตีด้วย whaling attack (whaling phishing)*.
<https://site.bsru.ac.th/ict/?p=1976>.
- รพีพัฒน์ ศรีศิริรักษ์ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). *ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของฝ่ายสอบสวนในระบบงานยุติธรรม*. *วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*, 8(1), 1-11.
- สกุลทิพย์ เก่งประดิษฐ์ และเมธี สุตรสุคนธ์. (2562). *การป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของนักศึกษาหญิง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรณีศึกษาด้านการถูกล่วงละเมิดทางเพศ*. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ ของนักศึกษา ครั้งที่ 2* (หน้า 1254-1270). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมาคมธนาคารไทย. (2566). *ธปท.เผยแบงก์พัฒนาระบบจับพฤติกรรมต้องสงสัยเป็นบัญชีม้า สกัดภัยการเงินทันใช้ปีนี้*. <https://www.tba.or.th/ธปท-เผยแบงก์พัฒนาระบบจับ/>.
- สรารุช ปิตยาศักดิ์. (2561). *นโยบายคลาวด์และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบคลาวด์ระหว่างสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและอาเซียน: มุมมองของไทย: โครงการวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2560). *กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ*.
<https://www.oja.go.th/crimeprevention2/>.
- สำนักงานข่าวอิสรา. (2563). *ตร.เตือนปชช.ระวัง SMS แบนลิงก์ลวงให้กรอกข้อมูลส่วนตัว*.
<https://www.isranews.org/article/isranews-other-news/97757-isranewpoli.html>.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2566). *สถิติแจ้งความออนไลน์*. <https://www.thaipoliceonline.com/>.
- สำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2563). *วิธีตรวจสอบ e-mail ที่เป็นอันตรายเบื้องต้น*. <https://www.it.chula.ac.th/how-to-identify-malicious-email/>.

- สุรัชย์ ฉัตรเฉลิมพันธุ์ และเทอดพงษ์ แดงสี. (2563). การเสริมสร้างความตระหนักรู้เท่าทันภัยทางไซเบอร์ของบุคลากรในองค์กร: กรณีการจำลองการโจมตีด้วยฟิชชิ่ง. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 4(2), 1-11.
- อลิษา สายแผ้ว. (2556). ประสิทธิภาพของกฎหมายไทยในการรับมือกับอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบฟิชชิ่ง (phishing) ศึกษาเฉพาะกรณีกระทำต่อระบบธนาคารทางอินเทอร์เน็ต (internet banking) [การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- อรรณพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ahlgren, M. (2022). *50+ cybersecurity statistics & trends 2023*. <https://www.websiterating.com/th/research/cybersecurity-statistics-facts/>.
- Becker, G. S. (1968). Crime and punishment: An economic approach. *Journal of Political Economy*, 76(2), 169-217.
- Bitdefender Thailand. (2021). *What is phishing?* <https://www.bitdefender.co.th/post/phishing/>.
- Carella, A., Kotsoev, M., & Truta, T. M. (2017). Impact of security awareness training on phishing clickthrough rates. *2017 IEEE International Conference on Big Data (Big Data)* (pp. 4458-4466). Institute of Electrical and Electronics Engineers.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588-608. <https://doi.org/10.2307/2094589>.
- Cullen, F. T., & Wilcox, P. (2010). *Akers, Ronald L.: Social learning theory*. SAGE Publications.
- Greene, K., Steves, M., & Theofanos, M. F. (2018). No phishing beyond this point. *Computer*, 51(6), 86-89.
- Merton, R. K. (1938). Social structure and anomie. *American Sociological Review*, 3(5), 672-682.
- Monster Connect. (2021). *What are the types of phishing?* <https://monsterconnect.co.th/ประเภทของ-phishing-มีอะไรบ้าง/>.
- Nachin, N., Tangmanee, C., & Piromsopa, K. (2019). How to increase cybersecurity awareness. *ISACA Journal*, 2, 45-50.
- ProSpace. (2022). *Phishing email, how to solve email fraud, spam, stealing financial information*. <https://prospace.services/fake-phishing-emails-teach/>.
- SpringNews. (2022). *Royal Thai Police reveals cybercrime statistics for 2021 and reveals this year's trends!* <https://www.springnews.co.th/spring-life/819659>.

- TechToro. (2023). *Phishing: Warning against online scams*. <https://www.finnomena.com/techtoro/phishing/>.
- Thai PBS. (2021). *The EXIT: Cybercrime invades Thailand*. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/309313>.
- WhoscallTH. (2023, April 19). *Whoscall annual report 2021*. <https://whoscall.com/th/blog/articles/787>.
- Wiboonyasake, M. (2023). *Know the 10 types of phishing that are divided according to attack patterns*. <https://www.aware.co.th/10-common-types-of-phishing-attacks/>.
- WorkPoint TODAY. (2023). *Revealing the statistics of online crime reports for 11 months, the highest victims worth up to 100 million baht*. <https://workpointtoday.com/police-63/>.

RPCA-JCSS

การศึกษาแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญา และความเมตตาต่อตนเองของเด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิด

กาญจน์ ชอบเสียง¹ และดุขฎิ เล็บขาว²

วันได้รับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567 วันแก้ไข: 9 มีนาคม 2567 วันยอมรับเผยแพร่: 12 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้เปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ร่วมกับสังคมอย่างปกติสุข การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญาและความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และ 2. เสนอแนวทางการใช้กฎหมายหรือวิธีการดำเนินการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวและมาเข้ารับการให้คำปรึกษา แก้ไขบำบัดฟื้นฟู ณ ศูนย์ให้คำปรึกษาศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 132 วรรคหนึ่ง จำนวน 74 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ฉบับ คือ 1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 2. แบบวัดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง (คะแนนเฉลี่ย 0-96 หมายถึง น้อยที่สุด, 97-192 หมายถึง น้อย, 193-288 หมายถึง ปานกลาง, 289-384 หมายถึง มาก และ 385-480 หมายถึง มากที่สุด) 3. แบบวัดอภิปัญญา (คะแนนเฉลี่ย 30-47 หมายถึง น้อยที่สุด, 48-65 หมายถึง น้อย, 66-83 หมายถึง ปานกลาง, 84-101 หมายถึง มาก และ 102-120 หมายถึง มากที่สุด) และ 4. แบบวัดความเมตตาต่อตนเอง (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-2.49 หมายถึง ต่ำ, 2.50-3.50 หมายถึง ปานกลาง และ 3.51-5.00 หมายถึง สูง) ซึ่งเครื่องมือวิจัยทุกฉบับนำมาแปลเป็นภาษาไทยด้วยหลักการแปลเครื่องมือวิจัยข้ามวัฒนธรรม ทำการตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา และความเชื่อมั่นของแบบวัดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญาและความเมตตาต่อตนเอง เท่ากับ .84, .75 และ .72 ตามลำดับ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญา และความเมตตาต่อตนเองอยู่ในระดับปานกลาง เพศชายมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงมากกว่าเพศหญิง แต่เพศหญิงมีความเมตตาต่อตนเองมากกว่าเพศชาย เพศชายมีอภิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิงมีระดับอภิปัญญาในแต่ละระดับเท่า ๆ กัน เมื่อแบ่งตามประเภทคดีพบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงมีความเมตตาต่อตนเองสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรง แต่มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงและอภิปัญญาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญา ความเมตตาต่อตนเอง เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ผู้ประพันธ์บทความ)

² พันตรีหญิง ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Motivation to change, Metacognition and Self-compassion of Juvenile Delinquency

Kanjane Chobsiang¹ & Dussadee Lebkhao²

Received Date: February 12, 2024 Revised Date: March 9, 2024 Accepted Date: March 12, 2024

Abstract

Motivation is an important factor in the process of correction, treatment, and rehabilitation of juvenile delinquents to improve themselves into pacifique cohabitation. This research aimed to 1. study the level of motivation for change, metacognition, and self-compassion and 2. propose guidelines for the proper application of the law or legal procedures for juvenile delinquency. The subjects used in this study were juveniles whose temporary release was granted by the court and attended counseling. Correction and rehabilitation were administered at the Counseling Center, Juvenile and Family Court, in accordance with the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 (2010), Section 132, paragraph one, among 74 participants. The instruments used in the research which were translated from English to Thai consisted of 4 instruments: a general information questionnaire, a measure of motivation to change (0-96= the least, 97-192=low, 193-288=moderate, 289-384=high, 385-480=highest), a measure of metacognition (30-47= the least, 48-65=low, 66-83=moderate, 84-101=high, 102-120= highest) and a measure of self-compassion (1.00-2.49=low, 2.50-3.50=moderate, 3.51-5.00=high), and additionally the psychometric properties and reliability were .84, .75 and .72, respectively. Statistical measures were used such as percentage, mean and standard deviation. The results showed that juvenile delinquent participants had moderate levels of motivation to change, metacognition, and self-compassion but exhibited different results among male and female participants as well as violent and non-violent offenders. Males were more motivated to change than females, but females had more self-compassion than males. Males had moderate levels of metacognition, while females had the same level of each factor. Participants who committed violent-related crimes had higher self-compassion than those that committed non-violent crimes, but motivation to change and metacognition were no different.

Keywords: Motivation to change, Metacognition, Self-compassion, Juvenile delinquency

¹ Graduate student, Master of Psychology, Mahasarakham University (Corresponding author)

² Ph.D Major, Mahasarakham University

บทนำ (Introduction)

ปัญหาการใช้ความรุนแรงของเยาวชนหรือการกระทำความผิดยังเป็นปัญหาระดับโลก (World Health Organization, 2020) สำหรับประเทศไทยมีรายงานสถิติจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีจำนวนมาก ในแต่ละปี โดยในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 24,762 คน ปี พ.ศ. 2561 จำนวน 22,541 คน ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 20,842 คน ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 19,470 คน และ ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 14,593 คน อีกทั้งมีรายงานสถิติเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากการขัดเกลานิสัยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในระยะเวลา 1 ปี หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 885 คน และ ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 914 คน และ ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 770 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2566) ซึ่งการหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนแสดงให้เห็นปัญหาการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมของเด็กและเยาวชนเอง และอาจนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าวอาชญากรรมที่ร้ายแรงมากขึ้นในวัยผู้ใหญ่ รวมถึงอาจจะสะท้อนถึงปัญหาการใช้กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่เหมาะสม (นริศรา แสงวงจิตร และ คณะ, 2561)

การค้นคว้าวิธีการช่วยเหลือ เพื่อลดการกระทำผิด กระทำความผิดซ้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจากการทบทวนขอบเขตวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า แรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง (motivation to change) มีส่วนสำคัญที่จะเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงจุดด้อยของตนเองจากความผิดพลาดล้มเหลว (Cox et al., 2004, Breines et al., 2012) มีความคิดอัตโนมัติต่อตนเองในเชิงบวกมากขึ้น ทำให้อารมณ์การแสดงออกของบุคคลไปในทิศทางที่ดี (Arimitsu et al., 2015) และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจที่จะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ (Serin et al., 2015) ปัจจัยด้านอภิปัญญา (metacognition) ยังช่วยให้เด็กและเยาวชนเกิดความเชื่อ ความคิดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ (Wells et al., 2004) และก่อให้เกิดแนวโน้มของพฤติกรรม (Bahadorikhosroshah et al., 2017) รวมถึงปัจจัยด้านความเมตตาต่อตนเอง (self-compassion) จะช่วยให้บุคคลได้สัมผัสและเปิดใจรับความทุกข์ของตนเอง ไม่หลีกเลี่ยง ทำให้เกิดความปรารถนาที่จะบรรเทาทุกข์และเยียวยาตนเองด้วยความอ่อนโยน ใจดี และเห็นอกเห็นใจตนเอง รวมถึงทำความเข้าใจอย่างไม่ตัดสินในความผิดพลาด ความไม่ดีพอ และความล้มเหลว และมองว่าเหตุการณ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์มนุษย์ (MacBeth et al., 2012) อีกทั้งช่วยให้เกิดการยอมรับและเข้าใจ (Mohammed, 2015) มีความตระหนักรู้ปัญหาที่กำลังประสบและเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเอง (Moffitt et al., 2018) ซึ่งทั้งสามปัจจัยที่กล่าวมานั้นส่งผลต่อการปรับตัวที่ดีขึ้นของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

นอกจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้ว งานวิจัยที่ผ่านมายังพบว่าความแตกต่างทางเพศ (difference of genders) และประเภทคดี (offense types) ที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงและความเมตตาต่อตนเอง พบว่าในเพศหญิงและชายนั้นมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง และความเมตตาต่อตนเองแตกต่างกัน เพศหญิงจะมีความเมตตาต่อตนเอง (Yarnell et al., 2015, 2019) มีความห่วงใยและใส่ใจความรู้สึกภายในของตนเองน้อยกว่าเพศชาย (Nolen-Hoeksema, 1987, Tatum, 2012) เมื่อประสบเหตุการณ์ตึงเครียดพบว่าเพศชายและเพศหญิงมีแรงจูงใจแตกต่างกัน ใช้วิธีการจัดการปัญหาแตกต่างกัน รวมถึงพันธะสัญญาในการทำตามเป้าหมายก็แตกต่างกันด้วย (Bonneville-Roussy et al., 2017) อีกทั้งการศึกษาประสิทธิภาพของการ

ให้บริการการป้องกัน (prevention service) ในวัยรุ่นที่กระทำความผิดและวัยผู้ใหญ่ที่มีปัญหาพฤติกรรม การใช้สารเสพติดพบว่าเพศที่แตกต่างกันตอบสนองต่อการเข้ารับบริการให้ความช่วยเหลือที่ต่างกันในช่วงระยะเวลาในการบำบัดรักษา แรงจูงใจ (Tatum, 2012, Yarnell et al., 2015) รวมถึงมีปัจจัยปกป้อง (Disbury et al., 2015, Ray et al., 2015) และมีระดับของความเมตตาต่อตนเองที่แตกต่างกัน (Hofmann, 2018, Amemiya et al., 2020) ประกอบกับงานวิจัยเชิงพัฒนาการได้ระบุว่า ความแตกต่างทางเพศในด้านแรงจูงใจนั้น มีความแตกต่างกันชัดเจนตั้งแต่เริ่มที่จะกระทำความผิดจนกระทั่งจบกิจกรรมนั้น (Meece et al., 2006, Fagan et al., 2014) การให้ความช่วยเหลือในการสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างในด้านต่างๆ เหล่านี้เช่นกัน (McMurrin, 1998) ส่วนประเภทคดีพบว่า วัยรุ่นผู้กระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับความรุนแรง (violent offenders) มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองที่แยกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่คดีเกี่ยวกับความรุนแรง (Baglivio et al., 2015) โดยแนวโน้มการหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ (recidivism) มีการประเมินตนเองในทางลบ (Bahadorikhosroshah et al., 2017) มีความทุกข์ทางอารมณ์ และพฤติกรรมภายนอกที่แยกว่า (Arimitsu et al., 2015, Wadsworth et al., 2018, Hocheiser et al., 2020)

การศึกษาระดับแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญา และความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางเพศและประเภทคดีจะเป็นข้อมูลที่สามารถสะท้อนสภาพปัจจุบันของเด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวได้ แต่สำหรับการศึกษาปัจจัยที่กล่าวมานั้นยังพบการศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทยน้อย จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญา และความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด อันจะนำไปสู่การใช้กฎหมายหรือวิธีการดำเนินการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม หรือมีประโยชน์ในเชิงนโยบายในการกำหนดมาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีโดยใช้แนวทางการให้คำปรึกษาและการดูแล ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่มุ่งเน้น การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ร่วมกับสังคมได้ โดยไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญาและความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด
2. เพื่อเสนอแนวทางการใช้กฎหมายหรือวิธีการดำเนินการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. มาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

มาตรา 132 ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้วศาล อาจมี คำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมี ประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้า พนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรับ คำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วม กิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในกรณีศาลมี อำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือ บุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษา แนะนำด้วยก็ได้

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยไม่สมควรใช้วิธีการตามวรรคหนึ่งศาลจะส่งตัวจำเลยไปยังสถานพินิจ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ดูแลชั่วคราวหรือจะ ให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการส่งตามวรรคหนึ่งตลอดจนวิธีการประเมินสภาพปัญหาการ จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูการเตรียมความพร้อมเพื่อมอบตัวจำเลยให้บิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่ง จำเลยอาศัยอยู่ด้วยให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีของแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง

แนวคิดทฤษฎี theory of current concerns (TCC) หรือทฤษฎี เป้าหมาย (Current Concerns) ซึ่งพัฒนาโดย Cox et al. (2004, 2023) แรกเริ่มนั้นใช้ในการรักษาผู้ป่วยติดสุราเพื่อ บำบัดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง โดยอธิบายคำว่า “Current Concerns” หมายถึง สภาพภายในจิตใจของ บุคคลระหว่างช่วงเวลาที่มุ่งมั่นทำตามเป้าหมายของตนเองจนกระทั่งการไล่ตามเป้าหมายสิ้นสุดลง โดยบรรลุ เป้าหมายหรือละทิ้งเป้าหมายนั้นไป ทฤษฎีเป้าหมาย (Current Concerns) เป็นกระบวนการทางจิตประสาท ภายใต้อการแสวงหาเป้าหมายของแต่ละบุคคล และทฤษฎีนี้ได้รับการขนานนามว่าทฤษฎีเป้าหมายของปัจจุบัน เป็นทฤษฎีที่นิยมใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในประชากรที่เป็นผู้กระทำผิด พฤติกรรมเสพติด การใช้ แอลกอฮอล์ในทางที่ผิด เป็นต้น เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการบำบัดรักษาหรือแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง (Motivation of Change) เช่น การศึกษาของ Theodosi (2006) และ McMurrin et al. (2010) ได้สรุปผล การศึกษาว่า การบำบัดสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มผู้กระทำความผิดเป็นหัวใจสำคัญของกา บวนการฟื้นฟูสมรรถภาพของพวกเขา ซึ่งจะช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำในอนาคต ซึ่งทฤษฎี TCC เชื่อว่า เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีจุดมุ่งหมายและมีทิศทาง จึงได้อธิบายกรอบแนวคิด เกี่ยวกับบุคคล มีการเลือกเป้าหมายของตนเองอย่างไร รวมถึงวิธีการติดตามผลกระทบที่ตามมาของเป้าหมาย การเลือกเป้าหมายขึ้นอยู่กับทำให้คุณค่าของผู้เลือกที่กำหนดให้กับทางเลือกแต่ละทาง (สิ่งจูงใจ) และ ความสามารถในการรับรู้ โดยพฤติกรรมและประสบการณ์ของบุคคลจะถูกจัดระบบด้วยการแสวงหาเป้าหมาย

และความสุนทรีย์ในชีวิต และอยู่ภายใต้กรอบแนวคิด Cognitive-motivational แรงจูงใจอาจมาจากปัจจัยภายในหรือจากปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบไปด้วยแง่มุมชีวิตที่ต้องการปรับปรุงพัฒนา (Life Areas) 6 ด้าน ได้แก่ 1) อดีตและการจัดการการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคต (Past, Current and Future Living Arrangements) 2) บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด (Close personal Relationships) 3) ปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ (Physical or Mental Health Issues) 4) สันทนาการ (Recreation) 5) การเปลี่ยนแปลงตนเองและการพัฒนาตนเอง ปัญหาอารมณ์และความรุนแรง (Self-changes and Personal Improvement, and Problem with Anger and Violence) และ 6) การจ้างงาน การศึกษาและสภาพเศรษฐกิจ (Employment, Training and Financial Situation)

2.2 แนวคิดทฤษฎีของอภิปัญญา

Wells & Hatton-Cartwright (2004) ได้พัฒนาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอภิปัญญา (Metacognition) โดยพัฒนามาจากแนวคิด Cognitive Behavioral ในผู้ป่วยโรควิตกกังวล (Generalized Anxiety Disorder; GAD) และโรควิตกกังวล รวบรวมถึงได้พัฒนาแบบวัดอภิปัญญาในกลุ่มผู้กระทำความผิด โดยกล่าวถึงอภิปัญญาตามแนวคิดของ Wells & Hatton-Cartwright นั้น เชื่อว่าปัญหาพยาธิสภาพทางจิตส่วนใหญ่มาจากรูปแบบของการคิด (Style of Thinking) ซึ่งมักจะมีการคิดกังวล คิดเชิงลบ คิดวนซ้ำ โดยได้รับอิทธิพลจากการคิดเชิงซับซ้อนของตนเอง และ Cognitive Model ของบุคคลที่เป็นโรควิตกกังวลนั้นเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ความวิตกกังวลเป็นกลยุทธ์ในการเผชิญปัญหา (Motivated Use of Worry as a Coping Strategy) การประเมินความกังวลเชิงลบ (Negative Appraisal of Worry) และความพยายามในการควบคุมความกังวล (Worry Control Attempts) ซึ่งมีนักวิจัยที่ทำการศึกษาก่อนหน้าของวัยรุ่นที่กระทำความผิดไว้ว่า มีความแตกต่างจากเด็กวัยรุ่นทั่วไปในวัยเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือเด็กวัยรุ่นที่กระทำความผิดจะมีความสามารถทางอภิปัญญาที่ต่ำกว่า ทำให้มีความบกพร่องในการยับยั้งชั่งใจตนเอง ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม คิดไม่สมเหตุสมผล และปรับตัวเข้ากับบรรทัดฐานของสังคม (Bahadorikhosroshahi et al., 2017) นอกจากนี้ยังพบว่า ในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ติดสารเสพติดมีการคิดในรูปแบบตายตัวและสุดโต่ง (Rigid and Dichotomous Thinking) และขาดความยืดหยุ่นทางการคิด (Lack of Cognitive Flexibility) (Pihet et al., 2011) ซึ่งอภิปัญญาตามแนวคิดนี้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) (การขาด) ความเชื่อมั่นทางปัญญา ((Lack of) Cognitive Confidence) 2) ความเชื่อเชิงบวกเกี่ยวกับความกังวล (Positive Beliefs about Worry) 3) การตระหนักรู้ทางความคิด (Cognitive Consciousness) 4) ความเชื่อเชิงลบเกี่ยวกับการควบคุมไม่ได้และอันตรายจากความกังวล (Negative Beliefs about the Uncontrollability and Danger of Worry) และ 5) ความเชื่อเกี่ยวกับความจำเป็นในการควบคุมความคิด (Beliefs about the Need to Control Thoughts)

2.3 แนวคิดทฤษฎีของความเมตตาต่อตนเอง

Neff (2004) เป็นผู้เสนอแนวคิดทฤษฎีความเมตตาต่อตนเองโดยมีฐานแนวคิดมาจากจิตวิทยาแนวพุทธแต่โครงสร้างของความคิดรวบยอดตามแนวคิดของ มาจากการศึกษาที่เป็นวิทยาศาสตร์ โดยอธิบายว่าความเมตตา (Compassion) ที่มีให้กับบุคคลอื่นยังสามารถขยายมาสู่ตนเองได้ในยามที่บุคคล

กำลังเผชิญความทุกข์ ซึ่งไม่ใช่ความผิดของใครคนหนึ่งเมื่อสิ่งร้ายภายนอกที่อยู่รอบตัวนั้นยากที่จะควบคุมได้ แต่สิ่งที่บุคคลมีได้อย่างเท่าเทียมกันคือความเมตตาต่อตนเองในยามที่รู้สึกทุกข์ทรมานกับสิ่งที่ตนเองทำผิดพลาดล้มเหลวหรือความไม่สมบูรณ์แบบของตนเอง การที่บุคคลมีความเมตตาต่อตนเองนั้นไม่ต่างจากการมีความเมตตาต่อผู้อื่น นอกจากนี้การมีความเมตตา ยังหมายความถึงการมีความเข้าใจและความกรุณาต่อผู้อื่น เมื่อพวกเขาล้มเหลวหรือทำผิดพลาดแทนที่จะตัดสินพวกเขาอย่างรุนแรง เมื่อบุคคลรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (แทนที่จะเป็นเพียงความสงสาร) นั้นหมายความว่าบุคคลตระหนักถึงความทุกข์ ความล้มเหลวและความไม่สมบูรณ์เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ของมนุษย์ทุกคนต้องประสบ อีกทั้งความเมตตาต่อตนเองเป็นวิธีการแสดงออกแบบเดียวกับการให้รางวัลตนเอง เมื่อบุคคลกำลังเผชิญกับช่วงเวลาที่ยากลำบาก ประสบความล้มเหลว การมีความเมตตาต่อตนเองตนเองนั้นจะทำให้บุคคลอ่อนโยนและเข้าใจ กล่าวที่จะเผชิญกับความล้มเหลว หรือประสบการณ์ที่ร้ายแรงของชีวิต ซึ่งมีนักวิจัยที่ทำการศึกษาค้นคว้าผลของความเมตตาต่อตนเองที่ส่งผลต่อความคิดในการก่ออาชญากรรมในนักโทษชาย ซึ่งพบว่าความเมตตาต่อตนเองสามารถลดความคิดในการก่ออาชญากรรมได้ และสามารถประยุกต์ใช้เป็นโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพของนักโทษต่อไปได้ (Rezapour-Mirsaleh et al., 2021) รวมถึงความเมตตาต่อตนเองยังมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดกฎหมายด้วย (Morley, et al., 2016) ซึ่ง Neff อธิบายถึงองค์ประกอบของความเมตตาต่อตนเองว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก โดยที่องค์ประกอบหลักแต่ละตัว มี 2 ปัจจัยที่เป็นตัวแปรตรงข้ามกัน ซึ่งสามารถระบุได้ดังนี้ 1) ความใจดีอ่อนโยนกับตนเอง (Self-kindness) เป็นการที่บุคคลเข้าใจในความผิดพลาด ล้มเหลวที่เกิดขึ้น และแสดงออกถึงความรัก ความอ่อนโยน และการกระทำที่เป็นไปในทางให้กำลังใจตนเองในการเผชิญปัญหา กับ การตัดสินตนเอง (Self-judgment) ซึ่งบุคคลประเมินคุณค่าของตนเองจากประสบการณ์ที่ความผิดพลาด ล้มเหลว วิพากษ์วิจารณ์ตนเองในทางลบ ต่ำหนີและกล่าวโทษตนเองในทางที่บั่นทอนกำลังใจตนเอง 2) การเป็นมนุษยชาติทั่วไป (Common Humanity) เป็นสิ่งที่บุคคลเฝ้าระวังเข้าใจว่ามนุษย์ทุกคนสามารถกระทำ ความผิดพลาด มีความทุกข์ใจ ซึ่งเกิดขึ้นเหมือนกันทุกคน กับ ความโดดเดี่ยว (Isolation) เมื่อตนเองประสบกับความผิดพลาดล้มเหลว ซึ่งเกิดจากคิดที่ไม่สมเหตุผล คิดว่าสิ่งเลวร้ายเกิดขึ้นเฉพาะกับ ตนและตนเองต้องรู้สึกทรมานอยู่เพียงคนเดียว ทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกแตกต่างจากคนอื่น และ 3) การมีสติรู้ตัว (Mindfulness) เป็นสภาวะที่บุคคลเกิดความตระหนักรู้ตัว ทบทวนภายในตนเองจนสามารถรับรู้ความคิด ความรู้สึกในเชิงลบของตนเอง ในปัจจุบันและไม่หมกมุ่นอยู่กับประสบการณ์เชิงลบของตนเอง กับ การใส่ใจกับความผิดพลาดของตนเองมากเกินไป (Over-identification) เป็นสิ่งที่บุคคลหมกมุ่นกับความคิดและอารมณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ความผิดพลาด ล้มเหลวของตนเอง และปล่อยให้อารมณ์เหล่านั้นมีอิทธิพลต่อตนเองอย่างมากจนไม่สามารถเข้าใจสภาวะปัจจุบันของตนเอง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรัณยา เลิศศาสตรวัฒนา (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก และเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาในศาลเยาวชนและครอบครัว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวความคิด ทฤษฎี ความเป็นมาของการกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนตามหลักกฎหมายสากล เพื่อนำมาพัฒนาหลักกฎหมายและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนใน

ประเทศไทย พบว่า แนวทางในการปฏิบัติเพื่อดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนนั้นมุ่งเน้นการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูทั้งตัวเด็ก/เยาวชนและผู้ปกครอง มากกว่าการตัดสินลงโทษ โดยมีการจำแนกเด็กและให้พนักงาน คุมประพฤติ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เป็นผู้ประเมินแนวทางในการช่วยเหลือและพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ เช่น การควบคุมพฤติกรรม เสี่ยงในการใช้สารเสพติด การจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขสัมพันธภาพในครอบครัว การส่งเสริมอาชีพ การศึกษา เป็นต้น

บุญยวัจน์ ไตรจุฑาทากาญจน์ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดี อาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการ แก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด รวมถึงการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาตามหลักมาตรฐานสากล วิธีการศึกษาเน้นการศึกษาจากเอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผล การศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องและชั้นการพิจารณาคดีมี การดำเนินการ พบว่า แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทาง อาญาต้องคำนึงถึงหลักในการคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน รวมทั้งในส่วนของ กระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยมุ่งเน้นไม่ ให้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไปซ้ำเติมเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด และเป็นการมุ่งลด จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

Ali & Akbar (2011) ทำการศึกษาเรื่อง “ผลขององค์ประกอบของอภิปัญญาในการลด พฤติกรรมต่อต้านสังคมในเยาวชนของเรือนจำกลาง Urmia” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาองค์ประกอบอภิ ปัญญาในเยาวชนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมในเรือนจำกลาง Urmia และ 2. ศึกษาผลของการบำบัด องค์ประกอบอภิปัญญาในการลดพฤติกรรมต่อต้านสังคม การวิจัยกึ่งทดลองนี้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชน 30 คนที่มีความผิดปกติทางบุคลิกภาพต่อต้านสังคมในเรือนจำกลาง Urmia คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบ่งกลุ่ม เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน ในชั้นก่อนดำเนินโปรแกรมบำบัด ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบวัด Cartwright-Hatton metacognitive inventories จากนั้นในกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมการบำบัด 8 sessions หลังการทดลองให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทำแบบวัดอีกครั้ง เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ t-test การ วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม และการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบอภิปัญญาในเยาวชนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมมีความผิดปกติ และ องค์ประกอบของอภิปัญญาสามารถแก้ไขพฤติกรรมต่อต้านสังคมของเด็กวัยรุ่นในเรือนจำได้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ($p\text{-value} < 0.05$)

2) ในกลุ่มทดลองพบว่า มีระดับอภิปัญญา ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p\text{-value} < 0.05$)

นอกจากนี้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีติอภิปัญญาของเยาวชนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมไม่ เป็นปกติ (disordered) และการบำบัดเชิงอภิปัญญา มีผลในเชิงบวกในการแก้ไขพฤติกรรมต่อต้านสังคม

Nekovarova (2016) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความเป็นไปได้สำหรับการทดลองใช้โปรแกรม Personal Aspirations and Concerns Inventory for Offenders (PACIO) เพื่อปรับปรุงแรงจูงใจของผู้กระทำผิดในระยะสั้นและความร่วมมือในการคุมขังเพื่อการลดการตัดสินใจโทษ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมการบำบัดแบบ PACIO ในการจูงใจในการเตรียมการสำหรับการเปลี่ยนแปลงในผู้กระทำผิดระยะสั้น เพื่อปรับปรุงการมีส่วนร่วมด้วยแรงจูงใจในการรักษา โดยในการวิจัยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 117 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยวิธีการสุ่ม ได้แก่ กลุ่มควบคุม 43 คน (เหลือ 15 คน) กลุ่มที่ได้รับโปรแกรม PACIO จำนวน 38 คน (เหลือ 19 คน) และกลุ่มที่ได้รับโปรแกรม PACIO และกลุ่มที่ได้รับการสัมภาษณ์เพื่อสร้างแรงจูงใจ จำนวน 36 คน (เหลือ 23 คน) ทุกกลุ่มจะควบคุม base line ให้เท่ากันในด้านอายุ ระดับการศึกษา ประวัติการกระทำความผิด และสถานการณถูกจำงาน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มเปลี่ยนแปลงระดับความร่วมมือในการรักษาและมีแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากกลุ่มควบคุม

Zhang et al. (2016) ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาความเมตตาต่อตนเองช่วยส่งเสริมการปรับปรุงตนเองจากประสบการณ์ที่ทุกข์ใจด้วยการยอมรับ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับและการให้อภัยตนเองกับความเมตตาต่อตนเองและการปรับปรุงตนเอง ผลการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมวิจัยที่มีความเมตตาต่อตนเองรายงานการยอมรับการให้อภัยและการปรับปรุงส่วนบุคคลที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งผลการวิเคราะห์แบบพหุคูณเปรียบเทียบการยอมรับและการให้อภัยแสดงให้เห็นว่าความเมตตาต่อตนเองนำไปสู่การปรับปรุงตัวเองของบุคคลมากขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ (Definitions of Specific Terms)

1. **แรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง (Motivation to Change)** หมายถึง สภาวะอารมณ์ ความคิดของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่นำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดทิศทางของพฤติกรรมที่แสดงออกที่ดีขึ้น มีการตั้งเป้าหมายที่ต้องการปรับปรุงให้ตนเองดีกว่าเดิม มุ่งมั่น และพยายามทำตามพันธสัญญาจนกระทั่งบรรลุตามเป้าหมายได้ยุติคดีลง โดยไม่มีคำพิพากษาติดตัว ซึ่งอาจมาจากปัจจัยภายในหรือจากปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบไปด้วยแง่มุมของชีวิตที่ต้องการพัฒนา (Life Areas) 6 ด้าน ได้แก่ ด้านอดีตและการจัดการการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคต (Past, Current and Future Living Arrangements) ด้านบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด (Close Personal Relationships) ด้านปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ (Physical or Mental Health Issues) ด้านสันทนาการ (Recreation) ด้านการเปลี่ยนแปลงตนเองและการพัฒนาตนเอง ปัญหาอารมณ์และความรุนแรง (Self-Changes and Personal Improvement, and Problem with Anger and Violence) และด้านการจ้างงาน การฝึกฝนอบรมและสภาพเศรษฐกิจ (Employment, Training and Financial Situation)

2. **อภิปัญญา (Metacognition)** หมายถึง กระบวนการทางความคิดของเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิดแต่ละคนที่จะเลือกมีความเชื่อในความคิด ประเมิน ตัดสินใจ และก่อให้เกิดแนวโน้มของพฤติกรรม มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้าน(การขาด)ความเชื่อมั่นทางปัญญา ((Lack of) Cognitive

Confidence) ด้านความเชื่อเชิงบวกเกี่ยวกับความกังวล (Positive Beliefs about Worry) ด้านการตระหนักรู้ทางความคิด (Cognitive Self-consciousness) ด้านความเชื่อเชิงลบเกี่ยวกับการควบคุมไม่ได้และอันตรายจากความกังวล (Negative Beliefs about the Uncontrollability and Danger) และด้านความเชื่อเกี่ยวกับความจำเป็นในการควบคุมความคิด (Beliefs about the Need to Control Thoughts)

3. ความเมตตาต่อตนเอง (self-compassion) หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแสดงออกถึงการเข้าใจตนเอง ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจได้ว่าคนเราสามารถทำความผิดพลาดได้เป็นปกติของชีวิต ไม่ตัดสินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองในทิศทางที่อ่อนโยน ห่วงใย และให้กำลังใจตนเอง เมื่อตนเองประสบความผิดพลาดล้มเหลวหรือความทุกข์ทางใจรู้จักแก้ไขปัญหาอย่างมีสติและไม่หมกมุ่นอยู่กับความรู้สึกทุกข์ใจโดยมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ความใจดีอ่อนโยนกับตนเอง (self-kindness) การตัดสินตนเอง (self-judgment) การเป็นมนุษยชาติทั่วไป (common humanity) ความโดดเดี่ยว (isolation) การมีสติรู้ตัว (mindfulness) และการใส่ใจกับความผิดพลาดของตนเองมากเกินไป (over-identification)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวและมาเข้ารับการให้คำปรึกษา แก่ไขบ่าบัดฟื้นฟู ณ ศูนย์ให้คำปรึกษา ฯ ของศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 132 วรรคหนึ่ง ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีประชากร 159 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากสถิติเด็กและเยาวชนที่ถูกจับดำเนินคดีฯ ของศาลที่เข้าสู่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในแต่ละปีมีจำนวนไม่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรม G*Power ซึ่งกำหนดค่า effect size ขนาดกลาง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 74 คน

ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์คัดเข้า คือ 1) เยาวชนที่มีอายุ 15 – 17 ปี ที่ถูกจับดำเนินคดีเกี่ยวกับความรุนแรงและคดีที่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรงในศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งหนึ่ง 2) มาเข้ารับบริการ ณ ศูนย์ให้คำปรึกษา ฯ ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น 3) อ่านเขียนภาษาไทยได้เข้าใจ 4) เยาวชนและผู้ปกครองยินยอมเข้าร่วมการวิจัยอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

เกณฑ์คัดออก คือ 1) เยาวชนที่ถูกจับซ้ำคดีใหม่ระหว่างเข้าร่วมวิจัย 2) ขอเปลี่ยนสถานที่รายงานตัวเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอื่น 3) ละเมิดเงื่อนไขและศาลยกเลิกให้มารับบริการ ณ ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ของศาล 4) ไม่สามารถเข้าร่วมได้ตลอดการวิจัย 5) พบความผิดปกติทางจิตใจขณะทำการเก็บข้อมูลวิจัย

2. การเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

1) ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เพศ และ ประเภทคดี มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check Lists)

2) ตอนที่ 2 แบบวัดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง the Personal Aspiration and Concerns Inventory for Offenders (PACIO) พัฒนาโดย Campbell et al. (2010) เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่นิยมใช้วัดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงของประชากรที่กระทำความผิด/ผู้ต้องขัง/นักโทษ เกี่ยวกับการตั้งเป้าหมาย การเลือกวิธีการติดตามเป้าหมายจะกระตือรือร้นที่สุด ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นของชีวิต (life areas) 6 ข้อ ในแต่ละข้อจะมี 8 มาตรการย่อย ข้อละ 0-10 คะแนน ซึ่งแบ่งเกณฑ์การแปลผลคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0-96	หมายถึง มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 97-192	หมายถึง มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 193-288	หมายถึง มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 289-384	หมายถึง มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 385-480	หมายถึง มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ตอนที่ 3 แบบวัดอภิปัญญา the metacognitions questionnaire-30 (MCQ-30) ซึ่งพัฒนาโดย Wells et al. (2004) มีลักษณะให้ผู้ตอบรายงานตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ โดยวัดเกี่ยวกับความเชื่อของบุคคลต่อความคิดของตนเอง มี 5 องค์ประกอบย่อย ในแต่ละข้อมีตัวเลือก 4 ระดับคะแนน (1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย ถึง 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 30.00-47.00	หมายถึง มีอภิปัญญาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 48.00-65.00	หมายถึง มีอภิปัญญาอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 66.00-83.00	หมายถึง มีอภิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 84.00-101.00	หมายถึง มีอภิปัญญาอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 102.00-120.00	หมายถึง มีอภิปัญญาอยู่ในระดับมากที่สุด

หากคะแนนรวมยิ่งมาก บ่งชี้ถึงระดับอภิปัญญาที่ไม่มีประสิทธิภาพ (เช่น คะแนนสูงใน scale การตระหนักรู้ทางความคิดยิ่งมาก ยิ่งแสดงถึงความไม่มั่นใจในความจำและความเชื่อของตนเอง)

4) ตอนที่ 4 แบบวัดความเมตตาต่อตนเอง the Self-compassion Scale-Short Form (SCS-SF-12) ซึ่งพัฒนาโดย Raes et al. (2011) มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ ซึ่งมีองค์ประกอบซึ่งเป็นคู่เชิงบวกเชิงลบตรงข้ามกัน 6 ด้านย่อย ด้านละ 2 ข้อ โดยมีเกณฑ์การแปลผลคะแนนตาม Neff (2011) ซึ่งเป็นผู้ค้นคิดเครื่องมือต้นฉบับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.49	คะแนน หมายถึง มีความเมตตาต่อตนเองในระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.50	คะแนน หมายถึง มีความเมตตาต่อตนเองในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.51-5.00	คะแนน หมายถึง มีความเมตตาต่อตนเองในระดับสูง

2.2 เมื่อได้รับการอนุญาตจากเจ้าของเครื่องมือวิจัยทุกฉบับแล้ว จึงนำมาแปลและเรียบเรียงฉบับต้นฉบับ (Original Version) เป็นภาษาไทย ตามหลักการแปลเครื่องมือวิจัยข้ามวัฒนธรรม

2.3 จากนั้นทำการตรวจสอบคุณภาพการใช้ภาษาและเนื้อหาการแปล เพื่อตรวจสอบความทัดเทียมของการใช้ภาษา ตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) และการทดสอบดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (content validity index; CVI) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า เครื่องมือทุกฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80-1.00 และค่า CVI ของแบบวัดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญา และความเมตตาต่อตนเอง เท่ากับ 1.00, .97 และ 1.00 ตามลำดับ เมื่อได้เครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงปรับให้เป็นฉบับสมบูรณ์

2.4 ผู้วิจัยนำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์มาทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งแบบวัดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง แบบวัดอภิปัญญา และแบบวัดความเมตตาต่อตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .84, .75 และ .72 ตามลำดับ

2.5 นำเครื่องมือวิจัยทุกฉบับไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 วิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญาและความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เลขที่การรับรอง 378-349-2565 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้รับการพิทักษ์สิทธิ์ ได้แก่ การได้รับข้อมูลชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย การการสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยและการได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ข้อมูลวิจัยจะไม่มีผลกระทบต่ออาสาสมัครทางกฎหมายใด ๆ ทั้งสิ้น หากอาสาสมัคร/ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกไม่สบายใจสามารถปฏิเสธหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้วิจัยทราบ ผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้ขอความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยเป็นอาสาสมัครเพื่อลดอิทธิพลการบีบบังคับให้เข้าร่วมการวิจัย อีกทั้งในระหว่างการดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยมีการประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับอาสาสมัคร หากพบว่าได้รับผลกระทบ ผู้วิจัยดำเนินการช่วยเหลือเบื้องต้นและส่งต่อผู้เข้าร่วมวิจัยดังกล่าวเพื่อเข้ารับการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญอย่างใกล้ชิด

ผลการวิจัย (Results)

1. ข้อมูลทั่วไปของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

คุณลักษณะส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จำนวน 74 คน มีอายุเฉลี่ย 16.23 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 89.20 กระทำความผิดในคดีที่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรง (คดียาเสพติดและลักทรัพย์ฯ) ร้อยละ 72.97 และคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรง (ข้อหาอาวุธปืนฯ ขับรถโดยประมาทฯ ทำร้ายร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับเพศ) ร้อยละ 27.03

2. ระดับแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง อภิปัญญาและความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลของแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

แรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง	Mean	S.D.	ระดับ
1. ด้านอดีตและการจัดการการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคต	35.78	24.51	ปานกลาง
2. ด้านบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด	27.64	25.88	น้อย
3. ด้านปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ	38.19	26.97	ปานกลาง
4. ด้านสันตนาการ	23.36	25.77	น้อย
5. ด้านการเปลี่ยนแปลงตนเองและการพัฒนาตนเอง ปัญหา อารมณ์และความรุนแรง	48.04	19.75	ปานกลาง
6. ด้านการจ้างงาน การฝึกฝนอบรมและสภาพเศรษฐกิจ	50.23	11.44	มาก
ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวม	223.24	94.07	ปานกลาง

หมายเหตุ 1. ค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านคะแนนเต็ม 80 คะแนน

2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมมีคะแนนเต็ม 480 คะแนน

จากตารางที่ 1 พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 223.24, S.D.= 94.07) เมื่อพิจารณาด้านย่อยพบว่าด้านที่ได้คะแนนสูงสุดคือด้านการจ้างงาน การฝึกฝนอบรมและสภาพเศรษฐกิจ (Mean = 50.23, S.D.= 11.44) รองลงมาคือ ด้านการเปลี่ยนแปลงตนเองและการพัฒนาตนเอง ปัญหาอารมณ์และความรุนแรง (Mean = 48.04, S.D.= 19.75) ส่วนด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือด้านสันตนาการ (Mean = 23.36, S.D.= 25.77)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลของอภิปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

อภิปัญญา	Mean	S.D.	ระดับ
1. ด้าน(การขาด)ความเชื่อมั่นทางปัญญา	12.07	3.35	น้อย
2. ด้านความเชื่อเชิงบวกเกี่ยวกับความกังวล	12.69	4.42	น้อย
3. ด้านการตระหนักรู้ทางความคิด	15.95	3.81	ปานกลาง
4. ด้านความเชื่อเชิงลบเกี่ยวกับการควบคุมไม่ได้และอันตรายจากความกังวล	12.01	3.92	น้อย
5. ด้านความเชื่อเกี่ยวกับความจำเป็นในการควบคุมความคิด	13.46	3.96	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวม	83.81	13.96	ปานกลาง

หมายเหตุ 1. ค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านคะแนนเต็ม 24 คะแนน

2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมมีคะแนนเต็ม 120 คะแนน

จากตารางที่ 2 พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีระดับอภิปัญญาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 83.81, S.D.= 13.96) เมื่อพิจารณาด้านย่อยพบว่าด้านที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ด้านการตระหนักรู้ทางความคิด (Mean = 15.95, S.D.= 3.81) รองลงมาคือด้านความเชื่อเกี่ยวกับความจำเป็นในการควบคุมความคิด (Mean = 13.46, S.D.=3.96) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือด้านด้านความเชื่อเชิงลบเกี่ยวกับการควบคุมไม่ได้และอันตรายจากความกังวล (Mean = 12.01, S.D.= 3.92)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลของความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

ความเมตตาต่อตนเอง	Mean	S.D.	ระดับ
1. ด้านความใจดีอ่อนโยนกับตนเอง	3.00	1.10	ปานกลาง
2. ด้านการตัดสินตนเอง	3.87	.99	สูง
3. ด้านการเป็นมนุษยชาติทั่วไป	2.51	1.13	ปานกลาง
4. ด้านความโดดเดี่ยว	3.69	1.03	สูง
5. ด้านการมีสติรู้ตัว	3.01	1.31	ปานกลาง
6. ด้านการใส่ใจกับความผิดพลาดของตนเองมากเกินไป	3.80	.99	สูง
ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวม	3.31	.52	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีความเมตตาต่อตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.31, S.D.= .52) เมื่อพิจารณาด้านย่อยพบว่าด้านที่ได้คะแนนสูงสุดคือด้านการตัดสินตนเอง (Mean = 3.87, S.D.= .99) รองลงมาคือด้านการใส่ใจกับความผิดพลาดของตนเองมากเกินไป (Mean = 3.80, S.D.= .99) ด้านความโดดเดี่ยว (Mean = 3.69, S.D.= 1.03) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือด้าน การเป็นมนุษยชาติทั่วไป (Mean = 2.51, S.D.= 1.13)

ตารางที่ 4 แสดงระดับแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แบ่งตามเพศและประเภทคดี

ตัวแปร	ระดับแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง (คน (ร้อยละ))					รวม (คน)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
เพศ						
ชาย	19 (28.79)	9 (13.63)	38 (57.58)	0	0	66
หญิง	0	7 (87.50)	1 (12.50)	0	0	8
ประเภทคดี						
เกี่ยวกับความรุนแรง	5 (25.00)	1 (5.00)	12 (60.00)	0	0	20
ไม่เกี่ยวกับความรุนแรง	14 (25.92)	15 (27.78)	25 (46.30)	0	0	54
ภาพรวม	19 (25.68)	16 (21.62)	39 (52.70)	0	0	74

จากตารางที่ 4 เมื่อแบ่งตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เพศชายมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงมากกว่า เพศหญิง โดยเพศชายส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เพศหญิงส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย

เมื่อแบ่งตามประเภทคดี พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงและคดีที่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรงมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงไม่แตกต่างกัน กล่าวคือโดยส่วนใหญ่ทั้งสองกลุ่มมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5 แสดงระดับอภิปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แบ่งตามเพศและประเภทคดี

ตัวแปร	ระดับอภิปัญญา (คน (ร้อยละ))					รวม (คน)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
เพศ						
ชาย	0	2(3.03)	37(56.06)	21(31.81)	6(9.10)	66
หญิง	0	2(25.00)	2(25.00)	2(25.00)	2(25.00)	8
ประเภทคดี						
เกี่ยวกับความรุนแรง	0	1(5.00)	12(60.00)	6(30.00)	1(5.00)	20
ไม่เกี่ยวกับความรุนแรง	0	3(5.56)	27(50.00)	17(31.48)	7(12.96)	54
ภาพรวม	0	4(5.40)	39(52.70)	23(31.10)	8(10.80)	74

จากตารางที่ 5 เมื่อแบ่งตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เพศชายมีอภิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิงมีระดับอภิปัญญาในระดับน้อย ปานกลาง มาก มากที่สุดในสัดส่วนที่เท่ากัน

เมื่อแบ่งตามประเภทคดี พบว่าทั้งสองกลุ่มมีอภิปัญญาไม่แตกต่างกัน กล่าวคือโดยส่วนใหญ่ทั้งสองกลุ่มมีอภิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 6 แสดงระดับความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แบ่งตามเพศและประเภทคดี

ตัวแปร	ระดับความเมตตาต่อตนเอง (คน (ร้อยละ))			รวม (คน)
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
เพศ				
ชาย	0	46(69.70)	20(30.30)	66
หญิง	0	2(25.00)	6(75.00)	8
ประเภทคดี				
เกี่ยวกับความรุนแรง	0	8(40.00)	12(60.00)	20
ไม่เกี่ยวกับความรุนแรง	0	40(74.07)	14(25.93)	54
ภาพรวม	0	48(64.90)	26(35.10)	78

จากตารางที่ 6 เมื่อแบ่งตามเพศ พบว่า เพศหญิงมีความเมตตาต่อตนเองมากกว่าเพศชาย ซึ่งส่วนใหญ่ เพศชายมีความเมตตาต่อตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิงโดยส่วนใหญ่มีระดับความเมตตาต่อตนเองอยู่ในระดับสูง

เมื่อแบ่งตามประเภทคดี พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงมีความเมตตาต่อตนเองสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรง โดยกลุ่มคดีเกี่ยวกับ

ความรุนแรงส่วนใหญ่มีความเมตตาต่อตนเองอยู่ในระดับสูง ส่วนกลุ่มคดีที่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง

3. แนวทางการใช้กฎหมายหรือวิธีการดำเนินการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ลักษณะทางประชากรของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ส่วนใหญ่มักพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง และส่วนใหญ่ก่อเหตุในฐานความผิดที่ไม่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง ได้แก่ คดียาเสพติด และคดีลักทรัพย์หรือรับของโจร ซึ่งถือเป็นคดีที่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กระทำความผิดเพราะความคึกคะนองตามวัย ความอยากรู้อยากลอง ขาดประสบการณ์ทางชีวิต เศรษฐกิจในครอบครัวไม่ดี การขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว เป็นต้น ซึ่งเมื่อเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นพิจารณาคดีแล้ว ศาลจะพิจารณาตามสาเหตุ ภูมิหลัง อัตรานโทษ พฤติกรรมแห่งคดี เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งนี้เนื่องจากตามเจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่มุ่งเน้นการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีเป้าหมายในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ติขึ้นได้ กลับตนเป็นคนดีสู่ครอบครัวและสังคมได้อย่างปกติสุข โดยไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ มากกว่าการพิพากษาลงโทษ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าการใช้มาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดี โดยกระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 132 วรรคหนึ่ง ในกรณีศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้วศาล อาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ ในกรณีศาลมี อำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล ซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษา แนะนำด้วยก็ได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนนั้น ควรคำนึงถึงปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น พฤติกรรม อารมณ์ ความคิด การปรับตัวและสัมพันธภาพเชิงสังคม ทักษะชีวิต บุคลิกภาพ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น อันได้แก่ ปัจจัยด้านความเมตตาต่อตนเองที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชน ยอมรับความผิดพลาด ไม่ตำหนิตนเอง มีสติรู้ตัวที่จะแก้ไขปัญหามาผ่านพ้นการถูกดำเนินคดี ปัจจัยด้านอภิปัญญาซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนมีความคิดความเชื่อที่เหมาะสมต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมถึงปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองที่จะเป็นปัจจัยสะท้อนสภาวะปัจจุบันและเป็นปัจจัยที่จะทำนายทิศทางการพฤติกรรมในปัจจุบันและพฤติกรรมในอนาคตของเด็กและเยาวชนที่จะอยู่ร่วมกับสังคมอย่างปกติสุข

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดรับรู้ว่ามีมลทิน (Stigma) (Zinchenko et al., 2014) รู้สึกว่าตนถูกตีตราจากสังคม (Kroska et al., 2017) ทำให้ขาดพลังใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ส่วนด้านย่อยของแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพบว่าด้านที่ได้คะแนนสูงสุดคือการจ้างงาน การฝึกฝนอบรมและสภาพเศรษฐกิจ ในขณะที่ด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือด้านสันนนาการ แสดงให้เห็นว่าในด้านที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและปรารถนาอยากให้เกิดขึ้นกับชีวิตของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมากที่สุดคือการมีงานทำหรือการเรียนหนังสือ และการมีรายได้ที่เพียงพอและมั่นคง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุของการที่เด็กและเยาวชนตัดสินใจกระทำความผิด ส่วนหนึ่งนั้นมีสาเหตุมาจากการไม่มีอาชีพ ไม่ถูกจ้างงาน ไม่ได้รับการศึกษา และเศรษฐกิจในครอบครัวไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยก่อนหน้านี้ซึ่งอธิบายว่า การตกงานหรือการไร้อาชีพนั้นเพิ่มโอกาสในการก่ออาชญากรรม เพื่อให้ได้เงินหรือสิ่งของอย่างอื่นมาดำรงชีพ (Barton, 1976) ส่วนในด้านสันนนาการ (Recreation) เป็นด้านที่เด็กและเยาวชนดังกล่าวมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงน้อย เพราะโดยส่วนใหญ่ในช่วงวัยรุ่นจะมีกิจกรรมทำ มีงานอดิเรกที่ตนชื่นชอบ และมักจะเป็นกิจกรรมที่กระทำร่วมกับกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลที่สนิทสนม เป็นสิ่งที่กระทำตามกลุ่มเพื่อน สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าในกลุ่มเด็กวัยรุ่นมักมีกิจกรรมหรืองานอดิเรกที่ชื่นชอบทำในเวลาว่างอยู่กับกลุ่มเพื่อนเสมอเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกัน และไปในทำนองเดียวกัน (Mondheh, 2018) จึงไม่ได้มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงมากนัก

เมื่อแบ่งตามเพศ พบว่า เพศชายมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เพศหญิงมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อย แสดงถึงเพศหญิงและเพศชายมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าเพศชายจะมีแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลมากกว่าเพศหญิงมีความมั่นใจ มีความทะเยอทะยานมากกว่าเพศหญิง (Ruzić et al., 2016) ทั้งสองเพศใช้วิธีการจัดการปัญหาแตกต่างกัน รวมถึงพันธะสัญญาในการทำตามเป้าหมายก็แตกต่างกันด้วย (Bonneville-Roussy et al., 2017)

เมื่อแบ่งตามประเภทคดี พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงและกระทำความผิดในคดีที่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรงแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน กล่าวคือทั้งสองกลุ่มมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตามนโยบายการมุ่งเน้นแก้ไขบำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ทั้งผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรงและรุนแรง และผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงและไม่รุนแรง จะต้องได้รับโปรแกรมการบำบัดหรือโครงการบำบัดขั้นพื้นฐานเป็นมาตรฐานเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การศึกษา/อาชีพ การบำบัดยาเสพติด ทักษะทางสังคม เป็นต้น (Narkvichet, 2008)

ผลการศึกษาระดับอภิปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากเด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวขาดความสมดุลทางด้านการใช้ทักษะการรู้คิด (Cognition) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Wasmuth et al. (2015) ที่สรุปผลการวิจัยไว้ว่าในกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมเสพติดหรือเปี่ยงเบนมีลักษณะการขาดความสมดุลในด้านความสามารถในการไตร่ตรองความคิดของตนเอง การทำความเข้าใจความคิดของผู้อื่น และขาดการสะท้อนตนเองที่เหมาะสม เมื่อพิจารณาด้านย่อยพบว่าด้านที่ได้คะแนน

สูงสุดคือ การตระหนักรู้ทางความคิด แต่ด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือด้านความเชื่อเชิงลบเกี่ยวกับการควบคุมไม่ได้และอันตรายจากความกังวล กล่าวได้ว่าเด็กและเยาวชนโดยตรงเกี่ยวกับความคิดหรือวิธีการคิดของตนเองต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างมากจนไม่สมเหตุสมผล แต่มีความเชื่อว่าเมื่อเกิดความกังวลขึ้นก็ไม่จำเป็นต้องมีการจัดการ ก่อให้เกิดความคิดที่บิดเบือนไปและไม่มีประโยชน์กับเด็กและเยาวชน อาจจะเป็นเพราะส่วนหนึ่งเด็กและเยาวชนไม่มั่นใจในความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยที่อธิบายว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) ต่ำ และจะส่งผลให้พวกเขามีความคิดที่บิดเบือนไป ไม่สมเหตุสมผล (Cognitive Distortion) และนำไปสู่การใช้กลไกการป้องกันตัวที่ไม่เหมาะสมในรูปแบบต่าง ๆ (Nasir et al., 2010) อาจเป็นเหตุให้หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ รวมถึง Bahadorikhosroshahi et al. (2017) ยังได้อธิบายไว้ว่า ความมั่นใจในความเชื่อที่ผิด ๆ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กวัยรุ่นกระทำความผิดกรรมต่อด้านกฎเกณฑ์ทางสังคม

เมื่อแบ่งตามเพศ พบว่า เพศชายมีระดับอภิปัญญาอยู่ในระดับปานกลางแต่เพศหญิงมีระดับอภิปัญญาในระดับน้อย ปานกลาง มาก มากที่สุดในสัดส่วนที่เท่ากัน ซึ่งแสดงถึงเพศชายนั้นมีความคิดที่ไม่มีประโยชน์ ไม่สมเหตุสมผลเท่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านนี้ได้ไม่ชัดเจนนัก อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีเพศหญิงน้อยมาก ซึ่งมีการศึกษาวิจัยพบว่าเพศหญิงจะมีมุมมองทางปัญญา (Cognitive Perspective) ที่ดีกว่าเพศชาย อาจทำให้ทั้งสองกลุ่มมีแนวโน้มที่จะมีอภิปัญญาแตกต่างกัน (Mestre et al., 2009)

เมื่อแบ่งตามประเภทคดี พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีอภิปัญญาไม่แตกต่างกัน อาจอธิบายได้ว่า ถึงแม้ในทางกฎหมายจะแบ่งการกระทำผิดเป็นประเภทคดีต่าง ๆ ไว้ในการพิจารณาคดี แต่เมื่อเด็กและเยาวชนถูกจับดำเนินคดีไม่ว่าคดีใด การถูกจับกุมทำให้พวกเขาจะมีความรู้สึกนึกคิด มีมุมมองต่อตนเองในทางลบ เชื่อมมั่นในตนเองน้อยลงเช่นเดียวกัน รู้สึกว่าตนเองมีตราบาป รวมถึงผู้คนในสังคมจะไม่ได้รับรู้ความแตกต่างความผิดที่มากหรือน้อย แต่จะเหมารวมและตีตราว่าเป็นผู้ร้าย ซึ่งการตีตราของสังคมนี้ส่งผลต่อทัศนคติที่พวกเขามีต่อตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kroska et al. (2017) ที่ได้ทำการศึกษาและพบว่า ตามแนวคิดทฤษฎีตีตราทางสังคม (the Labeling Theory) ที่อธิบายว่า ปฏิกริยาของสังคมที่มีต่อผู้กระทำความผิดนั้นจะมีส่วนในการกำหนดทิศทางของความรู้สึก นึกคิดและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด

ผลการศึกษาระดับความเมตตาต่อตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอธิบายได้ว่า เพราะเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีความรู้สึกผิด (Guilt Feelings) อยู่ภายในใจมักคิดหมกมุ่นกับความผิดพลาดของตนเอง และต้องการที่จะได้รับการให้อภัยจากเหยื่อและไม่ต้องถูกลงโทษ จึงทำให้มีความเมตตาต่อตนเองไม่สูงมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wenzel et al. (2023) ได้ อธิบายไว้ว่า ผู้ที่กระทำความผิดที่ได้รับการให้อภัยจากเหยื่อและการไม่ลงโทษจากกฎหมาย ทำให้การวิพากษ์วิจารณ์ตนเองและความรู้สึกผิดในใจทุเลาลง ทำให้ผู้กระทำความผิดให้อภัยตนเอง ยอมรับสิ่งตนเองต้องรับผิดชอบและก้าวผ่านประสบการณ์นั้น ๆ ไปให้ได้ การยอมรับตนเองนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเมตตาต่อตนเอง และไม่หมกมุ่นอยู่กับความผิดพลาดในอดีต (Neff, 2004) โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการตัดสินตนเอง ส่วนด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือด้านการเป็นมนุษยชาติทั่วไป อาจเป็นเพราะการ

กระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นการกระทำผิดที่ละเมิดกฎหมายที่ร้ายแรงของสังคม ไม่ได้รับการยอมรับ และต้องถูกตีตรา มีความกดดันเชิงสังคมทำให้เด็กและเยาวชนมองตนเองในทิศทางลบ ซึ่งสอดคล้องตาม แนวคิดทฤษฎีการตีตราเชิงสังคม (the Labeling Theory) ที่อธิบายว่าผู้คนในสังคมมีการตีตราเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดว่าเป็นอาชญากร มีความเปี่ยงเบนไปจากมาตรฐานของสังคมและมีทัศนคติที่แบ่งแยกเด็ก และเยาวชนกลุ่มนี้แตกต่างไปจากเด็กวัยรุ่นทั่วไป (Kroska et al., 2017) และพบว่าเด็กที่กระทำผิดไม่มีวุฒิ ภาวะในการตัดสินใจที่จะประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต (Welner et al., 2022) อีกทั้งพบว่าส่วนใหญ่มี ปัญหาสุขภาพจิต (Young et al., 2017)

เมื่อแบ่งตามเพศ พบว่า ทั้งเพศหญิงและเพศชายมีความเมตตาต่อตนเองแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ เพศชายมีความเมตตาต่อตนเองอยู่ในระดับปานกลางในขณะที่เพศหญิงอยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากเพศหญิงนั้นสามารถเข้าใจและเปิดรับความรู้สึกภายในได้มากกว่าจึงส่งผลให้มีความเมตตาต่อตนเอง ที่สูงกว่าเพศชาย (Mestre et al., 2009) นอกจากนี้ความเมตตาต่อตนเองนี้ยังหมายถึงการผ่อนคลายและการ ปล่อยปละตนเองในยามทุกข์ยาก ซึ่งเป็นความอ่อนโยนที่เกิดขึ้นในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (Neff, 2009)

เมื่อแบ่งตามประเภทคดี พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงโดยรวม มีความเมตตาต่อตนเองอยู่ในระดับสูงในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่กระทำผิดในคดีที่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรงมี ความเมตตาต่อตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ในงานวิจัยของ Wenzel et al. (2023) ได้อธิบายไว้ว่า ในกลุ่ม ผู้กระทำผิดที่กระทำผิดเกี่ยวกับความรุนแรงสามารถให้อภัยกับความผิดพลาดของตนเองได้มากขึ้น เป็นเพราะ ผู้เสียหายหรือเหยื่อให้อภัยกับพฤติกรรมของพวกเขา โดยให้ฝ่ายผู้เสียหายได้โต้ตอบ เจรจา อย่างเป็นระบบ ทำให้ความรู้สึกผิดทุเลาลงการให้อภัยจากผู้อื่นทำให้ผู้กระทำผิดให้อภัยตนเอง ยอมรับสิ่งตนเองต้องรับผิดชอบ และก้าวผ่านประสบการณ์นั้น ๆ ไปให้ได้ การยอมรับตนเองนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดเกิดความเมตตาต่อ ตนเอง ไม่วิพากษ์วิจารณ์ตนเอง และไม่หมกมุ่นอยู่กับความผิดพลาดในอดีต (Neff, 2004) ซึ่งหากพิจารณา ตามกระบวนการพิจารณาคดีของศาลแล้ว สนับสนุนผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว เนื่องจากคดีที่เกี่ยวกับความ รุนแรงเป็นคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดต่อผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่ จำเป็นต้องมีการเยียวยาความเสียหายที่ เกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจของฝ่ายผู้เสียหาย การพิจารณาคดีที่มีผู้เสียหายหรือเหยื่อจะต้องให้โอกาส ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการพิจารณาคดีตัดสินคดี หากฝ่ายผู้เสียหายไม่ติดใจต่อการกระทำ ของเด็กและเยาวชนหรือสามารถให้อภัย ให้โอกาสกับเด็กและเยาวชนได้ปรับปรุงตนเองและกลับตัวเป็นคนดี ศาลจึงชะลอการพิพากษาลงโทษเด็กและเยาวชนนั้นไว้ อาจช่วยให้ความรู้สึกผิด (guilt feeling) ภายในจิตใจ ของเด็กและเยาวชนลดน้อยลง สามารถเข้าใจได้ว่าคนเราสามารถทำความผิดพลาดได้ในชีวิต ไม่ตัดสินตนเอง ในแง่ลบ ในขณะที่คดีที่ไม่ใช่ความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นคดีที่เด็กและเยาวชนละเมิดกฎหมายรัฐ เช่น คดี ยาเสพติด เป็นต้น ศาลจะมีการพิจารณาคดีโดยคำนึงถึงอัตราโทษ พฤติการณ์คดี จำนวนครั้งของการกระทำ ความผิด ภูมิหลัง แรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยทางจิตสังคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการ ตัดสินใจในการกำหนดโทษหรือการกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน (วิเศษ อ่อนตา, 2556)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ (Conclusions and Recommendations)

กระบวนการดำเนินคดีและมาตรการที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ศาลเยาวชนและครอบครัวมีนโยบายที่มุ่งแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ยังไม่มีวุฒิภาวะ ขาดประสบการณ์ชีวิต ขาดทักษะการตัดสินใจ อยู่ในช่วงวัยศึกษาค้นคว้าและอยากรู้อยากลองตามกลุ่มเพื่อน จึงเห็นควรใช้มาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดี มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรม อารมณ์ สังคม โดยให้มีนักจิตวิทยานักสังคมสงเคราะห์หรือสหวิชาชีพเป็นผู้ดูแลให้การช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีที่สามารถอยู่ร่วมกับสังคมอย่างปกติสุข ทั้งนี้ในกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ควรจัดให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องตามเจตนารมณ์ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งนอกเหนือจากกระบวนการให้คำปรึกษา เด็ก เยาวชนและครอบครัวแล้ว การจัดฝึกอบรมให้เด็ก เยาวชน และครอบครัวยังเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญที่จะสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวได้เข้าใจตนเอง ได้เรียนรู้ความผิดพลาด รวมถึงการเกิดแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง การมีความเมตตาต่อตนเองในความผิดพลาด และการคิดและเชื่อมั่นในตนเองอย่างสมเหตุสมผลมากขึ้น

ทั้งนี้ ถึงแม้การใช้มาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีจะเป็นประโยชน์ในแงุ่มุมที่ให้โอกาสเด็กและเยาวชนได้ปรับปรุงตนเอง แต่หากเด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งและละเมิดเงื่อนไขศาล เช่น การกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำในระหว่างการมารายงานตัว เห็นควรที่จะใช้มาตรการอื่นหรือลงโทษเพื่อให้เด็กและเยาวชนรับรู้ความร้ายแรงที่ตนกระทำ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

นักจิตวิทยาประจำศาล ผู้พิพากษาสมทบ ผู้ให้คำปรึกษา นักสังคมสงเคราะห์และผู้ปฏิบัติงานในด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกลุ่มดังกล่าว ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

2. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

2.1 การใช้มาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรคหนึ่ง นอกจากการกำหนดเงื่อนไข ให้เด็กและเยาวชนมารายงานตัวและเข้ารับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ แล้วนั้น ศาลควรกำหนดให้เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงการมีความเมตตาต่อตนเอง การฝึกความคิด ความเชื่ออย่างมีสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาตนเองรวมถึงสามารถปรับตัวในช่วงวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม

2.2 ในการจัดโครงการเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน ในหลักสูตรกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ และครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืนแล้ว ควรมีหลักสูตรกิจกรรมที่เป็นทางเลือกเพิ่มขึ้น อาทิ กิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมสร้างเสริมความเมตตาต่อตนเอง กิจกรรมฝึกการใช้กระบวนการคิดในการเผชิญสถานการณ์ยุ่งยาก เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ทำการศึกษาในเด็กและเยาวชนที่ศาลใช้มาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีแบบปล่อยตัวชั่วคราวให้กลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมแบบปกติ ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจศึกษา ใน

กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก/ศูนย์ฝึกและพัฒนาเยาวชน หรือในเด็กและเยาวชนที่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ

ข้อจำกัดในการวิจัย (Limitations)

1. สำหรับการเก็บข้อมูล ผู้เก็บข้อมูลวิจัยควรเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมหรือต้องเป็นผู้ที่เข้าใจวัตถุประสงค์และคำแนะนำของแบบวัดแต่ละฉบับเป็นอย่างดี และควรมีความรู้หรือประสบการณ์การทำงานกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพราะต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดีในการขอความยินยอมและความร่วมมือในการการเก็บข้อมูลวิจัยที่อาจแตกต่างกันไปจากกลุ่มวัยรุ่นทั่วไป

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของเด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวอาจมีข้อจำกัด ซึ่งสังเกตจากพฤติกรรมการให้ข้อมูลมีการถามเพื่อให้ทวนคำถามใหม่อยู่บ่อยครั้ง หรือมักจะตอบว่าไม่มีคำตอบ อาจต้องมีการกระตุ้น หรือการใช้ภาษาที่สั้น กระชับ และเหมาะกับกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2566). *รายงานสถิติคดีประจำปี*. <https://www.djop.go.th/navigations/รายงานสถิติคดีประจำปี>.
- นริศรา แสงจิตร, สอาด หอมมณี และคมสัน สุขมา. (2561). ปัญหาการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 4(1), 335-340.
- บุญยวัจน์ ไตรจุฑาทากาญจน์. (2561). แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน. *วารสารธรรมศาสตร์*, 37(2), 66-96. <https://doi.org/10.14456/tujournal.2018.12>.
- วิเศษ อ่อนตา. (2556). *พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553*. ปณรัชช.
- ศรัณยา เลิศศาสตร์วัฒนา. (2560). *กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในศาลเยาวชนและครอบครัว* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5801305136_8769_8905.pdf.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำแนกตามฐานความผิด พ.ศ. 2553 – 2564*. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx>.
- Ali, K., & Akbar, S. A. (2011). The effects of metacognitive components instruction in reducing antisocial behaviors in youth of Urmia central prison. *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 9(3), 186-196.

- Amemiya, R., & Sakairi, Y. (2020). The role of self-compassion in athlete mindfulness and burnout: Examination of the effects of gender differences. *Personality and Individual Differences, 166*, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110167>.
- Arimitsu, K., & Hofmann, S. G. (2015). Cognitions as mediators in the relationship between self-compassion and affect. *Personality and Individual Differences, 74*, 41-48. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.10.008>.
- Baglivio, M. T., Wolff, K. T., Jackowski, K., & Greenwald, M. A. (2015). A multilevel examination of risk/need change scores, community context, and successful reentry of committed juvenile offenders. *Youth Violence and Juvenile Justice, 15*(1), 38-61.
- Bahadorikhosroshah, J., & Habibi-Kaleybar, R. (2017). Comparative study on delinquent violent juveniles' and general youth's metacognition. *Journal of Research & Health, 7*(5), 1048-1054.
- Barton, P. E. (1976). *Juvenile delinquency, work and education*. National Institute of Justice.
- Bonneville-Roussy, A., Evans, P., Verner-Filion, J., Vallerand, R., & Bouffard, T. (2017). Motivation and coping with the stress of assessment: Gender differences in outcomes for university students. *Contemporary Educational Psychology, 48*, 28-42. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2016.08.003>.
- Breines, J. G., & Chen, S. (2012). Self-compassion increases self-improvement motivation. *Personality and Social Psychology Bulletin, 38*(9), 1133-1143. <https://doi.org/10.1177/0146167212445599>.
- Campbell, J., Sellen, J. L., & McMurrin, M. (2010). Personal aspirations and concerns inventory for offenders: Developments in the measurement of offenders' motivation. *Criminal Behaviour and Mental Health, 20*(2), 144-157. <https://doi.org/10.1002/cbm.761>.
- Cox, W. M., & Klinger, E. (2004). *Handbook of motivational counseling: Concepts, approaches, and assessment* (1st ed.). John Wiley & Sons.
- Cox, W. M., & Klinger, E. (2023). Assessing current concerns and goals idiographically: A review of the Motivational Structure Questionnaire family of instruments. *Journal of Clinical Psychology, 79*(3), 667-682. <https://doi.org/10.1002/jclp.23256>.
- Disbury, K. L., Shuker, R., Sullivan, E., & Sawicka, K. (2015). Pre- to posttreatment differences in measures of risk of relapse and reoffending for participants of RAPT's 6-week programs. *Journal of Offender Rehabilitation, 54*(8), 556-584. <https://doi.org/10.1080/10509674.2015.1087443>.

- Fagan, A. A., & Lindsey, A. M. (2014). Gender differences in the effectiveness of delinquency prevention programs: What can be learned from experimental research? *Criminal Justice and Behavior*, 41(9), 1057-1078. <https://doi.org/10.1177/0093854814539801>.
- Hochheiser, J., Lundin, N. B., & Lysaker, P. H. (2020). The independent relationships of metacognition, mindfulness, and cognitive insight to self-compassion in schizophrenia. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 208(1), 1-6. <https://doi.org/10.1097/NMD.0000000000001065>.
- Hofmann, S. A. (2018). *Shame, aggression, and self-compassion in at-risk adolescents* [Doctoral dissertation, University of Northern Colorado].
- Kroska, A., Lee, J. D., & Carr, N. T. (2017). Juvenile delinquency and self-sentiments: Exploring a labeling theory proposition. *Social Science Quarterly*, 98(1), 73-88. <https://doi.org/10.1111/ssqu.12307>.
- MacBeth, A., & Gumley, A. (2012). Exploring compassion: A meta-analysis of the association between self-compassion and psychopathology. *Clinical Psychology Review*, 32(6), 545-552. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2012.06.003>.
- McMurrin, M., & Ward, T. (2010). Motivating offenders to change in therapy: An organizing framework. *Legal and Criminological Psychology*, 9(2), 295-311. <https://doi.org/10.1348/1355325041719365>.
- Meece, J. L., Glienke, B. B., & Burg, S. (2006). Gender and motivation. *Journal of School Psychology*, 44, 351-373. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2006.04.004>.
- Mestre, M. V., Samper, P., Frías, M. D., & Tur, A. M. (2009). Are women more empathetic than men? A longitudinal study in adolescence. *Spanish Journal of Psychology*, 12(1), 76-83. <https://doi.org/10.1017/s1138741600001499>.
- Moffitt, R. L., Neumann, D. L., & Williamson, S. P. (2018). Comparing the efficacy of a brief self-esteem and self-compassion intervention for state body dissatisfaction and self-improvement motivation. *Body Image*, 27, 67-76. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2018.08.008>.
- Mohammed, H. (2015). Reducing recidivism rates through vocational education and training. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 204, 272-276. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.151>.
- Mondeh, T. L. (2018). *Recreation and delinquency: An examination of the relationship between organized and unorganized recreational activity and types* [Doctoral dissertation, The University of Alabama].

- Morley, R. M., Terranova, V. A., Cunningham, S. N., & Kraft, G. (2016). Self-compassion and predictors of criminality. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 25*(5), 503-517. <https://doi.org/10.1080/10926771.2015.1107170>.
- Narkvichetr, K. (2008). *Juvenile crime and treatment of serious and violent juvenile delinquents in Thailand*. https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No78/No78_16PA_Narkvichetr.pdf.
- Neff, K. D. (2004). Self-compassion and psychological well-being. *Constructivism in the Human Sciences, 9*(2), 27.
- Neff, K. D. (2009). The role of self-compassion in development: A healthier way to relate to oneself. *Human Development, 52*(4), 211-214. <https://doi.org/10.1159/000215071>.
- Neff, K. D. (2011). Self-compassion, self-esteem, and well-being. *Social and Personality Psychology Compass, 5*(1), 1-12. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2010.00330.x>.
- Nekovarova, I. (2016). *A feasibility study for a randomised controlled trial using the Personal Aspirations and Concerns Inventory for Offenders (PACIO) to improve short-term offenders' motivation for, and participation in, custodial education and to reduce reconviction* [Doctoral dissertation, Cardiff Metropolitan University].
- Nolen-Hoeksema, S. (1987). Sex differences in unipolar depression: Evidence and theory. *Psychological Bulletin, 101*(2), 259-282.
- Pihet, S., Combremont, M., Suter, M., & Stephan, P. (2011). Cognitive and emotional deficits associated with minor and serious delinquency in high-risk adolescents. *Psychiatry, Psychology and Law, 19*(3), 427-438. <https://doi.org/10.1080/13218719.2011.598634>.
- Raes, F., Pommier, E., Neff, K. D., & Van Gucht, D. (2011). Construction and factorial validation of a short form of the Self-Compassion Scale. *Clinical Psychology & Psychotherapy, 18*(3), 250-255. <https://doi.org/10.1002/cpp.702>.
- Ray, B., Kubiak, S. P., Comartin, E. B., & Tillander, E. (2015). Mental health court outcomes by offense type at admission. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research, 42*, 323-331.
- Rezapour-Mirsaleh, Y., Shafizadeh, R., Shomali, M., & Sedaghat, R. (2021). Effectiveness of self-compassion intervention on criminal thinking in male prisoners. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, 65*(1), 100-116. <https://doi.org/10.1177/0306624X20936192>.

- Ružić, V., Matešić, K., & Štefanec, A. (2016). Gender differences in achievement motivation of employed adults. *Suvremena Psihologija*, 19(1), 81-89. <https://doi.org/10.21465/2016-SP-191-07>.
- Serin, R. C., DeWolf, A., & McQuaid, S. (2015). *Motivation to change*.
- Tatum, K. J. (2012). *Adherence to gender roles as a predictor of compassion and self-compassion in women and men* [Doctoral dissertation, Baylor University].
- Theodosi, E. (2006). *Offenders' motivation to change* [Doctoral dissertation, Cardiff University].
- Wadsworth, L. P., Forgeard, M., Hsu, K. J., Kertz, S., Treadway, M., & Björqvinnsson, T. (2018). Examining the role of repetitive negative thinking in relations between positive and negative aspects of self-compassion and symptom improvement during intensive treatment. *Cognitive Therapy and Research*, 42(1), 236-249. <https://doi.org/10.1007/s10608-017-9887-0>.
- Wasmuth, S. L., Outcalt, J., Buck, K., Leonhardt, B. L., Vohs, J., & Lysaker, P. H. (2015). Metacognition in persons with substance abuse: Findings and implications for occupational therapists. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 82(3), 150-159. <https://doi.org/10.1177/0008417414564865>.
- Wells, A., & Cartwright-Hatton, S. (2004). A short form of the metacognitions questionnaire: Properties of the MCQ-30. *Behaviour Research and Therapy*, 42(4), 385-396. [https://doi.org/10.1016/s0005-7967\(03\)00147-5](https://doi.org/10.1016/s0005-7967(03)00147-5).
- Welner, M., DeLisi, M., Knous-Westfall, H. M., Meltzer, C. C., & Seward, J. D. (2022). Homicide and criminal maturity of juvenile offenders: A critical review. *American Journal of Criminal Justice*, 48, 1157-1182. <https://doi.org/10.1007/s12103-022-09694-5>.
- Wenzel, M., Harous, C., Cibich, M., & Woodyatt, L. (2023). Does victims' forgiveness help offenders to forgive themselves? The role of meta-perceptions of value consensus. *Journal of Experimental Social Psychology*, 105, 1-52. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2022.104433>.
- Yarnell, L. M., Neff, K. D., Davidson, O. A., & Mullarkey, M. (2019). Gender differences in self-compassion: Examining the role of gender role orientation. *Mindfulness*, 10(6), 1136-1152.
- Yarnell, L., Stafford, R. E., Neff, K. D., & Reilly, E. D. (2015). Meta-analysis of gender differences in self-compassion. *Self and Identity*, 14(5), 1-22. <https://doi.org/10.1080/15298868.2015.1029966>.

- Young, S., Greer, B., & Church, R. (2017). Juvenile delinquency, welfare, justice and therapeutic interventions: A global perspective. *BJPsych Bulletin*, 41(1), 21-29. <https://doi.org/10.1192/pb.bp.115.052274>.
- Zhang, J. W., & Chen, S. (2016). Self-compassion promotes personal improvement from regret experiences via acceptance. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 42(2), 244-258.
- Zinchenko, A. A., Al-Amin, M., & Molchanova, E. (2014). Cognitive features of self-stigmatization among juvenile delinquents. *Journal of Health Disparities Research and Practice*, 8(2), 61-74. <https://digitalscholarship.unlv.edu/jhdrp/vol8/iss2/4>.

RPCA-JCSS

สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าและการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย เพื่อการคุ้มครองสัตว์ป่า

กิตติขยา เพ็ญชาติ¹ ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง² และเจริญชัย โตโรสง³

วันได้รับบทความ: 15 มีนาคม 2567 วันแก้ไข: 14 มิถุนายน 2567 วันยอมรับเผยแพร่: 17 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เพื่อคุ้มครองสัตว์ป่าของไทยและสัตว์ป่าควบคุมตามบัญชีของอนุสัญญาไซเตส อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ยังมีสภาพบังคับใช้บังคับได้ไม่สมบูรณ์ รวมถึงใบอนุญาตต่าง ๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ยังคงมีสภาพบังคับใช้ได้อยู่ จากการวิเคราะห์สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยในช่วงที่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว แบ่งเป็น 3 ช่วงปี คือ ช่วงปี 2535-2544, 2545-2554 และ 2555-2566 พบว่า มีการกระทำความผิดกับสัตว์ป่ากลุ่มช้าง (Elephantidae) สูงที่สุดในทุกช่วงปี และเมื่อพิจารณาสถานการณ์การตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางที่ได้จากสัตว์ป่ากลุ่มช้างในช่วงปี 2559-2561 ซึ่งเป็นช่วงแรกของการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2558 เป็นช่วงเดียวที่จำนวนครั้งของการตรวจยึดของกลางกลุ่มช้างลดลงเป็นอันดับสองรองจากสัตว์ในกลุ่มเสือและแมว (Felidae) และหลังจากที่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ร่วมกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 (ในช่วงปี 2563-2566) ไม่มีการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางกลุ่มช้างจากการลักลอบนำเข้า และนำผ่านที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยได้อีกเลย สำหรับวิธีการขนส่งที่นิยมใช้ลักลอบค้าที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยส่วนใหญ่ใช้ช่องทางขนส่งทางบก และทางอากาศ โดยประเทศไทยเกี่ยวข้องกับในฐานะเป็นประเทศนำเข้า นำผ่าน และส่งออก ซึ่งการลักลอบค้าสัตว์ป่าในปัจจุบันของประเทศไทยใช้ช่องทางการค้าออนไลน์มากขึ้น และการค้าสัตว์ป่าส่วนใหญ่เพื่อเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยง ซึ่งมีทั้งสัตว์ป่าในประเทศและสัตว์ป่าต่างประเทศที่ลักลอบนำเข้า และการเลี้ยงสัตว์ป่าเพื่อการค้ามีการผสมข้ามสายพันธุ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า ทำให้ผลผลิตที่ได้จากการผสมข้ามสายพันธุ์ไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายของประเทศไทย ตลอดจนยากต่อการตรวจสอบชนิดพันธุ์และระบุแหล่งที่มาของสัตว์ป่าของกลาง ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงกฎหมายให้ครอบคลุมสัตว์ป่าที่ได้จากการผสมข้ามสายพันธุ์ ตลอดจนพัฒนาเทคนิคการตรวจสอบสัตว์ป่าผสมเหล่านั้นด้วย โดยกลุ่มสัตว์ป่าที่ควรมีมาตรการเฝ้าระวังการลักลอบค้าอย่างเข้มงวด 3 อันดับแรกของประเทศไทย ได้แก่ ช้าง นกปรอด (Pycnonotidae) และสัตว์ในกลุ่มเสือและแมว ตามลำดับ

คำสำคัญ: การลักลอบค้าสัตว์ป่า การล่าสัตว์ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าควบคุม การค้าสัตว์ป่าออนไลน์ การต่อต้านการค้าสัตว์ป่า

¹ สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

³ ศูนย์ข่าวกรองอาชญากรรมสัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรุงเทพมหานคร

The Situation of Wildlife Trafficking and Enforcement Laws of Thailand for Wildlife Protection

Kitichaya Penchart¹ Sirirat Choosakoonkriang² & Charoenchai Tothaisong³

Received Date: March 15, 2024 Revised Date: June 14, 2024 Accepted Date: June 17, 2024

Abstract

Thailand presently enforces the Elephant Ivory Tusks Act, B.E. 2558 (2015) and the Wild Animal Conservation and Protection Act, B.E. 2562 (2019) to protect Thai wildlife and wildlife controlled under the CITES Convention. The Wild Animal Conservation and Protection Act, B.E. 2562 (2019) is not yet fully enforced, and licenses issued under the Wild Animal Conservation and Protection Act, B.E. 2535 (1992) are still valid. During the enforcement of the mentioned Act, the highest number of crimes against elephant wildlife (Elephantidae) consistently occurred throughout three periods: 1992-2001, 2002-2011, and 2012-2023, indicating a pattern of wildlife trafficking in Thailand. From 2016 to 2018, during the initial period of enforcing the Elephant Ivory Tusks Act, B.E. 2558 (2015), there was a decrease in the number of wildlife seizures from elephants. During this period, the number of seized items from elephants ranked second after Felidae, marking the only time this has happened. Since the Elephant Ivory Tusks Act, B.E. 2558 (2015) and the Wild Animal Conservation and Protection Act, B.E. 2562 (2019) came into effect (between 2020 and 2023), there have been no seizures of elephant tusks from illegal import or transit involving Thailand. Wildlife smuggling methods related to Thailand commonly use land and air transportation for import, transit, and export. Also, there is a growing reliance on online trade for wildlife trafficking in Thailand. The wildlife smuggling discovered in Thailand involves the trafficking of local species and the illegal import of exotic wildlife for pets, including crossbreeding to enhance the animals' value. As a result, products obtained through crossbreeding of different species are not protected by law in Thailand. Also, it is difficult for species identification and the source of seized wildlife. Therefore, the law should be updated to include regulations for wild animals obtained through interbreeding, along with the development of techniques for examining these hybrid animals. The three wildlife groups in Thailand that require strict monitoring for illegal trade are elephants, bulbuls (Pycnonotidae), and Felidae.

Keywords: Wildlife Trafficking, Hunting, Wild Animal Conservation and Protection Act, Conserved Wild Animal, Protected Wild Animal, Controlled Wild Animal, Wildlife Trafficking Online, Combating Wildlife Trafficking

¹ Forensic Science and Criminal Justice, Faculty of Science Silpakorn University, Sanam Chandra Palace, Nakhon Pathom (Corresponding author)

² Forensic Science and Criminal Justice, Faculty of Science Silpakorn University, Sanam Chandra Palace, Nakhon Pathom

³ Wildlife Crime Intelligence Unit, Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, Bangkok

1. บทนำ (Introduction)

ในอดีตประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทั้งป่าไม้และสัตว์ป่า การล่าสัตว์ป่าเพื่อการดำรงชีพ การถางป่าเพื่อการเพาะปลูกและปลูกสร้างที่อยู่อาศัยสามารถทำได้อย่างเสรี จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และยุคการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกในการล่าสัตว์ป่าเป็นเกมกีฬาซึ่งเป็นที่นิยมของชนชั้นสูง มีการใช้อาวุธปืนที่ทันสมัยในการล่า ตลอดจนเริ่มมีการล่าสัตว์ป่าเพื่อการค้า (พระธรรมปิฎก, 2542) จนสัตว์ป่าหลายชนิดลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว และบางชนิดสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย เช่น สมัน และกุปรี (วิมุติ วสะหลาย, 2566; นูรซาลปิยะห์ เซ็ง, 2564) ประเทศไทยจึงได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าขึ้นเป็นฉบับแรกในปี 2503 ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว รวมถึงกฎหมายลำดับรองเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายรัดกุมมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันประเทศไทยบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ท่ามกลางสถานการณ์ที่สัตว์ป่าและถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าในธรรมชาติเหลือจำนวนไม่มาก ขณะเดียวกันปัญหาการลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่ายังคงดำเนินเรื่อยมาและขยายเครือข่ายการค้า รวมถึงมีการลักลอบค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนวิธีการและช่องทางการขนส่ง เพื่อหลบเลี่ยงการตรวจพบจากเจ้าหน้าที่ โดยใช้รูปแบบการค้าในช่องทางออนไลน์บนแพลตฟอร์มต่าง ๆ โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก (Facebook) (Sharma et al., 2019) ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อ ค่านิยมในการบริโภคสัตว์ป่าเพื่อเป็นยารักษาโรค ตลอดจนใช้ชิ้นส่วนของสัตว์ป่าเป็นเครื่องรางของขลัง เครื่องประดับ ได้แก่ งาช้าง หนังและเขี้ยวเสือโคร่ง (USAID Wildlife Asia, 2018) รวมถึงการซื้อขายสัตว์ป่าที่มีชีวิต โดยเฉพาะการลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศเพื่อนำมาเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยง (Krishnasamy & Stoner, 2016) แต่เนื่องจากประเทศไทยได้ร่วมลงนามในข้อตกลงความร่วมมือการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ในอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ หรืออนุสัญญาไซเตส (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora; CITES) จึงมีพันธกิจในการควบคุมการนำเข้า (Import) การนำผ่าน (Transit) และการส่งออก (Export) ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่อยู่ในบัญชีควบคุมการค้าของอนุสัญญาไซเตส (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566) ดังนั้น การทราบถึงแนวโน้มของสถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่า ชนิดของสัตว์ป่าที่เป็นเป้าหมาย ช่องทางและเส้นทางการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่มีความเชื่อมโยงกับประเทศไทย รวมถึงสถิติจำนวนครั้งการลักลอบค้าสัตว์ป่าในช่วงต่าง ๆ หลังจากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย วางแผนป้องกันและเฝ้าระวังการลักลอบค้าสัตว์ป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับบทความนี้จะอธิบายถึงความเป็นมาของพัฒนาการกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ป่า เริ่มตั้งแต่การประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ยังคงมีบทบาทในการควบคุมการลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่าของประเทศไทยในปัจจุบัน พร้อมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์การลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่าที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยในช่วงต่าง ๆ ทั้งหมด 3 ช่วง คือ 1) ช่วงต้นของการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (ระหว่างปี 2535-2544) 2) ช่วงกลางของการบังคับใช้

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (ระหว่างปี 2545-2554) และ 3) ช่วงรอยต่อของการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ร่วมกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 (ระหว่างปี 2555-2566) รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้มจากข้อมูลสถิติของกลุ่มสัตว์ป่าที่ตรวจยึดได้จากการลักลอบค้าในแต่ละช่วง ตลอดจนทำการเปรียบเทียบสถิติจำนวนครั้งการตรวจพบของกลาง (Discovery) ที่ได้จากการกระทำผิดภายในประเทศและระหว่างประเทศ ได้แก่ การลักลอบนำเข้า นำผ่าน และส่งออก งาช้างและสัตว์ป่ากลุ่มต่าง ๆ ช่วงก่อนและหลังมีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 แนวโน้มกลุ่มสัตว์ป่าที่มีการลักลอบค้ามากที่สุดในปัจจุบัน สถานการณ์การลักลอบค้าชนิดสัตว์ป่าของประเทศไทยที่ศูนย์การศึกษาเพื่อการป้องกันประเทศชั้นสูง (Center for Advanced Defense Studies; C4ADS) เผ่าหวังเป็นพิเศษ วิธีการในการลักลอบค้า เส้นทางการค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศ และช่องทางการค้า ตลอดจนปัญหาอุปสรรคการเผ่าหวังการลักลอบค้าสัตว์ป่าและการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่าของประเทศไทย ทั้งนี้ การวิเคราะห์แนวโน้มต่าง ๆ อ้างอิงข้อมูลทางสถิติจากการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางจากกรณีการลักลอบล่าและค้า รวมถึงการกระทำผิดกับสัตว์ป่าในกรณีอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่า จนนำมาสู่การล่า หรือการครอบครองสัตว์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งข้อมูลสถิติดังกล่าวมีการรวบรวมไว้ในฐานข้อมูลระดับนานาชาติทั้งหมด 3 ฐานข้อมูล ดังนี้

1) ฐานข้อมูล Wildlife Trade Portal จากองค์กร TRAFFIC International เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมสถิติเกี่ยวกับการกระทำผิดกับสัตว์ป่าทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศทั่วโลก สามารถค้นหาสัตว์ป่าของกลางได้เป็นรายชนิดพันธุ์ (Species) หรือกลุ่มสัตว์ (Family) สำหรับข้อมูลการตรวจยึดสัตว์ป่าที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยมีการบันทึกไว้ตั้งแต่ปี 2530 จนถึงปัจจุบัน (ปี 2567) (TRAFFIC International, 2024)

2) ฐานข้อมูล C4ADS จากศูนย์การศึกษาเพื่อการป้องกันประเทศชั้นสูง ของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมสถิติเกี่ยวกับการกระทำผิดกับสัตว์ป่าระหว่างประเทศทั่วโลก ซึ่งมีการอัปเดตข้อมูลทุกสัปดาห์ โดยมุ่งเน้นกลุ่มสัตว์ป่าของกลางเป้าหมายหลัก 6 ประเภท ได้แก่ งาช้าง เสือดาว (Panthera Pardus) สิงโต (Panthera Leo) ลิ่น แรด และเสือโคร่ง (Panthera Tigris) มีสถิติจำนวนครั้งการตรวจยึดช่องทางและวิธีการที่ใช้ขนส่ง ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลไว้ตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปัจจุบัน (ปี 2567) (C4ADS, 2024)

3) ฐานข้อมูล The USAID Reducing Opportunities for Unlawful Transport of Endangered Species (ROUTES) ของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมสถิติเกี่ยวกับการกระทำผิดกับสัตว์ป่าระหว่างประเทศทั่วโลก โดยจำแนกประเภทของสัตว์ป่าของกลางทั้งหมด 6 ประเภท ได้แก่ งาช้าง นอแรด สัตว์เลื้อยคลาน นก ลิ่น สัตว์ทะเล และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ซึ่งสามารถแสดง กราฟิคแผนที่เส้นทางการลักลอบขนส่งสัตว์ป่าของกลางได้ รวมถึงช่องทาง และวิธีการที่ใช้ขนส่ง สำหรับข้อมูลการตรวจยึดสัตว์ป่าที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยมีการรวบรวมข้อมูลไว้ตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปี 2564 (ROUTES, 2021)

2. พัฒนาการกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ป่า

ประเทศไทยเริ่มมีการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สินค้าส่งออกของประเทศไทยที่สำคัญที่ได้จากสัตว์ป่าในสมัยสุโขทัย ได้แก่ งาช้าง นอแรด หนังสัตว์ กระดุกสัตว์ (Saengnuson, 2016) ดังนั้น การล่าสัตว์ป่าจึงถือเป็นวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน แต่เดิมการล่าสัตว์ของคนไทยเป็นการล่าเพื่อการดำรงชีพ เช่น การล่าสัตว์เป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องรางของขลังตามความเชื่อ การคล้องช้างป่าเพื่อใช้ในการทำศึกสงคราม เนื่องจากสมัยนั้นประชากรคนไทยยังมีจำนวนไม่มาก ประกอบกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของคนในสังคมไทยที่เชื่อว่า สัตว์ป่าและต้นไม้มีเทวดาเทพารักษ์คุ้มครอง หากมีการล่าสัตว์จะต้องบอกกล่าวเจ้าป่าเจ้าเขาก่อน ซึ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากป่าในสมัยนั้นสามารถกระทำได้อย่างเสรี ทั้งการล่าสัตว์และการถางป่าที่เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าเพื่อสร้างชุมชนที่อยู่อาศัยของตนเอง ยังไม่มีกฎหมายใด ๆ ควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าไม้และสัตว์ป่า กระทั่งช้างป่าในประเทศไทยลดลงเป็นอย่างมากจากการล่า ประเทศไทยจึงได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาช้างป่า ร.ศ. 119 (พ.ศ. 2443) และพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. 2464 เพื่อเป็นกฎหมายสำหรับควบคุมการจับ การป้องกันอันตราย และการบำรุงพันธุ์ช้างป่าในประเทศไทย (สำนักงานกฤษฎีกา, 2556) โดยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าประมาณ 60% และหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงปี 2485-2504 ประชากรคนไทยเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการแก่งแย่งทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีจำนวนมากไม่สามารถฟื้นตัวได้ทันและลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยในขณะนั้นเหลือพื้นที่ป่าเพียง 29.01% โดยเฉพาะในยุคล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก นิยมล่าสัตว์ป่าเพื่อเกมกีฬาด้วยอาวุธที่มีประสิทธิภาพสูง (พระธรรมปิฎก, 2542) และในปี 2503 ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 ขึ้น นับเป็นกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสัตว์ป่าในภาพรวมฉบับแรกที่ใช้บังคับของประเทศไทย หลังจากนั้นได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ป่าให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงต่าง ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าที่ใช้บังคับล่าสุดของประเทศไทย

2.1 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ใช้บังคับเป็นระยะเวลา 26 ปี คือ ช่วงระหว่างปี 2535-2561 ในพระราชบัญญัตินี้มีการควบคุมการนำเข้า นำผ่าน และส่งออก สัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าด้วย โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมถึงกำหนดชนิดสัตว์ป่าสงวนเพิ่มจากเดิมอีก 6 ชนิด ทำให้ประเทศไทยมีสัตว์ป่าสงวนทั้งหมด 15 ชนิด ส่วนสัตว์ป่าคุ้มครองมีเพียงประเภทเดียวเท่านั้น การกำหนดชนิดเป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ซึ่งสัตว์ป่าทุกประเภทไม่สามารถล่าเพื่อเกมกีฬาได้อีกต่อไป ถึงกระนั้นชนิดสัตว์ป่าที่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ยังคงเป็นชนิดพันธุ์ที่มีการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยเท่านั้น อย่างไรก็ตามในช่วงนี้เริ่มมีระบบการขนส่งที่รวดเร็วทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ทำให้สัตว์ป่าที่ลักลอบนำเข้ามาประเทศไทยมีหลากหลายชนิด รวมถึงสัตว์ป่าและซากสัตว์ป่าชนิดที่ไม่ได้มีการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยด้วย (Exotic animal) สัตว์ป่าต่างประเทศหลายชนิดเป็นสัตว์ป่าควบคุมตามบัญชีไซเตสถูกนำเข้ามาเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยง ตลอดจนมีการลักลอบนำเข้าซาก

สัตว์ป่าโดยเฉพาะงาช้างแอฟริกามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์งาช้างขายปะปนกับผลิตภัณฑ์งาช้างบ้านของไทย ที่จดทะเบียนตัวรูปพรรณ ตามพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 มากไปกว่านั้นการค้าสัตว์ป่ามีเครือข่าย เชื่อมโยงทั่วโลกผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับได้ไม่ครอบคลุมกับทุก สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอีกต่อไป

2.2 พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558

ในปี 2557 ประเทศไทยถูกจับตาจากคณะกรรมการอนุสัญญาไซเตส เนื่องจากประเทศไทยเป็น แหล่งค้างาช้างและผลิตภัณฑ์จากงาช้างขนาดใหญ่ ประกอบกับมีการตรวจยึดการลักลอบนำงาช้างได้ จำนวนมาก จากข้อมูลการสำรวจตลาดค้างาช้างในประเทศไทยระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม 2556 ประเทศไทย มีจำนวนร้านค้างาช้างเพิ่มขึ้นมาก และมีจำนวนผลิตภัณฑ์งาช้างที่ขายในร้านเพิ่มขึ้นมากกว่าสามเท่าตัวในเวลา เพียง 1 ปี ซึ่งคาดคะเนได้ว่า ผลิตภัณฑ์งาช้างที่ขายนั้นอาจมีจำนวนมากกว่าช้างบ้านที่มีการจดทะเบียนตัว รูปพรรณตามพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 นอกจากนี้ในช่วงระหว่างปี 2552-2554 ประเทศไทย มีการตรวจยึดงาช้างได้มากกว่า 500 กิโลกรัม (นาโอมิ โด็ค, 2557) ดังนั้น ตลาดค้างาช้างในประเทศไทยจึง อาจถูกใช้เป็นช่องทางเอื้อให้เครือข่ายอาชญากรรมสัตว์ป่าใช้เป็นแหล่งฟอกงาช้างที่ลักลอบนำเข้ามาแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์งาช้างขายอย่างถูกกฎหมาย ประเทศไทยขณะนั้นจึงตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการถูกคว่ำบาตรทางการค้า โดยคณะกรรมการอนุสัญญาไซเตสได้ยื่นเงื่อนไขให้ประเทศไทยออกมาตรการควบคุมป้องกันการ ฟอกงาช้างที่ลักลอบนำเข้า หากประเทศไทยยังไม่มีมาตรการควบคุมดังกล่าวภายในระยะเวลา 1 ปี ประเทศไทยจะต้องสูญเสียรายได้มากกว่า 9,700 ล้านบาทต่อปี จากการถูกคว่ำบาตรทางการค้า (องค์การสัตว์ป่า โลกสากลแห่งประเทศไทย, 2557) ในครั้งนั้นประเทศไทยได้เร่งตราพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 ขึ้น บังคับ ให้ผู้ครอบครองงาช้าง และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้างมาจดทะเบียนครอบครอง และมีการประกาศให้ช้าง แอฟริกา (*Loxodonta africana*) เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองเช่นเดียวกับช้าง (*Elephas maximus*) หรือช้างเอเชีย ซึ่งเป็นช้างชนิดพันธุ์ของไทย ตามกฎกระทรวง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 3) ทั้งนี้มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมการค้า การครอบครอง การนำเข้า การส่งออก และการนำผ่านงาช้างหรือ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้าง เพื่อมิให้งาช้างหรือผลิตภัณฑ์งาช้างที่ถูกลักลอบนำเข้ามาวางขายปะปนกับงาช้างที่ ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย นั่นคืองาช้างหรือผลิตภัณฑ์งาช้างที่ได้มาจากช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ และในปีเดียวกันนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการเผาทำลายงาช้างและผลิตภัณฑ์ งาช้างของกลางที่ตรวจยึดได้กว่า 2 ตัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่า ประเทศไทยต่อต้านการลักลอบค้างาช้าง รวมถึงมีการรณรงค์ให้หยุดการซื้อขายงาช้างที่ผิดกฎหมาย (องค์การสัตว์ป่าโลกสากลแห่งประเทศไทย, 2558) นอกจากนี้ในปีถัดมา (ปี 2559) ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 60/2559 เรื่อง มาตรการ ป้องกันการนำช้างป่ามาสวมสิทธิเป็นช้างบ้าน ใช้บังคับเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2559 โดยได้กำหนดระยะเวลาให้ เจ้าของช้างนำช้างพาหนะมาขึ้นทะเบียนและเก็บตัวอย่างเลือดเพื่อตรวจสอบพันธุ์กรรมภายในเวลาหนึ่งร้อย แปรตสิบวันนับตั้งแต่คำสั่งนี้มีผลใช้บังคับ ซึ่งคำสั่งนี้มีเจตนารมณ์เดียวกับพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 เพื่อมิให้ประเทศไทยถูกระงับการนำเข้าและส่งออกสัตว์ป่าและพืชป่าควบคุมตามอนุสัญญาไซเตส อันจะส่งผล

กระทบต่อเศรษฐกิจและความน่าเชื่อถือของประเทศได้ ผลจากการดำเนินการดังกล่าวทั้งหมดทำให้ประเทศไทยไม่ถูกคว่ำบาตรทางการค้าจากคณะกรรมการไอเซตส์

2.3 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เพื่อปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าของไทยให้รัดกุมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยได้กำหนดชนิดสัตว์ป่าสงวนทั้งหมด 19 ชนิด สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นยังคงอ้างอิงชนิดสัตว์ป่าตามกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 โดยอนุโลม จนกว่าจะมีกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ประกาศใช้ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าควบคุมตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าควบคุม พ.ศ. 2565 ซึ่งสัตว์ป่าควบคุมเหล่านี้เป็นสัตว์ป่าที่มีแหล่งกระจายพันธุ์นอกประเทศไทยและเป็นชนิดสัตว์ป่าที่ได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ โดยกำหนดให้ผู้ครอบครองสัตว์ป่าควบคุมซึ่งต้องมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสมจำนวน 67 ชนิด ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์ป่าควบคุมที่ต้องแจ้งการครอบครอง พ.ศ. 2565 จะต้องได้รับอนุญาตครอบครองจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ถึงกระนั้น พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฉบับล่าสุดของประเทศไทยที่บังคับใช้ซึ่งอยู่ในระหว่างการร่างกฎหมายลำดับรอง ได้แก่ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ และหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตดำเนินการต่าง ๆ กับสัตว์ป่า จึงยังมีสภาพบังคับใช้บังคับได้ไม่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการเพิ่มอัตราโทษที่สูงขึ้นมากจากพระราชบัญญัติฉบับก่อน ๆ ในกรณีลักลอบล่า ค้า นำเข้าหรือส่งออกสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง และสัตว์ป่าควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้ฝ่าฝืนมีโทษตามมาตรา 89 หรือ มาตรา 93 จำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับผู้ครอบครองสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้ฝ่าฝืนมีโทษตามมาตรา 92 จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในส่วนกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความชัดเจนและรัดกุมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระเบียบการครอบครองสัตว์ป่าและซากสัตว์ป่า ระเบียบการดำเนินการกับสัตว์ป่าและซากสัตว์ป่า ระเบียบการนำเข้า นำผ่าน ส่งออก สัตว์ป่าประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

3. สถานการณ์การลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่าของประเทศไทยในช่วงต่าง ๆ

ก่อนมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นช่วงยุคก่อนมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลาดนัดจตุจักรถือเป็นแหล่งใหญ่ของการลักลอบค้าสัตว์ป่าของประเทศไทย จากการสำรวจตลาดค้าสัตว์ป่าในช่วงปี 2530-2531 มีการวางขายสัตว์ป่าอย่างเปิดเผย สัตว์ป่าที่วางขายมีทั้งซากสัตว์ป่าและสัตว์ป่าที่มีชีวิตจำนวนมาก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากเขาสัตว์ หนังเสือ และนกป่าชนิดต่าง ๆ (เพชร มโนปวิตร, 2558) ในช่วงปี 2511-2531 มีรายงานการสำรวจการลักลอบค้านกป่าในตลาดนัดจตุจักรวันพุธหลากหลายชนิด ซึ่งหลังจากบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ประกอบกับเริ่มมีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารพบว่า การค้าสัตว์ป่าในตลาดนัดจตุจักรลดลง จนกระทั่งช่วงยุคที่มีการติดต่อสื่อสารด้วยระบบอินเทอร์เน็ต ในปี 2559 มีการลักลอบค้าสัตว์ป่าในช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น (Siriwat & Nijman, 2020) จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติการตรวจยึดสัตว์ป่ากลางที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยจากฐานข้อมูล Wildlife Trade Portal สามารถนำมาใช้วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์การลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่าของประเทศไทยหลังบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน แบ่งได้เป็น 3 ช่วง ดังนี้

3.1 ช่วงบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (ระหว่างปี 2535-2544)

ช่วงระยะเวลา 10 ปีแรกของการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ถือเป็นช่วงรอยต่อระหว่างยุคก่อนมีอินเทอร์เน็ต จากสถิติการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางระหว่างปี 2535-2544 สามารถตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางได้ทั้งหมด 27 ครั้ง รวมชนิดสัตว์ทั้งหมด 27 กลุ่ม (Family) โดยกลุ่มสัตว์ป่าที่ตรวจยึดได้จำนวนครั้งมากที่สุด 10 กลุ่มแรก ได้แก่ ช้าง (Elephantidae) จระเข้ (Crocodylidae) งูพิษเขี้ยวหน้า (งูเห่า) (Elepidae) นกกระต๊ว (Cacatuidae) เต่าทะเล (Cheloniidae) เสือและแมว (Felidae) เต่าบก (Testudinidae) หอยมือเสือ (Tridacnidae) ปะการัง (Tubiporidae) และ เหยี่ยวและอินทรี (Accipitridae) ตามลำดับ (ภาพที่ 1) ซึ่งของกลางที่ตรวจยึดได้มากที่สุดเป็นของกลางประเภทงาช้างและผลิตภัณฑ์จากงาช้าง โดยเฉพาะการลักลอบนำงาช้างจากประเทศแถบทวีปแอฟริกา 3 ครั้ง จำนวนมากถึง 895 กิโลกรัม รองลงมา เป็นของกลางประเภทผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากหนังจระเข้ และหนังชนิดต่าง ๆ ส่วนสัตว์ป่าของกลางอื่น ๆ ที่ตรวจยึดได้ เช่น เขี้ยวเสือโคร่ง เขี้ยวเสือดาว เขี้ยวหมีควาย (*Ursus thibetanus*) ไชนกชนิดต่าง ๆ นกที่มีชีวิต ฯลฯ โดยสามารถตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางเหล่านี้ได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (TRAFFIC International, 2024) นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นแหล่งใหญ่ในการลักลอบส่งออกตะพาน้ำและเต่า โดยในช่วงปี 2537-2541 มีการจับตะพาน้ำและเต่าจากแหล่งอาศัยตามธรรมชาติในประเทศ ส่งมาขายที่ตลาดจตุจักรวันพุธ ซึ่งมีการส่งออกไปยังภัตตาคารในประเทศจีน ไต้หวัน และฮ่องกง (Van Dijk & Palasuwan, 2000) ในช่วงปี 2543-2544 สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทยได้มีการสำรวจการลักลอบค้าสัตว์ป่าในตลาดนัดจตุจักร มีการวางขายนกป่าซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองหลายชนิด ได้แก่ นกแก๊ก (*Anthracoeros Albirostris*) นกแก้วแล้วหูยาว (*Hydromis Phayrei*) นกกระต๊วใหญ่ปากเหลือง (*Eophona Migratoria*) นกกระรางคอดำ (*Pterorhinus Chinensis*) นกแก้วโม่ง (*Psittacula Eupatria*) และเหยี่ยวขาว (*Elanus Caeruleus*) ทั้งนี้ผู้ซื้อสามารถสั่งซื้อนกชนิดอื่น ๆ ตลอดจนสัตว์ป่าขนาดใหญ่ประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมที่หายาก หรืออยู่ในบัญชีสัตว์ป่าสงวนได้ โดยผู้ขายจะแอบซ่อนสินค้าเหล่านี้ไว้หลังร้าน ผู้ซื้อที่คุ้นเคยกับผู้ขายสามารถเดินเข้าไปเลือกซื้อสินค้าสัตว์ป่าที่

ต้องการได้ ชนิดของสัตว์ป่าที่เสนอขายมีทั้งสัตว์ป่าสงวน และสัตว์ป่าคุ้มครอง ได้แก่ สมเสร็จ (Tapirus Indicus) แมวป่า (Felis Chaus) เสือโคร่ง รวมถึงนกป่าชนิดต่าง ๆ อีกทั้งยังมีการลักลอบส่งออกตามแนวชายแดนอีกด้วย (เพชร มโนปวิตร, 2558)

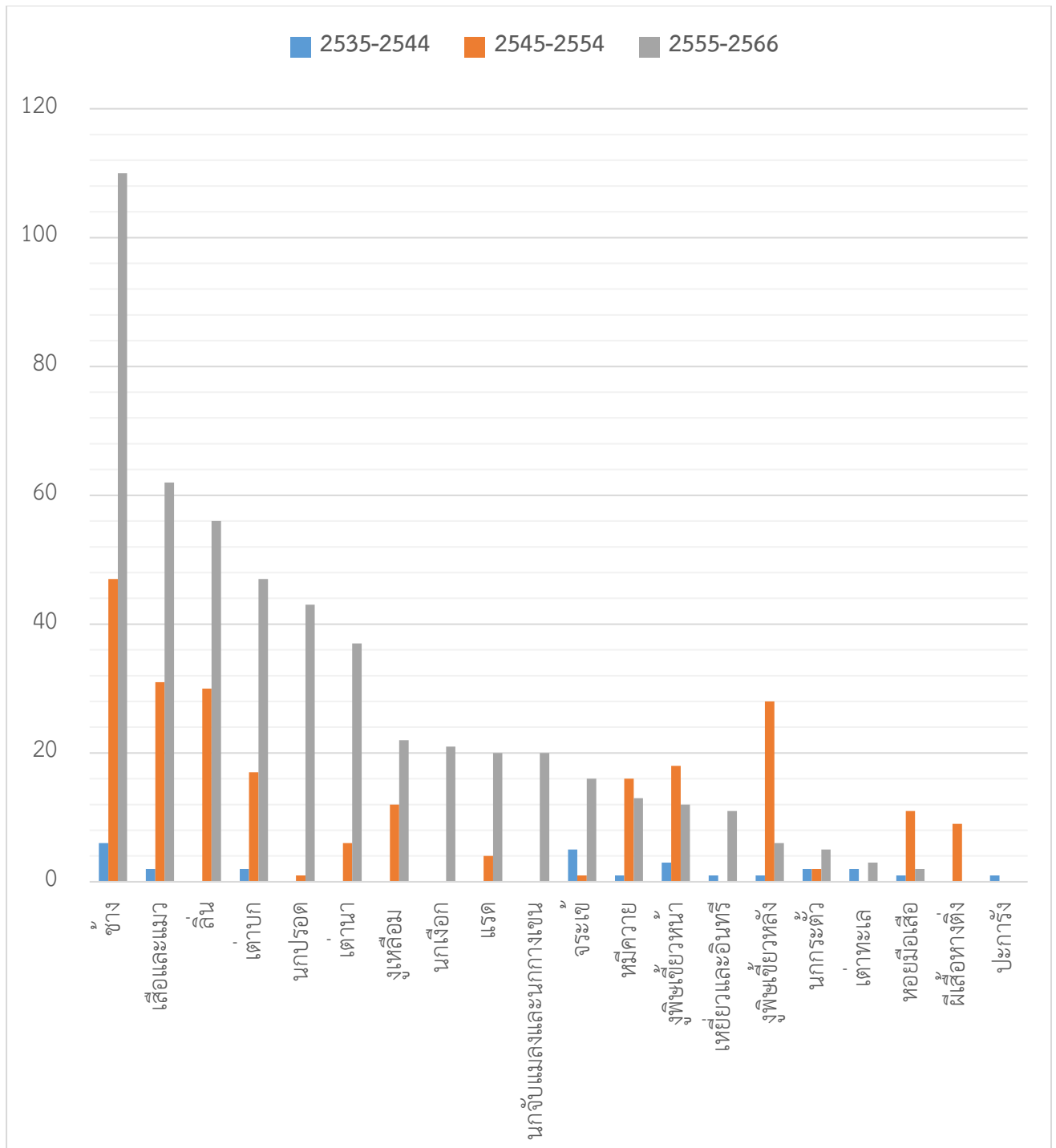
3.2 ช่วงบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (ระหว่างปี 2545-2554)

จากสถิติจำนวนครั้งที่สามารถตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางระหว่างปี 2545-2554 ได้จำนวนทั้งหมด 257 ครั้ง รวมชนิดสัตว์ทั้งหมด 54 กลุ่ม โดยประเภทสัตว์ป่าของกลางที่ตรวจยึดได้จำนวนครั้งมากที่สุด 10 อันดับแรกยังคงเป็นของกลางประเภทงาช้าง รองลงมาเป็นสัตว์ป่าจำพวกเสือและแมว ลิ่น (Manidae) งูพิษเขี้ยวหลัง (งูลายสอ) (Colubridae) งูพิษเขี้ยวหน้า เต่าบก หมี (Ursidae) งูเหลือม (Pythonidae) หอยมือเสือ และผีเสื้อหางติ่ง (Papilionidae) ตามลำดับ (TRAFFIC International, 2024) (ภาพที่ 1) และจากการสำรวจการซื้อขายสัตว์ป่าในตลาดนัดจตุจักรพบว่า ยังมีการลักลอบค้าสัตว์ป่าอยู่หลายชนิด โดยสัตว์ป่าที่ลักลอบค้ามีทั้งสัตว์ป่าในประเทศและสัตว์ป่าต่างประเทศ ซึ่งนิยมนำมาเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยง เช่น พวกเต่าต่างประเทศชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีการลักลอบนำเข้ามาจากประเทศมาดากัสการ์และแถบแอฟริกา ซึ่งเกือบทั้งหมดจัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองในบัญชีไซเตสทั้งสิ้น (Nijman & Shepherd, 2007) เนื่องจากในช่วงนี้มีความต้องการงาช้างจำนวนมาก ทำให้งาช้างมีราคาสูง จึงมีการนำวัสดุเลียนแบบมาขายเทียมมาขายปะปนกับงาช้างแท้ วัสดุเลียนแบบที่สามารถพบได้ทั่วไปตามตลาดค้างาช้างมีตั้งแต่พลาสติก เรซิน เขี้ยวออลรัส รวมถึงกระดูกงู (Sim & Baker, 2011) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการลักลอบล่าเสือโคร่ง รวมถึงเสือขนาดใหญ่ชนิดอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก โดยพื้นที่ที่มีการลักลอบล่าส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าคุ้มครองของประเทศไทยและพม่า ซึ่งเป็นผืนป่าขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เชื่อมต่อกันระหว่างประเทศ และลักลอบขนส่งสินค้าผ่านตามแนวชายแดนมาเลเซีย พม่า ไทย ลาว และเวียดนาม ไปยังประเทศจีน โดยมีตลาดค้าสัตว์ป่าตามแนวชายแดนรับช่วงกระจายสินค้าไปยังประเทศเป้าหมาย ตลาดค้าสัตว์ป่าตามแนวชายแดนของไทยและประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดเกาะสอง (Kawthaung) ตั้งอยู่ในประเทศพม่าตรงข้ามกับจุดผ่านแดนถาวรระนอง จังหวัดระนอง ตลาดเจดีย์สามองค์ ตั้งอยู่บริเวณจุดผ่านแดนชั่วคราวเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี ตลาดท่าขี้เหล็ก (Tachileik) ตั้งอยู่ในประเทศพม่าตรงข้ามกับจุดผ่านแดนถาวรแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตลาดเวียงทอง (Vieng Thong) ตั้งอยู่ในประเทศลาว ตรงข้ามกับจังหวัดบึงกาฬ ตลาดท่าแขก (Thakek) ตั้งอยู่ในประเทศลาว ตรงข้ามกับจังหวัดนครพนม และตลาดชองเม็ก (Chong Mek) ตั้งอยู่บริเวณจุดผ่านแดนถาวรชองเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี ผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าที่ลักลอบค้าที่ได้มาจากสัตว์จำพวกเสือ ได้แก่ หนัง กระโหลก อุ้งตีน กระดุก และอวัยวะเพศผู้ของเสือ (Oswell, 2010)

3.3 ช่วงบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ร่วมกับพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 (ระหว่างปี 2555-2566)

จากสถิติจำนวนครั้งที่สามารถตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางระหว่างปี 2555-2566 ได้จำนวนทั้งหมด 553 ครั้ง รวมชนิดสัตว์ทั้งหมด 123 กลุ่ม โดยประเภทสัตว์ป่าของกลางที่มีจำนวนครั้งที่ตรวจยึดได้มากที่สุด 10 อันดับแรกยังคงเป็นกลุ่มช้าง รองลงมาเป็นสัตว์ป่าจำพวกเสือและแมว ลิ่น เต่าบก นกปรอด (Pycnonotidae) เต่านา (Bataguridae) งูเหลือม นกเงือก (Bucerotidae) นกจับแมลงและนกกาขง (Muscicapidae) และแรด (Rhinocerotidae) ตามลำดับ (ภาพที่ 1) (TRAFFIC International, 2024) โดยในปี 2558 มีรายงานการสำรวจการค้าสัตว์ป่าในตลาดนัดจตุจักร จากร้านค้าทั้งหมด 45 ร้าน พบว่ามีการขายนกมากกว่า 1,000 ตัว มีชนิดพันธุ์ที่หลากหลายมากถึง 117 ชนิด เป็นนกพื้นเมืองของประเทศไทย 61 ชนิด และอีก 56 ชนิด เป็นนกที่มีการกระจายพันธุ์ในแถบอเมริกาใต้ ได้แก่ นกแก้วชนิดต่าง ๆ นกทูแคน (Toucans) ชนิดนกท้องถิ่นและนกต่างถิ่นที่วางขายมากกว่าครึ่งจัดอยู่ในบัญชีไซเตสหมายเลข 1 ซึ่งตามข้อตกลงของอนุสัญญาฯ ห้ามนำเข้าหรือส่งออกเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าโดยเด็ดขาด ชนิดนกที่มีการวางขายมากที่สุด คือ นกเขาขาว (Geopelia Striata) และนกปรอดหัวโขน (Pycnonotus Jocosus) ซึ่งจัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองของประเทศไทย และอยู่ในบัญชีไซเตสหมายเลข 1 (Chng & Eaton, 2016) หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ได้มีการสำรวจตลาดค้าสัตว์ป่าที่ตลาดนัดจตุจักรในปี 2565 พบว่า มีการจำหน่ายสัตว์ป่าต่างประเทศจำนวนมากเพื่อเลี่ยงเป็นสัตว์เลี้ยง ได้แก่ หนูแกสบี้ (Guinea Pig) เมียร์แคต (Suricata Suricatta) ชูการ์ไกลเดอร์ (Petaurus Breviceps) คาปีบารา (Hydrochoerus Hydrochaeris) นกแอฟริกันเกรย์ (Psittacus Erithacus) ลิงมาโมเซต (Marmoset) แรคคูน (Procyon Lotor) นกแก้วตระกูลคอนัวร์ (Conure) นกแก้วมาคอร์ (Macaw) นกตระกูลแอมมะซอน (Amazon) และกระต่าย อย่างไรก็ตาม การค้าสัตว์ป่าต่างประเทศเหล่านี้มิได้มีความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 แต่อย่างใด นอกจากนี้ยังมีการขายนกปรอดหัวโขน ซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองของไทยด้วย ซึ่งผู้ค้ามีใบอนุญาตให้ครอบครองและค้าได้อย่างถูกกฎหมาย (กรมอุทยานแห่งชาติ, 2565)

สำหรับสถานการณ์การลักลอบค้างาช้างของประเทศไทยระหว่างปี 2555-2566 จากการวิเคราะห์สถิติการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางในฐานข้อมูลของ Wildlife Trade Portal พบว่า มีการตรวจยึดการลักลอบนำเข้า นำผ่านงาช้างจากประเทศทางแถบแอฟริกา เอเชีย และยุโรปมายังประเทศไทย โดยนำผ่านประเทศไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้านของไทยและประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งหลังจากบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 (ปี 2563-2566) พบว่า กรณีการลักลอบนำเข้า และนำผ่านงาช้างของประเทศไทยลดลงอย่างมาก การตรวจยึดงาช้างส่วนใหญ่ได้จากกรณีการลักลอบค้าภายในประเทศ จนกระทั่งในปี 2566 ประเทศไทยไม่มีรายงานการตรวจยึดงาช้างของกลางได้อีกเลย (ตารางที่ 1) (TRAFFIC International, 2024)

ภาพที่ 1 แสดงประเภทสัตว์ป่าของกลางจำแนกตามตามกลุ่ม (Family) ที่สามารถตรวจยึดได้จำนวนครั้งสูงที่สุด 10 อันดับแรก ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ในช่วงปี 2535-2544 ปี 2545-2554 และปี 2555-2566

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนครั้งการตรวจยึดของกลางที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบล่าและค้าสัตว์ในกลุ่มช้าง (Elephantidae) ที่ตรวจยึดได้ทั้งภายในประเทศไทยและต่างประเทศ

ปี	จำนวนครั้ง ที่ตรวจยึด	การกระทำผิด ภายในประเทศไทย	จำนวนครั้งของการตรวจยึดกรณีการกระทำผิด			สถานะประเทศไทย			
			ระหว่างประเทศ			ตรวจพบ	ต้นทาง	นำผ่าน	ปลายทาง
			ประเทศต้นทาง (ครั้ง)	ประเทศนำผ่าน (ครั้ง)	ประเทศนำเข้า (ครั้ง)				
2555	9	2	แอฟริกา (5) เอเชีย (1) ยุโรป (1)	ยุโรป (2) แอฟริกา (2)	ตะวันออกกลาง (1) เอเชีย (6)	2	1	1	3
2556	11	1	แอฟริกา (6) ยุโรป (1) เอเชีย (3)	แอฟริกา (4) เอเชีย (4)	เอเชีย (9) อเมริกา (1)	3	1	3	3
2557	14	5	แอฟริกา (5) เอเชีย (4)	แอฟริกา (2) เอเชีย (1)	เอเชีย (9)	2	2	1	4
2558	6	1	แอฟริกา (5)	แอฟริกา (1) เอเชีย (3)	เอเชีย (5)	1	1	3	0
2559	4	1	แอฟริกา (3)	แอฟริกา (2)	เอเชีย (3)	0	0	0	3
2560	10	2	แอฟริกา (5) เอเชีย (3)	แอฟริกา (2) เอเชีย (2)	เอเชีย (8)	3	1	2	2
2561	9	6	แอฟริกา (1) เอเชีย (2)	เอเชีย (3)	เอเชีย (3)	0	0	1	2
2562	27	3	เอเชีย (22)	-	เอเชีย (1) ยุโรป (1)	0	22	0	2
2563	10	6	เอเชีย (4)	-	-	0	4	0	0
2564	6	5	เอเชีย (1)	-	-	0	1	0	0
2565	4	3	แอฟริกา (1)	เอเชีย (1)	เอเชีย (1)	0	1	0	0
2566	0	0	-	-	-	0	0	0	0

4. การเปรียบเทียบแนวโน้มจำนวนครั้งของการกระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่า ก่อนและหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

สถิติจำนวนครั้งที่ตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยช่วง 3 ปีสุดท้ายก่อนบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 ระหว่างปี 2555-2557 พบว่า จำนวนครั้งที่มีการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางจากการกระทำผิดภายในประเทศมีเพียง 38 ครั้ง ซึ่งเป็นสถิติต่ำที่สุดของการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางที่มีการกระทำผิดภายในประเทศ โดยในช่วง 3 ปีแรก ที่บังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 ระหว่างปี 2559-2561 สามารถตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางได้มากถึง 118 ครั้ง อย่างไรก็ตามหลังจากที่บังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ในช่วง 3 ปีแรก ระหว่างปี 2563-2565 พบว่า จำนวนครั้งที่ตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางรวมทั้งหมดที่ได้จากการกระทำผิดภายในประเทศและระหว่างประเทศมีการตรวจยึดได้น้อยที่สุดเพียง 115 ครั้ง และจำนวนครั้งที่ตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางที่กระทำผิดระหว่างประเทศมีจำนวนต่ำที่สุด สอดคล้องกับสถิติการตรวจยึดของกลางประเภทช้าง สำหรับการกระทำผิดระหว่างประเทศพบว่า ประเทศไทยมีสถานะเป็นประเทศต้นทาง ประเทศนำผ่าน และประเทศปลายทาง (TRAFFIC International, 2024) (ตารางที่ 2) กลุ่มสัตว์ที่มีจำนวนครั้งของการตรวจยึดได้สูงสุด 3 อันดับแรกของช่วงปี 2555-2557 คือ ช้าง ลิน และ เต่าบก ช่วงปี 2559-2561 คือ เสือและแมว ช้าง และนกปรอด และในช่วงปี 2563-2565 คือ ช้าง นกปรอด และเสือและแมว ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงสถิติจำนวนครั้งการกระทำผิดกับสัตว์ป่าภายในประเทศและระหว่างประเทศ แบ่งเป็นช่วงก่อนและหลังบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 และช่วงหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 ร่วมกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

ปี	จำนวนครั้งที่ตรวจยึดได้	การกระทำผิดภายในประเทศ	การกระทำผิดระหว่างประเทศ			
			ตรวจพบ	ต้นทาง	นำผ่าน	ปลายทาง
2555-2557 *	141 ¹	38	25	35	16	26
2559-2561 **	193	118	18	20	15	22
2563-2565 ***	115 ²	81	6	21	1	5

หมายเหตุ * หมายถึง ช่วงก่อนบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

** หมายถึง ช่วงหลังบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 และก่อนบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

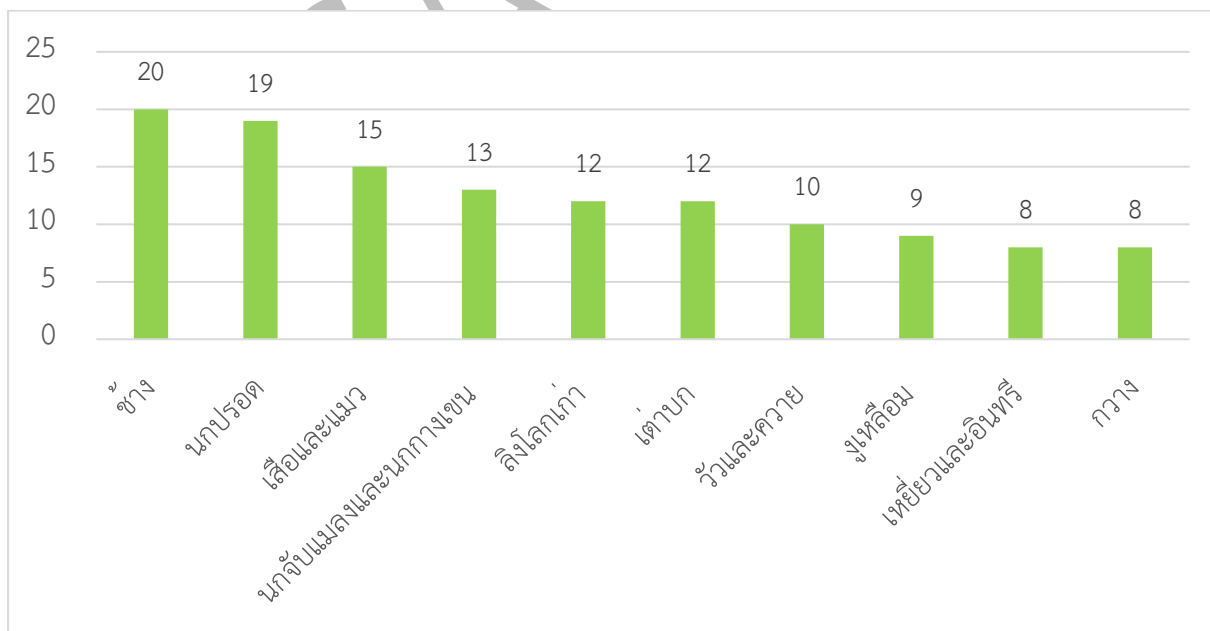
*** หมายถึง ช่วงหลังบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

¹ หมายถึง มีเครือข่ายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจยึด 1 ครั้ง (Association)

² หมายถึง จับกุมผู้ต้องหาได้ในประเทศไทย 1 ครั้ง (Arrested at)

5. สถิติกลุ่มสัตว์ป่าของกลางที่ตรวจยึดได้จากการกระทำผิดภายในประเทศและระหว่างประเทศในช่วงการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2558 ร่วมกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

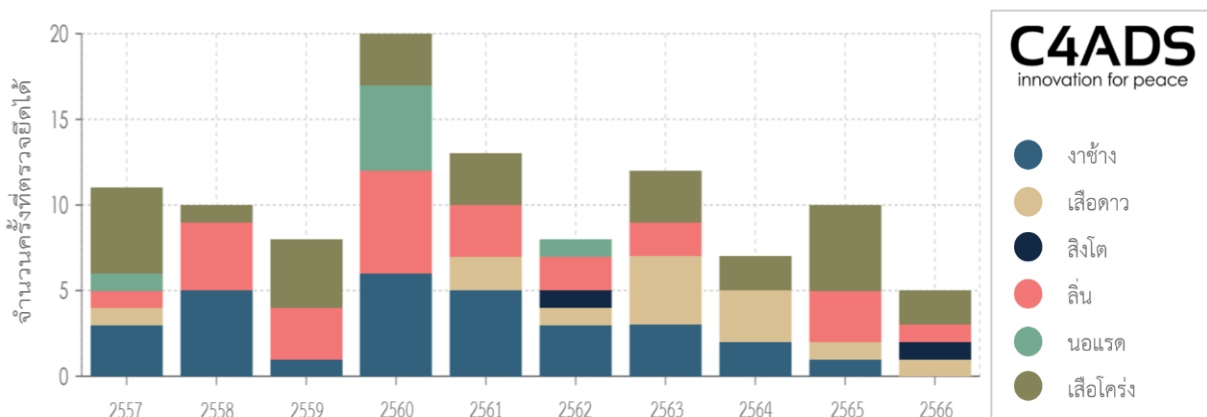
จากสถิติการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางหลังบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2558 ร่วมกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ระหว่างปี 2563-2566 สามารถตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางได้ทั้งหมด 137 ครั้ง รวมชนิดสัตว์ป่าทั้งหมด 76 กลุ่ม กลุ่มสัตว์ป่าของกลางที่มีจำนวนครั้งของการตรวจยึดได้มากที่สุด 10 อันดับแรก ยังคงเป็นช้าง รองลงมา คือ นกปรอด เสือและแมว นกจับแมลงและนกทางเขน ลิงโลกเก่า (Cercopithecidae) เต่าบก วัวและควาย (Bovidae) งูเหลือม เหยี่ยวและอินทรี และกวาง (Cervidae) ตามลำดับ (ภาพที่ 2) จำนวนครั้งที่ตรวจยึดของกลางได้จากช้างเป็นของกลางประเภทา ฟัน และกระดูก รวมถึงการล่าช้างในพื้นที่ป่าคุ้มครองจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง ส่วนสัตว์ป่าของกลางในกลุ่มนกปรอดที่ตรวจยึดได้มีหลายชนิด ชนิดที่ตรวจยึดได้จำนวนครั้งมากที่สุด ได้แก่ นกปรอดหัวโขน รองลงมา คือ นกปรอดเหลืองหัวจุก (Pycnonotus Flaviventris) และนกปรอดหัวสีเข้ม (Pycnonotus Aurigaster) ส่วนนกปรอดแม่ทะ (Pycnonotus Zeylanicus) นกปรอดหน้าขาว (Pycnonotus Goiavier) และนกปรอดทอง (Pycnonotus Atriceps) ตรวจยึดได้บ้างไม่มากนัก สำหรับสัตว์กลุ่มเสือและแมวที่ตรวจยึดได้มากที่สุด ได้แก่ เสือโคร่ง เสือลายเมฆ (Neofelis Nebulosa) เสือดาว แมวดาว (Prionailurus Bengalensis) และเสือไฟ (Catopuma Temminckii) ตามลำดับ อันดับประเทศที่มีการตรวจยึดของกลางได้มากที่สุดในโลก 5 อันดับแรก คือ ประเทศอินเดีย จีน เวียดนาม แอฟริกาใต้ และศรีลังกา ตามลำดับ ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 13 (TRAFFIC International, 2024)

ภาพที่ 2 แสดงกลุ่มสัตว์ป่าของกลางที่สามารถตรวจยึดได้จำนวนครั้งสูงที่สุด 10 อันดับแรก ในช่วงหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2558 ร่วมกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ระหว่างปี 2563-2566

6. สถานการณ์การลักลอบล่าและค้าชนิดสัตว์ป่าที่เป็นเป้าหมายของศูนย์การศึกษาเพื่อการป้องกันประเทศขั้นสูงที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

ปัจจุบันสัตว์ป่าของกลางที่เป็นชนิดเป้าหมายที่มีการลักลอบค้ามากที่สุดในโลกและเป็นที่น่าสนใจของศูนย์การศึกษาเพื่อการป้องกันประเทศขั้นสูง (Center for Advanced Defense Studies; C4ADS) มีทั้งหมด 6 ประเภท คือ งาช้าง เสือดาว สิงโต ลิ่น แรด และเสือโคร่ง โดยสัตว์ป่าทั้ง 6 ชนิดดังกล่าวมีการกระจายพันธุ์ในประเทศไทย 5 ชนิด ยกเว้น สิงโต ถึงกระนั้นทั้ง 6 ชนิดได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 โดยประเทศไทยเกี่ยวข้องกับการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางทั้ง 6 ชนิดจากข้อมูลทางสถิติการตรวจยึดดังกล่าวในระหว่างปี 2557-2566 พบว่า ตั้งแต่หลังปี 2562 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงที่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 ร่วมกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 พบว่าการตรวจยึดของกลางประเภทงาช้างมีจำนวนลดลง จนในปี 2566 ไม่มีการตรวจยึดงาช้างที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดระหว่างประเทศได้อีกเลย ในขณะที่ของกลางประเภทเสือดาว และเสือดาว ยังคงมีการตรวจยึดได้อย่างต่อเนื่อง (ภาพที่ 3) (C4ADS, 2024) โดยเฉพาะในปี 2565 เจ้าหน้าที่ของไทยสามารถตรวจยึดลูกเสือดาวมีชีวิตได้ถึง 3 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 7 ตัว ขณะกำลังลักลอบส่งออกจากประเทศไทย จากการตรวจสอบพันธุกรรมลูกเสือดาวของกลาง 3 ตัว พบว่า ลูกเสือดาวไม่ใช่สายพันธุ์พื้นเมืองของประเทศไทย (ไทยพีบีเอส, 2565) ในขณะเดียวกันก็เริ่มมีการตรวจยึดสิงโตของกลางได้ในปี 2566 ซึ่งเป็นการตรวจยึดได้เป็นครั้งที่สองในช่วง 10 ปี และล่าสุดในปี 2567 ข้อมูลจาก C4ADS (2024) ณ วันที่ 14 มิถุนายน 2567 สามารถตรวจยึดสิงโตของกลางได้ถึง 3 ครั้ง ในระยะเวลาเพียงครึ่งปี โดยการตรวจยึดดังกล่าวเป็นการครอบครองลูกสิงโตโดยไม่ได้รับอนุญาต (ไทยรัฐ, 2567; ข่าวสด, 2567)

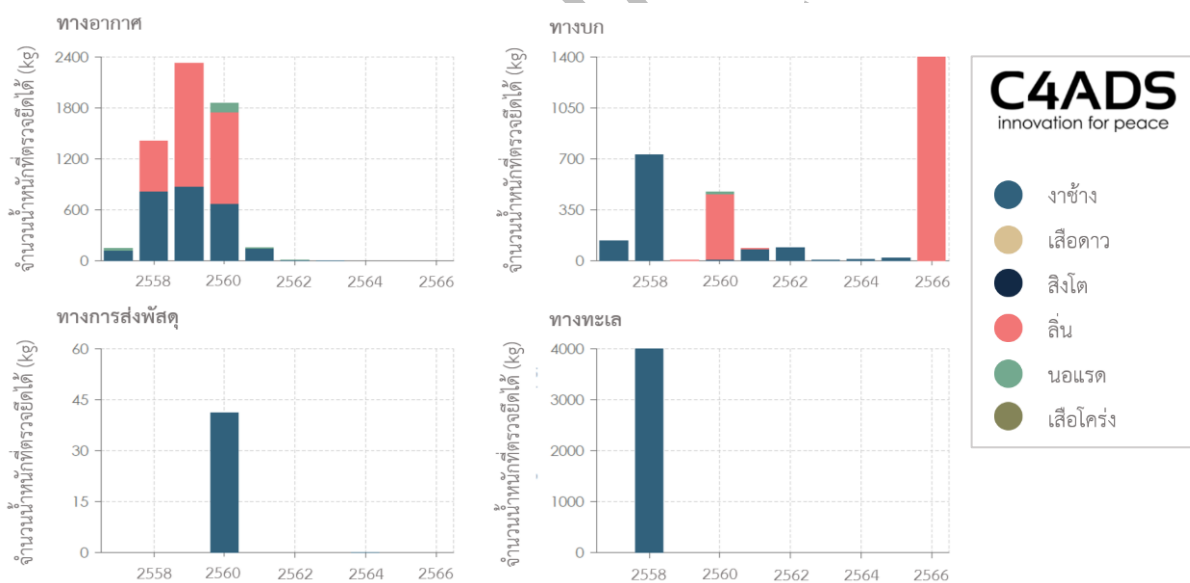

ภาพที่ 3 แสดงจำนวนครั้งที่ตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางทั้ง 6 ประเภท ได้แก่ งาช้าง เสือดาว สิงโต ลิ่น นอแรด และเสือโคร่ง ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ระหว่างปี 2557-2566

ที่มา: การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากฐานข้อมูลของศูนย์ศึกษาขั้นสูงด้านความมั่นคง (C4ADS, 2024)

7. วิธีการลักลอบขนส่งสัตว์ป่าที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

จากข้อมูลการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ได้จากฐานข้อมูลศูนย์การศึกษาเพื่อการป้องกันประเทศชั้นสูง (C4ADS) ระหว่างปี 2557-2566 แนวโน้มการลักลอบขนส่งสัตว์ป่าระหว่างประเทศไทย ใช้ช่องทางบกมากถึง 55.6% รองลงมาเป็นช่องทางอากาศยาน 39.3% ช่องทางการส่งพัสดุ 2.2% ช่องทางทะเล 0.7% และไม่ทราบช่องทาง 2.2% ถึงกระนั้นการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางที่ลักลอบขนส่งทางทะเลมีจำนวนน้ำหนักมากที่สุด โดยสามารถตรวจยึดงาช้างของกลางที่ลักลอบขนส่งทางทะเลได้มากถึง 4,000 กิโลกรัม ในขณะที่การตรวจยึดของกลางประเภทเดียวกันจากช่องทางบก ทางอากาศ และช่องทางการส่งพัสดุสามารถตรวจยึดได้เพียง 89 85.2 และ 20.6 กิโลกรัม ตามลำดับ อย่างไรก็ตามการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางจากช่องทางบกมีแนวโน้มของจำนวนชนิดสัตว์ป่าที่ตรวจยึดได้สูงกว่าทุกช่องทาง (ภาพที่ 4-5) (C4ADS, 2024) สำหรับสถิติการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางในประเทศไทยที่ใช้ช่องทางการลักลอบขนส่งทางอากาศระหว่างปี 2552-2564 สามารถตรวจยึดของกลางได้ทั้งหมด 78 ครั้ง จากจำนวนของกลางที่ควรจะตรวจยึดได้ทั้งหมด 143 ครั้ง หรือคิดเป็น 55% ของการตรวจยึดได้ทั้งหมด โดยของกลางที่ตรวจยึดได้ส่วนใหญ่ได้จากการตรวจกระเป๋าเดินทาง (Checked Luggage) มากที่สุด 59.6% รองลงมา คือ บริการขนส่งทางอากาศ (Air Freight) 25.8% และการตรวจค้นจากเสื้อผ้าของตัวผู้โดยสาร (Passenger Clothing/Items) 5.6% (ROUTES, 2021)

ภาพที่ 4 แสดงจำนวนน้ำหนักสัตว์ป่าของกลาง 6 ชนิด ที่ตรวจยึดได้จากช่องทางอากาศ ทางบก ทางการส่งพัสดุ และทางทะเล ระหว่างปี 2557-2566

ที่มา: C4ADS, 2024

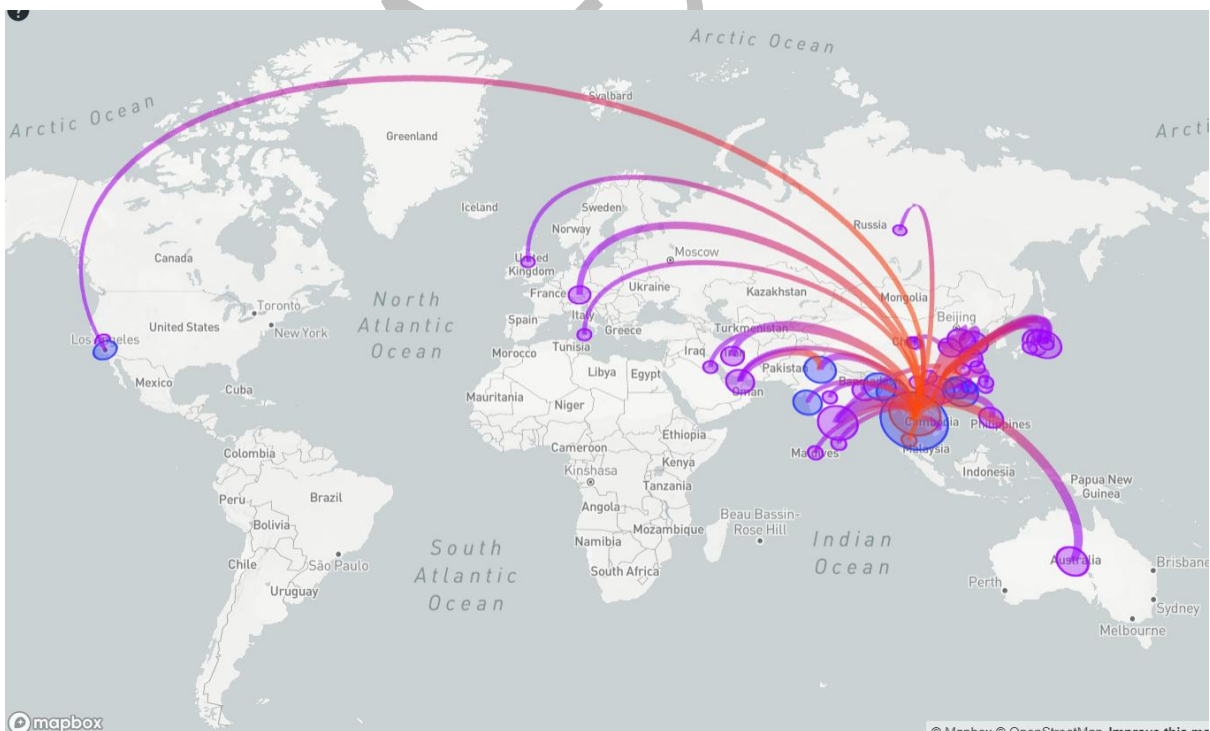
ภาพที่ 5 แสดงจำนวนครั้งที่สามารถตรวจยึดสัตว์ป่าของกลาง 6 ชนิดได้จากช่องทางอากาศ ทางบก ทางทะเล ระหว่างปี 2557-2566

ที่มา: C4ADS, 2024

ปัจจุบันสัตว์ป่าในธรรมชาติมีจำนวนลดลงอย่างมาก ประกอบกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่รัดกุมยิ่งขึ้น อีกทั้งมีการปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าด้วย ได้แก่ การคุ้มครองพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งสัตว์ทุกชนิดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่คุ้มครองเหล่านี้ จะได้รับการคุ้มครองไปด้วย ทำให้การล่าสัตว์ป่าที่อาศัยตามธรรมชาติทำได้ยากขึ้น นอกจากนี้ยังอนุญาตให้ประชาชนสามารถเพาะพันธุ์สัตว์ป่าบางชนิดเพื่อการค้า หรือครอบครองสัตว์ป่าเพื่อกิจกรรมสวนสัตว์ได้ ทั้งนี้ ผู้ดำเนินการดังกล่าวจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และต้องแจ้งครอบครองสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าที่ลดหรือเพิ่มจำนวนด้วย ดังนั้นการกระทำผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่าส่วนใหญ่ จึงเป็นการกระทำกับสัตว์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ตลอดจนมีการสวมทะเบียนสัตว์ป่าในกรณีเลี้ยง และการลักลอบเพาะพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อค้าอย่างผิดกฎหมาย (ไทยพีบีเอส, 2565) แม้ว่าจะมีมาตรการทางกฎหมายควบคุมการค้าและค้าสัตว์ป่าที่ปรับปรุงแก้ไขให้รัดกุมขึ้น ถึงกระนั้นก็ยังมีการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางที่ลักลอบล่าได้เช่นกัน ตัวอย่างการลักลอบล่าสัตว์ป่า คดีการลักลอบล่าเสือดำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2561) และคดีการลักลอบล่าเสือโคร่งในอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ (มติชน, 2565) เป็นต้น

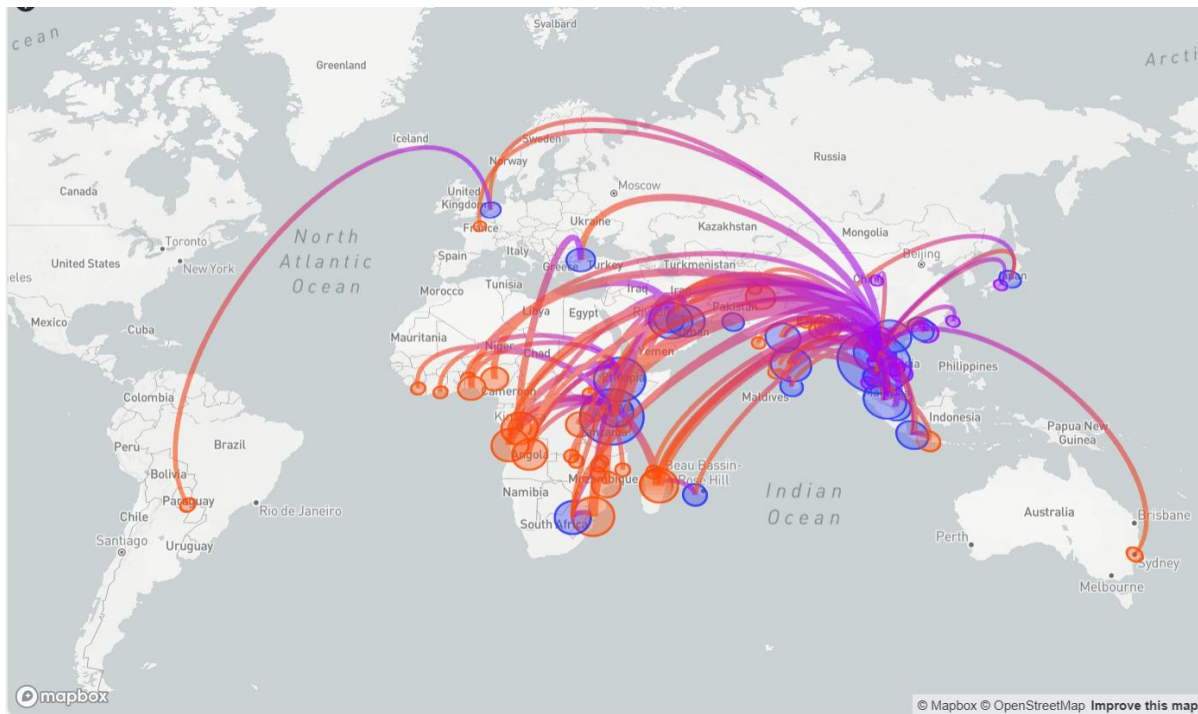
8. เส้นทางการลักลอบขนส่งสัตว์ป่าที่เชื่อมโยงกับประเทศไทย

ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเป็นถือเป็นแหล่งใหญ่ในการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางที่ใช้ช่องทางอากาศในการขนส่งของประเทศไทย จากสถิติการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางได้ที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระหว่างปี 2552-2564 สัตว์ป่าที่มีจำนวนครั้งของการตรวจยึดได้มากที่สุดในการลักลอบส่งออกจากประเทศไทย เป็นสัตว์จำพวกสัตว์เลื้อยลูกด้วยน้ำนม 30 ครั้ง สัตว์เลื้อยคลาน 22 ครั้ง งาช้าง 17 ครั้ง นก 8 ครั้ง สัตว์น้ำ 6 ครั้ง และนอแรด 2 ครั้ง โดยนำผ่านทางประเทศพม่า และอินเดีย ไปยังประเทศปลายทาง ได้แก่ จีน อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ คูเวต อินเดีย เวียดนาม ญี่ปุ่น อิตาลี เยอรมนี สหราชอาณาจักร รัสเซีย ออสเตรเลีย รัฐเซีย ฟิฟิลิปินส์ ศรีลังกา ไต้หวัน และสหรัฐอเมริกา (ภาพที่ 6) นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นประเทศนำผ่านการลักลอบขนส่งสัตว์ป่าไปยังประเทศลาว อินโดนีเซีย เวียดนาม จีน กัมพูชา อินเดีย และไต้หวัน สำหรับการลักลอบนำเข้าสัตว์ป่ามายังประเทศไทยที่มีการตรวจยึดได้ที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิพบว่า ส่วนใหญ่เป็น สัตว์ป่าจำพวกสัตว์เลื้อยคลานมากถึง 42 ครั้ง โดยมีประเทศต้นทางมาจากประเทศมาดากัสการ์ ออสเตรเลีย อินเดีย บังกลาเทศ ปากีสถาน และอินโดนีเซีย รองลงมาเป็นการตรวจยึดการลักลอบนำเข้างาช้าง 29 ครั้ง นอแรด 5 ครั้ง และลีน 2 ครั้ง ซึ่งการนำเข้างาช้าง นอแรด และลีนทั้งหมดมีประเทศต้นทางอยู่ในทวีปแอฟริกา ได้แก่ เอธิโอเปีย คองโก บุรุนดี ยูกันดา ซูดาน เคนยา ไนจีเรีย มาลาวี แองโกลา โมซัมบิก และแอฟริกาใต้ โดยสามารถตรวจยึดการนำเข้างาช้างที่มีประเทศต้นทางจากภูมิภาคเอเชีย นั้นคือประเทศเวียดนามได้เพียง 1 ครั้ง (ภาพที่ 7) (ROUTES, 2021)

ภาพที่ 6 แสดงเส้นทางการลักลอบส่งออกสัตว์ป่าจากประเทศไทยระหว่างปี 2552-2564

ที่มา: ROUTES, 2021

ภาพที่ 7 แสดงเส้นทางการลักลอบนำเข้าและนำผ่านสัตว์ป่าของประเทศไทยระหว่างปี 2552-2564

ที่มา: ROUTES, 2021

9. ช่องทางการลักลอบค้าสัตว์ป่าของประเทศไทยในปัจจุบัน

การขยายตัวของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ประกอบกับมีการคมนาคมและระบบการขนส่งที่สะดวกรวดเร็ว ทำให้การติดต่อซื้อขายช่องทางออนไลน์ระหว่างประเทศสามารถทำได้ง่าย ช่องทางทำธุรกิจค้าขายออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้น ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและนิยมติดต่อสื่อสารผ่านทางโซเชียลเน็ตเวิร์ค โดยเฉพาะเฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นโซเชียลเน็ตเวิร์คขนาดใหญ่ที่นิยมใช้กันทั่วโลก เป็นที่รวมกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน และยังเป็นแหล่งที่ใช้ในการสนทนาต่อรอง แลกเปลี่ยน ซื้อขายสินค้าอีกด้วย ซึ่งบัญชีเฟสบุ๊กที่เกี่ยวข้องกับการค้าสัตว์ป่าทั่วโลกที่สามารถระบุภูมิภาคได้ มากกว่า 90% เป็นบัญชีที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งสิ้น รวมถึงประเทศไทย (Xu et al., 2020) นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางใช้หลบเลี่ยงการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ได้ โดยผู้ซื้อและผู้ขายจะเปิดกลุ่มในเฟสบุ๊กโพสขายสัตว์ป่าโดยเฉพาะ จากการสำรวจติดตามกลุ่มผู้ติดตามกลุ่มค้าขายสัตว์ป่าบนเฟสบุ๊กในประเทศไทย พบว่ามีจำนวน 9 กลุ่มจากทั้งหมด 12 กลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวโฆษณาซื้อขายสัตว์ป่า โดยกลุ่มซื้อขายสัตว์ป่าที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในปี 2559 มีสมาชิกกว่า 27,503 คน และมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นถึง 68,000 คนในปี 2561 นอกจากนี้ยังพบว่า มีบางกลุ่มได้เปลี่ยนสถานะกลุ่มเป็นกลุ่มลับ สัตว์ป่าที่นิยมค้าในช่องทางนี้มากที่สุดเป็นสัตว์จำพวกนก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม และสัตว์เลื้อยคลาน ซึ่งมีทั้งสัตว์ป่าที่มีถิ่นอาศัยในประเทศไทยและสัตว์ป่าต่างประเทศ อย่างไรก็ตามสัตว์ป่าที่ค้าดังกล่าวจำนวนมากกว่าครึ่งเป็นสัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ของประเทศไทย ในขณะนั้น อีกทั้งบางชนิดเป็นสัตว์ป่าที่อยู่ในสถานะใกล้จะสูญพันธุ์ตามบัญชีแดงของไอยูซีเอ็น (IUCN red

list) และอยู่ในบัญชีสัตว์ป่าควบคุมตามอนุสัญญาไซเตส โดยสัตว์ป่าที่มีชีวิตที่ถูกโศกขายนามากที่สุด ได้แก่ นางอาย (*Nycticebus coucang*) เต่าซูลคาต้า (*Centrochelys sulcata*) รวมถึงชิ้นส่วนของสัตว์ป่า ได้แก่ เขี้ยวและหนังของเสือโคร่ง อังตืนหมีควาย เกล็ดคลื่น และปะการัง (Krishnasamy and Stoner, 2016)

10. ปัญหาอุปสรรคการเฝ้าระวังการลักลอบค้าสัตว์ป่าและการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงาน

ภาครัฐ

ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานหลักที่บังคับใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ซึ่งมาตรการเฝ้าระวังการลักลอบค้าสัตว์ป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีทั้งงานป้องกันและงานปราบปราม โดยได้จัดตั้งศูนย์นิติวิทยาศาสตร์สัตว์ป่า ทำหน้าที่ตรวจสอบชนิดพันธุ์และความสัมพันธ์ทางสายเลือดด้วยวิธีการตรวจพันธุกรรมของสัตว์ป่าของกลางที่ตรวจยึดมาได้ รวมถึงมีการจัดทำฐานข้อมูลพันธุกรรมสัตว์ป่า สำหรับใช้ตรวจสอบสัตว์ป่าของกลางด้วย (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2558) นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงคอยสอดส่องการกระทำความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่า โดยเฉพาะการลักลอบค้าสัตว์ป่าออนไลน์ และให้ประชาชนแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่าทางเว็บไซต์ www.dnp.go.th และสายด่วน 1362 ได้ตลอด 24 ชั่วโมง (สำนักข่าวสิ่งแวดล้อม, 2560) และล่าสุดได้จัดตั้งศูนย์ข่าวกรองอาชญากรรมสัตว์ป่า เน้นการใช้ซอฟต์แวร์ในการควบคุมติดตามสถานการณ์อาชญากรรมสัตว์ป่า ร่วมกับการสืบสวนขยายผลในการทำคดี (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช², 2566) ทั้งนี้ เพื่อให้ได้พยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ถึงกระนั้น ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าก็ยังคงมีการลักลอบค้าอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าปัจจุบันพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กำหนดให้การครอบครองสัตว์ป่าและซากสัตว์ป่า ประเภทสัตว์ป่าสงวน และสัตว์ป่าคุ้มครองที่ไม่ใช่สัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่อนุญาตให้เพาะพันธุ์เพื่อการค้าได้ ผู้ครอบครองจะต้องได้รับอนุญาตจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม บุคคลทั่วไปที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าตามมาตรา 61 หรือมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ในปัจจุบันก็ยังคงสามารถครอบครองสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่านั้น ๆ ได้ต่อไปจนกว่าสัตว์นั้นจะสิ้นอายุขัย จึงเป็นการเอื้อให้สวนสัตว์และผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองสัตว์ป่าใช้เป็นแหล่งฟอกสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย ตัวอย่าง กรณีการตรวจยึดเสือโคร่งของกลางของสวนสัตว์ชื่อดังในจังหวัดมุกดาหาร เนื่องจากไม่มีเอกสารอนุญาตครอบครอง ประกอบกับหลักฐานการตรวจความสัมพันธ์ทางสายเลือดไม่ตรงกับคำกล่าวอ้างของผู้ครอบครองเกี่ยวกับที่มาของเสือโคร่งของกลาง (ไทยพีบีเอส, 2564) ในส่วนคดีการลักลอบส่งออกลูกเสือโคร่งที่มีชีวิตจากประเทศไทย ในปี 2565 มีการลักลอบส่งออกลูกเสือโคร่งหลายครั้ง จากการสืบสวนขยายผลในคดีที่ตรวจยึดได้ยังพบว่า มีลูกเสือโคร่งถูกลักลอบส่งออกจากประเทศไทยไปยังประเทศลาวแล้วไม่น้อยกว่า 20-30 ตัว (เดลินิวส์ออนไลน์, 2565) ในขณะที่ประชากรเสือโคร่งในธรรมชาติของไทยที่ประเมินได้ในปี 2565 มีเพียง 148-189 ตัวเท่านั้น แต่จำนวนประชากรเสือโคร่งในกรงเลี้ยงของประเทศไทยมีมากกว่า 1,500 ตัว ทั้งที่ขึ้นทะเบียนการครอบครองเพื่อวัตถุประสงค์การดำเนินกิจการสวนสัตว์ การครอบครองส่วนบุคคล รวมถึงเสือโคร่งที่อยู่ในความ

ดูแลของหน่วยงานรัฐ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช¹, 2566) จึงมีความเป็นไปได้ว่า ลูกเสือโคร่งของกลางเหล่านี้จะได้อาจมาจากการลักลอบเพาะพันธุ์ในกรงเลี้ยง ซึ่งปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชยังคงไม่สามารถสืบหาแหล่งที่มาของลูกเสือโคร่งของกลางเหล่านี้ได้ สำหรับการควบคุมการค้าทางช้างพระราชบัญญัติช้าง พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้มีการจดทะเบียนซื้อขายช้างกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ถึงกระนั้น ก็เป็นเรื่องยากในการตรวจสอบยืนยันว่าช้าง หรือผลิตภัณฑ์ช้างที่นำมาจดทะเบียนค้าเป็นงาช้างที่ได้จากช้างบ้านที่จดทะเบียนตัวรูปพรรณตามพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ซึ่งการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้การตรวจพิสูจน์พันธุกรรม มีค่าใช้จ่ายสูง อีกทั้งยังทำให้งาช้างมีตำหนิอีกด้วย สำหรับการควบคุมการค้าสัตว์ป่าต่างประเทศซึ่งเป็นชนิดพันธุ์หายากใกล้สูญพันธุ์ และอยู่ในบัญชีควบคุมของอนุสัญญาไซเตส พบว่ามีการลักลอบนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างประเทศหลากหลายชนิด (Krishnasamy & Stoner, 2016) และยังมี การนำสัตว์พวกนี้มาผสมข้ามสายพันธุ์อีกด้วย ทำให้ลูกผสมที่ได้มีรูปร่างหน้าตาแปลกไปจากเดิม จนบางครั้งไม่สามารถจำแนกชนิดพันธุ์ได้ ซึ่งสัตว์ลูกผสมทุกชนิดปัจจุบันยังไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายของประเทศไทย แม้ว่าสัตว์ลูกผสมนั้นจะมีสายเลือดของสัตว์ป่าคุ้มครองของไทยครึ่งหนึ่งก็ตาม เช่น ลูกผสมระหว่างสิงโตกับเสือโคร่ง (ไลเกอร์ และไทกอน) (kanyapak_w, 2567) หรือการผสมข้ามสายพันธุ์ของกลุ่มนกอปรอดเพื่อการค้า (นพรัตน์ โชติเกษมกุล, 2562) ดังนั้นการผสมข้ามสายพันธุ์จึงเป็นช่องทางหนึ่งสำหรับผู้ประกอบการอาจใช้ในการหลบเลี่ยงการควบคุมทางกฎหมาย

11. สรุป (Conclusion)

ประเทศไทยมีการพัฒนาและประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าจำนวน 3 ฉบับ (พ.ศ. 2503, 2535 และ 2562 ตามลำดับ) รวมถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมงาช้าง ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาไซเตสที่ประเทศไทยได้ร่วมภาคี สำหรับสถานการณ์การลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่าของประเทศไทยช่วง 10 ปีแรกหลังจากบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นช่วงก่อนมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตลาดนัดจตุจักรถือเป็นแหล่งค้าสัตว์ป่าที่ใหญ่ที่สุดกลางเมืองหลวง โดยมีการวางขายสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมายอย่างเปิดเผย หลังจากช่วงบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ช่วงปี 2545-2554 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยเริ่มมีการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแพร่หลายมากขึ้น ช่องทางการค้าสัตว์ป่าเริ่มเปลี่ยนเป็นช่องทางออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ตลาดนัดจตุจักรยังคงเป็นแหล่งที่มีการลักลอบค้าสัตว์ป่า แต่การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในตลาดนัดจตุจักรในขณะนั้นเป็นการลักลอบค้าโดยแอบซ่อนไว้หลังร้าน ป้องกันการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ แสดงให้เห็นว่า การบังคับใช้กฎหมายในช่วงนี้มีความเข้มข้นมากขึ้น ถึงกระนั้น การตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางกลุ่มช้าง ส่วนใหญ่เป็นการลักลอบนำเข้า นำผ่านงาช้าง สูงขึ้นมากกว่าช่วงแรก 7.8 เท่าตัว (ภาพที่ 1) ทำให้ประเทศไทยเสี่ยงต่อการถูกคว่ำบาตรทางการค้าจากคณะกรรมการไซเตส ประเทศไทยจึงได้ตราพระราชบัญญัติช้าง พ.ศ. 2558 และกำหนดให้ช้างแอฟริกาเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ทั้งนี้เพื่อควบคุมการค้างาช้าง ตลอดจนการลักลอบนำเข้างาช้างแอฟริกา ผลจากการดำเนินการดังกล่าว สถิติการ

ตรวจยึดการลักลอบนำเข้า และนำผ่านขาข้างลดลง จนในปี 2566 ไม่มีรายงานการตรวจยึดขาข้างที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยได้อีกเลย (C4ADS, 2024; TRAFFIC International, 2024) และประเทศไทยรอดพ้นจากการถูกคว่ำบาตร

ในช่วงปี 2555-2566 ไม่พบการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในตลาดนัดจตุจักร ในขณะที่ประเทศไทยมีการลักลอบค้าสัตว์ป่าออนไลน์อย่างแพร่หลายผ่านช่องทางเฟสบุ๊ก ทรูทักซันแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุพืช จึงได้จัดตั้งชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงขึ้นมากวาดล้างการลักลอบค้าสัตว์ป่าออนไลน์ และจัดตั้งศูนย์ข่าวกรองอาชญากรรมสัตว์ป่า เพื่อสืบหาช่องทาง กระบวนการการลักลอบกระทำผิดกับสัตว์ป่า โดยช่องทางที่ใช้ในการลักลอบขนส่งมากที่สุด คือ ช่องทางบก และช่องทางอากาศ ซึ่งการตรวจยึดของกลางที่ลักลอบขนส่งทางอากาศของประเทศไทยระหว่างปี 2552-2564 หลุดรอดการตรวจพบจากประเทศไทยมากถึง 55% ของจำนวนครั้งการลักลอบขนส่งของกลางทางอากาศทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย โดยของกลางที่หลุดลอดผ่านประเทศไทยถูกตรวจยึดได้ในต่างประเทศ การค้าสัตว์ป่าในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการค้าเพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง มีทั้งสัตว์ป่าในประเทศและสัตว์ป่าต่างประเทศ ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นชนิดที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศไทยและเป็นสัตว์ป่าควบคุมตามบัญชีไซเตส และในตลาดค้าสัตว์ป่ามีการนำสัตว์ป่าที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองและเพาะพันธุ์เพื่อการค้าได้มาผสมข้ามสายพันธุ์กับชนิดที่ไม่อนุญาตให้เพาะพันธุ์ โดยเฉพาะในกลุ่มนกปรอดชนิดต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่แปลกสวยงาม และมีคุณลักษณะที่ดี นอกจากจะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าแล้ว การผสมข้ามสายพันธุ์ดังกล่าวทำให้ได้ลูกผสมที่ไม่ถูกคุ้มครองตามกฎหมายของไทย จึงเป็นช่องทางเอื้อให้การค้าสัตว์ป่ากระทำได้อย่างเสรี โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตครอบครองหรือค้าอีกต่อไป

หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติขาข้าง พ.ศ. 2558 ร่วมกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ระหว่างปี 2563-2566 พบว่าการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลางจากการกระทำผิดระหว่างประเทศลดลงจนเป็นศูนย์ (ตารางที่ 2) ถึงกระนั้น ประเภทสัตว์ป่าที่มีจำนวนครั้งการตรวจยึดได้มากที่สุดในทุก ๆ ช่วงเวลายังคงเป็นของกลางที่ได้จากขาข้าง โดยมีการกระทำผิดทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งการกระทำผิดระหว่างประเทศส่วนใหญ่จะเป็นการลักลอบนำเข้าขาข้างจากประเทศทางแถบแอฟริกา อาศัยประเทศไทยเป็นประเทศนำผ่าน และประเทศปลายทาง การลักลอบส่งออกขาข้างมีประเทศเป้าหมายในแถบเอเชีย ในขณะที่เดียวกันพบว่า สถิติการกระทำผิดภายในประเทศและการลักลอบส่งออกขาข้างของประเทศไทยยังคงมีอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่า สถิติการตรวจยึดนกปรอดในช่วงปี 2559-2561 เริ่มมีการกระทำผิดสูงขึ้นเป็นอันดับ 3 ของกลุ่มสัตว์ป่าที่มีการตรวจยึดได้มากที่สุด โดยในช่วงปี 2563-2566 สถิติการตรวจยึดนกปรอดสูงขึ้นมาเป็นอันดับ 2 รองจากขาข้าง ทั้งที่ในช่วงบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ระหว่างปี 2535-2554 นกปรอดไม่เคยติดอันดับ 1 ใน 10 ของการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยเลย ชนิดนกปรอดที่มักมีการลักลอบค้ามากที่สุด คือ นกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ซึ่งนิยมเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย อีกทั้งมีการจัดประกวดเสียงร้องด้วย นกปรอดหัวโขนเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองของไทยที่อนุญาตให้เพาะพันธุ์เพื่อการค้าได้ แต่จะต้องได้รับอนุญาตจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ถึงกระนั้นในปี 2566 ได้มีการเรียกร้องให้ถอดนกปรอดหัวโขนออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ซึ่งจะสามารถค้าได้อย่างเสรี รวมถึงอาจเป็นช่องทางเอื้อให้สามารถจับนกปรอดหัวโขนจากในธรรมชาติได้ด้วย เนื่องจากปัจจุบันจำนวนประชากรนกปรอดหัวโขนในธรรมชาติลดลงอย่างมาก จึงถูกคัดค้านจากนักอนุรักษ์ (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2566) สำหรับ

กรณีการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่ควรมีมาตรการเฝ้าระวังอย่างเข้มงวดในปัจจุบัน โดยมีสถิติการลักลอบค้าสูงที่สุด 3 อันดับแรก คือ ช้าง นกปรอด และเสือและแมว โดยเฉพาะการลักลอบค้าช้างในประเทศไทย การลักลอบส่งออกช้าง การล่าช้างในพื้นที่คุ้มครองต่าง ๆ เนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง สำหรับในกลุ่มนกปรอดควรมีการเฝ้าระวังการลักลอบค้าและจับนกปรอดชนิดต่าง ๆ ของไทย เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ โดยเฉพาะการผสมข้ามสายพันธุ์ให้ได้ลูกผสมที่มีลักษณะที่ดี เช่นเดียวกับกับสัตว์ในกลุ่มเสือและแมว ที่นิยมนำเสือโคร่งกับสิงโตมาผสมข้ามสายพันธุ์ให้ได้ไลเกอร์ หรือไทกอน ซึ่งสัตว์ลูกผสมทุกชนิดปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใด ๆ ของประเทศไทยให้การคุ้มครองสัตว์ลูกผสมเหล่านี้ ส่วนสัตว์ในกลุ่มเสือและแมวที่มักเป็นเป้าหมายของการลักลอบค้า ได้แก่ เสือโคร่ง เสือลายเมฆ และเสือดาว ซึ่งทั้งหมดจัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองของไทย นอกจากนี้ เสือโคร่ง และเสือดาวยังเป็นกลุ่มสัตว์ป่าเป้าหมายที่ศูนย์การศึกษาเพื่อการป้องกันประเทศชั้นสูงเฝ้าติดตามอยู่ ทั้งนี้เพื่อมิให้ประเทศไทยเสี่ยงต่อการถูกคว่ำบาตรทางการค้าจากคณะกรรมการไซเตส

12. ข้อเสนอแนะ

ยุคสมัยและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของการขนส่งและการสื่อสาร โดยเฉพาะการใช้ช่องทางดิจิทัลในการติดต่อสื่อสารร่วมกับระบบโลจิสติกส์ (logistics) เพื่อลักลอบค้าและการขนส่งสัตว์ป่าที่มีชีวิตและสินค้าจากสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย จึงทำให้รูปแบบหรือพฤติกรรมการกระทำ ความผิดมีความซับซ้อนมากขึ้น เกิดเป็นเครือข่ายการลักลอบค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศ จนยากต่อการตรวจสอบติดตามผู้กระทำผิดรายใหญ่มาดำเนินคดีทางกฎหมายได้ ดังเช่นการลักลอบค้าสัตว์ป่าในปัจจุบันที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการค้ำมาใช้ช่องทางออนไลน์บนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียต่าง ๆ โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก (Facebook) รวมถึงมีชนิดพันธุ์สัตว์ป่าใหม่ ๆ ที่ลักลอบค้ามากขึ้นด้วย ตลอดจนมีการผสมข้ามสายพันธุ์ของสัตว์ป่าเพื่อการค้า ซึ่งเป็นช่องทางหลบเลี่ยงการควบคุมทางกฎหมาย ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดชนิดสัตว์ป่าคุ้มครองให้ครอบคลุมถึงลูกผสมที่ได้จากสัตว์ป่าคุ้มครองเหล่านั้น นอกจากนี้ควรมีการศึกษาเทคนิควิธีการตรวจสอบชนิดพันธุ์ของพ่อและแม่ของสัตว์ป่าลูกผสมด้วย ในส่วนของการตรวจสอบแหล่งที่มาของสัตว์ป่าของกลาง ยังคงมีความสำคัญที่ทำให้ทราบถึงต้นตอของแหล่งที่มีการลักลอบเพาะพันธุ์ ซึ่งอาจเป็นสถานประกอบการสวนสัตว์ที่ได้รับอนุญาต หรือการครอบครองส่วนบุคคลที่มีใบอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย และใช้ช่องทางการอนุญาตดังกล่าวประกอบการกระทำความผิดกับสัตว์ป่า ซึ่งการสืบหาแหล่งที่มาสัตว์ป่าของกลางอาจทำได้โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ทางดิจิทัล (Digital forensics) การตรวจสอบพันธุกรรมสัตว์ป่าของกลาง การพัฒนา แบ่งปัน และเข้าถึงฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมสัตว์ป่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าออนไลน์ หรือการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการร่วมต่าง ๆ เพื่องานปราบปรามและขยายผลสืบหาผู้กระทำผิดรายใหญ่ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการตัดวงจรการค้าสัตว์ป่าไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ ๆ รวมถึงการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence หรือ AI) ในการตรวจหาสินค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายที่อาจซุกซ่อนมากับการขนส่งสินค้าประเภทต่าง ๆ หรือวิเคราะห์พฤติกรรมแห่งคดีที่มีความเสี่ยงในการเกิดอาชญากรรมสัตว์ป่าที่สำคัญควรมีการปลูกฝังค่านิยมและให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่า เพราะสัตว์ป่าหลาย ๆ

ชนิดไม่สามารถนำมาเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงได้ สัตว์ป่าบางชนิดมีความดุร้าย สัตว์ป่าหลายชนิดเป็นพาหะนำโรคมาสู่คน สัตว์ป่าบางชนิดต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมตามธรรมชาติเท่านั้น รวมถึงให้ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าที่ยั่งยืนกับประชาชน ซึ่งจะเป็นแนวทางการต่อสู้กับปัญหาการลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่าของประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2558). *ศูนย์นิติวิทยาศาสตร์สัตว์ป่า*.
<https://portal.dnp.go.th/Content/WildlifeConserve?contentId=22965>.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2565, 16 กันยายน). *เหยี่ยวดง พร้อมชุดปฏิบัติการพิเศษ 1362 ล้อมตรวจค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายตลาดจตุจักร*. <http://news.dnp.go.th/news/19859>.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2566, 7 สิงหาคม). *กรมอุทยานแห่งชาติฯ จัดงานวันเสือโคร่งโลก 2566 เดินหน้าแผนเสือโคร่ง ฉบับที่ 2*. <http://news.dnp.go.th/news/24859>.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2566, 6 ตุลาคม). *กรมอุทยานฯ เปิดศูนย์ปฏิบัติการของหน่วยข่าวกรองอาชญากรรมสัตว์ป่า "WCU"*. <http://news.dnp.go.th/news/25271>.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566, 17 มีนาคม). *อนุญาตให้ค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES). ฐานข้อมูลกองการต่างประเทศ*.
<https://fad.mnre.go.th/th/mpb/content/217>.
- ข่าวสด. (2567, 17 พฤษภาคม). *บุกยึดแล้ว ลูกสิงโต-ลูกเสือโคร่ง พบได้มาไม่ถูกต้อง หลังเจ้าของบอกเพนต์สีตัวเดียวกัน*. https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_8238262.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2565, 22 พฤศจิกายน). *"ไทย-ลาว" จับมือ ล่าแก๊งค้าเสือโคร่งข้ามชาติ ตะลึงมีลูกเสืออีก 20-30 ตัว*. <https://www.dailynews.co.th/news/1711615/>.
- ไทยพีบีเอส. (2564, 9 มีนาคม). *แจ้งข้อหาเพิ่ม สวนสัตว์ดั่ง "3 เสือโคร่ง" DNA ไม่ตรงปก*.
<https://www.thaipbs.or.th/news/content/302219>.
- ไทยพีบีเอส. (2565, 13 มิถุนายน). *ผล DNA ชี้ชัดเสือโคร่งของกลาง 3 ตัว ไม่ได้มาจากป่าไทย*.
<https://www.thaipbs.or.th/news/content/316532>.
- ไทยรัฐ. (2567, 14 กุมภาพันธ์). *ปทส.บุกยึดลูกสิงโตไซบีเรียคาเฟ่เมืองภูเก็ต หลังมีผู้ร้องเรียนทรมาณสัตว์หรือไม่*.
<https://www.thairath.co.th/news/crime/2763061>.
- นาโอมิ โต้ค. (2557). *เปิดโปงการค้างาเลือด: ผลสำรวจตลาดงาช้างในประเทศไทย. รายงานของเครือข่ายเฝ้าระวังการค้าสัตว์ป่าและพืชป่า. TRAFFIC*.
- นพรัตน์ โชติเกษมกุล. (2562, 7 กุมภาพันธ์). *หนุ่มสวนยางเลี้ยงนกกรงหัวจุกผสมข้ามสายพันธุ์ทำเงินนับหมื่นบาทเดือน*. <https://www.77kaoded.com/news/nopparat-chotikasemkul/312580>.
- นุรชานปิยะห์ เซ็ง. (2564, 4 พฤษภาคม). *"กูปริ" สิ่งมีชีวิตที่เหลือเพียงภาพถ่าย ปัจจุบันสูญพันธุ์ไปแล้วจากป่าไทย. มูลนิธิสืบนาเคเสถียร*. <https://www.seub.or.th/blogging/knowledge/กูปริ-สิ่งมีชีวิตที่/>.

- เพชร มโนปวิต. (2558). *การค้านกป่า... เมื่อธรรมชาติถูกย่ำยี (1)*. สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย. https://www.bcst.or.th/essential_grid_category/environment-essential/.
- พระธรรมปิฎก. (2542). *คนไทยกับสัตว์ป่า*. มูลนิธิพุทธธรรม.
- มติชน. (2565, 12 มกราคม). *กรมอุทยานฯ ยึดซากเสือโคร่ง 2 ตัว แต่ 5 นายพรานรอดหวุดหวิด ทิ้งปืนลูกของ อพพร. ไว้เป็นหลักฐาน (คลิป)*. https://www.matichon.co.th/region/news_3128492.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2561, 24 ธันวาคม). *ลำดับเหตุการณ์คดีล่าสัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร 2561*. <https://www.seub.or.th/bloging/news/ลำดับเหตุการณ์คดีล่าสัตว์/>.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2566, 17 กันยายน). *'นกปรอดหัวโขน' ความงดงาม ที่สักวันอาจเหลือให้ชมเพียงรูปภาพ*. <https://www.seub.or.th/bloging/news/2023-244/>.
- วิมุติ วสะหลาย. (2566, 16 ธันวาคม). *แพ้มสัตว์โลก สมัน, เนื้อสมัน, กวางเขาสุ่ม*. โลกสีเขียว. <http://www.verdantplanet.org/animalfiles/สมัน/>.
- สำนักข่าวสิ่งแวดล้อม. (2560, 27 เมษายน). *ตั้งชุดพิเศษ 'เหยี่ยวแดง' ปราบปรามค้าสัตว์ป่าออนไลน์ อส. ติดดาบ 'จับกุม-ตรวจยึด' ได้ทั่วราชอาณาจักร*. <https://greennews.agency/?p=13844>.
- สำนักงานกฤษฎีกา. (2566, 8 มีนาคม). *พระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พระพุทธศักราช 2564*. <http://report.dopa.go.th/laws/document/1/36.pdf>.
- องค์การสัตว์ป่าโลกสากลแห่งประเทศไทย. (2557, กรกฎาคม). *ประเทศไทยกำลังถูกจับตามองภายใต้แผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อควบคุมการค้าช้าง*. <https://wwf.panda.org/es/?230472/07102014>.
- องค์การสัตว์ป่าโลกสากลแห่งประเทศไทย. (2558, สิงหาคม). *รัฐบาลไทยเผาทำลายงาช้างแอฟริกาของกลางผิดกฎหมายที่ยึดมากกว่า 2 ตันในพื้ดินและเผาทำลายงาช้างครั้งประวัติศาสตร์ เพื่อตอกย้ำความมุ่งมั่นในการกำจัดอาชญากรรมสัตว์ป่าและการลักลอบค้างาช้างผิดกฎหมายในประเทศไทย*. <https://www.wwf.or.th/?251450/Thailands-first-ivory-destruction-sends-a-crushing-message-of-zero-tolerance-to-wildlife-criminals>.
- C4ADS. (2024). *Wildlife seizure dashboard*. <https://wildlifedashboard.c4ads.org/>.
- Chng, S. C., & Eaton, J. A. (2016). Snapshot of an on-going trade: An inventory of birds for sale in Chatuchak weekend market, Bangkok, Thailand. *BirdingASIA*, 25, 24-29.
- Kanyapak_W. (2567, 16 พฤษภาคม). *อธิบดีกรมอุทยานฯ เผยมีผู้นำเอกสารยื่นรับลูกเสือโคร่งกลับไปเลี้ยงอ้างไม่ใช่เสือ แต่เป็น "ไลเกอร์" สัตว์ลูกผสม*. <https://ch3plus.com/news/social/morning/400183>.
- Krishnasamy, K., & Stoner, S. (2016, March 2). *Trading faces: A rapid assessment on the use of Facebook to trade wildlife in Peninsular Malaysia*. TRAFFIC. <https://policycommons.net/artifacts/1935589/trading-faces/2687359/>.

- Nijman, V., & Shepherd, C. R. (2007). Trade in non-native, CITES-listed, wildlife in Asia, as exemplified by the trade in freshwater turtles and tortoises (Chelonidae) in Thailand. *Contributions to Zoology*, 76(3), 207-211.
- Oswell, A. H. (2010). *The big cat trade in Myanmar and Thailand*. TRAFFIC Southeast Asia. ROUTES. (2021). *Wildlife seizures in airports around the world (2009 – 2021)*. <http://www.routesdashboard.org/>.
- Saengnusun, T. (2016). วิเคราะห์อุตสาหกรรมทางการเมืองการปกครองของสมัยสุโขทัยกับสถานการณ์ปัจจุบัน. *Journal of Modern Learning Development*, 1(1), 28-38.
- Sharma, C. P., Kumar, A., Vipin, Sharma, V., Singh, B., Kumar, G. C., & Gupta, S. K. (2019). Online selling of wildlife part with spurious name: A serious challenge for wildlife crime enforcement. *International Journal of Legal Medicine*, 133, 65-69.
- Sims, M. E., Baker, B. W., & Hoesch, R. M. (2011). Tusk or bone? An example of ivory substitute in the wildlife trade. *Ethnobiology Letters*, 2, 40-44.
- Siriwat, P., & Nijman, V. (2020). Wildlife trade shifts from brick-and-mortar markets to virtual marketplaces: A case study of birds of prey trade in Thailand. *Journal of Asia-Pacific Biodiversity*, 13(3), 454-461.
- TRAFFIC International. (2024). *Wildlife trade portal*. <https://wildlifetradeportal.org/dashboard>.
- USAID Wildlife Asia. (2018, June 5). *Quantitative and qualitative study of consumer demand for wildlife products in Thailand*. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00Z2N9.pdf.
- Van Dijk, P. P., & Palasuwan, T. (2000). Conservation status, trade, and management of tortoises and freshwater turtles in Thailand. *Chelonian Research Monographs*, 2, 137-144.
- Xu, Q., Cai, M., & Mackey, T. K. (2020). The illegal wildlife digital market: An analysis of Chinese wildlife marketing and sale on Facebook. *Environmental Conservation*, 47(3), 206-212.

การพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ

ธนา วิเศษชัย¹ และสฤณี สืบพงษ์ศิริ²

วันได้รับบทความ: 29 พฤษภาคม 2567 วันแก้ไข: 8 มิถุนายน 2567 วันยอมรับเผยแพร่: 10 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการความร่วมมือฯ และ 3) ศึกษาการพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือฯ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 36 ราย และการสนทนากลุ่ม 10 ราย ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในสายงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1.ทีมบูรณาการสืบสวนสอบสวน (ระดับปฏิบัติการ) 2.ระดับนโยบาย 3.บุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม และ 4.นักวิชาการด้านอาชญาวิทยา ด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ได้แก่ 1.ขั้นตอนการปฏิบัติงานเมื่อได้รับแจ้งเหตุจากประชาชน 2.ขั้นตอนในการปฏิบัติงานร่วมกัน 2) ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ได้แก่ 1.ด้านความรู้ความสามารถ 2.ด้านการประสานงาน 3.ด้านการบูรณาการร่วมกัน และ 3) การพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ได้แก่ 1.การสร้างความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจ เพื่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน 2.การพัฒนาองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีตำรวจ ควรมีการจัดอบรมความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง 3.การสร้างเชื่อมั่นของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีตำรวจ โดยยึดหลักการบังคับใช้กฎหมาย สร้างความโปร่งใส และเป็นกลาง 4.การจัดตั้งทีมบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ โดยใช้ 5P2R Model ตามแนวคิด Stufflebeam's CIPP Model

คำสำคัญ: การบูรณาการ, ความร่วมมือ, งานสืบสวนสอบสวน, สถานีตำรวจ

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Enhancing Collaborative Integration of Investigative Work at the Police Station Level

Thana Wisadchai¹ & Sarit Suebpongsiri²

Received: May 29, 2024 Revised: June 8, 2024 Accepted: June 10, 2024

Abstract

The objectives of this research are to study the model for enhancing collaborative integration in investigative work at the police station level, examine problems and obstacles in the integration of cooperation, and investigate the development of such cooperation. This study employed a qualitative research approach, collecting data from interviews with 36 key informants and group discussions with 10 informants, each with at least five years of experience in the field. The samples were classified into four groups: the integrative investigation team at the operational level, personnel at the policy level, personnel in justice departments, and criminologists. The sample groups were determined using purposive sampling, and the individual samples were selected using a non-probability sampling method. The results indicated that the guidelines for the collaborative integration of investigative work at the police station level included operational procedures for responding to public incident notifications and procedures for conducting joint tasks. The identified problems and obstacles in collaborative integration included issues related to knowledge, coordination, and overall integration. Furthermore, the development of collaborative integration involved several key strategies: fostering understanding among police officers to create unity in their working goals, enhancing forensic science knowledge through training and seminars, building public trust in police officers by adhering to principles of transparency and justice, and establishing a collaborative integration team using the 5P2R Model based on Stufflebeam's CIPP Model.

Keywords: Integration, Collaboration, Investigative work, Police station

¹ Doctor of Philosophy in Criminology and Justice Administration, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University (Corresponding author)

² Asst.Prof., Pol.Col., Ph.D., Advisor, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีคดีอาชญากรรมเกิดเพิ่มมากขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป และพัฒนาขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยปัจจุบันงานด้านการสืบสวนสอบสวนและงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีการเผยแพร่อยู่ตลอด เข้าถึงได้ง่ายจนทำให้ผู้ก่ออาชญากรรมสามารถศึกษาหาความรู้ที่ได้มาใช้ในการก่ออาชญากรรม พัฒนาแนวทางในการก่ออาชญากรรมให้มีความสลับซับซ้อน เพื่ออำพรางและทำลายพยานหลักฐาน และยากต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อที่จะทราบพฤติการณ์แห่งคดี ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและยากต่อการหาตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสืบสวนสอบสวน โดยเมื่อรับแจ้งเหตุการณีสืบสวนสอบสวนก่ออาชญากรรมนั้น พบว่าการปฏิบัติการในการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ให้ความสำคัญแก่ผู้ถูกกล่าวหา ยึดแต่คำให้การของพยานบุคคล เนื่องจากการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุบกพร่อง เช่น ไม่มีการรักษาสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Preservation) ปล่อยให้ผู้ที่ไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุและการตรวจสถานที่เกิดเหตุล้มเหลว ขาดความละเอียดรอบคอบ ขาดขั้นตอนการวางแผนการทำงาน ทำให้มีสารที่จะเก็บพยานหลักฐานและวัตถุพยาน การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุพยานได้อย่างครบถ้วน แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีการวางแผนการเข้าเก็บพยานหลักฐาน วัตถุพยานต่าง ๆ รวมไปถึงขั้นตอนการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี รวมถึงความขัดแย้งกันของเจ้าหน้าที่ที่ออกมาชี้แจงกับประชาชน เมื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการสอบสวนเป็นที่สังเกตอย่างยิ่งว่า “ตำรวจถือเป็นต้นน้ำของกระบวนการยุติธรรม มีความสำคัญมากต่อการอำนวยความสะดวกให้ประชาชน และถ้าต้นน้ำที่ทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทางคดีไม่ดีหรือไม่ครบถ้วน จะเกิดปัญหาและไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้ จึงทำให้การปฏิรูปตำรวจของประเทศไทยใน “การปฏิรูประบบการสอบสวนและการบังคับใช้กฎหมาย” (การพัฒนาระบบและบูรณาการทีมสืบสวนสอบสวน ปราบปรามและงานนิติวิทยาศาสตร์ ในทุกระดับ) มีความจำเป็นต้องพัฒนาและบูรณาการ

โดยในการดำเนินการเพื่อปฏิรูประบบงานสอบสวนนั้น พล.ต.อ.พงศพัชฯ กล่าวว่า จะจัดทีมบูรณาการสำหรับปฏิบัติงานรับแจ้งความและสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า 3 ทีม ในแต่ละสถานีตำรวจและแต่ละทีมจะประกอบด้วยพนักงานสอบสวน หัวหน้าทีม, พนักงานสอบสวนประจำทีม (อย่างน้อย 2 นาย), ฝ่ายสืบสวน (อย่างน้อย 2 นาย), ฝ่ายป้องกันปราบปราม, ฝ่ายจราจร, ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน (อย่างน้อย 1 นาย) รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนทั้งในส่วนของผู้ที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุและพิสูจน์หลักฐาน พร้อมทั้งการจัดยานพาหนะและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานโดยเฉพาะ “พนักงานสอบสวนหัวหน้าทีม” จะต้องเป็น “ผู้บริหารคดี” ที่ร่วมรับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน กำกับดูแลการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิด การทำสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นทางคดี ทั้งนี้เพื่อให้การอำนวยความสะดวกในเบื้องต้นเป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม เท่าเทียม และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนโดยทั่วไป (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กองสารนิเทศ, 2559)

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทีมบูรณาการการสืบสวนสอบสวน ทั้งแบบ ไม่มีการบูรณาการและมีการบูรณาการ ที่ยังประสบปัญหาหลายประการ ดังเช่น การศึกษาของ วราภรณ์ ช่วงชุมห์ส่อง (2559) พบว่า สภาพปัญหาของการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนและการสอบสวนระหว่าง กรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด้านการสืบสวน ได้แก่ การขาดประสบการณ์ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน การรวบรวมพยานหลักฐาน และการบังคับใช้กฎหมาย ที่ยังไม่มี ความเสมอภาค ปัญหาการวางแผนหรือการทำยุทธศาสตร์สถานีตำรวจภูธร โดยการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่สอดคล้องกับบริบทความต้องการของท้องถิ่น การศึกษาของนราธิป นະຍະເນຕຣ (2563) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจภูธรศรีราชา ได้แก่ จำนวนของพนักงานสอบสวน เวลาในการทำสำนวนการสอบสวน นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรศรีราชา กำลังประสบปัญหาขาดแคลนพนักงานสอบสวน วัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่ใช้ในการสอบสวน มีไม่เพียงพอ และปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายพนักงานสอบสวนที่ทำให้พนักงานสอบสวนไม่เจริญก้าวหน้าในสายงาน และการศึกษาของชยุต มารยาทร (2565) พบว่า ด้านความเร็วของ กระบวนการสอบสวนยังไม่มีความเร็วเท่าที่ควร ด้านความเป็นธรรมของกระบวนการสอบสวน พบว่า ระยะเวลาการดำเนินคดีมีอยู่อย่างตามกฎหมายมีอยู่จำกัดอาจจะทำให้สำนวนคดีอาญาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่งผลต่อความเป็นธรรมได้ ด้านความโปร่งใสของกระบวนการสอบสวน พบว่า เนื่องจากการสืบสวนสอบสวน เป็นกระบวนการลับไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณชนได้ ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาจจะเกิดความไม่ไว้วางใจในการ ดำเนินการสอบสวนได้ ด้านความเพียงพอของการให้บริการในงานสอบสวน พบว่า สถานีตำรวจขนาดใหญ่และ ขนาดกลางไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชน อีกทั้งปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสอบสวน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์/เทคโนโลยีและสารสนเทศ และ ด้านการบริหารจัดการ

ทั้งนี้ เพื่อให้การบูรณาการงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจเกิดประสิทธิภาพ จึง จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และแสวงหาการพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของ งานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการอำนวยความ ยุติธรรมสูงสุดแก่ประชาชน จึงเป็นเหตุผลสนับสนุนทำให้การปฏิรูปตำรวจของประเทศไทย มีความจำเป็นและ เร่งด่วน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ “การปฏิรูประบบ การสอบสวนและการบังคับใช้กฎหมาย” (การพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวน ปราบปราม และ งานนิติวิทยาศาสตร์ในทุกกระดับ) ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในการปฏิรูประบบงานสอบสวน และการบังคับใช้ กฎหมายเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนในสังคม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนา ปรับปรุง องค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560 รองรับกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 – 2564) นโยบายรัฐบาล นโยบายประเทศไทย 4.0 และเป้าหมาย

การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อให้การบริหารและการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ บรรลุวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2567) ซึ่งให้ความสำคัญ ด้านการอำนวยความสะดวกและพัฒนาระบบงานสอบสวน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน พัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานสากล เพื่อพัฒนาขีดความสามารถงานในส่วนภูมิภาค รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลและเชื่อมโยงฐานข้อมูลนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการใช้อำนาจหน้าที่ในการบูรณาการ ร่วมกันในการพัฒนาการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งด้าน ข้อกำหนด การเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน วัตถุพยาน พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พยานบุคคล พยานเอกสาร แม้กระทั่งพยานหลักฐานดิจิทัล โดยบูรณาการการทำงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนร่วมกัน เพื่อสนับสนุนการค้นหาคำความจริงและทำความเข้าใจให้ปรากฏ เพื่อให้สาธารณชนเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจากที่ปรากฏจะเห็นได้ว่าสาธารณชนยังขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ความตรงไปตรงมาในการรวบรวมพยานหลักฐาน การค้นหาข้อเท็จจริงในคดี และการบริหารจัดการคดี รวมไปถึงการให้ข้อมูลแก่สาธารณชนที่ทำให้สาธารณชนเชื่อมั่นได้ จึงเห็นได้ว่าการบูรณาการการสืบสวนสอบสวน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาให้กับประชาชนให้มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ และตรงตามวิสัยทัศน์ คือ เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2567)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับ สถานีตำรวจ
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา

พนักงานสอบสวนเป็นหัวใจสำคัญและเป็นบันไดขั้นแรกของกระบวนการยุติธรรม ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะเสริมสร้างความถูกต้องชอบธรรมให้กับสังคม แม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขในระยะ หลัง แต่ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและสภาวะการณ์ปัจจุบัน ทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (ไพรัตน์ รอดทอง, 2547) ดังนั้น กระบวนการสืบสวนสอบสวน เป็น สิ่งสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ในการแสวงหาข้อเท็จจริง ในการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย โดยในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ ตำรวจประสบปัญหาในการทำงานเป็นอย่างมาก รวมไปถึงการบังคับใช้กฎหมายภายใต้ความ

หวาดระแวงจากความกดดันของสังคมในบริบทของยุคสังคมสมัยใหม่ที่ประชาชนมักมีอคติและไม่มีความเชื่อมั่นในการอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

1.2 ทฤษฎีการบูรณาการ (Collaboration Theory)

คือ การศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน รับฟังความเห็น แนวความคิด สร้างสรรค์งานร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำงานเดียวกัน เพื่อความสำเร็จของงาน และได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า การบูรณาการมีประโยชน์ในการจัดการดำเนินการงาน และจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานการสร้างสรรคงาน มีการสนับสนุนข้อมูล สนับสนุนการเรียนรู้ เกิดความรู้ใหม่ของผู้ที่เข้าร่วมการบูรณาการ (Creswell, 2013)

1.3 ทฤษฎีอาชญาวิทยา

1) ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการสามารถวินิจฉัยความถูกต้องของขั้นตอนได้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายคือ ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพและต้องยอมรับว่า การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นตำรวจและชั้นอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้ (อีสุทธิ พันธุ์ฤทธิ์, 2558, น.2-4)

2) ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory) ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2526, น.8) งานหลักของตำรวจและมีความสำคัญยิ่งกว่าการสืบสวน สอบสวน การจับกุมและการลงโทษผู้กระทำผิด ทศนะของ Paul (n.d.) ได้กลายเป็นพื้นฐานของการก่อกำเนิด แนวทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันอาชญากรรมขึ้น ยุทธวิธีหลักของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมตามทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย ย่อมมีผลในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรมเพราะเกรงกลัวการถูกจับกุม นอกจากนั้น การตรวจท้องที่โดยสม่ำเสมอต่อเนื่องจะทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกว่ามีตำรวจกระจายกำลังอยู่ทั่วไปทุกแห่งหน ซึ่งตำรวจสายตรวจมักได้รับการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรมและระงับเหตุร้าย ภายในระยะเวลาแต่ละผลัดที่ปฏิบัติหน้าที่ คือ การตรวจท้องที่ การปรากฏตัวของตำรวจซึ่งจะมีผลในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรมมิให้กระทำผิดเพราะเกรงกลัวต่อการจับกุม ตำรวจจึงมุ่งกระจายกำลังให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่และปฏิบัติงานสายตรวจทันที โดยสม่ำเสมอเพื่อเป็นการลดโอกาสสำหรับผู้ที่จะกระทำผิด ตามแนวคิดนี้จึงให้ความสำคัญกับตำรวจสายตรวจเป็นอย่างมาก โดยมีการกำหนดอัตราส่วนของตำรวจต่อประชากรในจำนวนที่เชื่อว่าเพียงพอกับการรับผิดชอบปัญหาอาชญากรรม (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กองวิจัยและพัฒนา, 2550)

3) ทฤษฎีสำนึกอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Theories of the Classical School of Criminology) โดยหลักการของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นที่การพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขกระบวนการยุติธรรมในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ให้มีความเป็นธรรมและเสมอภาค โดยมีให้ตกเป็นเครื่องมือของผู้ปกครอง เพื่อรักษาอำนาจการปกครอง สำหรับมิติด้านอาชญากรรมนั้น สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมนั้นไม่ได้อธิบายไว้ว่าเกิดจากสาเหตุใด เพียงแต่อธิบายว่ากระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพสามารถป้องกันอาชญากรรมได้ เนื่องจากเชื่อว่ามีธรรมชาติ 3 ประการ คือ มีอิสระในการเลือกพฤติกรรมหรือมีเจตจำนง

อิสระ (Free Will) การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมตนเอง (Rationality) และมนุษย์คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับจากการกระทำ (Utility) (พรชัย ชันดี, 2553)

1.4 การบูรณาการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรม (Collaborative Team Investigation in crime case Collaborative Team Investigation: CTI)

เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคดีอาชญากรรมและหาตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีการทำงานเป็นทีมร่วมกัน เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์หลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดี หลากหลายทฤษฎีที่ได้รับการนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกระบวนการสืบสวนสอบสวน ทฤษฎีการทำงานเป็นทีม (The Team Cohesion Theory) อธิบายว่า การบูรณาการต้องมีการทำงานเป็นทีม มีการทำงานร่วมกันทำงาน การตัดสินใจในระหว่างสมาชิกในทีม เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทฤษฎีความเชี่ยวชาญด้านทรัพยากร (The Resource Specialization Theory) อธิบายว่า ความเชี่ยวชาญ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์เฉพาะทางจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาการสืบสวนสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทฤษฎีการแบ่งปันความรู้ (The Knowledge-Sharing Theory) อธิบายว่า การแบ่งปันข้อมูล และความรู้ระหว่างสมาชิกในทีมสามารถแก้ไขปัญหาของทีมได้ และทฤษฎีการแก้ไขปัญหาในทีม (The Team Problem-Solving Theory Suggests) อธิบายว่า การบูรณาการสามารถช่วยให้สมาชิกในทีมสามารถจัดการแก้ไขกับเหตุการณ์หรือกรณีที่มีความซับซ้อนได้ โดยการแยกย่อยออกเป็นส่วน ๆ ที่ทำให้สามารถจัดการปัญหาได้ง่ายขึ้น (Anand, 2021)

1.5 การประเมินผลตามตัวแบบ CIPP Model (Stufflebeam's CIPP Model)

CIPP Model เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมด ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ กำหนดประเด็นของตัวแปรหรือตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูล กำหนดเครื่องมือการประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน โดย Stufflebeam (1971 อ้างถึงใน ธนเดช ขำเกิด, 2552) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม การประเมินโดยรูปแบบ CIPP Model คำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบทหรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลโครงการได้ดี ซึ่งมีความครอบคลุมในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านบริหารจัดการ ด้านทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนั้น ยังสามารถวัดถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของโครงการพัฒนาต่างๆ ของรัฐได้ ซึ่งในทางปฏิบัตินักประเมินผล จะต้องนำเกณฑ์และตัวชี้วัด มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะตามบริบทของโครงการ ซึ่งจากการศึกษาถึงแนวคิดการประเมินโครงการของ Stufflebeam สามารถสรุปได้ว่าการประเมินโครงการแบบ CIPP Model เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความต่อเนื่องกันในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้และนำข้อมูลที่ได้นั้นจัดเก็บนั้นไปปฏิบัติและปรับปรุงโครงการอย่างทันท่วงที (เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2542; วรเดช จันทรรคน และไพโรจน์ ภัทรนรากุล, 2541)

1.6 ทีมบูรณาการการสืบสวนสอบสวนของไทยและต่างประเทศ

ทีมบูรณาการการสืบสวนสอบสวนของประเทศไทย มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) และหน่วยงานชำนาญพิเศษอื่นๆ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ร่วมกันทำงานตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถือเป็นสายงานที่มีหน้าที่หลักในการบังคับใช้กฎหมาย ป้องกันปราบปรามสืบสวนสอบสวน เพื่อแก้ไขอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งในอดีตนั้นเคยมีการจัดตั้งเป็นสถานีตำรวจต้นแบบ (นครสวรรค์โมเดล) ในการดำเนินการจัดระบบการทำงานของพนักงานสอบสวน จากเดิมที่พนักงานสอบสวนต้องเข้าเวรและดำเนินการเพียงคนเดียว ปรับเปลี่ยนการทำงานที่เป็นทีมโดยจัดเป็นชุดพนักงานสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นไปที่การบริการประชาชนของพนักงานสอบสวนผู้ทำหน้าที่พนักงานสอบสวน (เวร) ให้สามารถดูแลประชาชนได้อย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และทีมงานเวรสอบสวนแบบบูรณาการของสถานีตำรวจภูธรเมืองร้อยเอ็ด (Roiet Model) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้บริการประชาชนด้านอำนวยความสะดวกธรรมชาติทางอาญา เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ได้รับความพึงพอใจและศรัทธาเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น โดยทำงานเป็นทีมร่วมกันทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเมื่อเกิดเหตุและพร้อมปฏิบัติหน้าที่ ประจำสถานีตลอด 24 ชั่วโมง (สถานีตำรวจภูธรเมืองร้อยเอ็ด, 2559)

สำหรับในส่วนของทีมบูรณาการการสืบสวนสอบสวนของต่างประเทศส่วนใหญ่มีรูปแบบคล้ายกับประเทศไทย โดยหน่วยงานของตำรวจจะเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และเจ้าหน้าที่ที่มาจากหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย และมีหน่วยงานที่มีความชำนาญและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามามีบทบาทให้การช่วยสนับสนุนการอำนวยความสะดวก ยกตัวอย่างเช่น ประเทศแคนาดา มีการจัดตั้งทีมสืบสวนอาชญากรรมที่ร่วมมือกัน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจากหน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานร่วมกันเพื่อสืบสวนและแก้ไขอาชญากรรม ซึ่งอาจรวมถึงเจ้าหน้าที่จาก Royal Canadian Mounted Police (RCMP) กองกำลังตำรวจประจำเทศบาล และหน่วยงานเฉพาะทางอื่นๆ เช่น Canadian Border Services Agency (CBSA) Canadian Security Intelligence Service (CSIS) โดย RCMP เป็นกองกำลังตำรวจแห่งชาติ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลาง ในขณะที่กองกำลังตำรวจเทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายในระดับท้องถิ่น ทีมเหล่านี้มักมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและทำงานร่วมกัน เพื่อแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากรและแก้ไขคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ทีมบูรณาการความมั่นคงแห่งชาติ (INSET) ยังประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างๆ เช่น RCMP CBSA CSIS และกองกำลังตำรวจในพื้นที่ ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อสอบสวนและป้องกันกิจกรรมก่อการร้าย และภัยคุกคามความมั่นคงของชาติอื่นๆ และประเทศอังกฤษ ได้มีการจัดตั้งทีมสืบสวนคดีอาชญากรรมที่ร่วมมือกันมักประกอบด้วยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ที่ทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขอาชญากรรม ซึ่งอาจรวมถึงกองกำลังตำรวจในพื้นที่ สำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ (NCA) และหน่วยงานอื่นๆ เช่น สำนักงานการฉ้อโกงที่ร้ายแรง (SFO) สำนักงานอัยการสูงสุด (CPS) โดยทีมเหล่านี้จะแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากร เพื่อให้สามารถสืบสวนและแก้ไขอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ องค์กรอื่นๆ เช่น ห้องปฏิบัติการนิติเวช สำนักงานอัยการสูงสุด อาจมีส่วน

ร่วมในการสืบสวนด้วย เป้าหมาย คือ การรวบรวมความเชี่ยวชาญและทรัพยากรของหน่วยงานต่างๆ เพื่อแก้ไขอาชญากรรมอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งหนึ่งในตัวอย่างที่รู้จักกันดีที่สุดของความร่วมมือนี้คือ ทีมสืบสวนอาชญากรรมร้ายแรง (MCIT) ซึ่งประกอบด้วยกองกำลังตำรวจต่างๆ ในอังกฤษและเวลส์ ซึ่งทำงานร่วมกันเพื่อสืบสวนอาชญากรรมร้ายแรง เช่น การฆาตกรรม การฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา เป็นต้น (OpenAI, 2023) ที่มีความชัดเจนและมีความใกล้เคียงกับทีมบูรณาการสืบสวนสอบสวนในประเทศไทยที่ได้เคยมีการจัดตั้งมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 46 ราย ซึ่งมีความเพียงพอต่อการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) โดยมีคุณสมบัติเป็นเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่มาจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีความรอบรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีทางอาญาทั้งในด้านนโยบายและด้านการปฏิบัติ โดยมีประสบการณ์ในสายงานที่ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทีมบูรณาการสืบสวนสอบสวน (ระดับปฏิบัติการ) 2) ระดับนโยบาย 3) บุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม และ 4) นักวิชาการด้านอาชญาวิทยา รวมจำนวนทั้งสิ้น 36 ราย

2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวนไม่ต่ำกว่า 1 ครั้ง โดยมีคุณสมบัติ เป็นบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ และเป็นสถานีตำรวจที่จะต้องจัดทีมบูรณาการงานสืบสวนสอบสวน ตามแนวทางการปฏิรูปด้านระบบงานสอบสวน และการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยมีประสบการณ์ในสายงานที่ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทีมบูรณาการสืบสวนสอบสวน (ระดับปฏิบัติการ) 2) ระดับนโยบาย 3) บุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม และ 4) นักวิชาการด้านอาชญาวิทยา รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 ราย โดยผู้วิจัยจะนำข้อสรุปที่ได้จากการสนทนากลุ่มเสนอการพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเป็นคณะกรรมาธิการการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าดัชนี

IOC และยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยรังสิต จากนั้นเมื่อผ่านการรับรองโครงการวิจัยฯ ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ไปยังต้นสังกัดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งออกโดยคณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต เมื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญยินยอมการเข้าร่วมวิจัยและผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยในครั้งนี้ และสิทธิผู้เข้าร่วมวิจัยตามหลักจริยธรรมการวิจัย และดำเนินการสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (Data Saturation) ทั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยจึงจัดการสนทนากลุ่มโดยมีขั้นตอนก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่นเดียวกับการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยออกแบบแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งกำหนดประเด็นคำถามหลักในการวิจัยให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขและปรับปรุงให้ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาเพื่อหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ของ Rovinelli & Hambleton (1977) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์เชิงลึก คือ 0.86 และค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของข้อคำถามของการสนทนากลุ่ม คือ 0.8

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytics) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์การบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ โดยการเขียนบรรยายพรรณนาพร้อมยกตัวอย่างประกอบ เพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่และแยกตามประเด็นสำคัญ เปรียบเทียบชุดข้อมูล และเชื่อมโยงกับ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ทฤษฎีการบูรณาการ ทฤษฎีอาชีวศึกษา และการบูรณาการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรม

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม มีดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ โดยผู้วิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1 ขั้นตอนการปฏิบัติงานเมื่อได้รับแจ้งเหตุจากประชาชนในคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในระดับสถานีตำรวจ ดังนี้

1) กรณีการรับแจ้งเหตุจากประชาชน เมื่อประชาชนนำเรื่องราวร้องทุกข์ หรือแจ้งเหตุ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสังเกตเห็นว่ากระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและมีความผิดตามกฎหมาย

อาญา โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับแจ้งเรื่อง หรือ ร้อยเวร ในฐานะพนักงานสอบสวน จะเป็นผู้ทำสำนวนคดีความนั้นๆ จะดำเนินการแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่วิทยุสื่อสารประจำสถานีตำรวจ จากนั้นเจ้าหน้าที่วิทยุสื่อสารจะแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่หน่วยต่างๆที่อยู่ประจำในเวลานั้น ทั้งหน่วยปราบปราม ฝ่ายสอบสวน สืบสวน และทุกหน่วยที่ได้รับแจ้ง จะไปยังพื้นที่ เพื่อระงับเหตุหรือประจำการที่เกิดเหตุ สืบสวน และประสานเจ้าหน้าที่จากกองพิสูจน์หลักฐาน มาดำเนินการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ และส่งพยานหลักฐานไปวิเคราะห์ และทำรายงานกลับมายังพนักงานสอบสวน

2) กรณีการพบเห็นกระทำผิดซึ่งหน้าขณะปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเรียกตรวจค้น และจับกุมได้หากพบของกลางหรือการกระทำผิดซึ่งหน้า ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งสิทธิของผู้ต้องหา ก่อนควบคุมตัวไปยังสถานีตำรวจ จากนั้นพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี จะดำเนินการให้มีการสอบสวน และประสานงานกับหน่วยงานสืบสวน เพื่อสืบหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม โดยในระหว่างนี้พนักงานสอบสวนสามารถร้องขอให้ศาลขังผู้ต้องหาไว้ ระหว่างที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี ก่อนทำการสรุปความเห็นในสำนวนยื่นเรื่องให้พนักงานอัยการ ร่างคำฟ้องให้ศาลพิจารณาคดีต่อไป

1.2 ขั้นตอนการปฏิบัติงานร่วมกันในคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีตำรวจ ด้วยรูปแบบอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยอย่างต่อเนื่องที่สร้างความสะดวกสบายให้กับผู้คนในสังคมยุคใหม่เป็นอย่างมาก ส่งผลให้ลักษณะของอาชญากรรมนั้นรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น อาชญากรรมทางเทคโนโลยี เป็นต้น ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นมีการปรับให้สอดคล้องไปตามสถานการณ์ ซึ่งในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการประสานงานผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น การปฏิบัติงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนคดีอาญาในแต่ละคดีมีรูปแบบที่มีความแตกต่างกัน จึงจะต้องมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ ตั้งเป้าหมายและแนวทางในการสืบสวนสอบสวนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน มีการรับฟังความคิดเห็น มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีการประสานงานทั้งภายนอกและภายใน เพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ โดยผู้วิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน โดยมีรายละเอียดได้ ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ความสามารถ

เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่ ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ ความรู้ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ รักษาพยานหลักฐาน การจัดการกับสถานที่เกิดเหตุ การเข้าออกของเจ้าหน้าที่ ต้องมีการควบคุม เพื่อลดการปนเปื้อนของสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งรวมไปถึงการเข้าออกสถานที่ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้บังคับบัญชา แพทย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม นอกจากนี้ ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความรู้ความสามารถหลายด้านโดยเฉพาะด้านการวิเคราะห์อาชญากรรม ต้องสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงอาชญากรรมได้ ซึ่งปัจจุบันอาชญากรรมได้เปลี่ยนรูปแบบปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย และนำหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจไปหนึ่งก้าวอยู่เสมอ ซึ่งส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีการพัฒนาความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์อยู่เสมอ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นผู้เผชิญเหตุคนแรก จึงต้องมีความรู้ในการบริหารจัดการและรักษาสถานที่เกิดเหตุ

ซึ่งในระดับสถานีตำรวจนั้นพบว่าอาจมีความรู้ในด้านนี้น้อย เนื่องจากไม่ได้อบรมอย่างต่อเนื่อง และไม่ทั่วถึงแก่เจ้าหน้าที่ทุกคน ส่งผลให้การวิเคราะห์สาเหตุหรือรวบรวมข้อมูลจากสถานที่เกิดเหตุในการหาจุดเชื่อมโยงไปยังผู้กระทำผิดได้ยากมากขึ้น ทั้งนี้ ในระดับสถานีตำรวจควรมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนกลางที่เป็นหมวดหมู่ เช่น ลักษณะการกระทำผิด สถานที่ เวลา เป้าหมายในการกระทำความผิด เป็นต้น เพื่อความรวดเร็วในการสืบหาตัวผู้กระทำผิด

2.2) ด้านการประสานงาน

เนื่องจากการติดต่อและประสานงานจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร และมีขั้นตอนมากต้องใช้ระยะเวลานาน ส่งผลให้การรวบรวมพยานหลักฐานนั้นเกิดความล่าช้า อีกทั้งการบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยในสถานีตำรวจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน มีความเป็นเอกภาพค่อนข้างน้อย ไม่มีโครงสร้างการทำงานหรือประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัญหาในการจับกุมและดำเนินคดี หรือแม้กระทั่งพนักงานสอบสวนพยายามรวบรวมพยานหลักฐาน หรือการสอบปากคำแต่ไม่ได้ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สืบสวน เจ้าหน้าที่ป้องกันปราบปราม ภาระค่าใช้จ่ายในการติดตามพยานหรือส่งข้อมูลในการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ยังพบประเด็นที่น่าสนใจในการสื่อสารการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อเกิดอาชญากรรมหรือเหตุที่น่าสนใจว่า การประสานงานหรือการให้ข้อมูลข่าวกับสื่อหรือ แม้กระทั่งการให้สัมภาษณ์ข้อมูลในคดีนั้นในหลายครั้งมีความคลาดเคลื่อนกันหรือไม่สอดคล้องในการให้สัมภาษณ์หรือการให้ข่าว ทำให้ประชาชนที่ติดตามข่าวสารขาดความเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2.3) ด้านการบูรณาการร่วมกัน

ด้วยในปัจจุบันยังไม่มีแนวทางปฏิบัติหรือกฎระเบียบที่ชัดเจนในการตั้งทีมบูรณาการ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาเรื่องลำดับชั้นยศในการบังคับบัญชา ไม่มีการวางแผนและการบริหารจัดการภายในทีมที่ชัดเจน ไม่มีหัวหน้าทีมมาคอยกำกับดูแลหรือแก้ไขปัญหานั้นที่เกิดปัญหา ในบางกรณีมีหัวหน้าทีมที่มีชั้นยศที่น้อยกว่า มักจะไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือไม่ได้รับการยอมรับ หากมีการสร้างทีมบูรณาการในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา พบว่ายังคงขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานอย่างมาก เช่น การไม่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ส่งผลในการในการเลือกหัวหน้าทีมบูรณาการ ไม่ได้มีการทำงานเป็นทีมอย่างมีโครงสร้าง ไม่ได้มีการตั้งหัวหน้าทีมหรือการบริหารจัดการทีมอย่างเป็นรูปแบบแต่อย่างใด ไม่ได้มีการแบ่งหน้าที่ ไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันแต่อย่างใด เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น

3. การพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ โดยผู้วิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน โดยมีรายละเอียดได้ ดังนี้

3.1 การสร้างความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีตำรวจ

เพื่อให้การดำเนินการในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาเกิดประสิทธิภาพ จะต้องสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ปรับทัศนคติ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการทำงาน

ทำข้อตกลงในการปฏิบัติงาน และการสร้างการมีส่วนร่วมภายในสถานี่ตำรวจ โดยการประชุม หรือ เพื่อให้ เกิดเป้าหมายที่เป็นจุดมุ่งหมายให้มีรูปแบบการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การทำงานเกิดความ เป็นเอกภาพ มีโครงสร้างในการวางแผนในการดำเนินการที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับรูปแบบการดำเนินการให้ สอดคล้องกับสถานการณ์หรือเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาต้องช่วยประสานงานแก้ไขปัญหาที่ เกิดได้ การยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผล ผู้บังคับบัญชาต้องใส่ใจผู้ใต้บังคับบัญชาในสายงาน ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนะนำแนวทางให้การแก้ไขปัญหามีการพัฒนาเครือข่าย ในการประสานงานความร่วมมือในการแบ่งปันข้อมูลในหน่วยงานภาคเอกชนให้มากขึ้น เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ ร้านทอง เครือข่ายโทรศัพท์ สถาบันทางการเงิน เป็นต้น มีการจัดการและการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ มีความเท่าเทียมเสมอภาค สนับสนุนบุคลากรในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านต่างๆที่ เป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมโอกาสและความก้าวหน้าในการเลื่อน ตำแหน่งขั้นยศตามผลงาน

3.2 การพัฒนาองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี่ตำรวจ

โดยเน้นขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ 12 ขั้นตอน การรักษาพยานหลักฐาน การรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจสอบพยานหลักฐาน หลักห่วงโซ่การคุ้มครองพยานหลักฐาน ซึ่งเป็น ความรู้พื้นฐานที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาจะต้องมี โดยควรมีการอบรม ระยะสั้น เพื่อพัฒนาทักษะและทบทวนความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการประชุมร่วมกับ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของแต่ละ หน่วยงาน กรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจ เพื่อสร้างองค์ความรู้ แนวทางการแก้ไขปัญหา และการกำหนดขั้นตอน หรือกระบวนการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีความชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีในรูปแบบระบบฐานข้อมูลกลาง ในการจัดเก็บด้านข้อมูลที่สำคัญ ต่างๆ และเก็บหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของผู้กระทำผิด เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการสืบค้นข้อมูลของ เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี่

3.3 การสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี่ตำรวจ

ควรต้องพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานเพื่อให้ประชาชนไว้วางใจ การส่งเสริมและ สนับสนุนนโยบายที่สร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจภายในองค์กร เน้นหลักการบังคับใช้ กฎหมายในการทำงาน สร้างความโปร่งใสในการทำงานด้วยความเป็นกลาง โดยยึดหลักความยุติธรรมในการให้ ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายด้วยความเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ ปราศจากอคติ มีการทำงานที่โปร่งใส สามารถ ตรวจสอบได้ มีการอธิบายขั้นตอนในการสอบสวนให้คู่กรณีทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และปรับปรุงภาพลักษณ์ขององค์กรตำรวจ ให้แสดงออกถึงความตระหนักและเอาใจใส่ ต่อความปลอดภัยของประชาชน นอกจากนี้ในทีมบูรณาการ ต้องมีการประชุม หรือ เพื่อกำหนดผู้ให้ข้อมูล แก่สื่อมวลชนที่เป็นข้อเท็จจริงที่ชัดเจน เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเท่าที่จะสามารถเปิดเผยข้อมูลได้และต้อง ไม่กระทบต่อรูปคดี ซึ่งนำไปสู่การสื่อสารองค์กรที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร การแจ้งเหตุ การขอความร่วมมือจากประชาชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

3.4 การจัดตั้งทีมบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานี

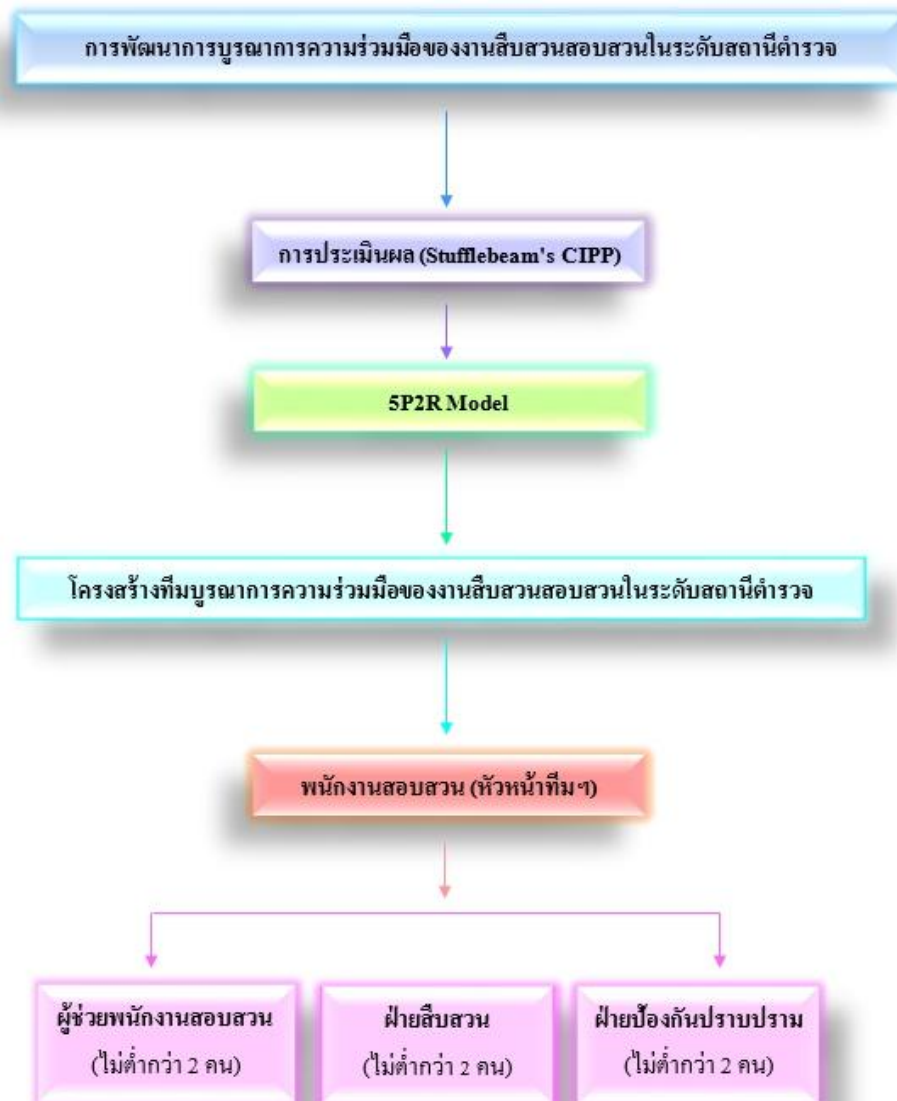
(1) ระดับปฏิบัติการ ควรริเริ่มให้มีการจัดตั้งทีมบูรณาการสืบสวนสอบสวนคืออาญา เน้นรูปแบบการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีการวางแผน ประชุม ประสานงาน วิเคราะห์ข้อมูล และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพร่วมกัน ด้วยการสร้างแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยต้องมีการกำหนดคุณลักษณะหัวหน้าทีม ที่ต้องมีความรู้ความสามารถในการประสานงาน โดยหัวหน้าทีมบูรณาการ ต้องมอบหมายหน้าที่ และขอความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น กองพิสูจน์หลักฐาน โรงพยาบาล เป็นต้น มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อความสะดวกรวดเร็ว มีการใช้ทรัพยากรบุคคลตามความรู้และทักษะให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ อีกทั้งหลังจบการปฏิบัติงานต้องมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และรายงานผลการปฏิบัติงานทุกครั้ง เพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อดี และข้อเสีย เพื่อพัฒนาทีมบูรณาการสืบสวนสอบสวนคืออาญาต่อไปในอนาคต

(2) ระดับผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาควรต้องให้ความสนใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลา มีจุดยืนที่มุ่งหมายในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนอย่างเสมอภาค เป็นกลางมากที่สุด โดยยึดหลักตามกฎหมายและสร้างกระบวนการหรือหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมเจ้าหน้าที่ ตำรวจให้ก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานจากผลงานที่ได้ปฏิบัติจริง

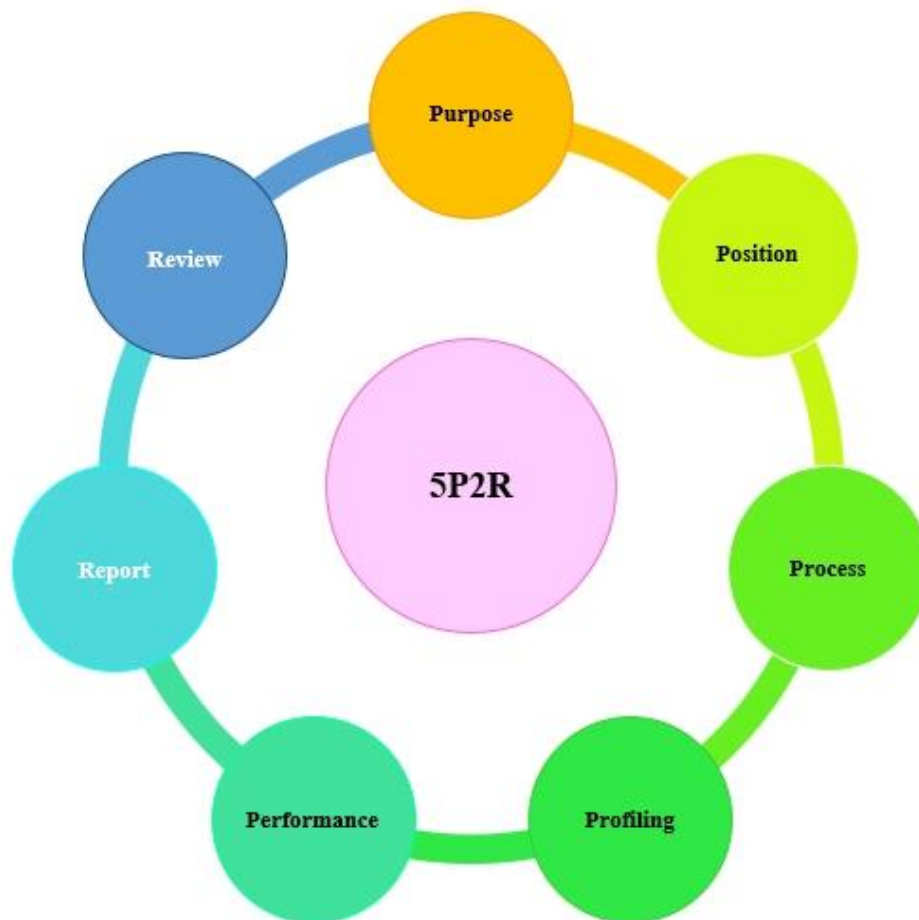
(3) ระดับนโยบาย ควรลดการออกคำสั่งหรือระเบียบที่ซ้ำซ้อน ปรับเปลี่ยนแนวทางในการออกคำสั่งหรือระเบียบที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มีความทันสมัย มีความสอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมในปัจจุบัน และใช้เพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในสังคมอย่างเป็นรูปธรรม และสร้างความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ขององค์กรตำรวจให้มีความน่าเชื่อถือ โดยการกำหนดผู้ให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน สังคม และประชาชนในทุกสถานีตำรวจ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบูรณาการงานสืบสวนสอบสวนร่วมกันในคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีตำรวจ ผู้วิจัยได้ออกแบบโมเดลทีมบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ (5P2R Model) หมายถึง รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานี ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีศักยภาพ มีกระบวนการขั้นตอนมีแนวทางในการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน มีความร่วมมืออย่างเป็นระบบ มีการสื่อสารและประสานงานที่รวดเร็ว มีเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย และสามารถประเมินผลและตรวจสอบได้ ซึ่งจะสามารถการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสร้างความเชื่อมั่นในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

ภาพที่ 1 สรุปการพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ

ภาพที่ 2 โมเดลที่มุ่งการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ (5P2R Model)

จากโมเดลที่มุ่งการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ (5P2R Model) ข้างต้นนั้น โดยผู้วิจัยได้นำหลักแนวคิดการประเมินผลตามตัวแบบ CIPP Model (Stufflebeam's CIPP Model) ของ Stufflebeam (1971) ซึ่งเป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม มาประยุกต์และปรับใช้ให้เกิดความสอดคล้องกับการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจในมีความครอบคลุมในทุกมิติ เพื่อพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการตั้งแต่การจัดตั้งทีมบูรณาการ โครงสร้างในการปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการ ทีมบูรณาการ โดยสามารถอธิบายตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ โดยใช้ 5P2R Model ตามแนวคิด Stufflebeam's CIPP Model

Stufflebeam's CIPP Model	การตัดสินใจ	5P2R Model
การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ และความเป็นไปได้ของโครงการ	เพื่อการวางแผน (Planning Decisions) การกำหนดเป้าหมายของโครงการ	Purpose กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายจากปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนร่วมกันในระดับสถานีตำรวจ Process จัดทำขั้นตอนการทำงาน ระยะเวลา กำหนดเวลาการทำงานการสืบสวนสอบสวนแต่ละขั้นตอน พัฒนาขั้นตอนการปฏิบัติงานมาตรฐาน (SOP)
การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ	เพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) การกำหนดยุทธวิธี แนวทางในการดำเนินการจากทรัพยากรที่มีอยู่	Position การคัดเลือกบุคลากรที่มีทักษะ และความเชี่ยวชาญที่หลากหลายที่เกี่ยวกับการสืบสวน กำหนดและระบุสมาชิกทีมงานที่มีทักษะประสบการณ์ Profiling ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการทำงานร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสารและการแบ่งปันข้อมูล
การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไป มีประสิทธิภาพมากขึ้น	เพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) การปรับเปลี่ยนยุทธวิธีหรือการดำเนินการให้มีความเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป	Performance การระบุความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับกระบวนการสืบสวนสอบสวน พัฒนาแผนฉุกเฉิน เพื่อรับมือกับความท้าทายที่ไม่คาดคิด ตรวจสอบการปฏิบัติและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องในการทำงานให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย
การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) การเปลี่ยนแปลง ขยายแผนงาน หรือ ยุติโครงการ	Report การรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสำนวนสรุปสำนวน อย่างครบถ้วน พร้อมกับปรึกษาพนักงานอัยการอย่างต่อเนื่อง และนำส่งพนักงานอัยการ หรือปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมต่อไป Review การดำเนินการทบทวนผลการทำงานถึงข้อบกพร่องพร้อมนำไปปรับปรุงและเป็นกรณีศึกษาให้กำลังพล ส่งเสริมความสำเร็จและยกย่องการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ให้มีขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ พัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้มีความรู้และความสามารถ

โดยมีกระบวนการในการดำเนินงานที่บูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ตามแนวทางตาม 5P2R Model ดังนี้

1) จัดตั้งที่บูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ประกอบด้วย

(1) กำหนดทิศทาง และ เป้าหมาย จากปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนร่วมกันในระดับสถานีตำรวจ

(2) สร้างความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกัน โดยการกำหนดขั้นตอนการทำงาน ระยะเวลา กำหนดเวลาการทำงาน

(3) คัดเลือกบุคลากร ที่คุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 3 ปี ในสายงานของตน

(4) ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน เพื่อการสื่อสารและประสานข้อมูลที่รวดเร็ว เช่น การประสานงานด้านข้อมูล ส่งรายงาน ผ่าน Line การจัดเก็บข้อมูลสำคัญอย่างเป็นระบบผ่าน Cloud Service การประชุมที่บูรณาการผ่านระบบ Zoom เป็นต้น

(5) ประเมินผลการปฏิบัติงานของที่บูรณาการฯ โดยวิธีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนหรือผู้รับบริการที่ได้รับจากการให้บริการของข้าราชการตำรวจ ตามมาตรา 82 (2) และมาตรา 174 (5) ตาม พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ในที่บูรณาการฯ ได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาแต่งตั้งและการเลื่อนตำแหน่ง

(6) กำหนดผู้ให้ข้อมูลกับสื่อมวลชน ประชาชน และสังคมที่มีความชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนในการอำนวยความสะดวก

2) โครงสร้างที่บูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ประกอบด้วย

(1) พนักงานสอบสวน (หัวหน้าทีม) มีหน้าที่หลัก ในการบริหารจัดการ ประสานงาน สั่งการ มอบหมายงาน กำหนดทิศทางในการดำเนินงาน เก็บรวบรวมพยานหลักฐาน สรุปสำนวนส่งฟ้องไปยังอัยการ และสรุปผลการปฏิบัติงานแก่ผู้บังคับบัญชา

(2) ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน มีหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนงานสอบสวน พนักงานสอบสวน (หัวหน้าทีม) ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น สอบปากคำ ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เป็นต้น

(3) ฝ่ายป้องกันปราบปราม มีหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนงานสอบสวนเป็น ผู้เผชิญเหตุคนแรก ชักถามมูลเหตุ ยับยั้งป้องกันเหตุ จับกุมผู้กระทำผิดซึ่งหน้า รักษาสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น

(4) ฝ่ายสืบสวนสอบสวน มีหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนงานสอบสวน จับกุมผู้กระทำผิดตามหมายจับ รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

3) กระบวนการบริหารจัดการที่บูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ประกอบด้วย

(1) พนักงานสอบสวน (หัวหน้าทีม) ต้องเรียกประชุมทีมบูรณาการฯ อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง ผ่านระบบ Online เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สรุปผลการปฏิบัติงานแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน การแชร์ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นต้น

(2) ในกรณีที่เกิดปัญหาเร่งด่วน เจ้าหน้าที่ในทีมต้องจะแจ้งหัวหน้าทีมอย่างรวดเร็วเพื่อการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รายงานผู้บังคับบัญชา และแก้ไขปัญหาภายใต้หลักกฎหมาย

(3) พนักงานสอบสวน (หัวหน้าทีม) รวบรวมพยานหลักฐานเข้าสำนวน สรุปสำนวนเสนอผู้บังคับบัญชา พร้อมกับปรึกษาพนักงานอัยการอย่างต่อเนื่อง และนำส่งพนักงานอัยการส่งฟ้องศาล

(4) ส่งเสริมความสำเร็จและยกย่องการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ให้มีขวัญกำลังใจ และพัฒนาทักษะและองค์ความรู้โดยการอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เช่น นิติวิทยาศาสตร์นิติดิจิทัล เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาที่บูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจตามแนวทางตาม 5P2R Model ตามแนวคิด Stufflebeam's CIPP Model จากความร่วมมือของบุคลากรจากฝ่ายต่างๆ ที่มีหน้าที่แตกต่างกันภายในทีม ส่งผลให้การทำงานของเจ้าพนักงานสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีตำรวจ เกิดประสิทธิภาพอย่างครอบคลุมในทุกๆ มิติ โดยสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางในการทำงานให้เกิดความยืดหยุ่น และให้เกิดความสอดคล้องกับเหตุอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปยุคสมัย ซึ่งนำไปสู่การลดระยะเวลาในการประสานงาน การติดตามจับกุม การรวบรวมพยานหลักฐาน ประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่าย ซึ่งจะทำให้โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงจากข้อผิดพลาดในการทำงานลดน้อยลงภายในทีม สามารถปรับปรุงพัฒนาขั้นตอนและกระบวนการในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีให้ดียิ่งขึ้น จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานที่ตรวจสอบได้ และส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ งานสอบสวน งานสืบสวน งานป้องกันปราบปราม เป็นต้น และการบริหารจัดการภายในสถานีตำรวจ ซึ่งเป็นการยกระดับและเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับการอำนวยความสะดวกได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมีการริเริ่มการจัดตั้งทีมบูรณาการความร่วมมือของงานสืบสวนสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ โดยเริ่มใช้ 5P2R Model ในระดับสถานีตำรวจที่มีความพร้อมในด้านบุคลากร และมีการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงาน สร้างเครือข่ายและเทคโนโลยีที่มีความจำเป็นต่อการประสานงาน

1.2 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรพัฒนาทักษะความรู้ในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนาย เช่น ด้านนิติวิทยาศาสตร์และนิติดิจิทัล โดยเฉพาะการรวบรวมพยานหลักฐานที่ถูกต้อง ด้านการวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงเหตุอาชญากรรม ด้านการสร้างองค์ความรู้และเทคนิค ในการ

สืบสวนสอบสวนจากคดีตัวอย่าง ที่มีความน่าสนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการสืบสวนสอบสวน ด้านการจัดการ และการประสานงานกับสื่อ ด้านการบริหารและการจัดการภายใต้สภาวะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น โดยเป็นการอบรม ประชุมสนทนากลุ่ม ระยะสั้น อย่างต่อเนื่อง จากผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือต่างประเทศ

1.3 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรบังคับใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาแต่งตั้งและการเลื่อนตำแหน่ง จากวิธีการประเมินความพึงพอใจของประชาชน หรือผู้รับบริการที่ได้รับจากการให้บริการของข้าราชการตำรวจ ตามมาตรา 82 (2) และมาตรา 174 (5) ตาม พ.ร.บ. ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 ที่มาจากการปฏิบัติงานด้วยผลงานที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

1.4 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น Big Data, AI เป็นต้น มาพัฒนา ต่อยอด หรือประยุกต์ใช้ในรูปแบบโปรแกรมในการทำงาน ระบบการส่งเอกสาร สร้างเครือข่ายประสานงานข้อมูลกับหน่วยงานเอกชน เป็นต้น มาใช้ในระบบสถานีตำรวจ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ลดความล่าช้า และประหยัดงบประมาณในการปฏิบัติงาน

1.5 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรลด ภาระเบียด บังคับ และคำสั่งที่มีความซ้ำซ้อน และพัฒนานโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริงแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้ปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรมีการประเมิน และติดตาม ผลการปฏิบัติงานของทีมบูรณาการฯ ในระดับสถานีตำรวจ (5P2R Model) จากภาคประชาชน หน่วยงานภาคเอกชน องค์กรสื่อ ร่วมด้วย เพื่อความเป็นกลาง และร่วมวิพากษ์ถึงข้อดีและข้อเสีย ที่จะสามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาให้มีความกระจ่างชัดเจนแก่ประชาชน โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อออนไลน์ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจปัญหา ข้อกฎหมาย และกระบวนการขั้นตอนในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นการสร้างความกดดันและความเครียดให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2.3 ควรมีการกำหนดหน้าที่ “เจ้าหน้าที่ตำรวจสื่อสารองค์กร” ในทุกสถานีตำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ข้อมูลกับสื่อในทุกสถานีตำรวจ และต้องผ่านการกลั่นกรองข้อมูลและข้อเท็จจริงจากผู้บังคับบัญชาก่อนให้สัมภาษณ์กับสื่อทุกครั้ง

2.4 ควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เทคนิคในการทำงาน ร่วมกันแก้ไขปัญหา ภายในหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี สร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกันภายในสถานีตำรวจ

2.5 เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนาย ควรต้องคำนึงถึงการปฏิบัติงานภายใต้ หลักสิทธิเสรีภาพ หลักสิทธิมนุษยชน ใช้อำนาจหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกด้วยความรวดเร็ว เท่าเทียม เสมอภาค และการบังคับใช้กฎหมายที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างมีอาชีพ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1. ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบูรณาการงานสืบสวนสอบสวนร่วมกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีตำรวจที่มีความแตกต่างกัน เช่น จำนวนคดี จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจ พื้นที่ความรับผิดชอบ ปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ สถิติอาชญากรรม เป็นต้น

3.2. ควรศึกษาความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบูรณาการงานสืบสวนสอบสวนร่วมกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีตำรวจ

เอกสารอ้างอิง

- ชยุต มารยาทตรี. (2565). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสอบสวนของสถานีตำรวจในสังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์*, 8(2), 116-135.
- ธเนศ ขำเกิด. (2552). *การประเมินทั้งระบบด้วย CIPP Model*.
<http://gotoknow.org/blogs/post/26106?class=yuimenuitemlable>.
- ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์. (2558). *การรับฟังพยานหลักฐานคดีอาญา: บทวิเคราะห์และบทวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นิตินธรรม.
- นราธิป นยะเนตร. (2563). *ปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจภูธรศรีราชาจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปุรชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2526). *การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม หลักทฤษฎีและมาตรการ*. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ไพรัตน์ รอดทอง. (2547). *ปัจจัยที่มีต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม สมุทรสาครและสุพรรณบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชัย ชันดี. (2553). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุนทรฟิล์ม.
- วรเดช จันทรร และไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2541). *การประเมินผลระบบเปิด*. สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์.
- วรภรณ์ ช่วงขุนทด. (2559). การบูรณาการการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนและการสอบสวนระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ: กรณีคดีพิเศษพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษภาค 8. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ครั้งที่ 6 การศึกษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (น. 645-656). มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สถานีตำรวจภูธรเมืองร้อยเอ็ด. (2559). *การจัดเวรสอบสวนแบบบูรณาการ*.
<http://www.muang.roiet.police.go.th/index.php/component/content/article/1-2013-06-07-08-05-51/157-2016-07-01-08-07-46>.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2567). *แผนปฏิบัติการราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. <https://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan67.pdf>.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กองสารนิเทศ. (2559). *ติดตามการดำเนินการจัดทีมบูรณาการสืบสวนสอบสวน*.

<https://saranitet.police.go.th/6213>.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กองวิจัยและพัฒนา. (2550). *รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้างในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม*. กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2542). *การประเมินโครงการแนวคิดและการปฏิบัติ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Anand, A. (2021). *Investigation is collaboration: How to make it work*.

<https://kit.exposingtheinvisible.org/en/collaboration.html>.

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design* (3rd ed.). Sage.

OpenAI. (2023). ChatGPT (March 14 version) [Large language model].

<https://chat.openai.com/>.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.

มาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับ การละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย

พิพัฒน์ จันทร์รวม¹ และจอมเดช ตรีเมฆ²

วันได้รับบทความ: 19 มิถุนายน 2567 วันแก้ไข: 16 กรกฎาคม 2567 วันยอมรับเผยแพร่: 17 กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย และ 2) แสวงหามาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย โดยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และจัดสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทยในปัจจุบัน มีปัญหาที่พบในประเด็นต่าง ๆ อาทิเช่น ปัญหาสื่อลามกอนาจารเด็ก ปัญหาการชักนำหรือล่อลวงเด็กไปสู่สภาวะที่อาจเป็นอันตรายต่อการถูกละเมิด ปัญหาการแอบแฝงเนื้อหาลามกอนาจารต่าง ๆ ให้เด็กเสพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ปัญหาการคุกคามและการใช้ข้อมูลของเด็กเพื่อหาผลประโยชน์ เป็นต้น โดยมีพฤติกรรมและรูปแบบในการกระทำความผิดที่มีลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่มีจุดเริ่มต้นเดียวกัน คือ วิธีการล่อลวงเด็กให้เกิดความเชื่อใจเพื่อล่อลวงละเมิดทางเพศหรือที่เรียกว่าการ “Grooming” และ 2) มาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทยที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา มีดังนี้ 2.1) มาตรการทางกฎหมาย 2.2) มาตรการในการบังคับใช้กฎหมาย 2.3) มาตรการต่อผู้กระทำความผิด 2.4) มาตรการต่อสภาพแวดล้อมและสังคม 2.5) มาตรการต่อเหยื่อ และ 2.6) มาตรการทางเทคนิคอื่น ๆ โดยมาตรการที่นำเสนอเป็นแนวทางที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ ในปัจจุบัน และมีบางมาตรการที่งานวิจัยนี้แนะนำให้ไปประยุกต์ใช้ได้ในอนาคต

คำสำคัญ: มาตรการป้องกันปราบปราม, อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต, การละเมิดเด็ก, สื่อสังคมออนไลน์, การล่อลวงเด็ก

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

Measures to Prevention and Suppression of Internet Crimes Against Children in Thailand

Pipat Chanruam¹ & Jomdet Trimek²

Received: June 19, 2024 Revised: July 16, 2024 Accepted: July 17, 2024

Abstract

This study aimed 1) to investigate the prevalence of internet-related crimes against children in Thailand, and 2) to propose preventative and repressive measures against such crimes. This study was documentary research conducted through in-depth interviews and a focus group discussion with individuals involved in the prevention and suppression of internet offenses against children in Thailand. The results of this research study showed that: 1) concerning the current state of internet crimes against children in Thailand, there were issues such as child pornography, inducing or luring children into dangerous and abusive situations, disguising inappropriate or obscene content for children via social media platforms, harassing and breaching children's information for financial gain, etc. The behaviors and patterns of committing offenses varied in different forms. However, they all began with the same objective: finding a way to entice children in order to earn their trust, a technique known as "Grooming." 2) The implementation of measures for the prevention and punishment of internet-related crimes against children in Thailand was considered a solution to the aforementioned issues. These measures included legal measures, law enforcement measures, offender-specific measures, victim-specific measures, environmental and social measures, and additional technical measures. Currently, the relevant agencies can utilize all of the presented measures as guidelines. Future implementation of the measures recommended by this study is advised.

Keywords: Measure to Prevention and Suppression, Internet Crimes, Child Abuse, Social Media, Grooming

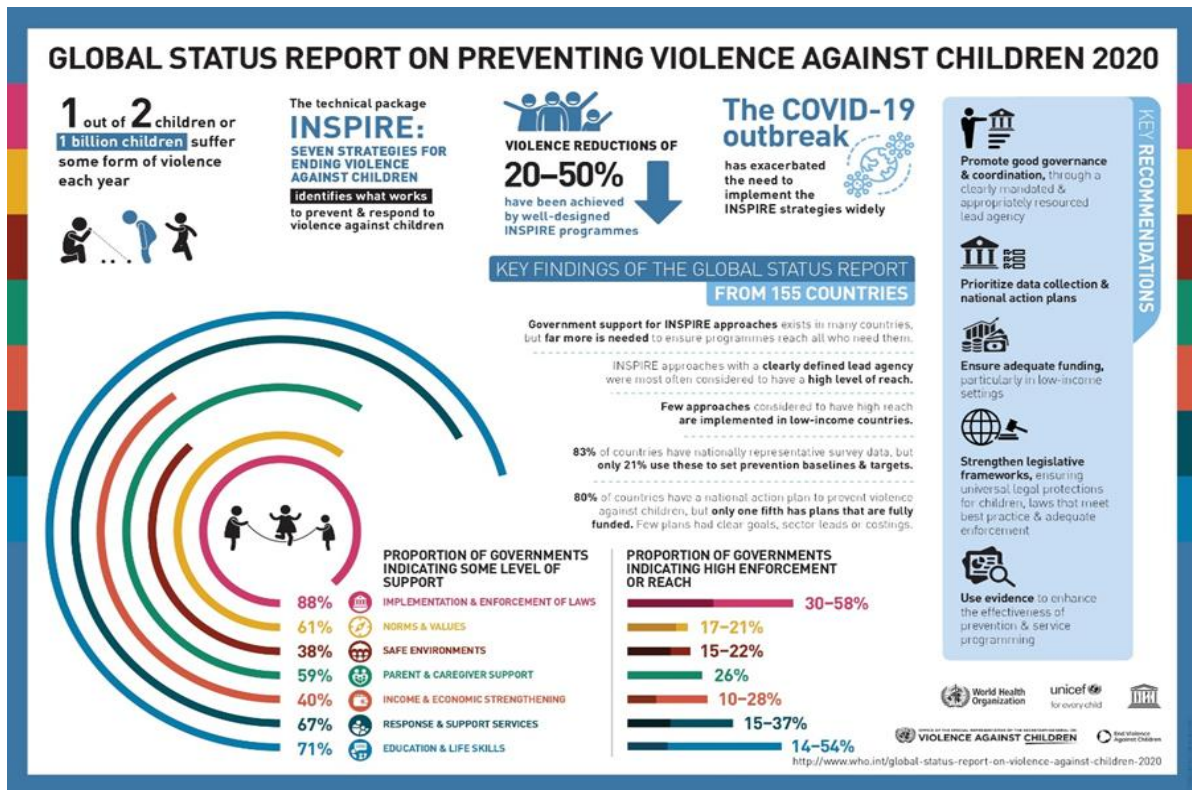
¹ Doctoral Student, Philosophy of Doctor Program in Criminology and Justice Administration, Rangsit University
(Corresponding author)

² Associate Professor, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

การค้ามนุษย์ได้ถูกจัดว่าเป็นหนึ่งในอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการค้ามนุษย์มีลักษณะกลไกการดำเนินงานที่เป็นเครือข่ายและมีการขยายอย่างกว้างขวางในระบบสังคม รูปแบบกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ รวมถึงการหมุนเวียนของเงินทุนที่เกิดขึ้นในวงจรที่มีจำนวนมาก ซึ่งเป็นเหตุผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่ได้มีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของแต่ละยุคสมัย นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 องค์การสหประชาชาติในฐานะองค์กรระหว่างประเทศที่ถูกจัดตั้งไว้เพื่ออำนวยความสะดวกในการสร้างกระบวนการความร่วมมือต่าง ๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญเพื่อให้เกิดสันติภาพและยับยั้งประเด็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีหลายหน่วยงานที่มีการกิจการดำเนินงานภายใต้กรอบของสหประชาชาติ เช่น สำนักงานป้องกันยาเสพติดและอาชญากรรม (United Nation Office Drug and Crime - UNODC) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization - ILO) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund - UNICEF) เป็นต้น ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และมีการประเมินสถานการณ์สังคมโลกต่อประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการค้าทาสรูปแบบใหม่ ที่มีผู้ตกเป็นเหยื่อจำนวนมาก ปัญหาการค้ามนุษย์จึงกลายเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ทำร้ายเป็นอันดับสองรองจากการค้ายาเสพติด องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้มีการติดตามประเมินสถานการณ์การค้ามนุษย์ทั่วโลก พบว่ามีคนจำนวนมากที่ใช้ชีวิตอยู่ในสถานะเยี่ยงทาสภายใต้วงจรของการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กที่มักจะถูกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมข้ามชาติ การข่มขู่ การบังคับ ให้ค้าประเวณี

ปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกิดท่ามกลางกระแสของโลกาภิวัตน์ สหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญเน้นย้ำเรื่องสิทธิมนุษยชนและกรอบความร่วมมือการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศในแถบกลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งล้วนเป็นประเทศที่นานาชาติจับตามอง เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองไม่มีความแน่นอน จึงมองว่าภูมิภาคนี้ควรมีการดำเนินการเพื่อป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ แก้ไขปัญหาให้เกิดผลและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมยิ่งขึ้น จากรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี (Trafficking in Persons Report: TIP Report) ที่สหรัฐอเมริกาได้มีการจัดทำรายงานเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบการดำเนินงานการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ จัดอันดับโดยพิจารณาจากความสามารถในการปฏิบัติงานและการต่อต้านการค้ามนุษย์ของแต่ละประเทศ ซึ่งตั้งแต่ พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2556 ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ 2 และกลุ่ม 2 บัญชีประเทศที่ต้องจับตามอง หรือ Tier 2 Watch List แต่ในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยได้ถูกปรับลดอันดับจาก Tier 2 Watch List เป็น Tier 3 (ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง, 2559) ซึ่งการจัดอันดับดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสังคมระหว่างประเทศ และเป็นประเด็นที่ทำให้ถูกจับตามอง ก่อให้เกิดการกดดันจากเวทีนานาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อประเด็นดังกล่าว เพื่อให้ประเทศไทยดำเนินงานตามกรอบกฎหมายมากยิ่งขึ้น มีการกดดันในรูปแบบของทวิภาคีระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาที่มีความสัมพันธ์กันหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางการทูต การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

ภาพที่ 1 รายงานสถานการณ์โลกในการป้องกันการละเมิดเด็กปี 2563

ที่มา: World Health Organization, 2020

ดังนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557 เป็นต้นมา ประเทศไทยจึงกลับเข้าสู่วาระแห่งชาติในการปราบปรามการค้ำมนุษย์ โดยมีหน่วยงานของรัฐในหลายภาคส่วนมาร่วมบูรณาการกันในการแก้ปัญหาการค้ำมนุษย์ ทั้งเรื่องของการค้าแรงงาน การค้าประเวณี และการค้ำมนุษย์ในรูปแบบอื่น อาทิเช่น การละเมิดต่อเด็กบนระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้รับความสนใจจากสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก การล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กมีหลากหลายรูปแบบตั้งแต่การกระทำที่เสมือนจะบริสุทธิ์ ไปจนกระทั่งการกระทำที่ชัดเจนและก่อความเสียหายมากมาย เจตนาของผู้กระทำเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการนิยาม “การล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก” ทั้งนี้ ต้องทำความเข้าใจถึงการกระทำหรือเจตนาเหล่านี้ซึ่งแตกต่างกับการแสดงความรัก รวมถึงการสัมผัสทางกาย อื่นๆ “สื่อลามกอนาจารเด็ก” เป็นหลักฐานของการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก จึงเป็นเหตุผลว่าสื่อลามกอนาจารเด็กซึ่งมีขึ้นเพื่อสำเร็จความใคร่ก็เป็นกรล่วงละเมิดทางเพศด้วย จากสถิติของศูนย์ไทยฮอตไลน์ซึ่งเป็นศูนย์รับแจ้งเว็บไซต์ผิดกฎหมายและเป็นอันตรายบนอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ Thai Hotline โดยเน้นรับแจ้งเนื้อหาสื่อลามกและการละเมิดทางเพศต่อเด็กบนอินเทอร์เน็ต ระบุว่าในปี พ.ศ.2559 (@KFAAK, 2560) ไทยฮอตไลน์ได้รับแจ้งเนื้อหาการละเมิดทางเพศเด็กทั้งหมด 685 รายการ เป็นเนื้อหาที่อยู่ในประเทศไทย 353 รายการ และเนื้อหาที่อยู่ในต่างประเทศ 332 รายการ เช่นเดียวกับสถิติที่ทางสมาชิก INHOPE ได้รับแจ้งรวมกัน 10 เดือนแรกของปี 2559 ได้รับแจ้งทั้งหมด 96,334 รายการ หรือเฉลี่ยเดือนละ 9,633 รายการ เนื้อหาส่วนมาก ได้แก่ ภาพและคลิปวิดีโอการมีเพศสัมพันธ์กับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ภาพที่เด็กกำลังถูกสำเร็จความใคร่หรือบังคับให้สำเร็จความใคร่ หรือภาพเด็กในลักษณะที่เปลือยเปล่าและมีท่าทางสื่อไปในทางลามก

อนาจาร ซึ่งเป็นที่คาดเดาได้ว่าเด็กที่อยู่ในภาพได้ถูกละเมิดจากผู้ใหญ่เพื่อผลิตสื่อดังกล่าว โดยประเทศไทยเพิ่งมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับสื่อลามกเด็ก ให้การคุ้มครอง ผลิต เผยแพร่ จำหน่ายสื่อลามกเด็กเป็นความผิด รวมทั้งอาจเข้าข่ายการค้ามนุษย์ด้วย

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้ลงนามตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ (the United Nations Convention on the Rights of a Child - CRC) ไว้ตั้งแต่เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในการดูแลและคุ้มครองสิทธิของเด็กในประเทศไทย แต่ก็ยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องของการปราบปรามการละเมิดเด็กและเยาวชนบนระบบอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะ ซึ่งในสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานที่สืบสวนปราบปรามการกระทำความผิดด้านนี้โดยเฉพาะ ชื่อว่า “Internet Crimes Against Children Task Force (ICAC)” ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับกระทรวงยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา โดยมีการบูรณาการหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาจำนวน 61 หน่วยงานมาทำงานร่วมกันในการป้องกันปราบปรามและการดำเนินคดีการละเมิดต่อเด็กบนระบบอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงการฝึกอบรมพัฒนาเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายให้มีความรู้ความเข้าใจในคดีประเภทนี้ ประกอบกับในปี พ.ศ.2558 ประเทศไทยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเรื่องความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งมีการแก้ไขคำนิยามโดยเพิ่มคำว่า “สื่อลามกอนาจารเด็ก” เข้ามาเป็นครั้งแรก และเพิ่มข้อกฎหมายอีก 2 มาตรา คือ มาตรา 287/1 และมาตรา 287/2 อันเป็นความผิดฐานครอบครอง ผลิตและจำหน่ายสื่อลามกเด็ก จากแนวคิดและการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว ทำให้ในวันที่ 9 ม.ค. 2559 ประเทศไทยโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ตั้งคณะทำงานปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กและเยาวชนไทยขึ้น โดยใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Thailand Internet Crimes Against Children (TICAC) เพื่อปราบปรามการละเมิดต่อเด็กบนระบบอินเทอร์เน็ตและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการดำเนินงานของคณะทำงานปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กและเยาวชนไทย (TICAC) ตลอดปี พ.ศ.2559 ส่งผลให้รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ.2559 ประเทศไทยถูกยกระดับมาอยู่ในระดับ Tier 2 Watch List ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำกว่าเดิม

จากที่มาและความสำคัญของปัญหา แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ และส่งผลต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยถูกเพ่งเล็งจากนานาชาติโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่เป็นผู้นำด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ และจากการทำงานของคณะทำงานปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กและเยาวชนไทย (TICAC) ประเทศไทยจึงถูกยกระดับมาอยู่ที่ Tier 2 Watch List หากประเทศไทยยังคงการเดินหน้าปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง อาจส่งผลให้ประเทศไทยกลับไปอยู่ในระดับ Tier 2 ได้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาหามาตรการในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย เพื่อยกระดับการแก้ไขปัญหาการละเมิดเด็กดังกล่าวแล้วข้างต้น ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย
2. เพื่อแสวงหามาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีเพื่อสนับสนุนการวิจัย ดังนี้

1. ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และการละเมิดเด็ก

ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และการละเมิดเด็กที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย มีดังนี้

1) ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่อธิบายเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิด (พรชัย ชันตรี, กฤษณพงศ์ พุตระกูล, และจอมเดช ตริเมฆ, 2558) มีดังนี้ 1) ทฤษฎีการคบหาสมาคมกับบุคคลที่แตกต่าง (Theory of Differential Association) 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) 3) ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bonding Theory) 4) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (History of Psychoanalytic Theory) และ 5) ทฤษฎีติดตรา (Labeling Theory)

2) ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่อธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจ การจูงใจเป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า โดยจงใจให้กระทำหรือตื่นนอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่าง ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจเป็นพฤติกรรมที่มีใช้เพียงการตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดา (Domjan, 1996)

3) ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่อธิบายเกี่ยวกับการลงโทษ (ปฐมา นิรมร, 2558) มีดังนี้ 1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน 2) ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์ 3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และ 4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และการละเมิดเด็ก

แนวความคิดการค้ามนุษย์มีพัฒนาการที่เกิดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพฤติกรรมในปัจจุบันปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนมากกว่าในอดีต ซึ่งมีทั้งรูปแบบที่เห็นได้ชัดเจนและไม่ชัดเจน โดยเป็นสถานบริการทั้งที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย มีทั้งที่สมัครใจและถูกบังคับ จึงมีรูปแบบการค้ามนุษย์ที่หลากหลาย (แคทราย จันทรากา, 2558) ได้แก่ 1) รูปแบบสถานบริการทางเพศโดยตรง ได้แก่ “ช่อง” 2) รูปแบบสถานบริการ “อาบ อบ นวด” 3) รูปแบบสถานบริการร้านอาหารโอเกะ 4) รูปแบบการเป็นเมียเช่าให้กับชาวต่างชาติ 5) รูปแบบการให้บริการทางเพศริมถนน และ 6) รูปแบบการขายบริการผ่านสื่อออนไลน์

นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีการละเมิดเด็กในอีกรูปแบบหนึ่ง คือการท่องเที่ยวเพื่อมีเพศสัมพันธ์กับเด็ก (Child Sex Tourism-CST) โดยเป็นลักษณะของชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อมี

เพศสัมพันธ์กับเด็ก โดยใช้วิธีการต่าง ๆ อาทิเช่น การใช้ฉายาให้คนหาเด็กมาให้ การแฝงตัวเข้ามาในมูลนิธิองค์กร หรือการแฝงตัวเป็นอาจารย์พิเศษ เป็นต้น (นรินทร์ เพชรทอง, และเสกสันต์ เครือคำ, 2561)

3. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

แนวคิดทฤษฎีและเทคนิคของความสำเร็จในการป้องกันอาชญากรรมมีหลากหลายและแตกต่างกัน โดยมีแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้

1) ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมได้อย่างชัดเจนเข้าใจง่าย โดยมีองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของสามเหลี่ยมแต่ละด้าน คือ 1) ผู้กระทำความผิด/คนร้าย (Offender) 2) เหยื่อ (Victim)/เป้าหมาย (Target) และ 3) โอกาส (Opportunity) เมื่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน จึงจะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น (สุพิศาล ภักดีตินานา, 2556)

2) ทฤษฎีพื้นที่ทางสังคม เป็นทฤษฎีที่ควบคุมทางสังคมที่ได้รับการยอมรับมากในวงการอาชญาวิทยา โดยเสนอว่า บุคคลที่มีความผูกพันกับองค์กรหรือกลุ่มทางสังคมได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อนฝูง มักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ประกอบอาชญากรรม (ปฐมา นีรมร, 2558)

3) ทฤษฎีการป้องกัน (Deterrence Theory) การลงโทษเป็นหัวใจของการป้องกันอาชญากรรม กฎหมายมีผลกระทบต่ออัตราการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งผลดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีความมุ่งมั่นมีพฤติกรรมที่จะละเว้นจากการกระทำความผิด โดยแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ การป้องกันพิเศษ (Specific Deterrence) และการป้องกันทั่วไป (General Deterrence) (Zimring & Hawkins, 1973)

4) ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย การที่อาชญากรรมเกิดขึ้นนั้น เนื่องมาจากมนุษย์พิจารณาแล้วเห็นว่าการประกอบอาชญากรรมเกิดประโยชน์มากกว่าโทษที่จะได้รับ ดังนั้น แนวทางการป้องกันการเกิดอาชญากรรมตามแนวคิดนี้ จึงมุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้คนในสังคมเกิดความเคารพยำเกรงต่อกฎหมายและบทลงโทษ (พรชัย ชันตรี, กฤษณพงศ์ พุดระกูล, และจอมเดช ตรีเมฆ, 2558)

5) ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Prevention Through Environmental Design) เป็นกลยุทธ์ที่ ต้องการลดโอกาสของการประกอบอาชญากรรมผ่านการออกแบบ ที่เหมาะสมโดยใช้สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Jeffery, 1971)

6) แนวคิดการตำรวจชุมชนหรือตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing Approach) เป็นปรัชญาการทำงานของตำรวจแนวใหม่ที่ต้องการสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างตำรวจกับชุมชน เพื่อที่จะจำแนก ป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ลดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความร่วมมือของคนในชุมชน (US Department of Justice, 2000)

7) ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relations Approach) กระบวนการที่ตำรวจได้กระทำเพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหรือชุมชนต่าง ๆ เกิดการรวมตัวกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันเกี่ยวข้องต่อกัน ร่วมมือประสานการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ มีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ (กองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, 2555)

4. การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในต่างประเทศ

ประเทศไทยได้ลงนามตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 โดยองค์การสหประชาชาติได้บัญญัติหลักซึ่งเป็นสิ่งที่ทั่วโลกต้องปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ การไม่เลือกปฏิบัติและเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยมีเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ 1) สิทธิในการอยู่รอด 2) สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง 3) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และ 4) สิทธิในการมีส่วนร่วม ปัจจุบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้รับการรับรองมากที่สุดในโลก ซึ่งจากการให้ความสำคัญในการดูแลและปกป้องสิทธิของเด็ก ทำให้ในหลายประเทศมีกฎหมายเฉพาะและมีหน่วยงานที่ดำเนินการในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กโดยเฉพาะ อาทิเช่น

1) สหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็ก ซึ่งหน่วยงานเหล่านั้นจะทำงานแบบบูรณาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็ก โดยดำเนินการทั้งในสหรัฐอเมริกาและการสร้างความร่วมมือกับหลากหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งนอกจากหน่วยงาน ICAC - Internet Crimes Against Children Task Force ที่ไทยนำมาเป็นต้นแบบแล้วนั้น ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ อีก อาทิเช่น หน่วยงาน NCMEC - National Center for Missing & Exploited Children หน่วยงาน ICMEC - International Centre for Missing & Exploited Children โดยทุกหน่วยงานจะเป็นหน่วยงานที่ลงทุนโดยภาคเอกชนร่วมกับภาครัฐ พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรจากองค์กรภาคเอกชนชั้นนำของประเทศ โดยเรียกว่า PPP - Private Public Partnership ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของการต่อต้านการค้ามนุษย์ในเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกา

2) สวิตเซอร์แลนด์ เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการละเมิดเด็ก มีกฎหมายเฉพาะด้านสื่อลามกอนาจารเด็ก รวมทั้งได้จัดตั้งองค์กรพิเศษขึ้น ชื่อว่า Cybercrime Coordination Unit Switzerland (CYCO) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ประชาชนสามารถรายงานการกระทำที่ต้องสงสัยทางอินเทอร์เน็ตได้ในปัจจุบันนี้ ISP ประมาณ 80% ในสวิตเซอร์แลนด์ต่างมีข้อตกลงร่วมกับ CYCO

3) สวีเดน เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการปกป้องดูแลการละเมิดเด็ก โดยในปี 1998 สวีเดนได้มีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของระบบคณะกรรมการดูแลข้อมูลข่าวสาร (BBS) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะป้องกันการเผยแพร่สื่อลามกอนาจารเด็ก โดยการที่ให้ผู้ให้บริการต้องตรวจดูเนื้อหาสาระของ ผู้ให้บริการ และมีหน้าที่จะต้องป้องกันการเผยแพร่ข้อความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจารเด็ก

นอกจากนี้ยังมีอีกกว่า 40 ประเทศทั่วโลก อาทิเช่น นิวซีแลนด์ สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย อังกฤษ ฝรั่งเศส สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เป็นต้น ที่มีการดำเนินการในเรื่องการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการละเมิดเด็กอย่างเป็นรูปธรรม และมีกฎหมายเฉพาะที่จะใช้ในการดูแลปกป้องสิทธิของเด็กและการแสวงหาประโยชน์จากเด็ก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) เพื่อศึกษาสถานการณ์อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย และแสวงหามาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย โดยพิจารณาผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จะใช้ในการวิจัยจากประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ตในหน่วยงานต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ปี 6 หน่วยงาน จำนวน 20 คน

3) การจัดเสวนาหรือจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย จำนวน 1 ครั้ง โดยมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจาก 3 กลุ่ม จำนวน 10 คน ร่วมเสวนา

ผลการวิจัย (Results)

1. สถานการณ์อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า สถานการณ์อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิด ต่อเด็กในประเทศไทยในปัจจุบันนั้น มีข้อมูลในด้านปัญหา วิธีการ และรูปแบบพฤติกรรมในการก่ออาชญากรรม รวมทั้งปัญหาในการดำเนินการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทยในปัจจุบัน ปัจจุบันมีปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เป็นการละเมิดต่อเด็กเกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัญหาสื่อลามกอนาจารเด็กหรือสื่อที่แสดงการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก ซึ่งเรียกว่า Child Pornography หรือ Child Sexual Abused Material (CSAM) เป็นอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต ที่เป็นการละเมิดทางเพศต่อเด็กที่มีจำนวนมากที่สุด ตามสถิติที่ได้มีการแจ้งเหตุไปยังหน่วยงาน

ต่าง ๆ โดยสื่อดังกล่าวมักจะเป็นภาพและคลิปวิดีโอการมีเพศสัมพันธ์กับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี รวมถึงการนำเสนอภาพอวัยวะของเด็กที่มีวัตถุประสงค์ในทางเพศด้วย ปัจจุบันสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นปัญหาที่มีปริมาณมาก โดยเฉพาะประเด็นที่เด็กสมัครใจเข้าไปเป็นเหยื่อในวงจรของสื่อสังคมออนไลน์ที่มุ่งเน้นเนื้อหาในเรื่องทางเพศ ซึ่งปัจจุบันสังคมให้การยอมรับในการเสพสื่อประเภทนี้มากขึ้น

2) ปัญหาการชักนำหรือล่อลวงเด็กไปสู่สถานะที่อาจเป็นอันตรายต่อการถูกละเมิด ผ่านการใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันมีช่องทางสื่อสังคมออนไลน์หลากหลายแพลตฟอร์มที่เป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่นและบุคคลทั่วไป อาทิเช่น Facebook, Line, Twitter, VK, Telegram, WhatsApp, Bigo Live, Discord, TikTok, Tinder, Viber และอื่น ๆ อีกมากมาย เมื่อมีคนนิยมโดยเฉพาะวัยรุ่นเข้ามาใช้งาน สื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้เป็นจำนวนมาก ก็ยังเป็นช่องทางให้ผู้กระทำความผิดใช้ในการชักนำหรือล่อลวงเด็ก จนเป็นสาเหตุให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศ

3) ปัญหาการแอบแฝงเนื้อหาลามกอนาจารต่าง ๆ ให้เด็กเสพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ อาทิเช่น เกมออนไลน์ คลิปประเภทต่าง ๆ คอนเทนต์ที่ผลิตและเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยในปัจจุบันเด็กวัยรุ่นต่างใช้หรือเสพสื่อผ่านโซเชียลมีเดียเป็นกิจวัตรประจำวันและเป็นปกติ ทำให้สื่อที่มีเนื้อหาไม่ดี มีเนื้อหาลามกอนาจารหรือแฝงไปด้วยความรุนแรง ไปกระตุ้นตัวเด็กให้มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรอง ทั้งเรื่องทางเพศเองและเรื่องการใช้ความรุนแรงด้านอื่น ๆ โดยเป็นไปได้ทั้งสองรูปแบบคือ ตัวเด็กอยากเป็นผู้ก่ออาชญากรรมเสียเอง และเด็กตกเป็นเหยื่อในอาชญากรรมเหล่านั้น

4) ปัญหาการคุกคามและการใช้ข้อมูลของเด็กเพื่อหาผลประโยชน์ โดยสื่อไปในทางลามกอนาจารหรือเป็นการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ โดยการนำข้อมูลเหล่านั้นไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจาก ตัวเด็ก หรือที่เรียกว่าการ “เปิดวาร์ป” ซึ่งปัญหานี้เกิดจากการที่สังคมในปัจจุบันให้การยอมรับในการเปิดเผยความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคลมากขึ้น เด็กและเยาวชนในปัจจุบันมักจะใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ภาพหรือคลิปที่แสดงถึงไลฟ์สไตล์ของตนเอง ซึ่งภาพหรือคลิปเหล่านั้นในบางครั้งเป็นลักษณะที่จูงใจหรือมีการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศได้ โดยที่พ่อแม่ผู้ปกครองก็ให้การยอมรับหรือมองเห็นว่าเป็นสิ่งปกติของสังคมปัจจุบัน แต่ในทางกลับกันกลับเป็นช่องทางให้อาชญากรหรือบุคคลที่ฝึกฝนทางเพศนำช่องว่างเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ได้

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นถึงปัญหาการอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เป็นการละเมิดทางเพศต่อเด็กในปัจจุบัน ว่ามีความหลากหลายและมีความรุนแรงที่มากขึ้น โดยเฉพาะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชนที่มีความนิยมและใช้งานจนเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ซึ่งช่องทางสื่อสังคมออนไลน์นี้เป็นสื่อกลางในการที่เด็กจะถูกล่อลวงนำไปใช้ประโยชน์ เป็นเหยื่อในการก่ออาชญากรรมที่เป็นการล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงการที่ตัวเด็กเองถูกสื่อเรานั้นหล่อหลอมให้มีความต้องการไปเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง โดยที่ตัวเด็กเองก็ไม่ได้รู้ว่าถูกสื่อเหล่านั้นชักนำให้กระทำความผิด

1.2 พฤติกรรม รูปแบบ และวิธีการก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิด ต่อเด็ก

พฤติกรรม รูปแบบ และวิธีการก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทางเพศต่อเด็กนั้น มีหลากหลายแบบ รวมทั้งมีรายละเอียดของพฤติกรรมที่ค่อนข้างเป็นขั้นเป็นตอน และมีลักษณะคล้ายคลึงกันในแต่ละคดี อาจเรียกรวมของการล่อลวงนี้ว่า “Cycle of Abuse” แต่ทั้งนี้ในบางกรณี อาจจะมีรูปแบบวิธีการที่แตกต่างออกไป เนื่องจากสภาพปัญหาและพฤติกรรมในการก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการละเมิดทางเพศต่อเด็ก มีวิวัฒนาการและพัฒนาการของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นตัวแปรในการก่ออาชญากรรมดังกล่าว

วิธีการล่อลวงเด็กให้เกิดความเชื่อใจหรือที่เรียกว่าการ “Grooming” นั้น เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญมาก โดยเป็นการเตรียมเด็กเพื่อกระทำละเมิดทางเพศในอนาคต ซึ่งเป็นกระบวนการที่กระทำอย่างต่อเนื่อง โดยที่ผู้กระทำความผิดจะทำตัวเป็นเพื่อนกับเด็กเพื่อให้เกิดความเชื่อใจ และเกิดสถานะที่จะทำให้เด็กยินยอมที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดในทางเพศ (Sexual Contact) โดยที่เด็กจะไม่บอกให้คนอื่นรู้ถึงความสัมพันธ์ดังกล่าว การที่จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไว้วางใจนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 5 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ระยะสร้างความสัมพันธ์แบบเพื่อน ระยะที่ 2 ระยะสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด ระยะที่ 3 ระยะเสี่ยง ระยะที่ 4 ระยะกันเด็กให้ออกจากผู้อื่น และ ระยะที่ 5 ระยะเข้าสู่ทางเพศ

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยพบว่า การล่อลวงทางเพศอาจเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ โดยอาศัยความไว้วางใจของบุคคลต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ ซึ่งสามารถแบ่งการล่อลวงออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) Personal grooming กระบวนการล่อลวงเด็กจะเริ่มด้วยการคบหาเป็นเพื่อนกับเด็ก หรือคอยช่วยเหลือเด็กในฐานะเพื่อน

(2) Familial grooming พวกที่ล่อลวงเด็กอาจจะเข้าถึงตัวเด็ก โดยใช้วิธีสร้างความสัมพันธ์อันดีกับพ่อแม่ หรือผู้ดูแลของเด็ก ในกรณีนี้พ่อแม่หรือผู้ดูแลจะตกเป็นเหยื่อและถูกปฏิบัติหรือถูกควบคุม เช่นเดียวกับเด็ก

(3) Institutional grooming วิธีการเข้าถึงตัวเด็กโดยการเลือกทำอาชีพหรือเป็นอาสาสมัครที่ทำงานเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับเด็ก

1.3 การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีและจัดการปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็ก

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า การล่อลวงเด็กและเยาวชนโดยอาศัยอินเทอร์เน็ตหรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือเป็นรูปแบบหนึ่งของอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งยากต่อการสืบหาตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากการกระทำความผิดมักจะไม่ทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานมากนัก อีกทั้งอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต แนวโน้มคดีอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตจึงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีคดีเกิดขึ้นทุกวันผสมผสานกันไปหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอนาจารล่อลวงเด็ก การล่อลวงอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตอย่างสัมฤทธิ์ผลจำเป็นต้องใช้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานด้านการช่วยเหลือทางสังคมและมนุษยธรรม อาทิเช่น ตำรวจ อัยการ ศาล กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมการปกครอง

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นต้น หรือหน่วยงานภาคเอกชนที่อาสาเข้ามาให้การช่วยเหลือ ซึ่งจะต้องเข้ามาช่วยกันในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ต้องมีการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ หรือให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ถึงการเอาจริงในการบังคับใช้กฎหมาย อันเป็นผลทางจิตวิทยาที่อาชญากร เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กในสถานศึกษาทุกระดับ

2. มาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า มาตรการในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทยนั้น มีหลากหลายประเด็นที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว รวมทั้งนำไปปรับปรุงขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติในอนาคตต่อไปได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 มาตรการทางกฎหมาย

ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กของประเทศไทยในปัจจุบันนั้น มีกฎหมายหลัก คือ ประมวลกฎหมายอาญา ที่ระบุถึงฐานความผิดเกี่ยวกับการละเมิดทางเพศเด็ก และการใช้ประโยชน์จากเด็กอยู่หลายมาตรา อาทิเช่น มาตรา 277 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม รวมทั้ง มาตรา 279 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำอนาจารเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงกฎหมายในการบัญญัติคำว่า “สื่อลามกอนาจารเด็ก” โดยได้ให้ความหมายที่ครอบคลุมกับสื่อลามกในรูปแบบประเภทต่าง ๆ และได้ให้นิยามถึงวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์หรือในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถแสดงผลได้ ทำให้การดำเนินการทางกฎหมายมีความทันสมัยและครอบคลุมมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำนโยบายและกฎหมายของสหรัฐอเมริกามาประยุกต์ใช้ได้ อาทิเช่น การลงทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศออนไลน์ (Internet Registries of Sex Offenders) การจำกัดถิ่นที่อยู่ของผู้กระทำความผิดทางเพศ (Sex Offender Residence Restrictions) หรือแม้กระทั่งการติดตามผู้กระทำความผิดทางเพศผ่านระบบติดตามตัว GPS

2.2 มาตรการในการบังคับใช้กฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมการละเมิดทางเพศต่อเด็กบนระบบอินเทอร์เน็ตนั้น มีหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเป็นหลัก คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยทั้งสองหน่วยงานมีการจัดตั้งคณะทำงานขึ้นมาโดยเฉพาะ ที่ผ่านมาสื่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดตั้งคณะทำงานปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต สำหรับกรมสอบสวนคดีพิเศษได้มอบหมายให้ สำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้ทั้งสองหน่วยงานต่างทำงานร่วมกันในหลายคดี แต่ในบางกรณีที่เป็นการประสานงานโดยตรงของหน่วยงานระหว่างประเทศไปยังหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติเองก็ดี อาจจะมีการแยกกันทำงานตามข้อมูลที่ได้รับของแต่ละหน่วยงาน สำหรับหน่วยงานอื่นที่มามีส่วนเกี่ยวข้องในการบังคับใช้

กฎหมายนี้ มีอาทิเช่น กองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งล้วนเป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่สนับสนุนในเรื่องของการแสวงหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ของพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และการดูแลเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อจากการละเมิดทางเพศ

2.3 มาตรการต่อผู้กระทำผิด

ในปัจจุบันการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดีอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กนั้น เป็นการดำเนินการตามข้อกฎหมายซึ่งส่งผลต่อตัวผู้กระทำความผิดอยู่เพียงระดับหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะมีการปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยและมีบทเพิ่มโทษการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นกับเด็ก แล้วก็ตาม แต่ด้วยข้อจำกัดในหลายประการทำให้ในหลายคดีผู้กระทำความผิดไม่ได้ถูกตั้งข้อหาหรือถูกลงโทษให้สมกับความผิดที่ตนได้กระทำ อีกทั้งการเอาความผิดที่มีโทษสถานหนักในข้อหากระทำอนาจารเด็กหรือข่มขืนกระทำชำเรานั้น ยังมีปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานอีกเช่นกัน เนื่องจากคดีโดยส่วนใหญ่ที่เกิดบนระบบอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ มักจะเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นไปสักระยะหนึ่งแล้ว ทำให้พยานหลักฐานในที่เกิดเหตุที่จะนำมาใช้ยืนยันการกระทำความผิดตามฐานความผิดที่เป็นข้อหาหนัก ยากต่อการเก็บรวบรวม จึงคงเหลือเพียงร่องรอยพยานหลักฐานบนระบบคอมพิวเตอร์เป็นส่วนมาก ทำให้โอกาสที่จะตั้งข้อหาหรือเอาความผิดในโทษสถานหนักมีน้อยลงไปอีก ซึ่งหากมีการปรับปรุงทางข้อกฎหมายจะทำให้การบังคับใช้มาตรการต่อผู้กระทำความผิดสามารถดำเนินการได้ดีมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีกระบวนการในการปรับปรุงพฤติกรรม การดำเนินชีวิตประจำวันให้อยู่ห่างไกลกับการละเมิดต่อเด็กต่อไปในอนาคตได้

2.4 มาตรการต่อเหยื่อ

สำหรับมาตรการต่อเหยื่อสามารถแบ่งได้เป็นสองประเด็นดังนี้ 1) ประเด็นในการป้องกันไม่ให้เด็กตกเป็นเหยื่อ โดยจะต้องเป็นการณรงค์และให้ความรู้ต่อเด็กในครอบครัวและสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง รวมทั้งตัวเด็กเอง ตระหนักถึงภัยที่อยู่รอบตัว ซึ่งเด็กอาจสามารถถูกละเมิดได้ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันความรู้ในเรื่องของการละเมิดเด็กในประเด็นต่าง ๆ ยังไม่ได้ถูกเผยแพร่หรือรับรู้รับทราบเท่าที่ควร ทั้งในสถานศึกษาเองก็ดีหรือในครอบครัวของเด็กเองก็ดี 2) ประเด็นในเรื่องของการดูแลเมื่อเด็กตกเป็นเหยื่อในการก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็ก โดยในปัจจุบันหน่วยงานที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลในส่วนของภาครัฐ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวเองยังต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ในการดูแลเด็กที่ตกเป็นเหยื่อในคดีที่เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ นอกจากนั้นจะเป็นหน่วยงานภาคเอกชนหรือเอ็นจีโอที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่ตกเป็นเหยื่อซึ่งหน่วยงานเหล่านี้มักได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศ และมีองค์ความรู้เฉพาะทางในเรื่องของการดูแลเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ ดังนั้นองค์กรภาคเอกชนเหล่านี้จึงมีความเชี่ยวชาญและมีความพร้อมทั้งในด้านองค์ความรู้ บุคลากร และสถานที่ มากกว่าหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนดังกล่าว ควรทำงานร่วมกันโดยเป็นลักษณะของการส่งเสริมกันและกัน ไม่ก่อให้เกิด

ภาพของการทำงานที่ต่างคนต่างทำ แต่ด้วยระเบียบและข้อบังคับของราชการบางประการ ทำให้การปฏิบัติงานร่วมกันอาจเกิดปัญหาติดขัดได้ ซึ่งในประเด็นนี้ควรเป็นประเด็นที่จะต้องนำไปแก้ไขในอนาคตทั้งในเชิงของระดับปฏิบัติการและระดับนโยบาย

2.5 มาตรการต่อสภาพแวดล้อมและสังคม

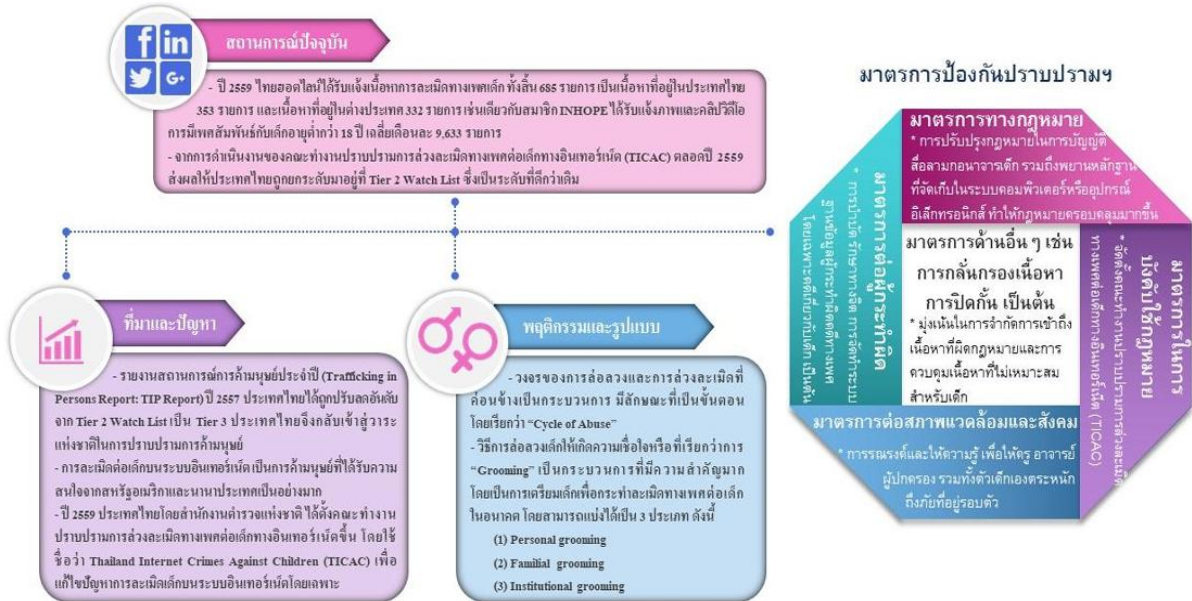
ด้วยสภาพแวดล้อมและสังคมของประเทศไทยในปัจจุบันการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางที่ประชาชนใช้งานกันมากที่สุด ทำให้การกระทำผิดผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นการก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ จากการรวบรวมข้อมูลและการวิจัย พบว่า สภาพแวดล้อมของสื่อสังคมออนไลน์ที่ตัวเด็กเข้าไปใช้งาน มีผลอย่างยิ่งต่อการตกเป็นเหยื่อในการถูกละเมิดของเด็ก ดังนั้นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดในเรื่องนี้ จึงต้องมีการควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ที่ดำเนินการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จึงจะสามารถป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กได้ รวมทั้งการให้ความร่วมมือในการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ให้บริการในระบบอินเทอร์เน็ต ก็มีสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามการกระทำผิดในอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

2.6 มาตรการด้านอื่น ๆ

ในการควบคุมสื่อลามกเด็กบนระบบอินเทอร์เน็ตนั้นจะต้องอาศัยมาตรการทางกฎหมายโดยมาตรการทางกฎหมายจะเน้นการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ในขณะที่มาตรการทางเทคนิคอื่น ๆ จะมุ่งเน้นในการจำกัดการเข้าถึงเนื้อหาที่ผิดกฎหมายและการควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กเป็นหลัก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาตรการทางเทคนิคมาปรับใช้ควบคู่กับมาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้การคุ้มครองเด็กเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ดังนั้นมาตรการทางเทคนิคอื่น ๆ จึงเป็นทางเลือกอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาลามกเด็กบนระบบอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งมาตรการทางเทคนิคอื่น ๆ มีหลากหลายมาตรการ อาทิเช่น การกั้นกรองเนื้อหา การปิดกั้น การเฝ้าระวัง เป็นต้น

ที่มา สภาพปัญหา สู่การเสนอมาตรการป้องกันปราบปราม

อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย

ภาพที่ 2 ที่มา สภาพปัญหา สู่ข้อเสนอมาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทย

ที่มา: ผู้วิจัย, 2567

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากผลการศึกษาวิจัย สามารถอภิปรายผลการศึกษาวิจัยในประเด็นมาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กในประเทศไทยที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ประเด็นมาตรการทางกฎหมาย

ในประเด็นมาตรการทางกฎหมาย จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลการกระทำผิดที่มีความผิดที่มีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องในอนาคตและนำมาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงข้อกฎหมายให้ทันสมัยต่ออาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ยังมีประเด็นในเรื่องของการดูแลเมื่อเด็กตกเป็นเหยื่อในการก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็ก ซึ่งยังมีปัญหาในระเบียบและข้อบังคับของทางราชการบางประการทำให้การปฏิบัติงานร่วมกัน อาจจะทำให้เกิดปัญหาติดขัดได้ จึงเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนของระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ นอกเหนือจากข้อกฎหมาย

2. ประเด็นมาตรการในการบังคับใช้กฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมายในระดับพื้นที่ยังมีปัญหาในคดีเกี่ยวกับการละเมิดทางเพศต่อเด็กบนระบบอินเทอร์เน็ต เนื่องจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในระดับพื้นที่ ยังขาดองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญในการดำเนินการทางคดี การตั้งข้อหา รวมถึงไปถึงการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน การดำเนินการสืบสวน

สอบสวนในชั้นตำรวจ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายในระดับพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ยังคงมีปัญหาในหลายประการ

3. ประเด็นมาตรการต่อผู้กระทำผิด

มาตรการที่จะดำเนินการต่อผู้กระทำผิด จะเป็นทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดทางเพศต่อเด็กและการสร้างความกลัวต่อการกระทำความผิดของผู้ต้องหาอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ยังมีวิธีการอื่น ๆ อาทิเช่น การบำบัด รักษาทางจิต ซึ่งเป็นวิธีการที่มีการนำมาใช้กับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นการบำบัดรักษา ที่ทำให้ผู้กระทำผิดจริงเสียใจจนเสียใจของตนเอง การจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้กระทำผิดคดีทางเพศโดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับเด็ก โดยจัดทำอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งระบบฐานข้อมูล การออกกฎหมายรองรับ และการทำงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะรวมไปถึงการนำระบบไปเป็นเครื่องมือการแจ้งเตือนต่อประชาชนต่อไป

4. ประเด็นมาตรการต่อสภาพแวดล้อมและสังคม

มาตรการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการป้องกันไม่ให้เกิดตกเป็นเหยื่อได้นั้น คือการรณรงค์ และให้ความรู้ต่อเด็ก ครอบครัว และสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง รวมทั้งตัวเด็กเองตระหนักถึงภัยที่อยู่รอบตัว ซึ่งเด็กอาจสามารถถูกละเมิดได้ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันความรู้ในเรื่องของการละเมิดเด็กในประเด็นต่าง ๆ ยังไม่ได้ถูกเผยแพร่หรือรับรู้รับทราบเท่าที่ควร ทั้งในสถานศึกษาเองก็ดี หรือในครอบครัวของเด็กเองก็ดี

5. มาตรการด้านอื่น ๆ

มาตรการทางเทคนิคเป็นมาตรการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดการเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์สื่อลามกเด็ก ซึ่งหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต้องร่วมกันพัฒนาเครื่องมือสำหรับการกลั่นกรองเนื้อหา การปิดกั้น การเฝ้าระวัง สื่อที่มีลักษณะล่อลวงละเมิดทางเพศ และล่อลวงเด็กไปใช้ประโยชน์ โดยอาจจะนำเครื่องมือของต่างประเทศที่ใช้งานอยู่และมีประสิทธิภาพดีมาประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

ควรมีการให้ความรู้และการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้มีความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการในการดำเนินคดีอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็ก รวมทั้งควรมีการจัดตั้งคณะทำงานหรือชุดปฏิบัติการในระดับพื้นที่ สำหรับคดีอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กโดยตรง เพื่อให้มีการประสานงานในการจัดการคดีที่ดีขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากสภาพปัญหาและข้อมูลจากงานวิจัยที่พบว่า การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง ยังไม่เชี่ยวชาญในคดีเกี่ยวกับการละเมิดทางเพศต่อเด็กและไม่ครอบคลุมไปในระดับพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในหลายกรณียังต้องรอการปฏิบัติของคณะทำงานปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กและเยาวชนไทย (TICAC) ซึ่งอาจจะไม่ทันท่วงที

2. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อดำเนินการกำหนดนโยบาย และการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกัน เนื่องจากการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็กนี้ มีผลต่อการจัดอันดับรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา (Trafficking in Persons Report: TIP Report) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อนโยบายด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการประสานงานข้อมูลทางคดี และการดำเนินคดีในทุกระดับชั้นจนถึงการดูแลเหยื่ออย่างมีระบบ ครอบคลุมทั้งประเทศ

เอกสารอ้างอิง (References)

- แคทราย จันทราภา. (2558). *มาตรการทางกฎหมายของอาเซียนในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- จินตนันท์ ชญาตร์ ศุภมิตร. (2561). *ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กและการค้ามนุษย์ที่เกิดจากสื่อลามกอนาจารเด็ก อันส่งผลต่อการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- นรินทร์ เพชรทอง และเสกสัน เครือคำ. (2561). สถานการณ์และรูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อมีเพศสัมพันธ์กับเด็กในกัมพูชา ไทย และลาวและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 58(4), 129-146.
- ปฐมา นิรมร. (2558). *การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์: กรณีศึกษาเปรียบเทียบไทยและสหรัฐอเมริกา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499, เล่ม 73 ตอนที่ 95 (2499).
- พรชัย ชันตรี, กฤษณพงศ์ พุตระกูล และจอมเดช ตรีเมฆ. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการงานวิจัยและนโยบายประยุกต์*. สำนักพิมพ์รังสิต.
- มาตาลักษณ์ เสรมะธาตุ. (2562). *หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. (2559). *Timeline หลังไทยถูกจัดอันดับ Tier 3 (ปี 2557-2559)*. <https://www.tcijthai.com/news/2016/18/watch/6417>.
- สมชาย จำปาทอง. (2558). ปัจจัยที่มีผลการกระทำเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี: ศึกษาในแนวทางทฤษฎีความผูกพันทางสังคม ทฤษฎีการควบคุมตนเองและทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 26(2), 8.
- สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, กองแผนงานอาชญากรรม. (2554). *คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 513/2554 เรื่อง โครงการตำรวจชุมชน ลง 23 สิงหาคม 2554*. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, กองแผนงานอาชญากรรม. (2555). *แผนปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2555*. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

- สุพิศาล ภัคตินฤนาท. (2556). *4 Dimensions การบริหารงานสืบสวน*. บริษัท กรีนแอปเปิ้ล กราฟฟิกปรินต์ติ้ง จำกัด.
- สุภัทรา ปกาสิทธิ์ วโรตม์สิกขิตต์. (2559). *โครงการศึกษามาตรการที่มีประสิทธิภาพในการจัดระเบียบสังคม: ศึกษากรณีปัญหาเด็กแว้น*. สำนักงานกิจการยุติธรรม.
- องค์การสหประชาชาติ. (2533). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก*. <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/crct.pdf>.
- อริยพร โพธิโส. (2561). ความผิดเกี่ยวกับการอนาจารเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา. *จุลนิติ*, 155-163.
- เอ็คแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล. (2560). *ความเข้าใจร่วมกันว่าด้วยการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กออนไลน์*. เอ็คแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.
- Bayley, D. H. (2002). Law enforcement and the rule of law: Is there a trade off. *Criminology and Public Policy*, 2(1), 133-154.
- Changwon, P., & Monica, D. B. (2011). *Good policing: Instruments, models and practices*. Asia-Europe Foundation.
- Clark, R., & Hough, M. (1984). *Crime and police effectiveness*. Home Office Research Unit.
- Domjan, M. (1996). *The principles of learning and behavior*. Thomson/Wadsworth.
- KAFAAK [@KAFAAK]. (2560). *การแถลงข่าวความร่วมมือในการต่อต้านการละเมิดทางเพศเด็กออนไลน์ ระหว่าง Thai Hotline, Google และ TICAC*. <http://www.kafaak.com/2017/02/06/pr-partnership-between-thai-hotline-google-and-ticac/>.
- Kelling, G., Pate, A., Dieckman, D., & Brown, C. (1974). *The Kansas City preventive patrol experiment: Technical report*. Police Foundation.
- Lovell, R. B. (1980). *Adult learning*. John Wiley & Sons.
- Marsh, L., Melville, G., Morgan, K., Norris, G., & Cochrane, J. (2011). *Crime and criminal justice*. Routledge.
- Organization for Security and Co-operation in Europe. (2008). *Implementation of police related programmes: Lessons learned in South-Eastern Europe* (SPMU Publication Series Vol. 7). OSCE.
- Pate, T., Ferrar, A., Browsers, R. A., & Loreace, J. (1976). *Police response time: Its determinants and directs*. Police Foundation.
- US Department of Justice. (2000). *Excellence in problem-oriented policing: The 2000 Herman Goldstein Award winners*. National Institute of Justice. <http://www.ncjrs.org/pdffiles1/nij/185279.pdf>.
- Wolfzorn, M., Heckert, A., & Heckert, D. M. (2006). Positive deviance and social bond theory. *Free Inquiry in Creative Sociology*, 34(2), 107-121.

World Health Organization. (2020). *Global status report on preventing violence against children 2020*. <https://www.who.int/teams/social-determinants-of-health/violence-prevention/global-status-report-on-violence-against-children-2020>.

Zimring, F., & Hawkins, G. (1973). *Deterrence*. University of Chicago Press.

RPCA-JCSS

ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง

สุฤทธิ หลวงวงศ์¹ และกฤษณพงศ์ พุตระกูล²

วันได้รับบทความ: 20 มิถุนายน 2567 วันแก้ไข: 16 กรกฎาคม 2567 วันยอมรับเผยแพร่: 17 กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการบังคับใช้กฎหมายจราจร เพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน กรณีศึกษาเขตพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรค ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง คือ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายและบทลงโทษกฎหมายจราจร การบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน นโยบายภาครัฐ และงบประมาณ ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ควรกำหนดให้การแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนกฎหมายจราจรเป็นนโยบายแห่งชาติ มีการปรับบทลงโทษและอัตราโทษของกฎหมายจราจรให้สูงขึ้น มีกลไกในการตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายจราจรของผู้ขับขี่ ใช้เทคโนโลยีกล้องต่าง ๆ ตัดปัญหาเรื่องการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ และให้ความรู้เรื่องกฎหมายจราจรกับประชาชนตั้งแต่เด็ก สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัย ควรให้สิทธิอำนาจการบังคับใช้กฎหมายจราจรโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร มีนโยบายที่ชัดเจน และส่งเสริมความรู้และเทคโนโลยีในงาน

คำสำคัญ: การบังคับใช้กฎหมายจราจร, อุบัติเหตุทางถนน, สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม คณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บทความ)

² ประธานกรรมการคณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Problems and Obstacles in the Enforcement of Traffic Laws to Reduce Accidents: A Case Study of Areas Under the Responsibility of Thung Song Hong Police Station

Surit Luangwong¹ & Krisanaphong Poothakool²

Received Date: June 20, 2024 Revised Date: July 16, 2024 Accepted Date: July 17, 2024

Abstract

The objective of this study was to investigate the problems, obstacles, and guidelines for improving the efficiency of traffic police officers at Thung Song Hong Police Station. The goal was to develop recommendations for enhancing the enforcement of traffic laws to reduce road accidents. The results showed that the problems and obstacles faced by traffic police officers at Thung Song Hong Police Station included issues related to traffic laws and penalties, lack of integration with other relevant organizations, the behavior of road users, government policies, and budget constraints. To enhance the efficiency of traffic police officers, addressing traffic law violations should be considered a national policy. Penalties and penalty rates should be increased, and there should be a robust monitoring mechanism to detect traffic law violations. It is recommended that police officers use cameras instead of relying on their discretion. Additionally, children should be educated about traffic laws from a young age. This study suggests that the authority to enforce traffic laws should be clearly vested in traffic police officers. The policy should be clear, and the promotion of knowledge and the use of technology should be emphasized.

Keywords: Enforcement of traffic laws, Road accidents, Thung Song Hong Police Station

¹ Master of Arts in Criminology and Justice Administration, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University (Corresponding author)

² Chairman, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University.

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันสภาพสังคมและการคมนาคมต่างๆภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง มีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองอย่างชัดเจน สืบเนื่องจากการมีประชาชนและการสร้างที่อยู่อาศัยที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการจัดตั้งสถานประกอบการเอกชน หน่วยงานราชการขนาดใหญ่ อาทิ ศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ กระทรวงยุติธรรม และอื่น ๆ ทั้งยังมีการก่อสร้างแนวรถไฟฟ้าสายสีชมพูผ่านเขตพื้นที่รับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องบริเวณถนนแจ้งวัฒนะ อันส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับประชาชนผู้ใช้เส้นทาง เป็นเหตุให้เกิดปัญหาสภาพการจราจรติดขัดและเกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อยครั้ง

ทั้งนี้ตำรวจจราจรมีบทบาทสำคัญในการเข้าอำนวยความสะดวกด้านการจราจรและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับประชาชน เช่น โบกจรตามจุดทางร่วมทางแยก จุดกัลป์รถ รวมทั้งควบคุมสัญญาณไฟตามตู้ควบคุมสัญญาณไฟต่าง ๆ โดยเฉพาะ ตู้ควบคุมสัญญาณไฟ แยกหลักสี่ และแยกบางเขน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ รวมถึงให้ความช่วยเหลือประชาชนขณะรถเสีย ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสภาพการจราจรติดขัด

ตารางที่ 1 แสดงรายงานผลการจับกุมคดีจราจรของสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องประจำปี 2567

มาตรการ	จำนวนยานพาหนะถูกเรียกตรวจ						รวมทั้งหมด
	ม.ค.67	ก.พ.67	มี.ค.67	เม.ย.67	พ.ค.67	มิ.ย.67	
1. ความเร็วเกินกำหนด	-	0	0	0	0	0	0
2. ขับรถย้อนศร	-	10	13	4	0	6	33
3. ฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจร	-	13	13	15	0	0	41
4. ไม่มีใบขับขี่	-	18	44	31	3	9	105
5. ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย	-	2	10	15	0	0	27
6. แสงในที่คับขัน	-	0	0	0	0	0	0
7. เมาสุรา	-	1	4	0	0	0	5
8. ไม่สวมหมวกนิรภัย	-	77	88	104	4	13	286
9. มอเตอร์ไซค์ไม่ปลอดภัย	-	0	0	0	0	0	0
10. ใช้โทรศัพท์ขณะขับรถ	-	0	0	2	0	0	2
11. จอดรถในเขตห้ามจอด	-	15	101	86	0	227	429
12. จอดรถกีดขวางการจราจร	-	29	25	18	0	20	92
13. วิ่งรถบรรทุกเวลาห้าม	-	37	76	22	3	16	154
14. ฝ่าฝืนเครื่องหมายจราจร	-	0	0	9	0	1	10
รวมการออกใบสั่งจราจร	0	202	374	306	10	291	1,174
จำนวนผู้ถูกกล่าวหา (แอปซบตี)	-	53					53

ที่มา: รายงานผลการจับกุมคดีจราจรของสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องประจำปี, 2567

เนื่องจากในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง มีทั้งที่อยู่อาศัยและชุมชน รวมถึงหน่วยงานราชการอื่น ทำให้มีประชาชนทั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งประชาชนที่พักอาศัยอยู่นอกพื้นที่ แต่มาใช้เส้นทางในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจ ทำให้มีปริมาณการใช้รถจำนวนมาก โดยประชาชนบางส่วนที่ขับขี่ในท้องถนน ขาดจิตสำนึกในการใช้รถใช้ถนน โดยไม่ได้มีการเคารพกฎจราจร จนเกิดปัญหาสภาพการจราจรติดขัด นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุจราจรขึ้น (รายงานผลการจับกุมคดีจราจรของสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องประจำปี, 2567) ดังนั้น การศึกษาแนวทางการบังคับใช้กฎหมาย จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการลดอุบัติเหตุทางถนนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง

สำหรับด้านการบังคับใช้กฎหมาย จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าพนักงานจราจรสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจร รวมทั้งศึกษาถึงการปรับปรุง ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจราจรที่จะต้องมีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการจราจร แก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและเป็นประโยชน์ต่อตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรเอง

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ในการบังคับใช้กฎหมายจราจร เพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน กรณีศึกษาเขตพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน กรณีศึกษาเขตพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง

นิยามศัพท์ (Definition)

1. ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่ขับขี่ยานพาหนะเข้ามาในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง หรือที่ติดต่อราชการกับเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง
2. เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร หมายถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งได้รับมอบหมายภารกิจความรับผิดชอบในการควบคุม อำนวยการจัดการจราจร และบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจราจร ทำหน้าที่ควบคุมการจราจรในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง
3. การจราจร หมายถึง การเดินทางหรือการขนส่งของผู้คน เฉพาะการเดินทางโดยทางบก รวมทั้งผู้ขับขี่ งานด้านการพัฒนาทรัพยากรด้านการบริหารจราจร งานอำนวยความสะดวกด้านการจราจร งานบริการประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาจราจร และงานด้านการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุจราจรอีกด้วย

4. ด้านการบังคับใช้กฎหมายจราจร หมายถึง การควบคุมตรวจจับเมื่อกระทำผิดโดยการเขียนใบสั่งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรเมื่อประชาชนในกลุ่มตัวอย่างกระทำผิดกฎหมายจราจร รวมถึงการตั้งจุดตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ และทำการจับกุมตัวผู้ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี

5. กฎหมายจราจร หมายถึง พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าว รวมทั้งกฎกระทรวง ข้อกำหนด ข้อบังคับ และประกาศของเจ้าพนักงานซึ่งออกโดยพระราชบัญญัติดังกล่าว

6. การพัฒนาความรู้ หมายถึง การฝึกอบรมให้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานด้านงานจราจรให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร ซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงานภายใต้สังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร

1) กระบวนการจับกุมของเจ้าพนักงาน การดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายจราจร เริ่มต่อเมื่อเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ พบว่า ผู้ขับขี่ผู้ใดหรือบุคคลในรถฝ่าฝืนหรือรื้อมีสภาพไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด สามารถสั่งให้ผู้ขับขี่หยุดรถและดำเนินการได้ 2 แบบ คือ ว่ากล่าวตักเตือน หรือออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ไปยังสถานีตำรวจ หรือที่ทำการของเจ้าพนักงานจราจร เพื่อชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบ การดำเนินการดังกล่าวสามารถดำเนินการต่อผู้กระทำผิดจราจรได้ทุกความผิด โดยโทษนั้นต้องเป็นโทษปรับสถานเดียวหรือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนและมีโทษปรับ ยกเว้นความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดฐานขับซิ่งรถภายใต้การเสพของยาเสพติด การขับรถในขณะหย่อนความสามารถเมาสุรา การขับแข่งรถในทาง เป็นต้น ซึ่งกฎหมายห้ามมิให้ว่ากล่าวตักเตือนหรือเปรียบเทียบปรับ ต้องนำตัวส่งพนักงานสอบสวนเพื่อสอบสวนส่งฟ้องศาลตามเขตอำนาจต่อไป

2) กระบวนการออกใบสั่ง เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานจราจร ไม่ว่าจะพบด้วยตนเองหรือโดยการใช้เครื่องอุปกรณ์ หรือโดยวิธีการอื่นใดว่า ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับรถหรือการใช้ทางที่เป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนและมีโทษปรับ เจ้าพนักงานจราจรจะว่ากล่าวตักเตือนหรือออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ผู้นั้นชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบก็ได้

3) กระบวนการตรวจยึดใบขับขี่ ในกรณีที่เจ้าพนักงานจราจรได้ว่ากล่าวตักเตือนหรือออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ผู้ใดตามมาตรา 140 แล้ว หากเจ้าพนักงานจราจรเห็นว่าผู้ขับขี่ผู้นั้นอยู่ในสภาพที่หากให้ขับรถต่อไปอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น ให้เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจยึดใบอนุญาตขับขี่ของผู้ขับขี่ดังกล่าว หรือบันทึกการยึดใบอนุญาตขับขี่ด้วยวิธีการทางข้อมูล

อิเล็กทรอนิกส์ หรือระงับการใช้รถเป็นการชั่วคราวเพื่อมิให้ผู้ขับขี่นั้นขับรถ และให้เจ้าพนักงานจราจรคืนใบอนุญาตขับขี่ หรือยกเลิกการบันทึกการยึดใบอนุญาตขับขี่ด้วยวิธีการทางข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือยอมให้ผู้ขับขี่ขับรถได้เมื่อผู้ขับขี่นั้นอยู่ในสภาพที่สามารถขับรถต่อไปได้หรือเมื่อเจ้าพนักงานจราจรแน่ใจว่าผู้ขับขี่จะไม่ขับรถในขณะที่อยู่ในสภาพดังกล่าว

4) กระบวนการเปรียบเทียบปรับ เมื่อมีการกระทำผิดและเจ้าพนักงานได้ออกใบสั่งแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องมารายงานตัว เพื่อให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเปรียบเทียบปรับ สำหรับอธิบดีกรมการขนส่งทางบกหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายนั้นมียอำนาจเปรียบเทียบปรับผู้ที่กระทำผิดในคดีความผิดต่อพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกฯ และพระราชบัญญัติรถยนต์ฯ ที่มีโทษปรับสถานเดียว และผู้ต้องหายอมให้เปรียบเทียบ (พระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ มาตรา 163 และพระราชบัญญัติ รถยนต์มาตรา 67 ทวิ) ในทางปฏิบัติ อธิบดีกรมการขนส่งทางบกได้มอบอำนาจให้การเปรียบเทียบปรับบรรดาความผิดต่อพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกฯ และพระราชบัญญัติรถยนต์ฯ ที่มีโทษปรับสถานเดียวให้แก่พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับแทนได้

5) กระบวนการตัดแต้มใบขับขี่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เปิดเกณฑ์การ "ตัดแต้มใบขับขี่" เป็นระบบคะแนนความประพฤติในการขับขี่ เพื่อเสริมสร้างวินัยจราจร เป้าหมายเพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งจะเริ่มบังคับใช้ในวันที่ 9 ม.ค. 2566 โดยกำหนดให้ผู้มีใบอนุญาตขับขี่ทุกคนมีคะแนนความประพฤติ 12 คะแนน ไม่ว่าผู้ขับขี่นั้นจะได้รับใบอนุญาตขับขี่ที่ชนิดใดก็ตาม หากทำผิดตามกฎหมายจราจรในข้อหาที่ระบุไว้จะถูกตัดคะแนนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด โดยแบ่งเป็นการหักคะแนนแบบ "ตัดคะแนนทันทีที่กระทำผิด" และ "ตัดคะแนนเมื่อไม่ชำระค่าปรับตามใบสั่ง"

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร

ปัจจุบัน ได้มี พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ประกาศ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 สำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 นี้ เป็นกฎหมายกลางในการพิจารณาและกำหนดมาตรการสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง โดยเรียกมาตรการใหม่นี้ว่า "การปรับเป็นพินัย" ซึ่งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชำระเงินค่าปรับตามที่กำหนด โดยการปรับนี้มีใช้เป็นโทษปรับทางอาญา รวมทั้งไม่มีการจำคุกหรือกักขังแทนการปรับ ตลอดจนไม่มีการบันทึกลงในประวัติอาชญากรรม ทั้งนี้ยังกำหนดให้การนำการปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับกับ พระราชบัญญัติจราจรทางบก เพื่อให้ระบบการ ลงโทษปรับในกฎหมายมีมาตรฐานเดียวกัน

หลักเกณฑ์การพิจารณากำหนดค่าปรับให้เหมาะสมกับสภาพความผิดและกำหนดค่าปรับให้เหมาะสมกับผลกระทบจากการกระทำความผิด โดยให้พิจารณาจากระดับความรุนแรงของผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคม ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิด หรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย ตลอดจนสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด โดยในกรณีผู้กระทำความผิดไม่สามารถหาเงินมาชำระค่าปรับในคราวเดียวสามารถขอผ่อนชำระเป็นรายงวดได้หรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับไม่ว่าผู้ขับขี่นั้นจะร้องขอหรือศาลเห็นเอง ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ถ้าผู้ขับขี่นั้นยินยอม โดยจะไม่มีการกักขังแทนค่าปรับ และในกรณีที่บุคคลใดได้

กระทำความผิดเพราะเหตุแห่งความยากจนขั้นแค้นหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ศาลจะกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใด หรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพินัยเลยก็ได้อันเป็นกลไกทางกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

เนื่องจากการกระทำความผิดที่กำหนดให้ต้องชำระค่าปรับเพียงอย่างเดียว การกำหนดค่าปรับให้สูงสำหรับผู้ที่มีฐานะดี สามารถป้องปรามการกระทำความผิดได้ ในทางกลับกัน มีกลไกในการลดผลกระทบจากการกระทำความผิดสำหรับผู้ที่มีฐานะยากจนเพื่อให้ไม่ต้องเผชิญกับการถูกกักขังแทนค่าปรับ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกิดจากความยากจนขั้นแค้นหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ซึ่งกลไกนี้ในกฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบของประเทศเยอรมนีให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน เนื่องจากในการรับฟังความคิดเห็นมีผู้ห่วงกังวลในเรื่องการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การทำงานให้หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะองค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ต่างก็ตระหนักถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการหรือวิธีการทำงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กลยุทธ์ในการสร้างความสำเร็จในการทำงาน หรือเทคนิคการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ตลอดจนการทำงานอย่างไรให้มีความสุข นั้นแสดงว่าองค์กรทั้งหลายต่างก็มีความเห็นตรงกันว่าองค์กรจะมีความเจริญก้าวหน้าหรือพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งอยู่ที่ ผู้ปฏิบัติงานมีคุณภาพ และสามารถทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานจึงเป็นผู้ที่ฉลาดในการเรียนรู้ รู้ว่าการทำงานอย่างไรจึงจะบรรลุผลสำเร็จในเวลาอันรวดเร็วและมีความผิดพลาดน้อย นั่นก็คือการลงทุนน้อย แต่ได้ผลตอบแทนมากกว่าในเชิงเศรษฐศาสตร์อาจเน้นความคุ้มค่าหรือความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานด้วย

1) การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน คือ การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ความสามารถ และทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้นเจริญขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งจะทำให้ตนเองผู้อื่นและองค์กรเกิดความสุขในที่สุด โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรหรือการพัฒนาสังคม ประโยชน์ของการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน มีดังนี้

(1) ช่วยทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการหรือวิธีการทำงานใหม่ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(2) ช่วยเพิ่มกลยุทธ์ในการสร้างความสำเร็จในการทำงานและช่วยลดความซ้ำซ้อนของงาน

(3) ช่วยทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วยวิธีการที่รวดเร็ว

(4) ช่วยทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า หรือพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

(5) ทำให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ ลดความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาทรัพยากร และกำลังคน

(6) องค์กรมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ เทคนิค วิธีการ ด้วยวิธีการทำงานที่เหมาะสม ลดปัญหาอุปสรรคและมีความสุขในการทำงาน

(7) ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง เมื่อพัฒนาตนเองแล้วจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนานั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานและองค์กรต่อไป

2) ประสิทธิภาพ เป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงาน โดยประสิทธิภาพอาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลา ในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด ไม่มีการสูญเปล่าเกินความจำเป็น รวมถึงมีการใช้กลยุทธ์ หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม สามารถนำไปสู่การบังเกิดผลได้เร็วและมีคุณภาพ ประเภทของประสิทธิภาพ มี 2 ระดับคือ

(1) ประสิทธิภาพของบุคคล หมายถึง การทำงานเสร็จโดยสูญเสียเวลาและพลังงานน้อยที่สุด ค่านิยมการทำงานที่ยึดกับสังคม เป็นการทำงานได้เร็วและได้งานดี บุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน คือบุคคลที่ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ใช้กลวิธีหรือเทคนิคการทำงานที่จะสร้างผลงานได้มาก เป็นผลงานที่มีคุณภาพ เป็นที่น่าพอใจ โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย พลังงานและเวลาน้อย เป็นบุคคลที่มีความสุขและพอใจในการทำงาน เป็นบุคคลที่มีความพอใจจะเพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผลงาน คิดค้น ดัดแปลง วิธีการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ

(2) ประสิทธิภาพขององค์กร คือการที่องค์กรสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากร ปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงกำลังคนอย่างคุ้มค่า มีการสูญเปล่าน้อยที่สุด มีลักษณะการดำเนินงานไปสู่ผลตามวัตถุประสงค์ โดยประหยัดทั้งเวลา ทรัพยากร และกำลังคน องค์กรมีความสามารถในการใช้ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เทคนิควิธีการ และเทคโนโลยี ทำให้เกิดวิธีการทำงานที่เหมาะสม มีความราบรื่นในการดำเนินงาน มีปัญหาอุปสรรค และความขัดแย้งน้อยที่สุด บุคลากรมีขวัญกำลังใจดี และมีความสุขในการทำงาน

3) การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน เป็นการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความสามารถ และทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งองค์ประกอบการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กร โดยผู้วิจัยยกตัวอย่างแนวคิดของนักวิชาการมีดังนี้

(1) ปีเตอร์สัน (Perterson) และ โพลแมน (Plowman) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงาน ไว้ดังนี้คือ 1) คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีความสูงคือ ผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์คุ้มค่าและมีความพึงพอใจ 2) ปริมาณ (Quantity) งานที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน 3) เวลา (Time) คือเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้อง เหมาะสมกับหลักการและทันสมัย 4) ค่าใช้จ่าย (Cost) เป็นในการดำเนินการทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงานและวิธีการ คือจะต้องลงทุนน้อยและได้ผลกำไรมากที่สุด

(2) จิตติมา อัครดิพงษ์ (2556) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงานในองค์กรเป็นหัวใจสำคัญในการนำองค์กรไปสู่การบรรลุผลความสำเร็จของการดำเนินงาน องค์กรจะมีผลผลิต

เป็นที่น่าพอใจทั้งในด้านการผลิต การบริการ มีความเจริญก้าวหน้า และสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและบุคลากรองค์กร ซึ่งองค์ประกอบการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานที่สำคัญ มีดังนี้ 1) สิ่งแวดล้อมนอกองค์กร ได้แก่ ตลาดความต้องการของลูกค้า สภาพเศรษฐกิจของสังคมและประเทศ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ สภาพคล่องทางการเงินการธนาคาร กำลังการซื้อของลูกค้า ความเปลี่ยนแปลงของสังคม 2) สิ่งแวดล้อมในองค์กร ได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และปรัชญาขององค์กรที่กำหนดทิศทางการดำเนินงาน วัฒนธรรมองค์กร และการจัดบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมการทำงานของบุคลากร 3) ปัจจัยขององค์กร ได้แก่ สภาพความพร้อมขององค์กรในด้านที่ดิน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เงินทุน เทคโนโลยี และศักยภาพของบุคคล 4) ด้านบุคลากรหรือบุคคล ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร บุคคลต้องมีประสิทธิภาพในการทำงานดังนั้นองค์ประกอบด้านตัวบุคคลที่นำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ได้แก่ ปรัชญาและอุดมการณ์ บุคลิกภาพ ความต้องการ ค่านิยม เป้าประสงค์ของชีวิตและการทำงาน การสำรวจตนเอง ความสามารถในการพิชิตอุปสรรคในการทำงาน และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

4) กระบวนการขององค์กร เป็นองค์ประกอบสำคัญลำดับสองต่อจากองค์ประกอบด้านบุคคล กระบวนการที่สำคัญขององค์กร คือ การดำเนินงานทั้งหมดที่จะทำให้เกิดการผลิต และการบริการที่น่าพอใจ ขอบข่ายของกระบวนการขององค์กรที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ได้แก่ การจัดโครงสร้างงานขององค์กร การวางแผน การจัดองค์กรในด้านบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การควบคุมคุณภาพการทำงาน และการพัฒนาองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ Certo, Samuel C. (2000) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ

(1) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร องค์กรจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างที่เหมาะสม โดยจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยย่อยที่สำคัญ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านนโยบายที่ครอบคลุมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรทั้งระยะสั้นและระยะยาว การกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และการดำเนินงาน เป็นต้น

(2) ปัจจัยด้านการบริหารและการจัดการที่ครอบคลุมถึงการจัดโครงสร้างเกี่ยวกับงานใหม่ ความซับซ้อนความเป็นทางการ การรวมศูนย์หรือกระจายอำนาจ การจัดสายงาน การบังคับบัญชา การจัดกลุ่มงาน การจัดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงาน การวางแผน การสั่งการ การควบคุมการทำงาน การจัดสรรทรัพยากร การติดตามกำกับดูแล และการประเมินผลการทำงาน

(2) ปัจจัยด้านบุคคล เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพราะบุคคลคือหมู่คณะที่รวมตัวกันเป็นองค์กร มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีบทบาทในการทำงาน หรือดำเนินงานต่าง ๆ สัมพันธ์กัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ตามโครงสร้างงานในองค์กร ครอบคลุมบุคคลระดับสูง กลาง และล่าง รวมถึงบุคคลในระดับการทำงานทั้งหมด ซึ่งประสิทธิภาพขององค์กรจะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและคุณสมบัติที่พึงปรารถนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนบุคลากรในแต่ละกลุ่มงาน ความรู้ความสามารถพื้นฐาน ความรู้ความสามารถที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ ความเป็นผู้นำ ทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านการบริหารจัดการ เจตคติ ค่านิยมที่พึงปรารถนา ความสามารถในการพัฒนาคน พัฒนางาน และการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนการดำเนินงานขององค์กร

(3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบการบริหาร การใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยในกระบวนการผลิต การควบคุมและการตรวจสอบคุณภาพ การจัดทำระบบข้อมูลการเชื่อมโยงการตลาด การบริการ เพื่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สู่สังคม

สมยศ นาวิการ (2547) ได้กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานในองค์กร มี 7 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ (Strategy) เป็นการกำหนดภารกิจ การพัฒนาจุดอ่อน จุดแข็ง การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคภายใน และภายนอกองค์กร 2) ปัจจัยด้านโครงสร้าง (Structure) เป็นการจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยทำให้การทำงานสะดวกขึ้น 3) ปัจจัยด้านระบบ (System) เป็นระบบขององค์กรที่ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย 4) ปัจจัยด้านรูปแบบ (Styles) เป็นรูปแบบเกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้บริหาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร 5) ปัจจัยด้านบุคลากร (Staff) เป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กร 6) ปัจจัยด้านความสามารถ (Skill) คือความรู้ความสามารถ ทักษะของบุคลากรที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน 7) ปัจจัยด้านค่านิยม (Shared Value) เป็นค่านิยมร่วมเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร

ดังนั้นสรุปว่าจากที่กล่าวมานั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล โดยผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นเพียงตัวอย่างให้ผู้อ่านได้นำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาตนเอง นอกจากแนวทางปฏิบัติดังกล่าวยังมีแนวทางปฏิบัติอื่น ๆ ที่สามารถประยุกต์ได้อีกหลายวิธี แต่สิ่งสำคัญที่สุดการพัฒนาตนเอง คือการมีจิตใจที่มุ่งมั่นในการที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น (ปัทมาพร ท่อชู, 2567: ออนไลน์)

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจรรยาบรรณ

แนวคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติจรรยาบรรณทางบก พระราชบัญญัติจรรยาบรรณทางบก พ.ศ. 2522 บัญญัติว่า การจรรยาบรรณ หมายถึง การใช้ทางของผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนที่จูงขี่หรือไล่ต้อนสัตว์ ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติจรรยาบรรณทางบก พ.ศ. 2522 จะทำให้ทราบว่าเป็นกฎหมายที่ไม่ได้บัญญัติขึ้นมาด้วยเหตุผลทางศีลธรรม แต่เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิค การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณทางบกไม่ถือว่าเป็นความผิดอาญาโดยแท้ (True crime) แต่มีลักษณะเป็นความผิดเล็กน้อยเกินกว่าที่จะเป็นความผิดอาญา ซึ่งก็ด้วยเหตุผลที่บัญญัติขึ้นมาทำให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการจราจรนั่นเอง ความผิดตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณทางบก พ.ศ. 2522 จึงมิใช่ความผิดในตัวเอง แต่มีลักษณะที่เป็นกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม ถ้าฝ่าฝืนจะต้องรับผิด ซึ่งเรียกลักษณะความผิดดังกล่าวว่า ความผิดต่อกฎระเบียบ (Regular of lender)

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายจราจรที่สำคัญระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ

ประเด็น	ไทย	สิงคโปร์	สหรัฐอเมริกา
ข้อกฎหมาย	ใช้โทรศัพท์ขณะขับรถ, ไม่สวมหมวกนิรภัย, ไม่รัดเข็มขัดนิรภัยขับรถเร็วเกินกำหนด, ขับรถบนทางเท้า, ไม่หยุดให้คนข้ามทางม้าลาย, ไม่หลบรถฉุกเฉิน, ขับรถโดยประมาท นำพาหุเสียชีวิต, ขับรถไม่ติดป้ายทะเบียนหรือเปลี่ยนแปลง ปิดบัง, ไม่ติดป้ายภาษี, ขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจร, ขับรถย้อนศร, ขับรถระหว่างโดนพักใช้ หรือเพิกถอนใบขับขี่, ขับรถในขณะที่หย่อนความสามารถ ขับรถชนแล้วหนี, เมาแล้วขับ, แข่งรถในทางโดยไม่ได้รับอนุญาต	จำกัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด 0.08% ห้ามใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ขณะขับรถ ชิดจำกัดความเร็วทั่วไป 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ผู้ขับขี่ที่ขับเร็วเกินกำหนดจะถูกปรับและให้คะแนนเสีย ผู้ขับขี่ยานพาหนะและผู้โดยสารต้องสวมเข็มขัดนิรภัย เว้นแต่จะได้รับการยกเว้นทางการแพทย์ ผู้โดยสารที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ต้องนั่งเบาะนิรภัยสำหรับเด็ก หรือเข็มขัดนิรภัยแบบปรับได้	ขับพวงมาลัยซ้ายหน่วยวัดความเร็วใช้หน่วยเป็น ไมล์ต่อชั่วโมง ป้ายจำกัดความเร็วมี 2 แบบหลักคือแบบที่เขียนว่า Speed Enforced by Radar และ Speed Enforced by Aircraft ซึ่งแบบแรก จะเป็นกล้องจับความเร็วที่อยู่บนรถตำรวจ ซึ่งจะซูมจอดอยู่ตาม ทางเข้าออกไฮเวย์ (Highway Ramp) คล้ายๆ ป้ายอิงข้างรถ หรือไม่ก็อยู่ในกล่องติดตั้งอยู่ข้างถนน ทุกสี่แยก หรือ สามแยก สามารถกลับรถได้
บทลงโทษ	ขับรถเร็วเกินกำหนด ปรับไม่เกิน 4,000 บาท ขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟแดง ปรับไม่เกิน 4,000 บาท ไม่หยุดรถให้คนข้ามทางม้าลาย ปรับไม่เกิน 4,000 บาท ขับรถย้อนศร ปรับไม่เกิน 2,000 บาท จอดรถในที่ห้ามจอด ปรับไม่เกิน 2,000 บาท ไม่สวมหมวกนิรภัย ปรับไม่เกิน 2,000 บาท	ปรับ 100 ดอลลาร์สิงคโปร์ ขึ้นไปตามประเภทยานยนต์ หรือนำขึ้นฟ้องศาลให้ลงโทษหรือจำคุกสูงสุด 6 เดือน หรือทั้งจำและปรับ อีกทั้งตัดคะแนนการขับรถ ในแต่ละครั้งที่ทำผิดจะถูกตัดคะแนน 12 คะแนน/ครั้ง ผู้ขับขี่ยานยนต์ในสิงคโปร์ ได้รับ Merit Permit จำนวน 24 คะแนน/ปี หากภายใน 1 ปี ถูกตัดคะแนนหมด ก็จะถูกยกเลิกใบอนุญาตการขับรถยนต์	ขับรถโดยไม่มีใบอนุญาต หรือใบอนุญาตถูกเพิกถอน มีโทษปรับสูงสุดถึง 25000 ดอลลาร์สหรัฐ และมีโทษจำคุก 5 ปี กรณีที่ไม่ใช่ความผิดซ้ำ โดยจะมีการบันทึกประวัติการละเมิดกฎจราจรตลอดชีวิต การดื่มแอลกอฮอล์ขณะขับรถ ระดับโทษรุนแรงแล้วแต่รัฐ มีการชดใช้ค่าเสียหายตามจริง การบำเพ็ญประโยชน์ในกรณีทำผิดครั้งแรก
เทคโนโลยี	ประเภทของระบบขนส่งและจราจรอัจฉริยะ เป็นการพัฒนาระบบขนส่งและการจราจรทางบกด้วยการเลือกสรร พัฒนา และการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเฉพาะ	Electronic Road Pricing (ERP) การเก็บเงินค่าผ่านทางใช้วิธีตั้งเป็น 'ซุ้ม' (Gantry System) อยู่ด้าน บนของถนนตามจุดต่างๆ โดยที่ในรถจะต้องมีสิ่งที่เรียกว่า In-	ระบบไฟจราจรอัจฉริยะ คือแต่ ละจุดสัญญาณไฟจราจรจะสามารถตัดสินใจที่จะเปลี่ยนไฟด้วยตัวเอง มีการติดตั้งคอมพิวเตอร์กับกล้องตรวจจับคุณภาพการจราจรแบบ real-

ประเด็น	ไทย	สิงคโปร์	สหรัฐอเมริกา
	ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ	Vehicle Unit (IU) ติดอยู่ตรงกระจกหน้าที่มุมล่างด้านขวา เป็นเซนเซอร์คอยเก็บเงิน เวลารถแล่นไปที่ใด ก็จะถูกเก็บเงินไปเรื่อยๆ (Road Pricing) ตามแต่ว่าจะแวะเข้าไปบริเวณไหน	time ที่ทุกแยกการจราจร โดยกล้องเหล่านี้จะคอย และจะทำการวางแผนว่าจะให้สัญญาณไฟเป็นแบบไหน ถึงจะมีประสิทธิภาพที่สุด
การให้ความรู้ภาคประชาชน	ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน (ศวปถ.) ร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ในระดับส่วนกลางและระดับพื้นที่ศวปถ. มีส่วนในการผลักดันองค์ความรู้สู่หน่วยงานระดับส่วนกลาง เพื่อกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ นโยบายสาธารณะ	จัดตั้งหน่วยงาน Singapore Road Safety Council (SRSC) องค์กรที่เข้ามาดูแลเรื่องความปลอดภัยทางถนน เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุเสียชีวิต บาดเจ็บ จากการใช้ถนน นอกจากนี้ยังมีแอปพลิเคชัน MyTransport.SG ของรัฐบาลที่คอยให้บริการแผนที่แบบโต้ตอบกล้องจราจร และข้อมูลเรียลไทม์สำหรับการชนส่งมวลชนแก่ประชาชนอีกด้วย	Department of Transportation เป็นหน่วยงานในการเก็บและรวบรวมข้อมูลอุบัติเหตุจราจรทางบก ทำหน้าที่เก็บและรวบรวมข้อมูลอุบัติเหตุจราจรทางบกที่แบ่งตามบทบาทหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูล และจัดเผยแพร่ออกสู่สาธารณะทั้งในรูปแบบของการเผยแพร่ใน โสมเพจภายในหน่วยงานและการจัดทำเป็นรายงานประจำปีออกมาเป็นรูปเล่ม

ที่มา: นริศรา ศรีวิชัย, 2566; ADPTnews, 2565; พัชรี บอนคำ, 2564: ออนไลน์

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤษณพงศ์ พุตระกูล และคณะ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุจราจรทางบก สรุปผลการวิจัยว่า แนวทางการบังคับใช้กฎหมายจราจรที่มีประสิทธิภาพอันส่งผลต่อการลดลงของสถิติอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก ผลปรากฏดังนี้ 1) กฎหมายจราจรต้องมีการปรับบทลงโทษและอัตราโทษให้สูงขึ้น เนื่องจากกฎหมายจราจรปัจจุบันมีอัตราโทษที่น้อยเกินไป โดยเฉพาะโทษปรับ ส่งผลให้ประชาชนไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษ 2) ควรมีกลไกในการตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายจราจรของผู้ขับขี่ โดยเฉพาะผู้ที่กระทำความผิดซ้ำซึ่งถือว่าเป็นบุคคลอันตรายบนท้องถนน เพื่อเป็นการป้องกันและลดลงของสถิติอุบัติเหตุจากการจราจรบนถนน ทั้งนี้โดยการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เช่น ของกรมการขนส่งทางบกกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจะมีผลต่อการตอบอนุญาตขับขี่ ทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำผิดกฎจราจรเกิดความเกรงกลัวและเคารพกฎจราจรมากยิ่งขึ้น 3) ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกฎหมาย ที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องมีความชัดเจน มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ควร

กำหนดขอบเขตของการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน 4) การใช้เทคโนโลยี เช่น กล้อง CCTV เพื่อลดการเผชิญหน้าระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้กระทำความผิด และเพื่อให้มีหลักฐานการกระทำความผิดที่ชัดเจน 5) การสร้างจิตสำนึก การรับรู้ และการสร้างวินัยจราจร โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติรวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ปาริณา นกจันทร์ (2565) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของพนักงานคุมประพฤติในการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานคุมประพฤติคือ 1) ด้านสภาพแวดล้อมสถานที่ปฏิบัติงาน 2) ด้านแผนการดำเนินงาน 3) ด้านบริหารจัดการงานคดี 4) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการบริการสังคม 5) ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนางานควบคุมและสอดส่อง กรมคุมประพฤติควรแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปกับการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งควรพัฒนากระบวนการจำแนกและมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และพัฒนาระบบงานด้านเทคโนโลยี

จตุรงค์ ผัดวงศ์ (2562) ได้ศึกษาถึงสภาพ ปัญหา และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจร กรณีศึกษา พื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลพญาไท ศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมของทรัพยากรด้านการบริหารจัดการ 4M ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ การบริหารจัดการ และ ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจรของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้านความรวดเร็ว ความแน่นอน ความเป็นธรรม และความเหมาะสมของบทลงโทษ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการบริหารทรัพยากร 4 M 1) ด้านบุคลากร (Man) จำนวนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจไม่เพียงพอและภาระงานมีจำนวนมาก 2) ด้านแผนงาน (Method) ไม่มีความสอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน 3) ด้านวัสดุ อุปกรณ์ (Material) อุปกรณ์และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานมีน้อย 4) ด้านการบริหารจัดการ (Management) พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลพญาไทเป็นพื้นที่ที่มีความแออัด มีสถานที่สำคัญ ๆ จำนวนมากและมีการสนับสนุนกำลังจากหน่วยงานอื่นน้อย สำหรับด้านประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจรของกลุ่มงานจราจรสถานีตำรวจนครบาลพญาไท พบว่า มีความพร้อมในการบังคับใช้กฎหมายจราจร ในด้านความแน่นอนในการบังคับใช้กฎหมาย ความเป็นธรรม แต่ยังมีอุปสรรคในด้านความรวดเร็วในการบังคับใช้กฎหมายและความเหมาะสมของบทลงโทษที่ทำให้ประชาชนไม่เกรงกลัวและกระทำความผิดกฎจราจรเป็นประจำ ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย กลุ่มงานจราจรสถานีตำรวจนครบาลพญาไทจึงควรพิจารณาจัดทำแผนบริหารจัดการ 4 M ได้แก่ คนหรือบุคคล (Man) เงินหรืองบประมาณ (Money) วัสดุสิ่งของหรือวัสดุอุปกรณ์ (Material) และการบริหารจัดการ (Management) ให้ครอบคลุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการปฏิบัติภารกิจเพื่อลดช่องว่างและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจรในพื้นที่รับผิดชอบมากยิ่งขึ้น

อดิศักดิ์ แก้ววงษา และสัญญาพงษ์ ลิ้มประเสริฐ (2558) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ขับขี่รถขณะเมาสุราของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร กองบังคับการตำรวจนครบาล 6 พบว่า ด้านกฎหมาย พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 7 พ.ศ.

2550) ยังมีช่องว่างให้ผู้ขับขี่รถขณะเมาสุราสามารถฝ่าฝืนหลักเลี้ยวซ้ายเบี่ยงไม่ยอมเป่าลมหายใจ ตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์หรือการประวิงเวลา เพื่อให้ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจางลง และการฝ่าฝืนไม่ยอมเป่า มีโทษปรับสถานเบา แต่หาก ตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์สูงเกินกว่ากฎหมายกำหนดจะมีโทษที่สูงกว่า เป็นเหตุให้ผู้ขับขี่ไม่ยอมเป่าลมหายใจเพื่อตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์โดยยอมเสียค่าปรับในสถานเบาแต่ถ้าไม่สามารถหลักเลี้ยวได้เมื่อตรวจวัดแล้วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดเป็นการกระทำผิดครั้งแรกและไม่รุนแรงผู้พิพากษาส่วนใหญ่จะพิจารณาลงโทษสถานเบา ซึ่งอาจทำให้ผู้ขับขี่ไม่เกรงกลัวไม่เช็ดหلاب เนื่องจากไม่ต้องถูกจำคุกจริงและเสียค่าปรับเพียงเล็กน้อยอาจก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีก

ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่มีหน้าที่โดยตรงในการกวดขันจับกุมผู้ขับขี่รถขณะเมาสุรา มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน เครื่องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์มีไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่เป็นเครื่องที่เก่าเสียหายชำรุดแม้จะมีการตรวจสอบสภาพของเครื่องทุก 6 เดือน ซึ่งเป็นข้ออ้างในการหลักเลี้ยวการตรวจวัดแอลกอฮอล์ไม่มีการนำเอาระบบบันทึกคะแนน การตัดแต้ม ยึดใบขับขี่ มาบังคับใช้อย่างจริงจัง และระบบตรวจสอบผู้กระทำความผิดซ้ำ ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลของผู้กระทำความผิดอย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบได้อย่างสะดวกและรวดเร็วด้านนโยบายของรัฐและงบประมาณ มาตรการโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ มีมากแต่การนำนโยบายไปปฏิบัติยังไม่จริงจังและต่อเนื่อง งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ด้านสังคม ประเพณี และวัฒนธรรม ประชาชนมองว่าการดื่มแอลกอฮอล์หรือสุราเป็นเรื่องปกติธรรมดาสังคมยอมรับได้และสังคมไทยยังเป็นระบบอุปถัมภ์ มีการใช้สิทธิเหนือกฎหมายหรืออาศัยช่องว่างของกฎหมายและความสัมพันธ์พิเศษ

สุวิทย์ ภูหนองโอ (2558) ได้ศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนต่อการ ตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด ทางจราจรของเจ้าพนักงานในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร เห็นว่า ตนเองได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายจราจรอย่างชัดเจนและเหมาะสมแล้ว แต่ในบางกรณีอาจมีความไม่เสมอภาคบ้าง เพราะต้องทำงานภายใต้ระบบอุปถัมภ์ และขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดอุบัติเหตุในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ส่วนประชาชนกลับมองว่า การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการแสวงหาผลประโยชน์และทำความเดือดร้อนให้กับประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนน จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มโซเชียลเน็ตเวิร์ค เพื่อแจ้งสถานที่จุดตรวจและโจมตีการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อีกทั้งยังมองว่าการขาดการสื่อสารที่ดี ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชนเป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างความร่วมมือในการทำงาน ระหว่างตำรวจกับประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็นและทัศนคติที่รอบด้าน ผู้วิจัยได้วางแผนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้องในระบบงานบังคับใช้กฎหมายจราจรรวมทั้งสิ้น 12 คน ดังนี้

- 1) ผู้กำหนดนโยบายด้านการบังคับใช้กฎหมายจราจร จำนวน 1 คน
- 2) ผู้บริหารระดับสูงของตำรวจนครบาล 2 , สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง และสำนักงานเขตหลักสี่ จำนวน 4 คน
- 3) ผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ระดับหัวหน้าชุดปฏิบัติการจราจร ดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง จำนวน 1 คน ระดับปฏิบัติการ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง โดยมีประสบการณ์ การทำงาน ไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน
- 4) อาสาสมัครภาคประชาชน ซึ่งปฏิบัติการกิจกรรมบังคับใช้กฎหมายจราจรในพื้นที่ ไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน
- 5) ภาควิชาประชาชน ตัวแทนที่น่าเชื่อถือและสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง จำนวน 2 คน
- 6) นักวิชาการด้านการศึกษางานจราจร จำนวน 1 คน

2. การเก็บข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 สำหรับผู้กำหนดนโยบายด้านการบังคับใช้กฎหมายจราจร ผู้บริหารระดับสูง และนักวิชาการด้านการศึกษางานจราจร ชุดที่ 2 สำหรับผู้ปฏิบัติงาน ชุดที่ 3 สำหรับอาสาสมัครภาคประชาชน และภาคีประชาชน

2.1 ขั้นตอนในการดำเนินการ

- 1) ศึกษาทบทวนองค์ความรู้จากเอกสารการศึกษาวิจัย (Documentary research) เกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค ด้านการบังคับใช้กฎหมาย ด้านการบริหารจัดการการจราจรตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ทั้งในส่วนของบทความ งานวิจัยของหน่วยงานราชการ สถาบันศึกษา เอกสารที่มีการพิมพ์เผยแพร่หรือมีการบันทึกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศ และวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจรวมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจรจากประเทศที่ประสบความสำเร็จ
- 2) จัดทำกรอบแนวคิดและการสรุปเนื้อหาในแต่ละประเด็น และสรุปข้อค้นพบสำคัญ
- 3) รวบรวมข้อมูลที่ได้มาประมวลผล วิเคราะห์ และสรุป เพื่อกำหนดแนวทางประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
- 4) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เพื่อเก็บข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็นและมุมมองจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 5) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลนครบาลทุ่งสองห้อง
- 6) จัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

3. การพิทักษ์สิทธิอาสามัครในการวิจัย/จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิต: COA No.RSUERB2023-179 วันที่รับรอง 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2566 โดยผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคน คือ หลักความเคารพในบุคคล หลักผลประโยชน์ และความยุติธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 6 ประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ปัจจัยเกี่ยวกับตัวกฎหมายและบทลงโทษ
- 2) การบังคับใช้กฎหมายจราจร
- 3) การบูรณาการการทำงานขององค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร
- 4) พฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน
- 5) นโยบายภาครัฐด้านการบังคับใช้กฎหมายจราจร
- 6) งบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายจราจร

ผลการวิจัย (Results)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดระเบียบเรียงหมวดหมู่และวิเคราะห์ผลการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญ โดยแบ่งเป็นผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ในการบังคับใช้กฎหมายจราจร

1.1 ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายและบทลงโทษ กฎหมายจราจรในประเทศไทยมีจำนวนหลายฉบับ หลายหน่วยงาน การบังคับใช้ยังไม่เชื่อมโยงกัน นอกจากนี้ ยังมีกฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ ที่แยกไปก่อนหน้านี้ คือ พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 ยังไม่มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ลงโทษผู้กระทำความผิดได้ยุ่งยากและมีขั้นตอนที่ใช้เวลามากขึ้น ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ซึ่งประเด็นที่ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ การออกนโยบายการทำงานที่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย ก็จะส่งผลต่อการลดลงของสถิติอุบัติเหตุจากการจราจรทางบกได้ โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเห็นว่าควรมีการปรับปรุง

การลงโทษอันจะมีผลเป็นการป้องกัน คือ การลงโทษเพื่อเตือนให้ผู้กระทำความผิดและผู้อื่นให้ตระหนักถึง ผลการฝ่าฝืนกฎหมาย การลงโทษผู้กระทำความผิดต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เขาควรได้รับจากรัฐ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการเยียวยาเพื่อให้มีชีวิตอยู่กับคนส่วนใหญ่ในสังคมได้ และความชอบธรรมของระบบการลงโทษจึงไม่ใช่การลงโทษที่รุนแรงแต่เป็นวิธีการที่อยู่บนพื้นฐานของความมีมนุษยธรรม หากผู้กระทำความผิดถูกลงโทษจริงก็จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการขับขี่

1.2 การบังคับใช้กฎหมายจราจร การบังคับใช้กฎหมายจราจรยังมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้านที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจราจร เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการขนส่งทางบก หรือหน่วยงานทางปกครองของแต่ละพื้นที่ การจัดการเป็นแบบแยกส่วนกันไม่เชื่อมโยง อันมีผลต่อดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมายจราจร ตัวบุคลากรเองขาดความเข้าใจ และความชัดเจนในการกำหนดภารกิจอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ลดอำนาจการจับกุมของตำรวจจราจร ทำให้เกิดการขาดช่วงในการปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจราจรในช่วงที่นโยบายยังไม่ชัดเจน อัตรากำลังคนลดลง อุปกรณ์เครื่องมือไม่ได้รับการสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงนโยบายจากส่วนกลางอันส่งผลกระทบต่อการเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายจราจร หากการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ก็จะส่งผลให้เป็นการป้องปรามการกระทำความผิด ในแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่ว่าการลงโทษต้องเกิดประโยชน์ด้วย ซึ่งประโยชน์ในที่นี้หมายถึงการยับยั้งการกระทำความผิดขึ้นอีกในสังคม โดยการลงโทษให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกเข็ดหลาบ และเป็นเยี่ยงอย่างไม่ให้ผู้อื่นกระทำการอันเป็นความผิด

ทั้งนี้โดยการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เช่น ของกรมการขนส่งทางบก กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจะมีผลต่อการตอบใบอนุญาตขับขี่ ทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดกฎจราจรเกิดความเกรงกลัวและเคารพกฎจราจรมากยิ่งขึ้น 3) ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกฎหมาย ที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องมี ความชัดเจน มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ควรกำหนดขอบเขตของการใช้ ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

1.3 การบูรณาการจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร ปัจจัยในเรื่องการบูรณาการจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านจราจรมีความซ้ำซ้อนกัน พื้นที่ที่สามารถใช้กฎหมายจราจรโดยเจ้าหน้าที่จราจรทับซ้อนกันหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดการละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ หรือล่าช้า เกิดการเกี่ยงกันที่จะไม่ปฏิบัติหน้าที่

การที่มีหลายหน่วยงานดำเนินการในเรื่องเดียวกันอาจมีความขัดแย้งไปคนละทิศทาง เกิดความสับสนและขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจร ขาดความประสานงานระหว่างหน่วยงาน ความไม่เป็นเอกภาพของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานจราจรในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง แต่มีการรับรู้ แต่ขาดงบประมาณ กำลังคน ทำให้การบูรณาการจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายจราจรในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร

1.4 พฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน พฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร เพราะอาจมองว่าการกระทำของตนเป็นเรื่องเล็กน้อย สามารถอนุโลมได้ ไม่มีผลต่อผู้อื่น เช่น โทรศัพท์ขณะขับรถ ขับรถเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด ไม่สวมหมวกนิรภัย ขับรถย้อนศร เป็นต้น เนื่องจากโทษทางกฎหมายไม่รุนแรง และการเข้มงวดทางการใช้กฎหมายของตำรวจจราจรในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติว่า

ด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 ไม่ส่งผลกระทบต่อมากเหมือนก่อน พฤติกรรมการจงใจฝ่าฝืนกฎหมายมีการขยายตัวมากขึ้น

เมื่อเห็นว่าการกระทำความผิดสามารถทำได้ง่ายและไม่ถูกดำเนินคดี เช่น การไม่สวมหมวกนิรภัยในการสัญจรแบบวิถีชาวบ้านในระยะทางใกล้ ๆ เพราะมองว่าไม่จำเป็นใช้เวลาไม่นานมาก การวิ่งรถของรถบรรทุกขนาดใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงเวลาอนุญาตการวิ่ง การใช้โทรศัพท์ขณะขับรถ การไม่คาดเข็มขัดนิรภัย การจอดรถในที่ห้ามจอด การจอดรถในลักษณะกีดขวางการจราจร การขับรถโดยประมาทต่าง ๆ ความเสี่ยงจากการตัดแปลงมาตรฐานของรถที่ใช้บนท้องถนน การใช้รถโดยผู้ปวยรุนแรง ผู้เยาว์ หรือไม่มีใบขับขี่ เมาแล้วขับ ผู้กระทำความผิดซ้ำซาก ซึ่งยังไม่มีมาตรการที่ชัดเจนกับบุคคลพวกนี้

ในการบัญญัติกฎหมาย ให้พิจารณาว่ากฎหมายนั้นทำให้ความสุขของสังคมเพิ่มขึ้นหรือไม่ ถ้าเพิ่มขึ้นก็ควรออกกฎหมายนั้น กฎหมายที่มีพื้นฐานบนหลักประโยชน์ จะมีหน้าที่ห้ามการกระทำของปัจเจกชนที่มีผลประโยชน์หรือความสุข ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของสังคม วิธีการก็คือทำให้ปัจเจกชนรู้สึกว่าการทำผิดกฎหมายก็จะถูกลงโทษ ซึ่งนำความเจ็บปวดมาสู่ตนเอง เช่นนี้แล้ว ปัจเจกชนก็จะปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ที่ไม่ขัดกับผลประโยชน์ของสังคม ผลประโยชน์ทั้งหมดและความสุขของสังคมก็จะเกิดขึ้น

1.5 นโยบายภาครัฐด้านการบังคับใช้กฎหมายจราจร กฎหมายจราจรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้ถูกปรับให้มีความเข้มงวด จริงจัง และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุด โดยได้กำหนดตั้งเป้าหมายให้มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นน้อยที่สุด รวมถึงการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุให้น้อยลงกว่าปีที่ผ่านมา โดยใช้ตัวชี้วัดกฎหมาย นโยบาย คำสั่งต่าง ๆ กำหนดให้ผู้ปฏิบัติตามหน่วยต่าง ๆ ปฏิบัติตามที่ภาครัฐกำหนด แต่ยังคงขาดความชัดเจนจากภาครัฐ ในแนวทางปฏิบัติที่มีการเปลี่ยนแปลง ขาดการสร้างความรู้ให้กับทั้งตัวเจ้าหน้าที่เอง และประชาชนอย่างต่อเนื่อง ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายจราจรในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ขาดการติดตามผลการดำเนินงาน หรือบทลงโทษของหน่วยงานที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่

1.6 งบประมาณที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายจราจร ผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน กรณีพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ดังนี้

1) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เช่น กล้องบันทึกภาพขณะปฏิบัติหน้าที่ เสื้อสะท้อนแสง กรวยกั้นถนน ยานพาหนะ ค่าเชื้อเพลิง และค่าบำรุงรักษายานพาหนะสำหรับทำงาน ซึ่งยังต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเพิ่มเติมจากงบประมาณที่มีอยู่ หรือบางอย่างต้องใช้เงินส่วนตัวของเจ้าหน้าที่เอง

2) ขาดเทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันที่สามารถตรวจสอบข้อมูลของผู้ขับขี่เพื่อนำมาขยายผลได้จากแอปพลิเคชันเดียว มีการดำเนินการในแอปพลิเคชันที่ซ้ำซ้อน หรือแอปพลิเคชันใช้งานไม่ได้ ไม่สมบูรณ์

3) การฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ยังขาดความรู้ความเข้าใจในงาน การวินิจฉัยใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงาน

4) จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในเขตพื้นที่ตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง มีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่ในความดูแล และคดีจราจรที่เพิ่มมากขึ้น มีผลต่อการปฏิบัติงาน สวัสดิการที่ยังไม่เพียงพอ ทำให้ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน

2.1 ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายและบทลงโทษ กฎหมายจราจรต้องมีการปรับบทลงโทษและอัตราโทษให้สูงขึ้น เนื่องจากกฎหมายจราจรในปัจจุบันมีอัตราโทษต่ำ และเอื้อประโยชน์ให้ผู้กระทำผิดมากขึ้น โดยเฉพาะโทษปรับ ซึ่งสามารถลดหย่อน หรือเพิกเฉยได้มากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมาย ผู้ที่จะออกใบสั่งได้จะมีแค่เจ้าพนักงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งต้องเป็นระดับสารวัตรขึ้นไป ไม่สามารถยึดใบขับขี่หรือกักตัวได้ หากมิใช่เจ้าพนักงานที่ได้รับมอบหมาย ทำได้แค่กล่าวตักเตือนหรือบันทึกภาพเป็นหลักฐานเท่านั้น และถึงจะมีการออกใบสั่งให้ไปชำระค่าปรับ หากผู้กระทำผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ก็สามารถร้องขอเปลี่ยนเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ทดแทนได้ หรือสามารถยืดระยะเวลาจนกระทั่งส่งฟ้องศาลได้ จึงเห็นควรให้มีการปรับอัตราโทษใหม่ และให้สิทธิในการบังคับใช้กฎหมายให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน

2.2 การบังคับใช้กฎหมายจราจร ควรมีกลไกในการตรวจสอบการกระทำความผิดกฎหมายจราจรของผู้ขับขี่ โดยเฉพาะผู้ที่กระทำความผิดซ้ำซาก ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตขับขี่หรือผู้เยาว์ ซึ่งถือว่าไม่ได้สำนึกในการกระทำความผิด และเป็นบุคคลอันตรายบนท้องถนน เพื่อเป็นการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร ควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เช่น ทะเบียนราษฎร กรมการขนส่งทางบก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบผู้ที่กระทำความผิด อันนำไปถึงการยกเลิกใบอนุญาตขับขี่ เพื่อจะทำให้กฎหมายยังคงความศักดิ์สิทธิ์ไว้ ระเบียบ กฎเกณฑ์ของกฎหมายที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการปฏิบัติงานประจำวันในพื้นที่ต้องมีความชัดเจน ถูกต้อง คล่องตัวในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการปฏิบัติงานให้ถูกต้องเหมือนกันเป็นมาตรฐาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้

2.3 การบูรณาการจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร การบังคับใช้กฎหมายควรจะต้องมีการบูรณาการการทำงานทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่โดยให้ทุกส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ดำเนินการบนหลักความมีเอกภาพ จะต้องมีการประสานงานหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ให้การดำเนินการสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย ในช่วงเทศกาลต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยบนท้องถนน ให้ประชาชนเกิดความตระหนักเป็นวัฒนธรรมการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย การกวาดล้างวินัยจราจร การติดตั้งป้ายสัญลักษณ์เพิ่มความปลอดภัยบนท้องถนน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้

2.4 พฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน การสร้างจิตสำนึกในการเสริมสร้างวินัยจราจร เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน เพิ่มความรู้ด้านการวินัยคดีจราจรให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีกรรมรงค์และประชาสัมพันธ์การใช้รถใช้ถนนที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ทันสมัย น่าสนใจ เพื่อให้ประชาชนสนใจและใช้รถใช้ถนนอย่างถูกต้อง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้

2.5 นโยบายภาครัฐด้านการบังคับใช้กฎหมายจราจร การที่มีการปรับปรุงกฎหมายจราจร เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกฎหมายจราจรอันส่งผลให้ประชาชนเกรงกลัวไม่กล้าละเมิดกฎหมาย ลดการกระทำผิดซ้ำ แต่ทางภาครัฐควรมีการส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจในวินัยจราจรให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้การใช้รถใช้ถนนร่วมกันในสังคมสามารถเป็นไปด้วยดี โดยไม่ต้องใช้กฎหมายที่รุนแรงมากขึ้น แต่การกระทำผิดก็มากขึ้นเช่นเดียวกันดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้

2.6 งบประมาณที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายจราจร การใช้เทคโนโลยี เช่น กล้อง Body camera เพื่อบันทึกหลักฐานในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้กระทำความผิด การนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานจะช่วยลดข้อผิดพลาดในการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ และการใช้ระบบอุปถัมภ์ช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ในการบังคับใช้กฎหมายจราจร

1.1 ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายและบทลงโทษ กฎหมายจราจรในประเทศไทยมีจำนวนหลายฉบับ หลายหน่วยงาน การบังคับใช้ยังไม่เชื่อมโยงกัน เช่น พระราชบัญญัติจราจร พระราชบัญญัติขนส่ง พระราชบัญญัติรถยนต์ นอกจากนี้ ยังมีกฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ ที่แยกไปกว่านั้น คือพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ยังไม่มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ลงโทษผู้กระทำความผิดได้ยุ่งยากและมีขั้นตอนที่ใช้เวลามากขึ้น ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ซึ่งประเด็นที่ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือ การออกนโยบายการทำงานที่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายก็จะช่วยส่งผลต่อการลดลงของสถิติอุบัติเหตุจากการจราจรทางบกได้

ตามแนวคิดเรื่องการลงโทษทฤษฎีอรรถประโยชน์ การลงโทษที่ดีตามแนวคิดนี้ต้องประกอบด้วยหลักการลงโทษผู้กระทำความผิด มิได้มุ่งถึงการลงโทษสิ่งผิดที่ผู้กระทำความผิดนั้นกระทำมาแล้วในอดีต แต่เป็นการลงโทษเพื่อป้องกันการที่ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นในสังคมจะกระทำความผิดขึ้นมาใหม่ การลงโทษการกระทำที่เป็นความผิดจะมีความชอบธรรม ถ้าได้กระทำเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การลงโทษอันจะมีผลเป็นการป้องกัน คือ การลงโทษเพื่อเตือนให้ผู้กระทำความผิดและผู้อื่นให้ตระหนักถึงผลการฝ่าฝืนกฎหมาย การลงโทษผู้กระทำความผิดต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เขาควรได้รับจากรัฐ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการเยียวยาเพื่อให้เขามีชีวิตอยู่กับคนส่วนใหญ่ในสังคมได้ และ

ความชอบธรรมของระบบการลงโทษจึงไม่ใช่การลงโทษที่รุนแรง แต่เป็นวิธีการที่อยู่บนพื้นฐานของความมีมนุษยธรรม หากผู้กระทำผิดถูกจำคุกแล้วถูกลงโทษจริงก็จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการซ้ำ

1.2 การบังคับใช้กฎหมายจราจร การบังคับใช้กฎหมายจราจร ยังมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้านที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจราจร เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการขนส่งทางบก หรือหน่วยงานทางปกครอง อาทิเช่น สำนักงานเขต องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือองค์การบริหารส่วนตำบลต่างต่าง ของแต่ละพื้นที่ เป็นต้น

การจัดการเป็นแบบแยกส่วนกัน ไม่เชื่อมโยง อันมีผลต่อดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมายจราจร ตัวบุคลากรเองขาดความเข้าใจ และความชัดเจนในการกำหนดภารกิจอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการปรับเป็นพินัยลดอำนาจการจับกุมของตำรวจจราจร ทำให้เกิดการขาดช่วงในการปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจราจรในช่วงที่นโยบายยังไม่ชัดเจน อัตรากำลังคนลดลง อุปกรณ์เครื่องมือไม่ได้รับการสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงนโยบายจากส่วนกลางอันส่งผลต่อการเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายจราจร

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของกฤษณพงศ์ พุตระกูล และคณะ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุจราจรทางบก สรุปผลการวิจัยว่า แนวทางการบังคับใช้กฎหมายจราจรที่มีประสิทธิภาพอันส่งผลต่อการลดลงของสถิติ อุบัติเหตุจากการจราจรทางบกผลปรากฏดังนี้ 1) กฎหมายจราจรต้องมีการปรับบทลงโทษและอัตราโทษให้สูงขึ้น เนื่องจากกฎหมายจราจรปัจจุบันมีอัตราโทษที่น้อยเกินไปโดยเฉพาะโทษปรับ ส่งผลให้ประชาชนไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษ 2) ควรมีกลไกในการตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายจราจรของผู้ขับขี่ โดยเฉพาะผู้ที่กระทำความผิดซ้ำซึ่งถือว่าเป็นบุคคลอันตรายบนท้องถนน เพื่อเป็นการป้องกันและลดลงของสถิติอุบัติเหตุ จากการจราจรบนถนนทั้งนี้ โดยการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เช่น ของกรมการขนส่งทางบกกับ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจะมีผลต่อการต่อใบอนุญาตขับขี่ ทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดจราจรเกิดความเกรงกลัวและเคารพกฎจราจรมากยิ่งขึ้น 3) ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกฎหมาย ที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องมี ความชัดเจน มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ควรกำหนดขอบเขตของการใช้ ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

1.3 การบูรณาการจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร ปัจจัยในเรื่องการบูรณาการจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านจราจรมีความซ้ำซ้อนกัน พื้นที่ที่สามารถใช้กฎหมายจราจรโดยเจ้าหน้าที่จราจรทับซ้อนกันหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดการละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ หรือล่าช้า เกิดการเกี่ยงกันที่จะไม่ปฏิบัติหน้าที่

การที่มีหลายหน่วยงานดำเนินการในเรื่องเดียวกันอาจมีความขัดแย้งไปคนละทิศทาง เกิดความสับสนและขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจร ขาดความประสานงานระหว่างหน่วยงาน ความไม่เป็นเอกภาพของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานจราจรในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลทุ่ง

สองห้อง แต่มีการรับรู้ แต่ขาดงบประมาณ กำลังคน ทำให้การบูรณาการจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายจราจรในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของปาริณา นกจันทร์ (2565) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของพนักงานคุมประพฤติในการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า เพื่อเป็นการพัฒนางานควบคุมและสอดส่องกรมคุมประพฤติ ควรพัฒนากระบวนการจำแนกและมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานควบคุมและสอดส่อง

1.4 พฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน พฤติกรรมการจงใจฝ่าฝืนกฎหมายมีการขยายตัวมากขึ้น เมื่อเห็นว่าการกระทำความผิดสามารถทำได้ง่ายและไม่ถูกดำเนินคดี เช่น การไม่สวมหมวกนิรภัยในการสัญจรในระยะทางใกล้ ๆ เพราะมองว่าไม่จำเป็นใช้เวลาไม่นานมาก การวิ่งรถของรถบรรทุกขนาดใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงเวลาอนุญาตการวิ่ง การใช้โทรศัพท์ขณะขับรถ การไม่คาดเข็มขัดนิรภัย การจอดรถในที่ห้ามจอด กีดขวางการจราจร การขับรถโดยประมาทต่าง ๆ ความเสี่ยงจากการดัดแปลงมาตรฐานของรถที่ใช้บนท้องถนน การขับขี่ในขณะที่ร่างกายไม่พร้อม เป็นผู้เยาว์ หรือไม่มีใบขับขี่ เมาแล้วขับ โดยบุคคลบางพวกเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำซาก ซึ่งยังไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการลงโทษไม่ให้เกิดการซ้ำทำผิดซ้ำกับบุคคลพวกนี้

สอดคล้องกับที่นักปรัชญา คือ เจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham) ได้มีแนวคิดที่ว่า สิ่งที่ดีที่ถูกต้องสำหรับมนุษย์ก็คือ สิ่งที่น่าความพอใจและนำความสุขมาให้มนุษย์ ความคิดในข้อนี้ Bentham เรียกว่า หลักแห่งประโยชน์ (Principle of Utility) กล่าวคือ ถ้าการกระทำกระทบแต่เพียงบุคคลเดียว ก็สามารถวัดความดีความเลวของการกระทำนั้น โดยการพิจารณาว่าเป็นการนำความสุขมาสู่บุคคลนั้นหรือไม่เป็นส่วนตัว แต่ถ้าผลของการกระทำความผิดกระทบถึงคนหลายฝ่ายหรือสังคมแล้ว ความดีที่สุดคือการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด (The Greatest Happiness of the Greatest Number) ในการบัญญัติกฎหมาย ให้พิจารณาว่ากฎหมายนั้นทำให้ความสุขของสังคมเพิ่มขึ้นหรือไม่ ถ้าเพิ่มขึ้นก็ควรออกกฎหมายนั้น กฎหมายที่มีพื้นฐานบนหลักประโยชน์ จะมีหน้าที่ห้ามการกระทำของปัจเจกชนที่มีผลประโยชน์หรือความสุข ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของสังคม วิธีการก็คือ ทำให้ปัจเจกชนรู้สึกว่าการทำผิดกฎหมายก็จะถูกลงโทษ ซึ่งนำความเจ็บปวดมาสู่ตนเอง เช่นนี้แล้ว ปัจเจกชนก็จะปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ที่ไม่ขัดกับผลประโยชน์ของสังคม ผลประโยชน์ทั้งหมดและความสุขของสังคมก็จะเกิดขึ้น

1.5 นโยบายภาครัฐด้านการบังคับใช้กฎหมายจราจร กฎหมายจราจรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้ถูกปรับให้มีความเข้มงวด จริงจัง และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุด แต่ยังคงขาดความชัดเจนจากภาครัฐ ในแนวทางปฏิบัติที่มีการเปลี่ยนแปลง ขาดการสร้างความรู้ในกับทั้งตัวเจ้าหน้าที่เองและประชาชน ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายจราจรในพื้นที่ สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ขาดการติดตามผลการดำเนินงาน หรือบทลงโทษของหน่วยงานที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่

ดังเช่นในประเทศญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่ขึ้นชื่อเรื่องกฎระเบียบที่เคร่งครัดในการทำใบขับขี่ และมีบทลงโทษค่อนข้างหนักสำหรับคนที่ทำผิดกฎจราจร และให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง

เรื่องกฎจราจรให้กับเด็ก ๆ ตั้งแต่วัยอนุบาลเป็นต้นไป เพื่อให้เด็กในวันนี้เติบโตไปเป็นพลเมืองที่เคารพกฎจราจรได้ในวันหน้าเหตุที่ต้องปลูกฝังเรื่องกฎจราจรตั้งแต่เด็กเป็นเพราะว่าใน ค.ศ. 1960 มีรายงานจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ในญี่ปุ่นในแต่ละปีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ใน ค.ศ. 1970 มีรายงานการเสียชีวิตที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุทางรถยนต์ประมาณ 17,000 ราย และจากจำนวนทั้งหมดเหล่านี้ พบว่า ผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจำนวนมากเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จึงทำให้รัฐบาลต้องหันกลับมาหาทางแก้ไขเพื่อความปลอดภัยในชีวิตของเด็ก ๆ

กระทรวงศึกษาธิการของญี่ปุ่นจึงได้เพิ่มเรื่องกฎจราจรเข้าไปในหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้ความรู้ในการใช้ถนนตั้งแต่เด็ก ๆ และจัดตั้ง 'Traffic Parks' ที่เพียงแค่เปลี่ยนสวนสาธารณะใกล้ชุมชนที่อยู่อาศัยหลายแห่งในญี่ปุ่นให้เป็นสวนจำลองการจราจรสำหรับเด็ก เพื่อให้ได้เรียนรู้กฎจราจรได้ง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน และได้เรียนรู้ของจริงนอกห้องเรียนสวนสาธารณะ

ตัวอย่างไอเดียการทำ 'Traffic Parks' ในสวนสาธารณะในญี่ปุ่นทำให้เห็นว่า ความปลอดภัยบนท้องถนนไม่ใช่สิ่งที่ต้องขอความร่วมมือประชาชนให้มีจิตสำนึกเท่านั้น แต่รัฐสามารถออกแบบระบบ หรือออกแบบโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับประชาชนได้

1.6 งบประมาณที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายจราจร งบประมาณเป็น 1 ในปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน กรณีพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องประสบความสำเร็จ ซึ่งปัจจุบันได้มีการปรับเพิ่มงบประมาณอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่เพียงพอ กับปัญหาในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน กรณีพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ดังนี้

1) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เช่น กล้องบันทึกภาพขณะปฏิบัติหน้าที่ กล้องบันทึกภาพผู้กระทำความผิดตามจุดเสี่ยง เสื้อสะท้อนแสง กรวยกั้นถนน ยานพาหนะ ค่าเชื้อเพลิง และค่าบำรุงรักษายานพาหนะสำหรับทำงาน ซึ่งยังต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเพิ่มเติมจากงบประมาณที่มีอยู่ หรือบางอย่างต้องใช้เงินส่วนตัวของเจ้าหน้าที่เอง ซึ่งมีความทันสมัย ใช้งานได้จริง และได้รับรวดเร็วกว่ารองงบประมาณส่วนกลาง

2) ขาดเทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันที่สามารถตรวจสอบข้อมูลของผู้ขับขี่เพื่อนำมาขยายผลได้จากแอปพลิเคชันเดียว มีการดำเนินการในแอปพลิเคชันที่ซ้ำซ้อน หรือแอปพลิเคชันใช้งานไม่ได้ ไม่สมบูรณ์ ขาดในส่วนของอุปกรณ์ที่ใช้ในงานด้านเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เครื่องพิมพ์เอกสาร ระบบปฏิบัติการภายใน ระบบประมวลผลที่มีค่าช้า ไม่เสถียร ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการทำงานทั้งสิ้น

3) การฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ยังขาดความรู้ความเข้าใจในงาน การวินิจฉัยใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงาน

4) จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในเขตพื้นที่ตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง มีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่ในความดูแล และคดีจราจรที่เพิ่มมากขึ้น มีผลต่อการปฏิบัติงาน สวัสดิการที่ยังไม่เพียงพอ ทำให้ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนกรณีศึกษาเขตพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง

2.1 กฎหมายจราจรต้องมีการปรับบทโทษและอัตราโทษให้สูงขึ้น กฎหมายจราจรจะต้องเข้มงวดและจริงจัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องหาวิธีการร่วมกันที่จะสามารถบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจาก กฎหมายจราจรในปัจจุบันมีอัตราโทษต่ำ และเอื้อประโยชน์ให้ผู้กระทำผิดมากขึ้น (กฤษณพงศ์ พุทธะกุล และคณะ, 2560) โดยเฉพาะโทษปรับ ซึ่งสามารถลดหย่อน หรือเพิกเฉยได้มากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษ

2.2 ควรมีกฎในการตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายจราจรของผู้ขับขี่ โดยเฉพาะผู้ที่กระทำความผิดซ้ำซาก ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตขับขี่หรือผู้เยาว์ ซึ่งถือว่าไม่ได้สำนึกในการกระทำความผิด และเป็นบุคคลอันตรายบนท้องถนน แล้วนำผลของการจำแนกมากำหนดแผนการบังคับใช้กฎหมายลดการกระทำความผิดซ้ำ เพื่อเป็นการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร และควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เช่น ทะเบียนราษฎร์ กรมการขนส่งทางบก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบผู้ที่กระทำความผิด อันนำไปถึงการยกเลิกใบอนุญาตขับขี่ เพื่อจะทำให้กฎหมายยังคงความศักดิ์สิทธิ์ไว้

2.3 การใช้เทคโนโลยีกล้องต่าง ๆ เช่น กล้องวงจรปิด กล้องตรวจจับความเร็ว กล้องตรวจทับเส้นจราจร กล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ เป็นต้น เพื่อลดการเผชิญหน้าระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้กระทำความผิดให้มีหลักฐานการกระทำความผิดที่ชัดเจน ตัดปัญหาเรื่องการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ การใช้ระบบอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ช่วยลดการกระทำความผิดลงไปได้

2.4 รัฐบาลควรกำหนดให้การแก้ไขปัญหการฝ่าฝืนกฎหมายจราจรเป็นนโยบายแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เกิดกลไกการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม มีการกำหนดตัวชี้วัดได้ มีการติดตามประเมินผลได้ เพราะเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ควรร่วมกันแก้ไข มีการสร้างจิตสำนึกในการเสริมสร้างวินัยจราจร เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน เพิ่มความรู้ด้านการวินัยคดีจราจรให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์การใช้รถใช้ถนนที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ทันสมัย น่าสนใจ เพื่อให้ประชาชนสนใจและใช้รถใช้ถนนอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ควรมีการปรับปรุงแก้ไขการให้สิทธิอำนาจการบังคับใช้กฎหมายจราจรโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ และออกนโยบายที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายจราจรในพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง การแก้ไขบทลงโทษของกฎหมายจราจรให้สูงขึ้น ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎหมายจราจรให้กับประชาชน เพื่อเป็นการสร้างวินัยและวัฒนธรรมการใช้ท้องถนนร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. ควรเพิ่มหลักสูตรการอบรมวิชาการด้านงานจราจรเป็นหลักสูตรพื้นฐานของการเป็นตำรวจ หรือ อาจเพิ่มเป็นหลักสูตรที่ต้องทบทวนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายจราจร ให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อการบังคับใช้กฎหมายจราจรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. ควรมีกลไกในการตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายจราจรของผู้ขับขี่ที่กระทำความผิดซ้ำ ๆ ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายแก่ผู้ใช้ถนน เพื่อเป็นการป้องกันและลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร โดยควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เช่น กรมการขนส่งทางบก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานเขต สำหรับการตรวจสอบผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายจราจรซ้ำซาก ซึ่งจะมีผลต่อการต่อใบอนุญาตขับขี่ ต่อภาษี จะทำให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์เพื่อจะทำให้ประชาชนเกรงกลัวและเคารพกฎหมายจราจรมากยิ่งขึ้น

4. หากปัจจุบันสามารถตรวจสอบใบอนุญาตขับขี่ของผู้ขับขี่แบบเรียลไทม์ซึ่งมีการอัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบันได้ ก็จะมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจรมากยิ่งขึ้น

5. ระเบียบของกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานควบคุมกฎหมายของเจ้าหน้าที่ควรมีความชัดเจน ไม่ควรใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ควรจะมีมาตรการในการปฏิบัติงานที่เหมือนกัน รวมถึง ระเบียบกฎหมาย พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ออกมาใช้ในปัจจุบัน ยังถือว่าไม่สามารถแก้ปัญหาการจราจรได้ เนื่องจากกฎหมายออกมาเอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนผู้กระทำความผิดมากเกินไป และเป็นการยากของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยมีผลต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเป็นอย่างมาก ซึ่งความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นควรให้ถอดพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 รวมถึง พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจราจรออกทั้งหมด เพื่อคืนอำนาจให้กับเจ้าหน้าที่และลดขั้นตอนในการปฏิบัติ ซึ่งจะเกิดผลดีกับตัวประชาชนรวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าทีเองด้วย

6. ปัจจัยหนึ่งของความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ หลักการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งหากมีคนกลาง สามารถที่จะตัดสินในเรื่องการใช้ดุลยพินิจในการกระทำความผิดด้านงานจราจรได้ก็จะเป็นเรื่องดีอย่างยิ่ง ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจัดตั้งศาลจราจรขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีจราจรเพียงอย่างเดียว ซึ่งอย่างน้อยก็จะเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้กับประชาชน และเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนด้วย

7. ให้นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ อาทิเช่น กล้อง Ai ตรวจจับการกระทำความผิด เช่น กล้องตรวจจับการขับขี่ย้อนศร ขับขี่บนทางเท้า รวมถึงกล้อง CCTV ซึ่งระบุการกระทำความผิดอื่น ๆ ในพระราชบัญญัติจราจร เพื่อลดปัญหาการกระทบกระทั่ง หรือ การใช้ดุลยพินิจที่อาจไม่สมเหตุสมผล ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและประชาชน และอีกส่วนก็ยังคงเป็นการช่วยลดปัญหาการขาดแคลนกำลังพลได้ด้วย เนื่องจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ ไม่จำเป็นต้องเฝ้าหรือคอยดูอยู่ตลอดเวลา โดยสามารถใช้กล้องในการตรวจจับการกระทำความผิดได้เลย ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระให้กับหน่วยงานอย่างมากด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษณพงศ์ พุทธระกุล และคณะ. (2560). การศึกษาข้อเสนอในเชิงนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจรทางบก [รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์]. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- กานดา ปานดา. (2557). การบังคับโทษปรับ: ศึกษากรณีบังคับให้ทำงานแทนค่าปรับ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จตุรงค์ ผึ้งวงศ์. (2562). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจร: กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลพญาไท [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตติมา อัครธิตีพงศ์. (2556). เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency Development). คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นริศรา ศรีวิชัย. (2563). 10 ประเทศกฎหมายแรงที่ประชาชนไม่กล้ามาแล้วขับ. https://trafficthai.com/shop/article_detail-phpid_art15665/.
- ปัทมาพร ท่อชู. (2567). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน. http://www.thailandindustry.com/indust_newweb/onlinemag_preview.php?cid=771.
- ปาริณา นกจันทร์. (2565). ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานคุมประพฤติในการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พงศ์นเรศ ศิริเสถียร. (2559). กฎหมายจราจรทางบกเพื่อการคมนาคมขนส่งในประชาคมอาเซียน: ศึกษาเฉพาะกฎหมายของประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พัชรี บอนคำ. (2564). สิงคโปร์ต้นแบบเมืองปลอดภัย. <https://urbancreature.co/singapore/>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- สมยศ นาวิการ. (2547). ทฤษฎีองค์การ. บรรณกิจ.
- สุวิทย์ ภูหนองโอ. (2561). ทศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนต่อจุดตรวจจราจรในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. การบริหารท้องถิ่น, 8(2), 73-93.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2561). พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522. [https://www.senate.go.th/assets/portals/28/fileups/146/filesจราจรทางบก_2%20\(1\).pdf](https://www.senate.go.th/assets/portals/28/fileups/146/filesจราจรทางบก_2%20(1).pdf).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). รายงานจำนวนคดีอุบัติเหตุจราจรทางบกและมูลค่าความเสียหายที่ราชอาณาจักรปี 2555-2564. กลุ่มคลังข้อมูลสถิติ กองสถิติพยากรณ์.
- องค์การอนามัยโลก. (2558). รายงานสถานการณ์โลกด้านความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2558. บริษัท สแกนด์-มีเดีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด.

อดิศักดิ์ แก้ววงษา และสัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ. (2558). ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ขับขี่รถขณะเมาสุราของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรกองบังคับการตำรวจนครบาล 6. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 1(1), 128-136.

ADPTnews. (2565). การทดลองใช้ AI ควบคุมไฟจราจรในเยอรมนี.

<https://www.adpt.news/2022/02/04/ki4lsa-fraunhofer-ai-traffic-light-lemgo/>.

Bentham, J. (2021). The path not taken. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*.

<https://plato.stanford.edu/entries/bentham/>.

Certo, C. S. (2000). *Modern management*. Prentice Hall.

World Health Organization. (2024). *Global status report on road safety 2023*.

<https://www.who.int/publications/i/item/9789240086517>.

RPCA-JCS